

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี

"Beng" Youth produce creative agricultural media, new theory for
local development in Ubon Ratchathani Province.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

“แลดูเบิ่งพ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

"Lae, Do, Beng, Por" Youths Producing Buddhist creative media for local
development in their hometown.

โดย

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.

นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช

นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก

ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

พ.ศ.๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCURS 800765034

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี

"Beng" Youth produce creative agricultural media, new theory for
local development in Ubon Ratchathani Province.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

“แลดูเบิ่งพ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

"Lae, Do, Beng, Por" Youths Producing Buddhist creative media for local
development in their hometown.

โดย

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.

นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช

นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก

ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

พ.ศ.๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCURS 800765034

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research sub-project 3

"Berng" Youth produce creative agricultural media, new theory for local development in Ubon Ratchathani Province.

Under Research Plan

"Lae, Do, Berng, Por" Youths produce creative Buddhist media for local development in their hometown.

BY

Dr.Chaiyasit Udomchokenamorn
Phraku Wutthidhambundit, Assoc.Prof.Dr
Rangsan Wattanachaiwanich
Kedsirin Panya-ek
Dr.Poolsak Homsombat

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity, Ubon Ratchathani Campus

B.E. 2565

Research Project Funded

By Thailand Science Research and innovation Fund.

MCURS 800765034

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย: ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโซคนามอ่อน
พระครูวุฒิชิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.
นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช
นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก
ดร.พลศักดิ์ หอมสมบัติ

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕

ทุนอุดหนุนการวิจัย: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับชุมชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ การคัดเลือกตัวแทนเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียนที่สนใจในโครงการฯ จำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วัน ต่อเนื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ๑) การวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี นั้น ถ้าหากมองย้อนไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอด คนในท้องถิ่น อีกทั้งยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒) การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์ในสังคมยุคปัจจุบันมีบทบาทอย่างมากกับสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ ตลอดจนมีความรักความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคน

ในตำบลโนนผึ้ง อีกทั้งยังมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในพื้นที่ชุมชน

๓) การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อ พัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย คือ การมีส่วนร่วม การ พึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก เพราะการมีส่วน ร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย อีกทั้งในการจัดการเครือข่ายใน ครั้งต่อไป ควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

คำสำคัญ : เยาวชนสื่อสร้างสรรค์, สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่, การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

Research Title: "Berng" Youth produce creative agricultural media, new theory for local development in Ubon Ratchathani Province.

Researchers: Dr.Chaiyasit Udomchokenamorn
Phraku Wutthidhambundit, Assoc.Prof.Dr
Rangsan Wattanachaiwanich
Kedsirin Panya-ek
Dr.Poolsak Homsombat

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubon Ratchathani Campus

Fiscal Year: 2565/2022

Research Scholarship Sponsor : Thailand Science Research and innovation Fund.

ABSTRACT

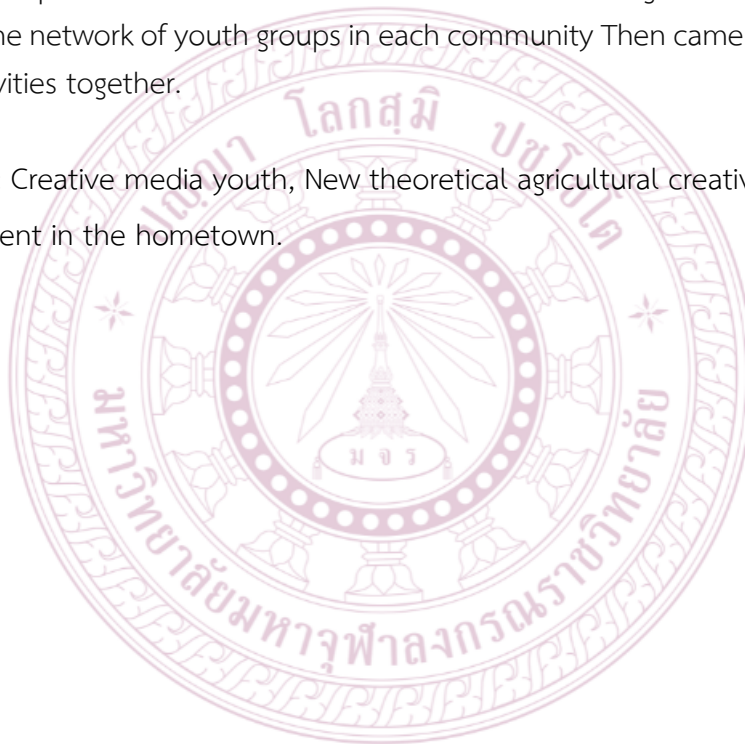
A research study on "Berng" Youth produce creative agricultural media, new theory for local development in Ubon Ratchathani Province. Under the research program titled "Lae, Do, Berng, Por" Youths produce creative Buddhist media for local development in their hometown. It is a participatory action research (PAR) with communities in Ubon Ratchathani province. The objectives are: 1) to analyze concepts Meanings related to New Theory Agricultural Creative Media for Local Development in Ubon Ratchathani Province. 2) To produce New Theory Agricultural Creative Media for Local Development in Ubon Ratchathani Province. 3) To create a youth network to produce New Theory Agricultural Media for Local Development. in Ubon Ratchathani Province. The sample group includes the selection of youth representatives from local and school districts. By purposive sampling, they are local youths and from schools interested in the project, 3 areas, 1 group of 5 people per group, totaling 15 people, by organizing training according to the research process for 3 days per day continually.

The research findings were as follows: 1) conceptual analysis; It was found that the concepts and meanings related to New Theory Agricultural Creative Media for local development in Ubon Ratchathani Province, if looking back to our concept of local wisdom. There are many that have been with Thai people for a long time. which the knowledge arising from local wisdom is beginning to be lost over time. due to lack of successors Local people are not known to outsiders, so creating video media will be able to publicize it to the general public. and to encourage local people or people from different areas saw the importance of farming in a small area for maximum benefit with the principle of sufficiency economy.

2) New Theory Agricultural Creative Media Production for Local Development in Ubon Ratchathani Province. as well as having a love for understanding in the body of knowledge and cultural wisdom of the people of Non Phueng sub-district It is also very necessary. Due to the production of new agricultural creative media that creates understanding and mutual assistance of people in the community.

3) The creation of a youth network to produce new theoretical agricultural creative media for local development in Ubon Ratchathani Province. There is an element of networking, namely participation. Dependence and exchange of knowledge Participation in activities of members. Because participation will make members feel that You are part of the network. Also in the network management next time. should increase the network of youth groups in each community Then came to produce media to do activities together.

Keyword : Creative media youth, New theoretical agricultural creative media, Local development in the hometown.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเรื่องนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ภายในแผนงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากรโร) รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ และยังเมตตาให้คำแนะนำแนวทางในการดำเนินการ พระมหาชุตีภัก อภินนโท อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และ ดร.ทวีศักดิ์ พุฒสุชี อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรวิทยาลัยนานาชาติ สาขาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้การศึกษาค้นคว้ามีความถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน ที่ได้ทุ่มเทเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังความคิด และความรู้ความสามารถ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม เก็บและรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบพร้อมจัดพิมพ์รูปเล่มงานวิจัยที่สมบูรณ์

คุณงามความดีในการศึกษาค้นคว้าและการจัดงานวิจัยเล่มนี้ คณะผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณต่อบุพการีตลอดถึงครูอาจารย์และท่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ยังผลให้คณะผู้วิจัยและงานวิจัยเล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน และคณะ
กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญแผนภาพประกอบ.....	ณ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ ปัญหาการวิจัย.....	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดการผลิตสื่อสร้างสรรค์.....	๖
๒.๒ แนวคิดพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยรุ่น.....	๑๒
๒.๓ แนวคิดในการพัฒนาชุมชน.....	๑๕
๒.๔ แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่.....	๓๒
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน.....	๓๗
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อ.....	๔๔
๒.๗ แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑.....	๕๗
๒.๘ แนวคิดการสร้างเครือข่าย.....	๖๐
๒.๙ ข้อมูลจังหวัดอุบลราชธานี.....	๖๘
๒.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗๑
๒.๑๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๘๒
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๘๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๘๔
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๘๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	๘๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๘๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๙
๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๙๑
๓.๗ สรุป.....	๙๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๙๒
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๒
๔.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๑๓๒
๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๓๒
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๔๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๔๕
๕.๒ การอภิปรายผล.....	๑๔๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๕๑
บรรณานุกรม.....	๑๕๓
ภาคผนวก.....	๑๕๘
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๑๕๙
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญ และ อื่น ๆ.....	๑๙๑
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายกิจกรรมวิจัยต่าง ๆ.....	๒๑๔
ภาคผนวก ง การรับรองการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๒๑๙
ภาคผนวก จ ผลลัพธ์ ผลิต และผลกระทบจากงานวิจัย (Output/Outcome/Impact). ..	๒๒๑
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๒๒๕
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๒๕๗

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
๑	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม สถานภาพ เพศ บทบาทหน้าที่ และ สังกัด/หน่วยงาน	๑๑๔
๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม และ รายด้าน	๑๑๕
๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๑๖
๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๑๗
๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๑๘
๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๑๙
๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๑๙
๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ	๑๒๐

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ ๑	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	๒๒
ภาพที่ ๒	การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยออกเป็น ๔ ส่วน	๓๓
ภาพที่ ๓	ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ อ่างใหญ่ เต็มอ่างเล็ก อ่างเล็ก เต็มสระน้ำ	๓๖
ภาพที่ ๔	แผนภาพแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน	๕๑
ภาพที่ ๕	แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี	๖๘
ภาพที่ ๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๓
ภาพที่ ๗	คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์	๑๐๐
ภาพที่ ๘	ผลสำรวจเยาวชนการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๐๖
ภาพที่ ๙	ผลสำรวจเยาวชนใช้เวลาในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๐๗
ภาพที่ ๑๐	ผลสำรวจเยาวชนใช้สถานที่ใดในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๐๗
ภาพที่ ๑๑	ผลสำรวจเยาวชนใช้ช่วงเวลาใดในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๐๘
ภาพที่ ๑๒	ผลสำรวจเยาวชนเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๐๘
ภาพที่ ๑๓	ผลสำรวจเยาวชนรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างไร	๑๐๙
ภาพที่ ๑๔	ผลสำรวจเยาวชนใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดมากที่สุด	๑๐๙
ภาพที่ ๑๕	ผลสำรวจเยาวชนมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๑๐
ภาพที่ ๑๖	ผลสำรวจเยาวชนในการใช้เว็บไซต์สังคมออนไลน์	๑๑๐
ภาพที่ ๑๗	ผลสำรวจเยาวชนเรื่องประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์	๑๑๑
ภาพที่ ๑๘	ผลสำรวจเยาวชนเคย/ไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกัน	๑๑๑
ภาพที่ ๑๙	ผลสำรวจเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยฯ	๑๑๒
ภาพที่ ๒๐	ผลสำรวจเยาวชนต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านไหน	๑๑๒
ภาพที่ ๒๑	องค์ความรู้จากการวิจัย	๑๔๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานพระราชดำริ เกษตรตามแนว "ทฤษฎีใหม่" เป็นแนวทางหรือหลักในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบาก ให้สามารถผ่านช่วงวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ซึ่งการดำเนินงานตามทฤษฎีใหม่มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การผลิต ให้พึ่งตนเองด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอมีพอกิน ๒) การรวมพลังกันในรูปแบบ หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ๓) การดำเนินธุรกิจโดยติดต่อ ประสานงาน จัดหาทุนหรือแหล่งเงิน ในขั้นแรกที่เป็นการผลิต ถือเป็นขั้นสำคัญที่สุด ให้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ดังนี้ โดยการขุดสระเก็บกักน้ำ ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% เพื่อให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอตลอดปี โดยเก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ และพืชน้ำต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด โสน ฯลฯ ในส่วนการปลูกข้าว ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เป็นการลดค่าใช้จ่าย และสามารถพึ่งตนเองได้ ส่วนการปลูกผลไม้ ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก ให้ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร ฯลฯ อย่างผสมผสานกัน และหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการบริโภคก็นำไปขายได้ และพื้นที่อีกประมาณ ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง คันดิน โรงเรือนและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมทั้งคอกเลี้ยงสัตว์ เรือนเพาะชำ ฉางเก็บผลิตผลการเกษตร ฯลฯ^๑

ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ ๑๒๐-๑๔๐ เมตร (๓๙๕-๔๖๐ ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกมีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกันจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย ห้วยตุงรุ้ง และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญคือ ทิวเขาบรรทัดและทิวเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา มีลักษณะภูมิอากาศ ดังนี้ ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเรื่อยไปจนถึงปลายเดือนตุลาคม และมักปรากฏเสมอว่าฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงมักจะไม่เหมือนกันในแต่ละปี ในส่วนฤดูหนาวนั้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของ

^๑ สหกรณ์การเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านถ้ำ จำกัด. (๒๕๖๔). เกษตรตามแนว "ทฤษฎีใหม่". แหล่งที่มา <http://www.sahakornthai.com/tsdbanthurm/>

ประเทศ ทำให้ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำลง ตั้งแต่เดือนตุลาคมและจะสิ้นสุดปลายเดือนมกราคม ถึงแม้เคยปรากฏบ่อยครั้งว่าอากาศยังคงหนาว เย็นยืดเยื้อมาจนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ โดยส่วนใหญ่แล้วอากาศจะ เริ่มอบอ้าว ในเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงประมาณต้นเดือนพฤษภาคมซึ่งอาจจะมีฝน เริ่มตกอยู่บ้างในปลายเดือนเมษายน โดยที่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก ดินจึงเป็นทรัพยากรที่เยอะ ที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด หรือประมาณ ๑๐,๒๙๙,๐๖๓ ไร่ ในส่วนของป่าไม่มี ทั้งป่าเต็งรัง หรือป่าแดงมีอยู่ทั่วไป มีเขตป่าดงดิบในเขตอำเภอน้ำยืน และป่าผสม ส่วนป่าเบญจพรรณ มีอยู่ในอำเภอเขมราฐ อำเภอบุณฑริก และอำเภอพิบูลมังสาหาร ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ชุมแพรก ไม้กันเกรา สภาพพื้นที่ป่าไม้จากการสำรวจ เมื่อปี ๒๕๓๘ มีเนื้อป่าประมาณ ๒,๔๙๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๑.๕๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ดังนี้ ป่า ถาวร ตามมติ ครม.จำนวน ๑ ป่า เนื้อที่ ๗๗,๓๑๒.๕๐ ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖ ป่า เนื้อที่ ๓,๓๙๖,๐๐๙.๑๖๓ ไร่ พื้นที่ป่า สปก. จำนวน ๔๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๖๖๕,๕๔๓.๓๐ ไร่ ป่าอนุรักษ์ ตาม มติ ครม. จำนวน ๑๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๔๓๙,๙๙๘.๔๐๒ ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่ ๘๘๐,๒๒๐.๐๐ ไร่ ส่วนป่า จำนวน ๑๕ ป่า เนื้อที่ ๒๐,๙๘๕.๗๓ ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ (รวมจังหวัด อำนาจเจริญ) เนื้อที่ ๒๔,๒๙๒,๖๕๖ ไร่^๒ เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีเนื้อที่กว้างใหญ่และมี ประชากรมาก จึงเหมาะที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการศึกษาถึงรูปแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อ พัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดบนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และ ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับ ชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชน

เนื่องจากปัจจุบันนี้สื่อเป็นเครื่องมือหลักของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เยาวชน เลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง ความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อน บอกเล่าถึง วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงบริบทจาก หลากหลายส่วนของชุมชน ซึ่งการสร้างกิจกรรมลักษณะนี้ อยู่ในกรอบแนวคิด “แลดูเบ้งพ่อ” เยาวชน ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ซึ่งถ้าหากมองดูถึงเยาวชนในสังคมไทยของเรา ใน การที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะต้องผ่านการอบรมบ่มเพาะ ความมีเหตุผล มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการอยู่ร่วมกันบนความ หลากหลายได้ รวมไปถึง การรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวอย่างมีความสุข การใช้สื่อเป็น เครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก และเยาวชน จึงเป็น “ตัวช่วย” ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับ ตัวเลขเชิงสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อในปัจจุบันพบว่าโดยเฉลี่ยเด็ก และ เยาวชน ใช้ชีวิตอยู่กับสื่อไม่น้อยกว่าวันละ ๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นอินเทอร์เน็ตวันละประมาณ ๓-๕

^๒ สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๓). เกี่ยวกับจังหวัด. แหล่งที่มา <http://ubonratchathani.go.th/home/464.html>

ชั่วโมง ส่วนเยาวชนดูทีวีวันละ ๕.๗ ชั่วโมง ซึ่งเมื่อเทียบกับการอ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ ๓๙ นาที พบว่าเยาวชนใช้เวลาบนอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือถึง ๖ เท่า และเมื่อพิจารณาว่ากิจกรรมส่วนมากที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยทำบนอินเทอร์เน็ต คือการค้นหาข้อมูล ติดตามข่าวสาร จึงสามารถสรุปได้ว่าเยาวชนไทยอ่านหนังสือมาก แต่ส่วนมากเป็นการอ่านบนอินเทอร์เน็ตแทนที่จะเป็นหนังสือ

โดยกระบวนการที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ เริ่มด้วยการสำรวจข้อมูลและพูดคุยกับเยาวชนในชุมชนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากเยาวชนจะได้เรียนรู้ รับทราบปัญหาในชุมชนท้องถิ่น และตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาพัฒนาบ้านเกิดของตน แล้วนำไปสู่การฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชนจากชุมชนตำบลกระโสม ชุมชนตำบลดอนในแดง ชุมชนตำบลกุดลาด นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวันาลัย นักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๒ และนักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม จำนวน ๖ พื้นที่ ๆ ละ ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๖๐ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วัน ต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนอัตลักษณ์บอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้งยังได้เสริมศักยภาพของคนในชุมชนถึงการแก้ปัญหาโดยนำความรู้และการสนับสนุนส่งเสริมจากโครงการวิจัยฯ นี้ไปเสริมองค์ความรู้ในท้องถิ่นของตนให้สามารถแก้ปัญหาให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างยั่งยืน

๑.๒ ปัญหาการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชน มีรูปแบบ กระบวนการและแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษา ค้นคว้า สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ แล้วทำการวิเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับค่านิยม จารีตประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา ของคนในท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี และสรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการและแนวทางในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ชุมชน และโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย

- โรงเรียนศรีศาสนวิทยา
- โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
- โรงเรียนปทุมพิทยาคม
- ชุมชนตำบลโนนผึ้ง
- อบต. ตำบลโนนผึ้ง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และโรงเรียนใน จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย นักเรียนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยาและ นักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ การคัดเลือกตัวแทนเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียนที่สนใจในโครงการฯ จำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

๑.๔.๔ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปรชาญชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ และทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด จำนวน ๑๕ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

๑.๕.๑ เบ๊ิง หมายถึง คำพูดของคนในภาคอีสานของไทยที่มีความหมายหรือนัยยะที่แสดงออกในเชิงกิริยาหรืออาการ “ดู หรือ จ้องดู” เช่น ซอมเบ๊ิง คือ เฝ้าดู, แอบดู สำหรับในการวิจัยเรื่องนี้นั้นได้มุ่งหมายที่จะให้ผู้คนในสังคมให้จับตาหรือติดตามชมมิติมุมมองในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีว่าพวกเขาเหล่านั้นจะผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อการอนุรักษ์ออกมาในรูปแบบใด

๑.๕.๒ สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง สื่อที่พัฒนาในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวีดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น เพื่อบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเยาวชนในชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ ได้ร่วมกันตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตน

๑.๕.๓ สร้างเครือข่ายการใช้สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง การให้ผู้นำชุมชน เยาวชนคนรุ่นใหม่ และนักวิชาการได้พูดคุยกัน ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกอุดมการณ์ และทำความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน โดยใช้หลักความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นตัวเชื่อมโยงให้คนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็ก ๆ และขยายเป็นเครือข่าย

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้องค์ความรู้เรื่องสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑ ชุด

๑.๖.๒ ได้สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในของเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๕ สื่อ

๑.๖.๓ ได้เครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑ เครือข่าย

๑.๖.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลอ้างอิงในทางวิชาการได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดการผลิตสื่อสร้างสรรค์

๒.๒ แนวคิดพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยรุ่น

๒.๒ แนวคิดในการพัฒนาชุมชน

๒.๓ แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อ

๒.๖ แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

๒.๗ แนวคิดการสร้างเครือข่าย

๒.๘ ข้อมูลจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดการผลิตสื่อสร้างสรรค์

สื่อสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสั้น ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

ความหมายของสื่อ

เมื่อพิจารณาคำว่า “สื่อ” ในภาษาไทยกับคำในภาษาอังกฤษ พบว่ามีความหมายตรงกับคำว่า “media” (ในกรณีที่มีความหมายเป็นเอกพจน์จะใช้คำว่า “medium”)

คำว่า “สื่อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ดังนี้ “สื่อ (กริยา) หมายถึง ติดต่อให้ถึงกัน เช่น สื่อความหมาย, ชักนำให้รู้จักกัน สื่อ (นาม) หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน เช่น เขาใช้จดหมายเป็นสื่อติดต่อกัน, เรียกผู้ที่ทำหน้าที่ชักนำให้ชายหญิงได้แต่งงานกันว่า พ่อสื่อ หรือ แม่สื่อ; (ศิลปะ) วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ให้มีความหมายตามแนวคิด ซึ่งศิลปินประสงค์แสดงออกเช่นนั้น เช่น สื่อผสม”

คำว่า “สื่อ” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง ทำการติดต่อให้ถึงกัน ชักนำให้รู้จักกันในกระบวนการสื่อสารมวลชน คำว่า “สื่อ” (Channel or Medium) คือ พาหนะนำข่าวสาร (Message Vehicles) หรือพาหนะของสารหรือสิ่งที่ขนส่งสาร (Carrier of Messages) จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารไปได้ก็ต้องอาศัยสื่อที่จะถ่ายทอดข่าวสารออกไปและข่าวสารจะไปถึงผู้รับได้ก็ต้องอาศัยสื่อพาไป เช่น คลื่นวิทยุในอากาศนำเสียงพูดไปให้ผู้ฟัง กระดาษนำตัวอักษรและภาพที่ปรากฏไปให้ผู้รับสารได้อ่าน เป็นต้น ทางด้านผู้รับสารก็เช่นเดียวกัน

ต้องอาศัยสื่อในการรับสารนั้น ๆ เช่น ผู้รับสารจะต้องมีเครื่องรับวิทยุ เป็นต้น ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต่างอาศัยสื่อเพื่อการติดต่อให้ถึงกัน มนุษย์ได้คิดค้นประดิษฐ์สร้างขึ้น เสาะหาวิธีการหาช่องทางในรูปแบบต่าง ๆ กัน ตามสภาพของทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง และพัฒนาวิธีการ กระบวนการ และเครื่องมืออุปกรณ์ให้ก้าวหน้า เพิ่มพูนสมรรถนะ คุณภาพและประสิทธิภาพในการแสวงหาสาร การเก็บสาร การส่งสาร การรับสาร และการสื่อสารกลับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารของมนุษย์ต่อไป

การพิจารณาถึงเรื่องสื่อนี้มีปัจจัย ๓ ประการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) วัสดุที่รองรับ (๒) สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายเป็นสาร (๓) พาหนะที่จะนำวัสดุที่มีสารไปให้ถึงผู้รับสาร

ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับวิธีการ หาช่องทางของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของคนแตกต่างกันไปตามยุคตามสมัย เช่น ใช้ “สื่อบุคคล” หรือ “คน” เพื่อการสื่อสารด้วยวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ต่างกัน โดยคนได้คิดหาทาง ออกับกิริยาเป็นสารให้คนอื่น ๆ เข้าใจความหมายใช้สื่อบุคคลในลักษณะเป็นพาหนะที่มีสารโดยเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ การเกษตร สาธารณสุขออกไปพบปะพูดคุยกับประชาชน การใช้ศิลปินสื่อพื้นบ้านเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติการทำหมัน และการวางแผนครอบครัว การใช้บุรุษไปรษณีย์เพื่อนำจดหมายไปบริการประชาชน นอกจากนั้น สื่อบุคคลยังพยายามหาวัสดุเพื่อรองรับสารเป็นช่องทางในการเผยแพร่ เช่น ใช้ฝาผนัง ผนังถ้ำ ดินเหนียว หนังสัตว์ ไม้ไผ่ กระดาษสา แผ่นโลหะ และแม้แต่วัสดุศิลปหัตถกรรม การปั้น แกะสลัก ก็ได้ใช้เป็นช่องทางในการถ่ายทอดสารให้คนอื่นได้รับสารบางอย่างอยู่ด้วย

นักเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนิยามความหมายของคำว่า "สื่อ" ไว้ดังต่อไปนี้^๓

Heinich และคณะ (๑๙๕๖) Heinich เป็นศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีระบบการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ให้คำจำกัดความคำว่า "media" ไว้ดังนี้ "Media is a channel of communication." ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ "สื่อ คือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร" Heinich และคณะยังได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า "media มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) หมายถึง อะไรก็ตามซึ่งทำการบรรจุหรือนำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ สื่อเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดสารกับผู้รับสาร"

A. J. Romiszowski (๑๙๕๒) ศาสตราจารย์ทางด้านการออกแบบ การพัฒนา และการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) ให้คำจำกัดความคำว่า "media" ไว้ดังนี้ "the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner)" ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ "ตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร (ซึ่งอาจจะเป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร (ซึ่งในกรณีของการเรียนการสอนก็คือ ผู้เรียน)"

^๓ อภิญา ศุภเสถียร อภิญา ศุภเสถียร. (๒๕๕๕). สื่อ. แหล่งที่มา <http://somethingswee.blogspot.com/2012/09/media-medium.html>

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

สารพัดสื่อ หรือคำเรียกสื่อ ที่รวบรวมมาไว้ในที่นี้ มาจากสภาพการณ์ในสังคมไทยเท่านั้น เพื่อความเข้าใจและการเรียนรู้เกี่ยวกับ “สื่อ” หรือ “มีเดีย” (Media) ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ว่ามีความหลากหลายมากมายเพียงใด

- สื่อมีหลายบทบาท ขึ้นอยู่กับว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ในทางใด เป็นไปได้ทั้งทางเสื่อมและทางเจริญ

- คำเรียกสื่อบางคำ สะท้อนถึงที่มาของการเกิดขึ้น คำเรียกสื่อบางคำสะท้อนถึงความเป็นคุณลักษณะของสื่อ ในขณะที่คำเรียกสื่อบางคำ สะท้อนถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของสื่อ

- คำเรียกสื่อหลายคำเป็นสากลที่ทั่วโลกก็รู้จัก แต่คำเรียกสื่อบางคำมีเรียกใช้เฉพาะในบริบทสังคมไทยเท่านั้น เช่นจากสถานการณ์การเมือง และสังคม

- คำเรียกสื่อหลายคำมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology)

- แสดงสะท้อนให้เห็นว่า “ความเป็นเจ้าของสื่อ” (Media Ownership) ในสังคมไทย ยังไม่มีความสมดุล

- ความหมายของสื่อ แยกกันไม่ออกจากเหตุการณ์ สถานการณ์บ้านเมือง ทั้งในเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่ด้วยกัน

๑) สื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึง สื่อที่มีความเป็นวิชาชีพ เข้าถึงกว้างขวาง ใช้เทคโนโลยี มีบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมวิชาชีพ โดยที่ผู้ส่งสาร เป็นมืออาชีพ (Professional) ต้องตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ (Ethic) เนื้อหาสารเป็น “สาธารณะ” (Public) ส่งผลกระทบต่อผู้รับสารจำนวนมาก หลากหลายคุณลักษณะ เลือกรับสารได้เอง

๒) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) หมายถึง สื่อที่อาศัยไฟฟ้าเป็นตัวนำ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง, วิทยุโทรทัศน์, ภาพยนตร์, เคเบิลทีวี, ทีวีดาวเทียม ตำราบางเล่มเรียกสื่อชนิดว่า “สื่อร้อน” (Hot Media)

๓) สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) หมายถึง สื่อที่ผ่านกระบวนการพิมพ์ลงบนกระดาษ ได้แก่ หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, หนังสือเล่ม, และวารสาร เป็นสื่อมวลชนที่มีความเก่าแก่ที่สุด ตำราบางเล่มเรียกสื่อชนิดว่า “สื่อเย็น” (Cool Media)

๔) สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่มีมาดั้งเดิม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์, สื่อวิทยุกระจายเสียง, สื่อโทรทัศน์ และ สื่อภาพยนตร์ เป็นต้น

๕) สื่อเก่า หมายถึง สื่อที่มีมาแต่เดิม ในลักษณะเดียวกันกับสื่อดั้งเดิม

๖) สื่อใหม่ (New Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่เกิดขึ้นใหม่ เกิดจากการหลอมรวมเทคโนโลยีการสื่อสาร ภายใต้พัฒนาการของภาษาระบบตัวเลข (Digital Language) กล่าวคือ เทคโนโลยีการสื่อสาร ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่ ๑. เทคโนโลยีด้านการพิมพ์ (Printing Technology), ๒. เทคโนโลยีแพร่ภาพและกระจายเสียง (Broadcast Technology) และ ๓. เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม และคอมพิวเตอร์ (Information and Communication Technology) เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์,

โปรแกรม CHAT : MSN, ICQ, Perch, Skype, รวมถึง เครือข่ายสังคม (Social Media Network) (เช่น Hi๕, Face book, Multiply, ทวิตเตอร์ (ไม่เกิน ๑๔๐ ตัวอักษร), แคมฟรอก (camfrog) เวบบอร์ด (Web Board), เว็บไซต์ (Website), นักข่าวมือถือ “โมโจ” (Mobile Journalist), MMS, SMS (ไม่เกิน ๗๐ ตัวอักษร), E – Magazine, E – Book, Blog, นักข่าวพลเมือง (Citizen Reporter) ปัจจัยเร่งให้เกิดสื่อใหม่ ได้แก่ ความแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต, การบรรจบหลอมรวมเทคโนโลยีสื่อ (Convergence), การค้าเสรีขององค์การการค้าโลก (WTO : World Trade Organization)

๗) สื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่พิจารณาจากความเป็นเจ้าของสื่ออื่นๆ (Ownership) อันมีเป้าหมายทางธุรกิจ เน้นผลกำไร เป็นองค์กรเชิงพาณิชย์ วัดความสำเร็จจากเรตติ้ง

๘) สื่อทางเลือก (Alternative Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่เจ้าของสื่อมักเป็นภาคประชาสังคม (Civil Society), เป้าหมายเพื่อสังคม ไม่เน้นหาผลกำไร บางชนิดเป็นองค์กรสื่อสาธารณะ

๙) สื่อแท้ หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำบทบาทหน้าที่สื่อครบถ้วน กล่าวคือเป็นทั้งกระบอก และตะเกียงให้กับสังคม, มีการยึดมั่นในอุดมการณ์และจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อ ไม่จำเป็นว่าเป็นสื่อกระแสหลัก หรือสื่อทางเลือก ก็เป็นสื่อแท้ได้ ส่วนใหญ่จะเรียกตัวเองว่าเป็นสื่อแท้

๑๐) สื่อเทียม หมายถึง สื่อมวลชนที่ไม่ได้ทำหน้าที่สื่อครบ เป้าหมายเพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง เช่น พรรคทางการเมือง (Political Media) สื่อกระแสหลักหรือสื่อทางเลือกก็เป็นสื่อเทียมได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีสื่อโดยยอมรับว่าตัวเองเป็นสื่อเทียม มักถูกวิจารณ์ประเด็นความไม่เป็นกลาง

๑๑) สื่อผสม (Multimedia) หมายถึง สื่อมวลชนที่ผสมผสานการนำเสนอทั้งภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหว เกิดจากวิวัฒนาการเทคโนโลยีสื่อในการบรรจบกันของเทคโนโลยีสื่อ (Convergence) ที่สื่อเดินเข้ามาพบกัน จนจะกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน ชับซ้อนคล้ายกับทฤษฎี “ไร้ระเบียบ” (Chaos Theory)

๑๒) สื่อเฉพาะกิจ (Specialization Media) หมายถึง สื่อที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์การใดเป็นพิเศษ เช่น เพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ พรรค เพื่อการเผยแพร่โดยองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรภาคประชาชน หรือหน่วยงานของรัฐ

๑๓) สื่อเชิงพาณิชย์ (Commercial Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำกำไร มีรายได้หลักจากโฆษณา วัดความสำเร็จจากเรตติ้ง มีทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

๑๔) สื่อภาครัฐ (State Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐ เพื่อให้บริการข่าวสารต่อสังคม มักถูกวิจารณ์ประเด็นกระบอกเสียงของรัฐบาล

๑๕) สื่อสาธารณะ (Public Media) หมายถึง สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะของสังคม ไม่รับโฆษณาธุรกิจ เงินดำเนินการมาจากการสนับสนุนหรือบริจาค เป้าหมายเพื่อการพัฒนาสังคม

๑๖) สื่อชุมชน (Community Media) หมายถึง สื่อที่มีหลักการดำเนินการ โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชน

๑๗) สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) หมายถึง สื่อที่ชาวบ้านในหมู่บ้านใช้ภายในหมู่บ้าน อาจเป็นสื่อประเพณี สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน

๑๘) สื่อท้องถิ่น (Local Media) หมายถึง สื่อมวลชนที่มีอยู่และเป็นไปเพื่อคนในท้องถิ่น อาจเป็นเพียงชุมชนเล็กๆ หรือระดับจังหวัดเดียว หรือหลายๆ จังหวัด มีทั้งวิทยุ หนังสือพิมพ์ และเคเบิลทีวี

๑๙) สื่อพลเมือง (Citizen Media) หมายถึง สื่อที่ผู้ดำเนินการเป็นลักษณะอาสาสมัคร ไม่เน้นอย่างมืออาชีพ มุ่งเป้าหมายเพื่อการมีส่วนร่วมในการสื่อสารของภาคประชาชน

๒๐) สื่อเลือกข้าง (Take side Media) หมายถึง สื่อเลือกข้างทางการเมืองชัดเจน มีมานานในบริบทการเมืองต่างประเทศ เช่น อเมริกา แต่ไม่เคยมาปรากฏชัดเจนในวงการสื่อไทย ในปี ๒๕๔๗ เกิดวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมอย่างรุนแรง สื่อมวลชนไทยได้เริ่มเลือกข้าง สื่อถูกวิจารณ์อย่างหนักว่า “สื่อไม่เป็นกลาง” (มีอคติ) ข้อสังเกต สื่อเลือกประกาศอุดมการณ์การเมืองชัดเจน ย่อมดีกว่าสื่อถูกบงการ (นอมินี)

๒๑) สื่อออนไลน์ (Online Media) หมายถึง สื่อที่เป็นสื่อทางเลือก สื่อเสริมหรือสื่อใหม่ เข้าถึงได้ตลอดเวลา โต้ตอบกับผู้รับสารได้ในทันที จัดเก็บสารสนเทศไว้ได้โดยง่าย เช่น เครือข่ายอินทราเน็ต (Intranet) เอ็กทราเน็ต (Extranet) บริการส่งข้อความสั้น (SMS) บริการส่งข้อความสื่อผสม (MMS) เน้นความสดใหม่ของข่าว, เน้นข่าวเชิงลึก (ข่าวเชิงสืบสวน), เน้นส่วนร่วมผู้อ่านผ่านกระดานข่าว (web board), เน้นส่วนร่วมโดยสร้างพื้นที่ส่วนตัวหรือ Blog, เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการรายงานข่าวเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์

๒๒) สื่อดิจิทัล (Digital Media) หมายถึง สื่อที่อาศัยระบบคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางการสื่อสาร คำว่า “ดิจิทัล” เป็นคำศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน แต่เกิดขึ้นภายหลังจากคำว่า “ดิจิตอล” ที่ใช้ในสื่อมวลชนอย่างแพร่หลายอยู่ก่อน โดยบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือทำสื่อโฆษณาเผยแพร่ในสื่อ จนคนไทยคุ้นเคยมากกว่าคำว่า “ดิจิทัล”

๒๓) สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Media) หมายถึง สื่อที่อาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสาร โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายใยแมงมุม, เชื่อมโยงกันได้โดยใช้การสื่อสารแบบใช้สายและไร้สาย, เป็นทั้งสื่อบุคคล (Inter-personal Communication) และสื่อสารมวลชน (Mass Communication), ไร้พรมแดน, สื่อสารแบบสองทาง (Interactive) และสื่อผสม (Multimedia)

๒๔) สื่อเสมือนจริง (Virtual Media) หมายถึง สื่อที่สัมผัสไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของความคิด, จินตนาการ, แนวคิด สร้างขึ้นโดยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ให้รู้สึกว่าเป็นจริง

๒๕) สื่อเครือข่าย (Network Media) หมายถึง สื่อที่อาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ในลักษณะการเชื่อมต่อข้อมูลเป็นเครือข่ายเดียวกัน

๒๖) สื่อชุมชนไซเบอร์ (Cyber Media) หมายถึง สื่อที่อยู่บนระบบฐานข้อมูลของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นโลกของชุมชนไซเบอร์ (Cyber Community) ทำให้คนรู้จักกันได้โดยไม่จำเป็นต้องพบกัน

๒๗) สื่อการเมือง (Political Media) หมายถึง สื่อที่ถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง ทั้งโดยนักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม

๒๘) สื่อเหลือง หมายถึง สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในปัจจุบันมีกลุ่มประชาชนส่วนหนึ่งสนับสนุนเงินเพื่อดำเนินการ

๒๙) สื่อแดง หมายถึง สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป้าหมายทางการเมือง

๓๐) สื่อนอก (Board Media) หมายถึง สื่อมวลชนต่างประเทศ ที่มีผู้สื่อข่าวในเมืองไทยหรือไม่ก็ตาม

๓๑) สื่อเด็กและเยาวชน (Child Media) หมายถึง สื่อมวลชนสร้างสรรค์ เป้าหมายพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้รับการสนับสนุนจากแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน มีเครือข่ายครอบครัวและเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ ร่วมสะท้อนปัญหาสื่อมวลชนที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน

๓๒) สื่อเพื่อการศึกษา (Educational Media) หมายถึง สื่อที่นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนการสอนในแวดวงการศึกษา

๓๓) สื่อประชาสัมพันธ์ (Media for Public Relations) หมายถึง สื่อการประชาสัมพันธ์งานโครงการ และกิจกรรม ส่วนใหญ่ขอความร่วมมือ รวมถึงซื้อพื้นที่และเวลาในสื่อ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์ในลักษณะ “Advertorial”

๓๔) สื่อโฆษณา (Advertisement Media) หมายถึง สื่อที่นำมาใช้เพื่อการโฆษณา โดยต้องเสียเงินเพื่อซื้อพื้นที่และเวลาของสื่อ

๓๕) สื่อรณรงค์ (Media for Campaign) หมายถึง สื่อเพื่อการรณรงค์ โดยอาจใช้หลายๆ สื่อมาผสมผสานการทำหน้าที่ มุ่งที่การรณรงค์

๓๖) สื่อบุคคล (Personal Media) หมายถึง สื่อที่อาศัยบุคคลเป็นช่องทางนำพาสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายทางการเมืองการสื่อสาร มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ

๓๗) สื่อกิจกรรม หมายถึง สื่อที่อาศัยการจัดกิจกรรม (Activity) เพื่อเป้าหมายในการเรียนรู้ สามารถสื่อความรู้สึกนึกคิด ความรู้ อารมณ์ และเรื่องราวข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ เช่น การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม การแถลงข่าว การสาธิต การจัดริ้วขบวน การจัดนิทรรศการ การจัดแข่งขัน กีฬา การจัดแสดง การจัดกิจกรรมทางการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ การจัดกิจกรรมการกุศล เป็นต้น

๓๘) สื่อละคร (Play Media) หมายถึง สื่อที่ใช้ละครเป็นตัวนำสารเพื่อการเรียนรู้ เป็นงานศิลปะเพื่อการสื่อสาร

๓๙) สื่อค่าย (Camping Media) หมายถึง สื่อที่ใช้กิจกรรมการเข้าค่าย เพื่อการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม

๔๐) สื่อใต้ดิน (Indy Media) หมายถึง สื่อที่ดำเนินการโดยอิสระของกลุ่มเฉพาะ มีแนวทางเป็นของตัวเอง ไม่เข้ากับสื่อกระแสหลัก บางประเภทจัดเป็นสื่อทางเลือกดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อหมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ส่วนร่างพ.ร.บ.กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้ข้าราชการดูแลการผลิตสื่อส่งเสริมพฤติกรรมเด็ก^๔ ได้กล่าวถึง “สื่อ” ว่าหมายถึง สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ

^๔ ร่างพ.ร.บ.กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้ข้าราชการดูแลการผลิตสื่อส่งเสริมพฤติกรรมเด็ก

ภาพโฆษณา รูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๓ วรรค ๒)

สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข (มาตรา ๓ วรรค ๓)

๒.๒ แนวคิดพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยรุ่น^๕

พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์ขอแยกออกเป็น ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ๒) พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ๓) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่น

ประเด็นแรก การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์พบว่า การสื่อสารแบบสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับตนเอง การสื่อสารภายในตน (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารของบุคคลเพียงคนเดียว เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร มีระบบประสาทส่วนกลางทำหน้าที่ทั้งรับทั้งส่งภายในตนเองเมื่อมีข้อมูลข่าวสารมากระทบกับระบบประสาททั้ง ๖ คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ประสาทและสมองจะรับวิเคราะห์เกิดภาพและบันทึกไว้ในหมวดความจำเพื่อส่งสารต่อไป การสื่อสารภายในตนมีหลายอย่าง เช่น การนั่งสมาธิ การคิด การวิเคราะห์ การรำพึง การร้องเพลง ฟังเพลง เป็นต้น การสื่อสารภายในตนนี้ มีความสำคัญยิ่ง ผู้ส่งสารที่ดีต้องรู้จักตน ซึ่งตนนั้นประกอบด้วยกายกับจิตส่วนที่เป็นกาย ประกอบด้วยระบบประสาทแห่งการรับรู้เป็นช่องทางของสารที่จะเข้ากระทบกับจิตคือผู้รับรู้ สารคือรูป ผ่านช่องทางคือตา มากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่า นั่นคือรูป สารคือเสียง ผ่านช่องทางเข้ามาทางหู มากระทบกับจิต จิตรับรู้ว่านั่นคือเสียง สารอย่างอื่น เช่น กลิ่น รส สัมผัส ก็ผ่านช่องทางเฉพาะของมันเข้ามา กระทบกับจิต จิตรับรู้ว่านั่นคือเสียง สารอย่างอื่นเช่นกลิ่น รส สัมผัสก็ผ่านช่องทางเฉพาะของมันเข้ามากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่า นั่นคือกลิ่น รส รู้สึกรู้สีก เป็นต้น ผู้ส่งสารที่ดีมีประสิทธิภาพคือผู้ที่สามารถสื่อสารภายในตนได้ดี มีจิตใจที่ฝึกดีแล้ว

ในส่วนของการสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับผู้อื่น (การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารสาธารณะหรือการสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Public or large group Communication) การสื่อสารในองค์กร (Organizational Communication) การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารกับสังคมมนุษย์ที่แวดล้อมตัวเราเองทั้ง ๖ ทิศ คือ ทิศเบื้องหน้ามารดาบิดา-บุตร ทิศเบื้องขวาครูอุปัชฌาย์อาจารย์-ศิษย์ทิศเบื้องหลังบุตรภรรยา-สามี ทิศเบื้องซ้ายมิตร-สหาย ทิศเบื้องล่างบ่าวผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ-นายทิศเบื้องบนผู้นำจิตวิญญาณ-สาวก เป็นกัลยาณมิตรปฏิบัติหน้าที่ที่ดีต่อกัน เช่น บิดามารดาผู้เป็นบุพพการีย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดา คือ ๑) ห้ามปรามจากความชั่ว ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา ๔) หาคู่ครองที่สมควรให้ ๕) มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร บุตรธิดาผู้กตัญญูทวดเทวีพึงบำรุงมารดาบิดาเป็นการตอบ

^๕ ญัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์ โสภณ บัวจันทร์ ชำนาญ เกิดช่อ. (๒๕๖๕). การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่น จังหวัดน่าน. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์ ปีที่ ๙(๗) กรกฎาคม. หน้า ๒๑-๒๕.

แทนท่านทั้งสองผู้เป็นทิศเบื้องหน้า คือ ๑) ท่านเลียงเรามาแล้วเลียงท่านตอบ ๒) ช่วยทำการงานของท่าน ๓) ดำรงวงศ์สกุล ๔) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทนาย ๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน อย่างนี้ถือว่าเป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธเป็นไปตามทำนองครองธรรม

ประเด็นที่สอง พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ หลักการคือ ๑) หลักสันติสนทนา-แจ่มแจ้ง/ชี้ชัด อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา ๒) หลักสมาทปนา-จูงใจ/เชิญชวน จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ ๓) หลักสมุตเตชนา-แกลั้วกล้ำ/คึกคัก เร้าใจให้แกลั้วกล้ำ บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข่งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก ๔) หลักสัมปหังสนา-ร่าเริง/เบิกบาน ชโลมใจให้แจ่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติ ส่วนผู้ส่งสารต้องประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตรที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ คือ เป็นผู้รู้จักธรรมคือเหตุ หลักการ หลักสัจจะ เนื้อหาสาระที่จะสื่อสาร รู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตนเอง เป็นผู้รู้จักอรรถคือผล รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ประโยชน์ ความต้องการ เป้าหมายความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอนชัดเจน เป็นผู้รู้จักตนเอง คือ รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อม มีความรู้ มีความสามารถในการสื่อสารมากน้อยแค่ไหน การรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตนสามารถสื่อสารภายในตนได้อย่างดียิ่งผู้สามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุมีผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง เป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดีรู้จักประมาณในการสื่อสาร คือ ไม่ส่งสารซ้ำซากมาก-น้อยเกินไปการรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตนสามารถสื่อสารภายในตนได้อย่างดียิ่งผู้สามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุมีผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง เป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาไหนควร ไม่ควร ต้องตระหนักถึงเวลาอันเหมาะสม หากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสารแม้ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในตน การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารมวลชน นอกจากการสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วบางที่ยังอาจมีเรื่องมีราวตามมาด้วย เป็นผู้รู้จักชุมชนสถานที่ คือ รู้จักสังคม ชุมชน เรียกว่ารู้จักกลุ่มผู้รับสาร/กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้รู้จักบริษับุคคล คือ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าผู้รับสารแต่ละคน แต่ละกลุ่มมีลักษณะอุปนิสัยจำเพาะเป็นของตนเอง สามารถแยกแยะผู้รับสารได้ดี ในทางพระพุทธศาสนาแยกแยะกลุ่มผู้รับสารออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ อุกุขฉัตตัญญ-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เพียงแต่ยกหัวข้อขึ้นเท่านั้น วิปริตตัญญ-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เมื่ออธิบายหัวข้อที่ยกขึ้นเท่านั้น เนยย-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เมื่อได้รับการฝึกฝนอบรม บ่อยๆปทปร-ผู้ส่งสารต้องใช้บทบาทอย่างมากจึงจะเข้าใจได้อย่างอยากเย็นแสนเชย ในส่วนของการสื่อสารกับผู้อื่นนั้นต้องใช้หลักวาจาสุภาษิต ๕ ประการ คือ ๑) วาจาที่กล่าว (ถูกต้อง) ตามกาลกาเลน ภาสิตา โหติ ๒) วาจาที่กล่าวเป็นความจริง-สัจจา ภาสิตา โหติ ๓) วาจาที่กล่าวอ่อนหวาน-สมนหา ภาสิตา โหติ ๔) วาจาที่กล่าวประกอบด้วยประโยชน์-อตุลสยหิตา ภาสิตา โหติ ๕) วาจาที่กล่าวด้วยจิตประกอบด้วยเมตตา-เมตตจิตเตน ภาสิตา โหติ และข้อมูลข่าวสารต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ สัจจะ-เรื่องจริง ได้แก่ เรื่องที่เสนอต่อมวลชนนั้น ต้องเป็นเรื่องจริงเสมอหรือส่งสารตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือน ตลตา-เรื่องแท้ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นเรื่องแท้เสมอตามสภาพที่แท้จริงไม่คาด

เดาไม่แต่งแต้มใส่สีใส่ไข่ กาละ-เหมาะแก่เวลา เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา ปิยะ-ชอบ
 ถูกใจ เรื่องที่เสนอนั้นเป็นเรื่องที่คนชอบหรือเสนอโดยวิธีที่ผู้รับสารชื่นชอบ อัดละ-เป็นประโยชน์ เรื่อง
 ที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม บางเรื่อง อาจไม่เหมาะสมกับเวลา อาจจะไม่เป็น
 ที่ชอบใจของคนบางกลุ่มบางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนั้นไปแล้วควรคำนึงถึงแก่นสารที่ก่อให้เกิด
 ประโยชน์ต่อมหาชนพร้อมทั้งมีหลักในการตัดสินใจเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามแนวกาลามสูตร ๑๐ คือ
 มา อนุสสวณะ อย่าปักใจเชื่อโดยฟังตามกันมา มา ปริมปรายะ อย่าปักใจเชื่อโดยทำสืบกันมา มา อิติ
 กิรายะอย่าปักใจเชื่อโดยตื่นข่าวลือ มา ปิฏกสัมปทานะ อย่าปักใจเชื่อเพราะอ้างตำรา มา ตักกะเหตุ
 อย่าปักใจเชื่อโดยนึกเดา มา นยะเหตุ อย่าปักใจเชื่อโดยคาดคะเน มา อาการะปะริวัตถิเกนะอย่าปัก
 ใจเชื่อโดยตรึงตรองตามอาการ มา ทิฏฐินิฆมานักขันธียา อย่าปักใจเชื่อโดยพอใจว่าตรงกับความเห็น
 ของตน มา ภัพพะรูปะตายะ อย่าปักใจเชื่อเพราะเห็นว่าผู้พูดควรเชื่อถือได้และมา สมโณ โน ครุติ อย่า
 ปักใจเชื่อเพราะเห็นว่าสมณะนี้เป็นครูเรา แต่ให้สอบสวนทวนความจนรู้ได้ชัดด้วยตนเองเสียก่อนแล้ว
 จึงเชื่อถือข้อมูลข่าวสารนั้นได้อย่างสนิทใจ ถึงจะเป็น “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์” หรือจะ
 เรียกว่า “การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ” ประเด็นที่สาม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็ก
 วัยรุ่น พบว่า เด็กวัยรุ่นนอกจากจะนำความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสารการพูดการคิด
 และการกระทำกับตนเองและผู้อื่นคือบุคคลที่แวดล้อมรอบตนทั้ง ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ บิดามารดา
 ปู่ตายาย ้วยรุ่นต้องสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ของท่านที่ได้กระทำการสื่อสารกับ
 ้วยรุ่นมาก่อน ๕ ประการ คือ ๑) ห้ามปรามจากความชั่ว ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา
 ๔) หาคู่ครองที่สมควรให้ ๕) มอบทรัพย์สมบัติไว้ในโอกาสอันสมควร และวัยรุ่นเมื่อรู้อุปการะคุณของ
 ท่านแล้วก็ต้องสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ตอบแทนท่านด้วย ๕ วิธีการเช่นกันคือ ๑) ท่านเลี้ยงเรา
 มาแล้วเลี้ยงท่านตอบ ๒) ช่วยทำงานของท่าน ๓) ดำรงวงศ์สกุล ๔) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับ
 ความเป็นทายาท ๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่านกลุ่มที่ ๒ ครูอาจารย์ สื่อสารถึงการ
 ปฏิบัติหน้าที่ของท่าน ๕ วิธี คือ ๑) ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี ๒) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ๓) สอน
 ศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ๔) ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ ๕) สร้างเครื่องคัมภีร์ในสารทิศ (สอนฝึกให้รู้จัก
 เลี้ยงตัวรักษาดนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี) ดังนั้น วัยรุ่นจึงสื่อสารปฏิการแก่ท่านด้วย ๕
 วิธีการ คือ ๑) ลูกต้อนรับ ๒) เข้าไปหา (เพื่อบำรุงคอยรับใช้ ปรีक्षा และรับคำแนะนำ เป็นต้น)
 ๓) ใฝ่ใจเรียน (คือ มีใจรัก เรียนด้วยศรัทธา และรู้จักฟังให้เกิดปัญญา) ๔) ประณินบัติ ช่วยบริการ
 ๕) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ (คือ เอาจริงเอาจัง ถือเป็นกิจสำคัญ) กลุ่มที่ ๓ บุตรภรรยาสามี (แฟน-
 หากไม่มีก็พึงสำเหนียกไว้) สื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนหากเป็นผู้ชาย ๕ วิธี คือ ๑) ยกย่องให้
 เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา ๒) ไม่ดูหมิ่น ๓) ไม่นอกใจ ๔) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้
 ๕) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส ดังนั้น หากวัยรุ่นเป็นผู้หญิงก็ต้องสื่อสารถึงการ
 ปฏิบัติหน้าที่ของตนตอบแทน ๕ ประการ คือ ๑) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย ๒) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้ง
 สองฝ่ายด้วยดี ๓) ไม่นอกใจ ๔) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ ๕) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง กลุ่ม
 ที่ ๔ มิตรสหายวัยรุ่นพึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ต่อเพื่อนก่อน ๕ วิธีการ คือ ๑) เมื่อเพื่อนประมาท
 ช่วยรักษาป้องกัน ๒) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน ๓) ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้
 ๔) ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก ๕) นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร ดังนั้น วัยรุ่นจึงสื่อสารถึงการปฏิบัติ
 หน้าที่ตอบแทนเพื่อนด้วย ๕ วิธีการ คือ ๑) เผื่อแผ่แบ่งปัน ๒) พุดจามีน้ำใจ ๓) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๔) มีดินเสมอร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ๕) ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน กลุ่มที่ ๕ นายจ้างผู้สนับสนุนช่วยเหลือวัยรุ่น พึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ ๕ วิธีการ คือ ๑) เริ่มทำการงานก่อนนาย ๒) เลิกงานทีหลังนาย ๓) ถือเอาแต่ของทีนายให้ ๔) ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น ๕) นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่ ดังนั้น เมื่อวัยรุ่นได้รับการช่วยเหลือแล้วพึงตอบแทน ๕ วิธีการ คือ ๑) จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ ๒) ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่ ๓) จัดสวัสดิการดีมีช่วยรักษาพยาบาลให้ยามเจ็บไข้เป็นต้น ๔) ได้ของแปลกพิเศษมาก็แบ่งปันให้ ๕) ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร กลุ่มที่ ๖ พระสงฆ์ ผู้สูงด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำทางจิตใจวัยรุ่น พึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน ๕ วิธีการ คือ ๑) ห้ามปรามจากความชั่ว ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ๔) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๕) ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง ๖) บอกทางสวรรค์คือทางชีวิตที่มีความสุขความเจริญให้ ดังนั้น วันรุ่นเมื่อรับรู้คุณของท่านแล้วก็ต้องสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ตอบแทนท่านด้วย ๕ วิธีการ คือ ๑) จะทำสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา ๒) จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา ๓) จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา ๔) ต้อนรับด้วยความเต็มใจ ๕) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ เป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็ควัยรุ่นจังหวัดน่าน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักทศพิธราชธรรม มีความเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามหลักกาลามสูตร คุณสมบัติของผู้รับ-ส่งสารตามหลักสัปปุริสธรรม และผู้ส่งสารเป็นเพื่อนที่ดีตามหลักกัลยาณมิตร และวัยรุ่นต้องใช้วาทีศิลป์ในการสื่อสารทั้งกับตนเองและบุคคลรอบข้างตามหลักพุทธลีลาการสื่อสาร ๔ ประการ คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ลัวกล้า และร่าเริง

๒.๓ แนวคิดในการพัฒนาชุมชน^๖

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน

คำว่าพัฒนาเกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๙ โดยนักเศรษฐศาสตร์ เป็นคำที่ถูกนำมาใช้เรียกการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และเริ่มมีการรู้จักกันมากขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า “ประเทศที่ร่ำรวยพัฒนาแล้วควรให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ด้อยพัฒนา” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ ต่อมา ความหมายของการพัฒนาได้เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ มิได้มุ่งเน้นเพียงด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เท่านั้นแต่ยังต้องคำนึงถึงด้านอื่น ๆ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

รวมทั้งมุ่งให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับคนในฐานะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยที่การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หรือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ซึ่งเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยเป้าหมายสุดยอดของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน ซึ่งลักษณะโดยรวมของการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยความต้องการที่จะทำให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่ทันสมัยและมีความศิวิไลซ์เทียบเท่านานา

^๖ ArchCommunity Development. แนวคิดในการพัฒนาชุมชน แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/archcommunitydevelopment/concepts> สืบค้นเมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

อารยประเทศตะวันตก จึงต้องทำการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นตัวหลักสำคัญที่จะทำให้ประเทศได้ก้าวไปสู่การประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งในการวางแผนพัฒนาประเทศที่ผ่านมา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาประเทศมาแล้วรวม ทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ โดยได้มีการนำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเข้ามาใช้ในการอธิบาย การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วยทฤษฎีการพัฒนาระแสหลักและทฤษฎีการพัฒนากระแสรอง การพัฒนามีความสำคัญ คือ เป็นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคมและการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแนวทางทั้ง ๒ นี้เป็นแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ ๘ จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบัน คือฉบับที่ ๑๒ โดยการพัฒนาจะมีแนวคิดแตกต่างหลายแนวความคิด คือ แนวคิดด้านมนุษยนิยม แนวคิดด้านเศรษฐกิจ แนวคิดด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานแนวคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน และแนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศไทยได้ผ่านยุคของการพัฒนามาแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งมีพัฒนาการของการพัฒนาในตัวของมันเอง การพัฒนาที่ผ่านมาดังกล่าวมีผลกระทบต่อชุมชน สังคมเป็นอย่างมาก จนกระทั่งมีการนำแนวคิดการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้ามาใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจ นอกจากนี้

ยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ก่อเกิดปัญหาและความต้องการใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นการยากที่จะทำการแก้ไขและตอบสนองให้แก่ประชาชนได้ โดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นทุก ๆ ฝ่ายจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ด้วยการร่วมมือ ร่วมแรงในการที่จะทำการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติของตนเองให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น^๗

โดยที่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (elf-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทางใดนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาซึ่งรวมถึงการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

การให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education)^๘

การพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้นในการพัฒนาชุมชนจึงพยายามที่จะพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกันทุกด้านที่มี

^๗ ญัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, (๒๕๕๘). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, หน้า ๓๕-๓๖

^๘ สนธยา พลศรี. (๒๕๔๗). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, หน้า ๖๕-๘๙.

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะจะมีส่วนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมาก^๙ ซึ่งการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ ผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษาและบางเรื่องต้องมีการฝึกฝนปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือ ผู้ใหญ่ในชุมชนรวมถึงผู้นำกลุ่มที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูลความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอน และถ่ายทอดความรู้ได้ดี

๑) รูปแบบของการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชน ถ้าแบ่งตามจำนวนของคนที่จะให้การศึกษา อาจแบ่งได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้^{๑๐}

- การให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่สามารถให้การศึกษาาร่วมกับผู้อื่นได้ คือเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากผู้อื่น เช่น คนพิการ และ ผิดปกติทางกายหรือจิตใจ ผู้นำชุมชนที่ต้องสร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสม เด็กหรือเยาวชนที่เตรียมตัวไปทำกิจกรรมประเภทประกวดและแข่งขัน เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะให้แก่บุคคลในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านก็ได้

- การให้การศึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก มีความสนใจร่วมกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือใช้ชีวิตร่วมกันตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการให้การศึกษาได้หลายวิธี เช่น การประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์โดยจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

- การให้การศึกษาแก่คนจำนวนมาก เป็นการให้การศึกษาแก่ผู้คนใน ชุมชนที่มีจำนวนมาก เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กัน โดยส่วนใหญ่จะดำเนินการ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าวของชุมชน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

- การให้การศึกษาแก่ชุมชนจึงต้องเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคล กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

๒) วิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้^{๑๑}

- การพบปะเยี่ยมเยียนโดยตรง เป็นการให้การศึกษาโดยการไปพบปะ เยี่ยมเยียนผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือครอบครัว อาจจะเป็นที่บ้านหรือสถานที่ประกอบอาชีพ เช่น สวน ไร่ นา เป็นต้น แล้วจึงหาโอกาสที่เหมาะสมให้การศึกษาตามเนื้อหาสาระที่ต้องการ การพบปะเยี่ยม เยียน

^๙ ธีรยุทธ ทรัพย์อุปลัมภ์, (๒๕๕๘). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, หน้า ๑๔๒

^{๑๐} สนธยา พลศรี. (๒๕๔๗). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, หน้า ๖๕-๘๙.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน

โดยตรงแม้จะมีกระบวนการค่อนข้างยุ่งยาก แต่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นกันเอง ทำให้ผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้เรียนมีความสนทนากัน ได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้สามารถให้การศึกษาได้ง่าย เรียนรู้และบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น

- การอภิปรายกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเป็นกลุ่ม โดยการนำผู้ที่มีปัญหา มีความต้องการ และความสนใจร่วมกันจำนวนไม่มากนักมาร่วมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็นกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ฝึกการเรียนรู้ร่วมกันและทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มพัฒนาความเป็นผู้นำ เรียนรู้วิธีการทำงานแบบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกในการเป็น เจ้าของและรับผิดชอบการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

- การสาธิต เป็นการให้การศึกษาด้วยการแสดงหรือทำให้ดูโดยให้ผู้เข้ารับการศึกษ ได้เรียนรู้จากการเฝ้าดูและการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการสาธิตผลงาน การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จหรือสาธิตการดำเนินงานพัฒนาชุมชนก็ได้ การสาธิตช่วยให้ผู้เรียน มองเห็นสิ่งที่เรียน สามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบสิ่งที่เรียนกับสิ่งอื่น ๆ ได้ ทำให้บรรยากาศของการ เรียนไม่ซ้ำซากจำเจ

- การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งที่จะเรียนรู้ให้ดู เช่น การแสดงตัวอย่าง หุ่นจำลอง แผนภูมิ รูปภาพ หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ มีระเบียบ แบบแผน กระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมบาง ประการของผู้เรียน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

- การศึกษาดูงาน เป็นการนำกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาหาความรู้ใน สถานที่ต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ไปชมเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนของตนหรือไปหาคนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวใน การพัฒนาชุมชน การศึกษาและดูงานยังช่วยในการฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการ รวมกลุ่มและองค์กรขึ้นในชุมชน สร้างความรัก ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน นอกจากนี้แล้วการศึกษาดูงานยัง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลให้เหมาะสมได้อีกด้วย

- การฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถหรือทักษะของบุคคล การเปลี่ยนแปลงเจตคติและความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

- การรณรงค์ เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนด้วยการแสดงว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่รณรงค์นั้น ทางสื่อและการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่เห็นด้วยก็ให้การสนับสนุนให้ดำเนินการ ถ้าหากไม่เห็นด้วยก็ไม่ให้การสนับสนุน ยับยั้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน การรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม รวมพลังคน ในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ นักพัฒนาชุมชนต้องรู้จักเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะให้การศึกษา ซึ่งอาจจะใช้เพียงวิธีการเดียวหรือรวมกัน หลาย ๆ วิธีก็ได้

แนวคิดชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) และเครือข่ายสังคม (Social Network)^{๑๒}

เกิดขึ้นพร้อมกับการก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงระบบข้อมูลข่าวสาร การประกอบกิจกรรม การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันผ่านระบบการสื่อสารทางเครือข่ายของ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลข่าวสาร การรับ-ส่งข้อมูล การตลาด การบันเทิง การสื่อสารทางการเมือง เป็นต้น รวมทั้งปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและ รุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาจึงไม่อาจจำกัดอยู่ในขอบเขตของชุมชน ที่มีอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์เล็ก ๆ ได้เพียงลำพัง เพราะบางปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลและปัจจัย ภายนอกชุมชนที่มีผลกระทบต่อการจัดการในเรื่องนั้น ๆ เช่น การเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน การ เข้ามาของทุนนิยมและกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องการการรวมพลัง ความร่วมมือและทรัพยากรภายนอกชุมชนโดยอาศัยความเป็นเครือข่ายที่มีพลังในการจัดการ

ชูเลอร์^{๑๓} ได้กล่าวถึงชุมชนในรูปแบบใหม่ที่มีการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันผ่านเทคโนโลยี ว่าเป็นชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) เป็นชุมชนที่กลุ่มคน อาจจะได้พบกันโดยตรงหรือไม่ ก็ตาม แต่มีโอกาสนำเสนอด้วยถ้อยคำภาษาและความคิดผ่านเครือข่าย สังคม (Social Network) โดย สมาชิกไม่จำเป็นต้องพบหน้ากันก็ได้ เช่น การสร้างชุมชนบนเครือข่าย สังคมทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั่วโลกเป็นชุมชนไร้พรมแดน โดย อาศัยความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการ สื่อสารและเทคโนโลยี สมัยใหม่ที่สำคัญหลาย ๆ ด้าน เช่น

๑. รูปแบบการสื่อสาร (Communication Platform) ที่ค่อย ๆ เปลี่ยนจากการสนทนา แบบจุดต่อจุดและแบบสองทางไปสู่การสื่อสารระหว่างผู้ใช้หลายคนมากขึ้นและมีการใช้ลิงค์ (Link) วิดีโอ ภาพถ่ายและเนื้อหา 멀티มีเดียมากขึ้น โดยการขับเคลื่อนของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เรียกว่า Net Generation ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้รูปแบบการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป คนกลุ่มนี้ชื่นชอบการ แลกเปลี่ยนเนื้อหา การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และเติบโตมาพร้อมกับแนวคิด “ความฉลาดของฝูงชน” อาทิ การทำหน้าที่ให้คะแนน การจัดอันดับผู้ใช้คนอื่น ๆ รวมถึงจัดอันดับสินค้าและบริการ เป็นต้น เครือข่ายสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นช่องทางการสื่อสารหลักสำหรับคนกลุ่มนี้และกลายเป็นชุมชนและ เครือข่ายสังคมมากขึ้น ซึ่งในอนาคตอาจจะเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมทางสังคมและการ ติดต่อสื่อสารแทนที่ระบบอีเมลหรือระบบโทรศัพท์ที่มีอยู่^{๑๔}

๒. การควบคุมการสื่อสาร (Communication Control) การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ ให้บริการโทรคมนาคมจากที่เคยเป็นผู้ควบคุมและออกแบบแพลตฟอร์มแบบปิด (Web ๑.๐) ไปสู่ผู้

^{๑๒} ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลรัตน์, (๒๕๕๘). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, หน้า ๔๖-๕๐.

^{๑๓} Douglas Schuler. (๑๙๙๖). *New Community Networks. Wire for change*. New York: AMC. Press. P ๑๑๖-๑๒๑

^{๑๔} เศรษฐพงศ์ มะลิสวรรณ. (๒๕๕๖). สังคมเครือข่าย Social Network ตอนที่ ๒. เข้าถึงได้จาก <http://www.charkarn.com/varticle/๔๑๔๕๔>. (วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๖).

ให้บริการบนแพลตฟอร์มเปิดบนอินเทอร์เน็ต (Web ๒.๐) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ดีขึ้นและมีราคาถูกลง รวมถึงการใช้บอร์ดแบนด์และเครือข่ายไร้สาย (Wireless) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้แพลตฟอร์มแบบเปิดอย่างเว็บไซต์สังคมออนไลน์กลายเป็นแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับบริการสื่อสารและผู้ใช้บริโภคตอบสนองต่อแนวโน้มอย่างกว้างขวางซึ่งเป็นผลให้เกิดการสร้างเครือข่ายสังคมขึ้นมาอีกจำนวนมาก

๓. แนวโน้มและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีการรับ-ส่งข้อมูลผ่านบอร์ดแบนด์ (Broadband) หรืออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Hi-Speed Internet) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ความต้องการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการขยายตัวของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา โดยในปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ ๑๖.๑ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๑ ที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ๑๓.๔ ล้านคน^{๑๕}

การเติบโตของผู้สมัครใช้งาน อินเทอร์เน็ตบอร์ดแบนด์ทั้งแบบใช้สายและไร้สายก็มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ขณะที่แนวโน้มการใช้งานอินเทอร์เน็ตแบบธรรมดา ในระบบความถี่แคบ (Narrowband) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านสายโทรศัพท์ (Dial-up) กลับมีปริมาณการใช้งานลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ นอกจากนั้นการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมอย่างเห็นได้ชัดและมีปริมาณความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Internet) ซึ่งได้มีการพัฒนาเทคโนโลยี ๓G เพื่อให้เครือข่ายโทรศัพท์มือถือสามารถรองรับการให้บริการภาพและเสียงและการ รับส่งข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยี WAP, GPRS, EDGE และ Bluetooth เป็นต้น จากแนวโน้มของการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีอัตราเร่งที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับอัตราการเติบโต ของธุรกิจด้านบอร์ดแบนด์และธุรกิจด้านการตลาดโทรศัพท์มือถือออนไลน์ที่มีความรุนแรงมากขึ้นนั้น พฤติกรรมบนโลกออนไลน์จึงก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมเครือข่าย (Social Network หรือ Social Media) กันมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดชุมชนรูปแบบใหม่เป็นชุมชนในมิติของสังคมเครือข่ายที่หมายถึง การรวมตัวกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏตัวบนโลกออนไลน์หรือทางอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า “ชุมชนออนไลน์” ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเสมือน (Virtual Community) สังคมประเภทนี้จะเป็นการให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยมีการขยายตัวผ่านการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นเครือข่าย เช่น เว็บไซต์ Hi๕, Facebook, Myspace, YouTube, Twitter เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดเครือข่ายสังคมในทุกระดับของผู้คนทั่วไปในสังคมจากวัยรุ่นไปจนถึงคนวัยทำงาน นักวิชาการและกลุ่มที่ต้องการสื่อสารทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังเช่น กลุ่มที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๔๕ ปี (Generation X) คือกลุ่มคนวัยทำงาน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักการเมือง นักสื่อสารมวลชน จัดว่า เป็นกลุ่มที่รับเทคโนโลยีแบบผู้ใช้เป็นส่วนมาก จะใช้ประโยชน์ในการสืบค้นหาข้อมูลข่าวสาร ติดต่อสื่อสารกับลูกค้า โดยการใช้เป็นเครื่องมือทางการสื่อสาร การตลาด การค้นหา

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน

ความรู้ การอ่าน ข่าวสารประจำวัน เช่น Twitter, Wikipedia, Google Earth, Webblog, Website ของสำนักข่าวต่าง ๆ^{๑๖}

นอกเหนือไปจากการใช้งานที่แตกต่างกันตามช่วงวัยแล้ว รูปแบบของการใช้ประโยชน์จาก Social Networking ก็ได้ขยายไปยังกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ด้านการ สื่อสาร ด้านการศึกษา ด้านการตลาด ด้านบันเทิงรวมไปถึงด้านสื่อสารการเมือง ด้วยประโยชน์ที่มี ความหลากหลายในการใช้งาน ทำให้ Social Network กลายเป็นเครือข่ายทางสังคมขนาดใหญ่ที่ถูก เชื่อมต่อกันด้วยรูปแบบที่ เฉพาะเจาะจง ทั้งด้านมุมมอง ความคิด การแลกเปลี่ยน มิตรภาพ ความ ชัดแย้ง การค้า ซึ่งเป็นไป ตั้งแต่ระดับบุคคลที่มีความใกล้ชิดไปจนถึงระดับชาติ Social Network จึงเป็นการรวมกันเข้าไว้ซึ่ง ความผูกพันและความสนใจร่วมกัน^{๑๗}

ชุมชนเสมือนจริงนี้ มีบทบาทมากขึ้นในสังคมปัจจุบันทำหน้าที่ให้ข้อมูล ความรู้ สร้าง ระบบ และกลไกการตลาด การทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายที่มีอยู่ซึ่งนำไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมใน กลุ่ม/ เครือข่ายที่มีการปฏิสัมพันธ์กันแบบแน่น เช่น การรวมตัวเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม การ สร้าง เครือข่ายการศึกษา เป็นต้น ชุมชนรูปแบบนี้มีข้อดีกว่าชุมชนแบบอื่นตรงที่ว่ามีอคติเกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ รูปร่าง หน้าตา เสียงพูด อากัปกริยาของสมาชิก ชุมชนเสมือนจริง เป็น เครื่องมือที่เชื่อมโยงผู้ที่มีความสนใจรวมเข้าด้วยกัน ในชุมชนแบบเดิมเราจะรู้จักผู้คนต่อเมื่อได้ พบปะ หน้าตาและต้องคบหาสมาคมกับผู้คนจำนวนไม่น้อย กว่าที่จะพบผู้ที่มีความสนใจในเรื่องบาง เรื่องเหมือนกับเรา แต่ในชุมชนประเภทนี้เราสามารถเข้าถึงแหล่งที่เราสนใจได้อย่างทันที นอกจากนี้ ยังมี ข้อดี คือช่วยคัดสรรกลั่นกรองข้อมูลที่จำเป็นและทันสมัย โดยไม่ต้องเก็บรวบรวมไว้มากมาย เหมือนแต่ ก่อน โดยคุณลักษณะสำคัญของชุมชนเสมือนจริง ประกอบด้วย^{๑๘} ๑. การมีจิตสำนึกร่วม (Shared Consciousness) ๒. มีหลักการร่วม (Shared Principle) ๓. มีจุดมุ่งหมายร่วม (Shared Purpose) ซึ่งชุมชนรูปแบบนี้สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร ประเทศต่าง ๆ ได้ทั่วโลก ๔. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย ๕. มีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและความเป็น ชุมชนตามความสนใจ

การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๙}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๙ ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้นเมื่อได้ พระราชทานแนวพระราชดำริหรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต และสภาพ

^{๑๖} ปรีชา วงศ์ทิพย์. (๒๕๕๕). การพัฒนาชุมชนประยุกต์ : แนวคิดการบูรณาการ. พระมหาสุทนต์ อากาศโร บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). p ๑๘-๒๐

^{๑๗} เศรษฐพงศ์ มะลิสวรรณ. (๒๕๕๖). สังคมเครือข่าย Social Network ตอนที่ ๒. เข้าถึงได้จาก <http://www.charkarn.com/varticle/๔๑๔๕๔>. (วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๖).

^{๑๘} ปรีชา วงศ์ทิพย์. (๒๕๕๕). การพัฒนาชุมชนประยุกต์ : แนวคิดการบูรณาการ. พระมหาสุทนต์ อากาศโร บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). หน้า ๒๓

^{๑๙} กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๓). การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน. หน้า ๕-๗

สังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ประกอบด้วย

- ๑) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต
- ๒) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่าง

รุนแรง

๔) ยึดหลักการพึ่งตนเอง ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

๕) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

สิ่งสำคัญ คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ทศนคติการพึ่งตนเอง และใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความสัมพันธ์ภูมิปัญญา และความเพียรที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต้องถูกฟื้นฟูให้กลับมาดังเดิมและส่งเสริมให้แข็งแรงยิ่งขึ้น ก่อนที่ผลการพัฒนาจะกระทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางลบมากกว่านี้และเพื่อลดความซับซ้อนระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์ซึ่งเป็นปัจจัยเชื่อมโยงกันและกัน

โดยที่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ๑๗ เป้าหมาย ประกอบด้วย

แผนภาพที่ ๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายที่ ๑: ขจัดความยากจน

เป้าหมายที่ ๒: ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการสำหรับ

ทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ ๓: สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ ๔: สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ ๕: บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง

เป้าหมายที่ ๖: สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๗: สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา

เป้าหมายที่ ๘: ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๙: สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ ๑๐: ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ ๑๑: ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันและยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๒: สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๓: เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ ๑๔: อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๕: ปกป้อง พื้นฟูและสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพกลับมาใหม่และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๖: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึง

ความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลึบฝังและครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ ๑๗: เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ซึ่งการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถสร้างความสำเร็จในการขจัดความอดอยาก ความยากจนและการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นอันดับแรกเมื่อ ๓ เป้าหมายนี้บรรลุผลแล้ว ประชาชนจะมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้พร้อมจะดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่สำหรับเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไป

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๐}

กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครัวเรือน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ของชุมชน รวมทั้งสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงภายในปี ๒๕๖๕ โดยเริ่มต้นจากการสร้างการพึ่งตนเองของครัวเรือน ทั้งการบริหารจัดการและระบบเศรษฐกิจในครัวเรือน รวมถึงการร่วมมือเกื้อหนุนเจือจานระหว่างกัน ในชุมชน สร้างการทำงานในรูปแบบกลุ่มการผลิตสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้และสร้างภูมิคุ้มกัน ที่เป็นสวัสดิการของชุมชนกระทรวงมหาดไทยเห็นความสำคัญในการสร้างพลังการส่งเสริมปรับทัศนคติและเพิ่มทักษะ การดำเนินชีวิตและการสร้างภูมิคุ้มกัน ของประชาชนโดยการดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ใน ๓ ระดับ คือขั้นต้น ระดับครัวเรือน เพื่อการพออยู่ พอกินขั้นก้าวหน้า ระดับกลุ่ม ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ให้อยู่ดี มีสุขและระดับชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือพัฒนาชุมชนให้มีกิจกรรมสร้างหลักประกันสวัสดิการ ความสัมพันธ์ในชุมชน สร้างคุณภาพชีวิตประชาชนที่หลากหลายและยั่งยืนโดยการจัดโครงสร้างการทำงาน การสนับสนุน และการประสานบูรณาการผ่านคณะทำงานระดับกระทรวง ระดับจังหวัด อำเภอและท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ทักษะการบริหารและปัจจัยการสนับสนุนครัวเรือน

วิธีการพัฒนาครัวเรือน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๑}

๑) เข้าใจ คณะทำงานฯ ดำเนินการ

- ประชุมวางแผนการปฏิบัติ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้รอบรู้ มีประสบการณ์ เชี่ยวชาญ เชิญชวนเข้าร่วมงานการพัฒนาประชาชน
- สร้างและพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เป็นแกนนำในการสร้างความรู้วิธีปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ครัวเรือน ส่งเสริมการบริหารจัดการแก่กลุ่มสร้างกระบวนการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในทุกระดับ
- กำหนดแนวทางการสร้างความรู้ วิธีเปลี่ยนลักษณะนิสัยการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกครัวเรือน

- ศึกษาข้อมูลเชิงลึกของครัวเรือนเพื่อนำมาวิเคราะห์ศักยภาพขีดความสามารถของครัวเรือน สภาพพื้นที่ สภาพของชุมชนท้องถิ่น ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่ามีสถานการณ์เป็นอย่างไร มีเหตุการณ์ใดบ้าง ที่มีแนวโน้มว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างไร เพื่อเตรียมสร้างกิจกรรมรณรงค์ สร้างการรับรู้และความตระหนักในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของครัวเรือน

๒) เข้าถึง คณะทำงานฯ ดำเนินการ

- คณะทำงานเข้าถึงด้วยลงมือปฏิบัติจริง ในกิจกรรมที่ได้จากการสร้างความเข้าใจ ด้วยตนเองหรือจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้อู่เท่า รู้ทันต่อการแก้ปัญหาหระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้าง

^{๒๐}กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๓). การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน. หน้า ๑๐

^{๒๑}กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๓). การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน. หน้า ๑๒-๑๔

ความตระหนักในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ชี้แจงข้อมูล สถานการณ์ของชุมชน ความสำคัญ ความจำเป็น ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิต

- นำเสนอแนวความคิดการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากตัวอย่าง ความสำเร็จด้วยสื่อต่าง ๆ การศึกษาดูงาน การได้ทดลองปฏิบัติ

- จัดทำแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในภาพรวม กลุ่มและ ครั้วเรือน

- การปรับปรุงและพัฒนาชีวิตด้วยศาสตร์พระราชา ทฤษฎีใหม่ตัวอย่างจากโครงการ พระราชดำริที่ประสบความสำเร็จ

- ส่งเสริม ยกระดับความรู้ ความเข้าใจและปรับจิตสำนึก ผ่านสื่อการเรียนรู้หลากหลาย รูปแบบ จัดกิจกรรมการสร้างความรู้ในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น แนะนำรายบุคคล ครั้วเรือน การ ประชุม การอบรม กระบวนการกลุ่ม การสาธิตการเรียนรู้ผ่านการทำจริง

- ให้มีการวางแผนการพัฒนาครั้วเรือนตัวเองต่อไป

๓) พัฒนา คณะทำงานฯ ดำเนินการ

- สนับสนุนการยอมรับ น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความรู้ศาสตร์พระราชา ไปปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพึ่งตนเองในแต่ละครั้วเรือนอย่างจริงจัง

- จัดระบบการพัฒนา โดยอาจจัดการขยายผลการทำงานด้วยแบ่งคุ้มบ้านจัดกลุ่มบ้านเพื่อ เรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากรในการพัฒนาครั้วเรือนของสมาชิกกลุ่ม

- สนับสนุนให้แต่ละครั้วเรือน มีเป้าหมายชัดเจน มั่นใจในวิธีการปฏิบัติโดยเริ่มจากการ สร้างความมั่นคงทางอาหารของแต่ละครอบครัว สร้างสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่บ้านให้ยั่งยืน และสร้าง ภูมิคุ้มกันทางสังคม ให้ความสัมพันธ์และความมีจิตใจดีเกิดขึ้น

- มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมแก้ไขปัญหา

- จัดกิจกรรมทบทวนการปฏิบัติ พร้อมปรับปรุงยกระดับพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมให้ ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๔) เสริมแรง คณะทำงาน ฯ ดำเนินการ

- สร้างกิจกรรมเชิดชูเกียรติผู้ประสบความสำเร็จ ตามระดับความต้องการ เช่น การให้ รางวัล การสร้างความยอมรับ การประกาศเป็นต้นแบบเป็นครู

- ส่งเสริมครั้วเรือนที่ดำเนินการได้ก้าวหน้าเป็นจุดเรียนรู้ จุดดูงานเพื่อขยายผลต่อเนื่อง

๕) การตรวจติดตาม คณะทำงาน ฯ ดำเนินการ

- ติดตาม พบปะ เยี่ยมเยียน เพื่อการกำกับ ให้การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาครั้วเรือน เป็นไปตามแนวทางและช่วงเวลาที่กำหนด

- เสนอแนะ ปรับปรุงวิธีการ เพื่อให้ครั้วเรือนดำเนินงานต่อเนื่องและทำเพื่อให้เกิด ความสำเร็จอย่างแท้จริง

- คิดค้นวิธีการทุกวิธีเพื่อใช้สนับสนุน ครั้วเรือนปฏิบัติได้และประสบความสำเร็จ ตาม วัตถุประสงค์ให้ได้

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่เริ่มใช้กันเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมบ้าง ก็บอกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วนสมทบประมาณ ๕-๑๐% ถ้าไม่มีเงินก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของหรือวัสดุแรงงาน หรืออะไรก็ได้ที่มาจากชุมชนงบประมาณเกือบทั้งหมด รวมทั้งการคิดและวางแผนมาจากข้างบน (top down) คือมาจากหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนบ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูลวางแผนการปฏิบัติ และประเมินผล และอ้างว่านี่คือกระบวนการที่มาจากข้างล่าง (bottom up) รวมทั้งอ้างว่าได้มีการทำประชาพิจารณ์(public hearing) แล้วซึ่งหมายถึงว่าได้รับการ รับรอง จากชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ ทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน จึงต้องมีการ

แยกแยะเนื้อหาและรูปแบบของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้เหมาะสมกับในแต่ละเรื่องพร้อมกับวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่แค่เพียงรูปแบบ เช่นการเลือกตั้งในทุกระดับ แล้วก็ปล่อยให้ผู้ได้รับเลือกตั้งไปดำเนินการทุกอย่างทุกเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายความว่า หลังการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่เพียงไปหา ๕-๑๐%มาสมทบโครงการที่องค์กรจากภายนอกนำเข้าไปให้ ไม่ใช่การเข้าไปเก็บข้อมูลให้ข้าราชการที่บอกว่าจะเอาไปทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่แค่การไปร่วมประชุมรับฟังการเสนอโครงการแล้วก็มีรับรองแล้วอ้างว่าเป็นประชาพิจารณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการทุนชุมชน จัดการชีวิตของตนเอง การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยมีหลักการดังนี้คือ

๑) หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ คือ หลักการที่สำคัญที่องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม จำเป็นต้องปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

๒) หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก

๓) เป้าหมายและวิธีการของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมอาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการ ต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและการเกิดผลประโยชน์ของกลุ่ม

เนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับ (นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, ๒๕๔๖:๓๔)

ทศพล กฤตยพิสิฐ (๒๕๓๗) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ ๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร อุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ ๔ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปสุดท้าย

ระดับของการมีส่วนร่วม

การวัดระดับของการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ แนวคิดของอาร์น สไตน์ ให้ความสำคัญต่ออำนาจในการตัดสินใจ และเห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม ๘ ขั้นตอน แบ่งขั้นการมีส่วนร่วมจาก

ขั้นต่ำ ระดับ ๑-๒ คือ การมีส่วนร่วมเทียม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่มีเพียงคนกลุ่มน้อยเข้ามามีบทบาทหลักในการตัดสินใจ

ขั้นกลาง ระดับ ๓-๕ คือ การมีส่วนร่วมบางส่วน ความคิดเห็นของประชาชนยังไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับการตอบสนองจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

ขั้นสูง ระดับ ๖-๘ คือ การเพิ่มระดับการตัดสินใจในการเจรจา การใช้อำนาจผ่านตัวแทน ควบคุมโดยประชาชนผ่านตัวแทน หรือเป็นผู้ใช้อำนาจตัดสินใจโดยตรง

การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง (Self - Reliance Community Development)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนของการกระจายอำนาจ พ.ศ.๒๕๔๒ มีผลทำให้หน่วยงานของรัฐพยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประชาชนในชุมชนก็มีความตื่นตัวในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนมากขึ้น การกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนทำให้การพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นทั้งสิ้นและผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและโครงการ วิชาการก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชนบทนั้นเอง ดังทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ว่าต้องกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ถึงแนวคิด หลักการ

วิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน และให้ประชาชนตระหนักว่าเป็นปัญหาร่วมกันของทุกคนในชุมชน มิใช่ของคนใดคนหนึ่ง (ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่น ๆ, ๒๕๓๔: ๑๘) การกระทำเช่นนี้จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปราย ถกเถียง พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเองด้วย จะรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ เหมือนเป็นปัญหาของตนโดยแท้จริง การพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมในด้านใดย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นประการสำคัญ หากสิ่งใดเกินกว่าความสามารถของประชาชนเช่นทางด้านวิชาการและวัสดุที่จำเป็น รัฐบาลย่อมเข้าให้การช่วยเหลือเพื่อโครงการ กิจกรรมของราษฎรบรรลุผลด้วยดี ทั้งนี้โดยวิธีการ “ทำงานกับประชาชน (work with people) หมายถึงร่วมคิด ร่วมปรึกษา และร่วมกันทำงาน ไม่ใช่ทำให้ประชาชน (Work for people) แต่ฝ่ายเดียว ” (จิตจำนงค์ กิติกริต, ๒๕๒๕ : ๕๔)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มประเทศทางตะวันตกได้ดี เพราะอาศัยพื้นฐานวัฒนธรรมทางตะวันตกเป็นแนวคิดหลัก และทฤษฎีการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการได้ประจักษ์ถึงความบกพร่องของการพัฒนาตามกระแสหลัก เช่นทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (ทฤษฎีใหม่) ซึ่งอาคม กล่าววาทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นทางเลือกเพื่อการพัฒนาประเทศอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มประเทศโลกที่สาม จากนักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์หลายประเทศ โดยอาศัยรากฐานการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ผ่านมามาว่า ภายใต้กระบวนการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ทั้งในเอเชียบางประเทศและประเทศแถบละตินอเมริกา ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแท้จริงหรือไม่แต่ผลปรากฏจากการที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในทฤษฎีความด้อยพัฒนาและการพึ่งพิงนั้นก็พบว่าประเทศในโลกที่สามต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดมา การกระจายความเจริญกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการปกครอง ความมั่งคั่งก็ตกอยู่กับผู้นำประเทศเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ความยากจนของประชาชนในชนบทก็ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไป ถึงแม้ผู้นำประเทศจะพยายามแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยการพิจารณาจากรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นการมองเพียงภาพรวมระดับประเทศที่มีได้คำนึงถึงความเป็นจริงระดับบุคคลว่า รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั้นได้กระจายไปทุกระดับหรือไม่ (อาคม ใจแก้ว, ๒๕๓๔ : ๗๕)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นสิ่งที่นักพัฒนาและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่ชุมชนชนบทควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง” (นิยามของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on Environment and Development ในรายงาน Our Common Future ๑๙๘๗ หรือ Brundtland Report) การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง ๓ ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมากกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการ

เปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นคำที่ถูกใช้คู่ไปกับคำว่า “ธรรมาภิบาล” (good geomancer) ถือว่าเป็นสองคำที่สัมพันธ์เกี่ยวพันกันอย่าแยกจากกันมิได้

โดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เห็นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถ้าหากมีธรรมาภิบาลก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนามนุษย์ (human development) หมายถึงการเปิดทางเลือกมากมายผู้คนในสังคม หมายถึงการให้ถือเอาผู้ชายผู้หญิง โดยเฉพาะคนจนและคนที่อยู่ในภาวะยากลำบากเสี่ยงอันตรายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนารายงานของ (UNDP) ๑๙๙๖ ได้แสดงให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ

ไม่ได้เป็นหลักประกันการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ได้ขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไปเช่น บางประเทศมีรายได้ให้ประชาชนต่อหัวสูงกลับอยู่ในระดับต่ำของการพัฒนามนุษย์ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจนระหว่างคนรวย กับคนจนในประเทศเดียวกัน ช่องว่างที่ถ่างออกไปเรื่อย ๆ การพัฒนามนุษย์มีอยู่ ๕ ลักษณะคือ

๑) การสร้างความเข้มแข็ง (empowerment) คือการเพิ่มขีดความสามารถในการเลือกทางและทางเลือกให้ผู้คนได้เป็นอิสระจากความหวาดกลัวสิ่งที่พวกเขาขาดแคลน และให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิต

๒) ความร่วมมือ (co-operation) ผู้คนสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓) ความเท่าเทียม (equity) คนมีโอกาเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาการดูแลสุขภาพ การจัดการชีวิต ทรัพยากร ชุมชนของตนเอง

๔) ความยั่งยืน (sustainability) การพัฒนาวันนี้ไม่ทำลายทรัพยากรและโอกาสของคนรุ่นต่อไปแต่สร้างหลักประกันให้คนในอนาคตเป็นอิสระจากความยากจนและได้ใช้ความสามารถขั้นพื้นฐานของตัวเอง

๕) ความมั่นคงปลอดภัยอันตราย (security) ในชีวิตทรัพย์สินการคุกคามจากโรคและภัยอันตราย

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของชนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบกระเทือนชนรุ่นต่อไปในการที่จะสนองตอบความต้องการของตนเอง ซึ่งหมายถึงขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมระหว่างชนรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อ ๆ ไป เมื่อนำแนวความคิดนี้มาพิจารณาเรื่องชุมชนเมือง จึงมีการกำหนดแนวทางของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (Sustainable Human Settlements) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของเมืองและสิ่งแวดล้อม (Agenda ๒๑ for Sustainable Development) การพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบยั่งยืน (Sustainable Housing) มีหลักการโดยสังเขป ดังนี้

๑. มิติทางการก่อสร้าง (Construction Perspective)

- ทนทาน (Lifespan)
- ปรับเปลี่ยนได้ (Adaptability)

๒. มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Perspective)

- ค่าใช้จ่ายพอเหมาะ (Affordability) ทั้งสำหรับที่พักอาศัยโดยตรง (Direct Costs) และสำหรับค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Costs) อาทิ ค่าเดินทาง โดยไม่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ

- มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งสุขภาพกายและจิตใจ
- มีสภาพแวดล้อมที่ดีในเชิงจิตศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัย (a place to live) ให้เป็นบ้าน (home) และสร้างโครงข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง

๓. มิติทางสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency Perspective)

- ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Rational and Efficient use) ประกอบด้วย พลังงาน (Energy) วัสดุ (Construction) และพื้นที่ Space

- ลดละความสูญสลายและการบริโภค

- การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- การรักษาและส่งเสริมต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
- การออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี
- สภาพที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัย
- โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- การมีส่วนร่วมในการดูแล บริหาร จัดการชุมชนอย่างกว้างขวาง
- พึ่งพาตนเองได้ในเชิงเศรษฐศาสตร์
- บูรณาการรักษาสภาพแวดล้อมเข้ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่าง

เหมาะสม

การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิตเมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี ๒๕๔๑ ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอธิบายเพิ่มเติมถึงคำว่า “พอเพียง” หมายถึง “พอมีพอกิน” “...พอมีพอกินก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...” “...ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...” เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Lill - Sufficiency) อยู่ได้โดยมีต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอ กินพอใช้ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้นมีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย ๓ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

ขั้นที่ ๒ รวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา

ขั้นที่ ๓ ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์การพัฒนาชนบทในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้าน เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อน กระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือเป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายใน ลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา

ในช่วง ๒๐ กว่าปีมานี้ การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศ อันเป็นผลจากการปะทะกันระหว่างแนวคิดสองกระแส ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ด้านของความ เติบโตทางวัตถุที่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก และที่สำคัญคือ ผู้คนได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ไร้ศักดิ์ศรี และรู้สึกโดดเดี่ยวเพราะถูกตัดขาดจากกัน ทางสังคม ทำให้เกิดแนวคิดอีกกระแสหนึ่งขึ้นเรียกว่า กระแสชุมชนท้องถิ่น (Localization) ที่ให้ความสำคัญแก่คนและชุมชนในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรม ของตน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความหมาย มีค่าและมีศักดิ์ศรี เป็นแนวคิดที่มองทุกสิ่งทุกอย่าง เชื่อมโยงถึงกันแบบองค์รวมได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย การนำเสนอประสบการณ์ ของชาวบ้านและชุมชนในทุกส่วนที่ประสบความสำเร็จจากการพัฒนาบนพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม ได้เรียกร้องให้ผู้คนหันกลับมาทบทวนแนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน จนกระทั่งแนวคิดใหม่ ที่ให้ความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเคยเป็นกระแสรองมาก่อนหน้านี้ได้กลายเป็นกระแสหลักของการ พัฒนาประเทศในปัจจุบัน

การนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะเกิดขึ้นไม่ได้ภายใต้การกฏเกณฑ์ และกติกา การพัฒนาประเทศแบบเก่า ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขระเบียบกฎหมายของประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับ ทิศทางใหม่นี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เห็นได้จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ หากวิเคราะห์ ปราบปรามการผิดที่เกิดขึ้นข้างต้น จะพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้สะท้อนลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะ ของการพัฒนาชนบทไทยไปพร้อมกัน ลักษณะที่เป็นสากลก็คือ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของไทย ตลอดช่วง ๒ ทศวรรษแรกของการพัฒนา หลังจากนั้นการทำงานได้หันเข้าสู่ลักษณะเฉพาะที่ ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมชุมชน การค้นหาประสบการณ์ระดับชุมชน ทำให้เกิดทฤษฎีทาง สังคมศาสตร์ที่เกิดจากสภาพที่เป็นจริงของอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย และการแสวงหาความ ร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีรากฐานอยู่ที่ระบบคุณค่าดั้งเดิม และ แสวงหารูปแบบใหม่เพื่อสืบทอดจิตวิญญาณแห่งอดีตและการพึ่งตนเอง การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อ การพัฒนาชุมชนและสังคมไทย

๑) นามธรรมและรูปธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านมีทั้งลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถแยกออกได้อีกหลายประเภท ทั้งทางด้านเกษตรกร หัตถกรรม สุขภาพ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ในความหลากหลายนั้นมีจุดร่วมกันอยู่อย่าง หนึ่งคือ คุณค่าที่อยู่เบื้องหลังภูมิปัญญานั้น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยเฉพาะโลกทัศน์และชีวะ ทัศน์ของผู้คนและชุมชน เช่น คุณภาพของธรรมชาติและที่อยู่ร่วมกันในชุมชน การพึ่งตนเอง และ การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น

โดยทั่วไป รูปแบบ ซึ่งเป็นเทคนิคหรือวิธีการจัดการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนที่เปลี่ยนแปลงซ้ำหรือแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงคือ คุณค่าของภูมิปัญญานั้น ด้วยเหตุนี้ การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปสู่รูปแบบหรือวิธีการจัดการที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปขณะเดียวกัน ก็พยายามที่จะรักษาหรือคงคุณค่าเดิมไว้ให้มากที่สุด

๒) คุณค่าและมูลค่า การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถนำเอาแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่าเข้ามาเป็นแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมของเราในระบอบที่เพิ่งผ่านมานี้จะมีความขัดแย้งกันค่อนข้างรุนแรง ระหว่างแนวคิดสองแนวนี้ ภายหลังจากได้นำแนวคิดการพัฒนาตามแบบอย่างชาติทางตะวันตกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางวัตถุมากขึ้น พร้อมกับนิยมนำมูลค่าหรือให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างในเชิงปริมาณก็เพิ่มมากขึ้นไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้คนในสังคมอีกจำนวนหนึ่งที่ยึดถือหรือนิยมนำคุณค่า ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณและรากเหง้าของตนเอง การนำคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม จะเป็นการแก้จุดอ่อนอย่างหนึ่งในสังคมไทย ให้หันกลับมาสร้างความสมดุลให้กับแนวคิดทั้งสอง เพื่อสร้างดุลยภาพแก่ชีวิต ชุมชน และธรรมชาติให้ยั่งยืนสืบไป การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านตามแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่านี้ น่าจะมีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น หัตถกรรม สมุนไพร การนวด และศิลปะต่างๆ รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าและพร้อมที่จะแปรเป็นมูลค่าถ้ามีการจัดการที่เหมาะสม

การนำแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนและสังคม น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมยุคหลังสมัยใหม่ ผู้คนรื้อหาจิตวิญญาณและวัฒนธรรมชุมชน

๒.๔ แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่^{๒๒}

ปัญหา หลักของเกษตรกรในอดีต จนถึงปัจจุบันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่เกษตรที่อาศัยน้ำฝน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในเขต ที่มีฝนค่อนข้างน้อยและส่วนมากเป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรยังคงทำการเพาะปลูก ได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และมีความเสี่ยงกับความเสียหาย อันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและฝนทิ้งช่วง แม้ว่าจะมีการขุดบ่อหรือสระเก็บน้ำไว้ใช้บ้างแต่ก็มีขนาดเพียงพอ หรือมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาให้น้ำใช้ไม่เพียงพอ รวมทั้งระบบการปลูกพืชไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ และส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าว ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติ โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำ ได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก พระราชดำรินี้ ทรงเรียกว่า "ทฤษฎีใหม่" เป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

^{๒๒} มู ล นี ธิ อ ัต ถ์ พ อ เพี ย ง . แนว คิ ด เกษตรทฤษฎีใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.attap.or.th/index.php/th/concept-2/53-2015-03-18-14-00-41> สืบค้นเมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ทฤษฎี ใหม่ : ทำใหม่?

๑) มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็ก ออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน

๒) มีการคำนวณโดยหลักวิชาการ เกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียง ต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี

๓) มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบ สำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึง ๓ ขั้นตอน

การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและ ที่ทำกิน ให้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ ๓๐% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและ ใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่าง ๆ พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน สำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคนำไปจำหน่าย พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ ๑๐% เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์และโรงเรียนอื่น ๆ

จัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 ส่วน

แผนภาพที่ ๒ การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยออกเป็น ๔ ส่วน

หลักการและแนวทางสำคัญ

๑) เป็นระบบการผลิตแบบพอเพียง ที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัด ก่อน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำนองเดียวกับการ"ลงแขก" แบบดั้งเดิม เพื่อลดค่าใช้จ่าย

๒) เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนา ๕ ไร่ จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างมีอิสรภาพ

๓) ต้องมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ทั้งนี้ได้พระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางว่า ต้องมีน้ำ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อการเพาะปลูก ๑ ไร่ โดยประมาณ ฉะนั้น เมื่อทำนา ๕ ไร่ ทำพืชไร่หรือไม้ผลอีก ๕ ไร่ (รวมเป็น ๑๐ ไร่) จะต้องต้องมีน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อปี

ดังนั้น หากมีพื้นที่ ๑๕ ไร่ จึงมีสูตรคร่าว ๆ ว่า แต่ละแปลงประกอบด้วย

- นา ๕ ไร่
- พืชไร่พืชสวน ๕ ไร่

- สระน้ำ ๓ ไร่ ลึก ๔ เมตร จุประมาณ ๑๙,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็น ปริมาณน้ำ ที่เพียงพอที่จะสำรองไว้ใช้ยามฤดูแล้ง

- ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ ๒ ไร่

รวมทั้งหมด ๑๕ ไร่

๔) การจัดแบ่งแปลงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง คำนวณและคำนึงจากอัตราถือครองที่ดินถัวเฉลี่ย คราวเรือนละ ๑๕ ไร่ อย่างไรก็ตาม หากเกษตรกรมี พื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ไปเป็นเกณฑ์ปรับใช้ได้ กล่าวคือ

๓๐% ส่วนแรก ขุดสระน้ำ (สามารถเลี้ยงปลา ปลุกพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ฯลฯ ได้ด้วย)

๓๐% ส่วนที่สอง ทำนา

๓๐% ส่วนที่สาม ปลุกพืชไร่ พืชสวน (ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้สร้างบ้าน พืชไร่ พืชผัก สมุนไพร เป็นต้น)

๑๐% สุดท้าย เป็นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ (ถนน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น)

อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวเป็นสูตรหรือหลักการโดยประมาณเท่านั้น สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมโดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ ดิน ปริมาณน้ำฝนและสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุกกว่าภาคอื่น หรือหากพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมาเติมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลด ขนาดของบ่อหรือสระน้ำให้เล็กลง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ฉะนั้น เกษตรกรก็จะพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพอยู่พอกิน เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้อง ดำเนินการตามขั้นที่สอง และขั้นที่สาม ต่อไปตามลำดับ ดังนี้

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

(๑) การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ)

- เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขึ้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

(๒) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)

- เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์ สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจน การรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

(๓) ความเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)

- ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานใน การดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

(๔) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้)

- แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

(๕) การศึกษา (โรงเรียนทุนการศึกษา)

- ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

(๖) สังคมและศาสนา

- ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

ทฤษฎีใหม่ ขั้น ที่สาม

เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

- เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
- ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)
- เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง)
- ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร (เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น)

จากพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ นั้น พอจะสรุปถึงประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ได้ ดังนี้

๑) ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้

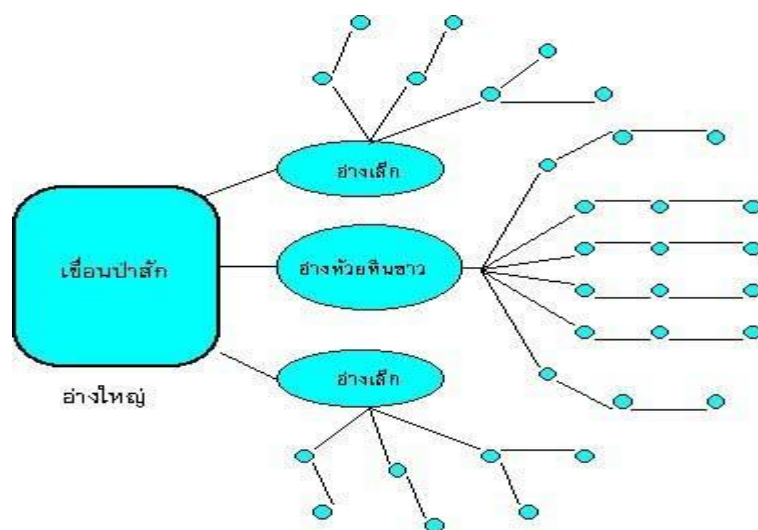
๒) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อยก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระ มาปลูกพืชผักต่าง ๆ ได้ แม้แต่ข้าวก็ยังปลูกได้ โดยไม่ต้องเปิดเขื่อนชลประทาน

๓) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้างรายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้

๔) ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัว และช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ซึ่งการดำเนินการตามทฤษฎีใหม่นี้ มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ฉะนั้นเกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย การขุดสระน้ำนั้น จะต้องสามารถเก็บกักน้ำได้ เพราะสภาพดินในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น ดินร่วน ดินทราย ซึ่งเป็นดินที่ไม่สามารถอุ้มน้ำได้ หรือเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม ซึ่งอาจจะไม่เหมาะกับพืชที่ปลูกได้ ฉะนั้น จะต้องพิจารณาให้ดีและควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ณ ศาลาดุสิดาลัย มีความตอนหนึ่ง ดังนี้ "...การทำทฤษฎีใหม่นี้มีไข่ง่ายๆ แล้วแต่ที่ แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้กว้างขวางและแต่ละคนก็อยากได้ ให้ทางราชการชุดสระแล้วช่วย แต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนัก บางแห่งขุดแล้วไม่มีน้ำ แม้จะมีฝนนํ้าก็อยู่ไม่ได้ เพราะว่ามันรั่ว หรือบางทีก็เป็นทีที่รับน้ำไม่ได้ ทฤษฎีใหม่นี้จึงต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย...ฉะนั้น การที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่หรืออีกนัยหนึ่ง ปฏิบัติเพื่อหาน้ำให้แก่ราษฎร เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ง่าย ต้องช่วยกันทำ..." การที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้นคือ สระเก็บกักน้ำจะต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ โดยต้องมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่ เสมอ ดังเช่นในกรณีของการทดลองที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเสนอวิธีการดังนี้

แผนภาพที่ ๓ ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ อ่างใหญ่ เต็มอ่างเล็ก อ่างเล็ก เต็มสระน้ำ

จากภาพวงกลมเล็กคือสระน้ำที่เกษตรกร ขุดขึ้นตามทฤษฎีใหม่ เมื่อเกิดช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เกษตรกรสามารถสูบน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ และหากน้ำในสระน้ำไม่เพียงพอก็ขอรับน้ำจากอ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ซึ่งได้ทำระบบส่งน้ำเชื่อมต่อลงมายังสระน้ำที่ได้ขุดไว้ในแต่ละแปลงซึ่งจะช่วยให้สามารถมีน้ำใช้ตลอดปี กรณีที่เกษตรกรใช้น้ำกันมาก อ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็อาจมีปริมาณน้ำไม่พอเพียง หากโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักหรือมีโครงการใหญ่ที่สมบูรณ์แล้ว ก็ใช้วิธีการผันน้ำจากป่าสัก คืออ่างใหญ่ ต่อลงมายังอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็จะช่วยให้มีปริมาณน้ำใช้มากพอตลอดปีสำหรับสระของเกษตรกร....

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

ความหมายของเยาวชน

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์^{๒๓}

เยาวชน มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติไว้ดังนี้^{๒๔}

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังมีถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์
ความหมายของ “เยาวชน” ใน พ.ร.บ.เยาวชนฯ เปลี่ยนแปลงจากความหมายในกฎหมายเด็กและเยาวชนเดิม เพราะกฎหมายเดิมไม่ได้หมายรวมถึงบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส ซึ่งกฎหมายแพ่งกำหนดว่าบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ สามารถทำการสมรสได้ และถือว่าเป็นผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส หรือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๗ ปีบริบูรณ์ ทำการสมรสโดยได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถ้าได้กระทำการอันเป็นความผิด แม้อายุยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ กฎหมายเดิมไม่ถือว่าเป็นเยาวชน และต้องถูกฟ้องยังศาลธรรมดา แต่ในกฎหมายใหม่เห็นว่าบุคคลที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสนั้นยังมีสภาพจิตใจ และสภาพร่างกายที่ควรต้องได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลที่ยังไม่ได้สมรส จึงไม่บัญญัติยกเว้นมิให้อยู่ในความหมายของเยาวชน ดังนั้นบุคคลที่มีอายุยังไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์

เยาวชน มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ให้ความหมาย ดังนี้^{๒๕}

เยาวชน หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์

ความหมายเยาวชนทางพระพุทธศาสนา

ทางพระพุทธศาสนา ไม่ได้มีกำหนดความหมายของวัยรุ่นไว้ชัดเจน แต่พอจะกล่าวได้ว่าหมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ด้วยถือว่าเป็นบุคคลไม่มีความเป็นผู้ใหญ่พอ พระพุทธองค์จึงทรงห้ามบวชบุคคลเหล่านี้ไว้ว่า "ภิกษุรู้อยู่ อุปสมบทให้บุคคลผู้มีอายุหย่อนกว่า ๒๐ ปี บุคคลนั้นไม่เป็นอันอุปสมบท และภิกษุเหล่านั้นควรถูกตำหนิ ภิกษุนั้นต้องอาบัติปาจิตตีย์"^{๒๖} พระองค์ทรงให้เหตุผลว่าผู้ที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ยังไม่มีความอดทน ไม่อดกลั้นต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่อดกลั้นต่อความเย็น

^{๒๓} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, สืบค้นวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

^{๒๔} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๖, (เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๗๒ ก, ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖), หน้า ๑๓, สืบค้นวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

^{๒๕} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๖, (เล่มที่ ๑๑๒ ตอนที่ ๑๑๘ ง, ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๖), หน้า ๑, สืบค้นวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

^{๒๖} วิ.ม. (ไทย) ๒/๔๐๓/๕๑๕.

ความร้อน ความหิวความกระหาย สัมผัสจากเสื้อผ้า ยุง ลม แดด สัตว์เลื้อยคลาน กล่าวร้าย คำที่ฟังแล้วไม่ดี ไม่ได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้^{๒๗}

ความหมายเยาวชนทางจิตวิทยา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยที่อยู่ในขั้นพัฒนาการของวัยรุ่นตามแนวคิดทฤษฎีทางตะวันตกทางด้านจิตวิทยา ได้ให้ความหมายคำว่า “วัยรุ่น” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Adolescence” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Adolescere” ซึ่งมีความหมายว่า “การเจริญเข้าสู่ภาวะ”^{๒๘} โดยมีนิยามคำว่า “วัยรุ่น” ดังนี้

กูด^{๒๙} ให้ความหมายของวัยรุ่น คือ เป็นช่วงวัยของการพัฒนาเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและการมีวุฒิภาวะ ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งความยากลำบาก เริ่มตั้งแต่อายุ ๑๒-๑๓ ปี จนถึงอายุ ๒๐ ปี วัยหนุ่มสาวนี้จะดำเนินไปอีกหลายปีหลังจากมีวุฒิภาวะทางเพศแล้ว และวัยรุ่นต้องมีความรับผิดชอบสู่วุฒิภาวะเป็นผู้ใหญ่

เซอร์ลอค^{๓๐} ให้ความหมายว่า วัยรุ่น หมายถึงการเจริญเติบโตไปสู่การมีวุฒิภาวะ เป็นช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจจากเด็กสู่วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่

ดูเสค^{๓๑} กล่าวว่า วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึง การเจริญเข้าสู่วุฒิภาวะ เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นระยะที่ต้องมีการปรับตัว และปรับพฤติกรรมแบบเด็กไปสู่การมีพฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ ตามที่สังคมยอมรับภายในกรอบของวัฒนธรรมของแต่ละสังคม วัยรุ่นจะเจริญเติบโตไปสู่การบรรลุมวุฒิภาวะ

วัยรุ่นในช่วงทศวรรษที่ผ่าน คือ วัยรุ่นประมาณอายุ ๑๒-๑๘ ปี แต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ช่วงความเป็นวัยรุ่นได้ขยายออกไป ประมาณ ๑๒-๒๕ ปี เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ในสถาบันศึกษานานขึ้น^{๓๒} ในการศึกษานี้ผู้วิจัยให้ความหมายของวัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นที่มีอายุ ๑๕-๑๘ ปี

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาของเยาวชนตามทฤษฎีอิริคสัน

๑) การพัฒนาการของเยาวชน

วัยรุ่นเป็นวัยช่วงต่อระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย ลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นหนุ่มสาว ขณะเดียวกันพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคมและจิตใจก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยแต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่ค่อยสอดคล้องหรือเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิด

^{๒๗} วิมทา. (ไทย) ๒/๔๐๒/๕๑๕.

^{๒๘} Dusek,B.J, *Adolescent development and behavior*, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, ๑๙๘๗), p.๔.

^{๒๙} Good.T.,& Brophy,J., “Behavioral expression of teacher attitude” *Journal of Education Psychology*, ๖๓,๖๑๗-๖๒๔, ๑๙๗๒ : ๑๖.

^{๓๐} Hurlock,E.B., *Adolescent Development*, ๓rd ed, (New york:McGraw-Hill), Institute of Alcohol Studied.n.d. Adolescent Alcohol:Problem, ๑๙๗๓, P.๒.

^{๓๑} Op.cit.

^{๓๒} ศรีเรือน แก้วกังวาล, *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๒* , พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕, หน้า ๓๒๙.

ความสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดประสบการณ์ ทำให้วัยรุ่นตัดสินใจกระทำหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยไม่ได้นึกถึงผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาจากการกระทำของตน และช่วงวัยรุ่นถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่มีปัญหาทางด้านจิตสังคม อารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น มีลักษณะที่ต้องคำนึงถึง คือ

๑. ไม่มีการพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอะไรที่ดีที่สุด เพราะวัยรุ่นแต่ละคนในแต่ละชุมชน สังคม เชื้อชาติต่าง ๆ ก็มีความหลากหลาย แตกต่างกันไป

๒. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระวิทยา อารมณ์ และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไม่สอดคล้อง ทำให้วัยรุ่นถูกมองจากภายนอกกว่าเป็นผู้ใหญ่แต่การกระทำยังเป็นแบบเด็ก ๆ อยู่

๓. วัยรุ่นเป็นช่วงระยะเวลาที่ไม่มั่นคง มีความอ่อนไหวทางด้านจิตใจและอารมณ์ค่อนข้างมาก

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญของชีวิต เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยแห่งความเชื่อมต่อกันระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ จึงพบกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยทั่วไปนักจิตวิทยาแบ่งช่วงวัยรุ่นเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๑ วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ ๑๓-๑๕ ปี เป็นระยะเริ่มแรกในการเข้าสู่วัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างเต็มที่และรวดเร็วมาก สมบูรณ์ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวต่อปัญหาทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม อย่างมาก

๒ วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ ๑๕-๑๘ ปี เป็นช่วงที่ผ่านการพัฒนาปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ มีพฤติกรรมก้ำกึ่งระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและความนึกคิด มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

๓ วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ ๑๘-๒๑ ปี วัยรุ่นในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งมักมีการพัฒนาการด้านจิตใจมากกว่าทางร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต^{๓๓๓}

แต่อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา คือ วัยรุ่นประมาณอายุ ๑๒-๑๘ ปี แต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ช่วงความเป็นวัยรุ่นได้ขยายออกไป ประมาณ ๑๒-๒๕ ปี เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ในสถาบันศึกษานานขึ้น^{๓๓๔} สำหรับในช่วงวัยรุ่นแท้จริง คือ อายุ ๑๕-๑๘ เป็นช่วงที่เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทางร่างกายเต็มที่ เป็นช่วงเปลี่ยนวัยที่ปรับเปลี่ยนชีวิตทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปต่าง ๆ ในช่วงวัยนี้ ล้วนเป็นรากฐานของความสนใจ ความ

^{๓๓๓} Cole, L & Hall , *Psychology of adolescence*, (New York: Holt, Rinehart and Winston., ๑๙๗๐), p๓, เพ็ญทิไล ฤทธาคนานนท์, *พัฒนาการมนุษย์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘๑-๑๘๔, ศรีเรือน แก้วกังวาล, *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๒*, หน้า ๓๓๐.

^{๓๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๙.

มุ่งหมายในชีวิต หรือตัดสินใจประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง การรวมเป็นกลุ่มของเด็กไปโดยธรรมชาติ กลุ่มมีอิทธิพลสำคัญต่อชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กมากที่สุด เด็กจะสนใจรู้สึกเป็นสุขปลอดภัย และสบายใจในการเล่น เทียว เรียน กิน นอน ทำงาน กับเพื่อนร่วมวัย การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมสังคมที่สำคัญยิ่งต่อจิตใจของเด็กวัยรุ่น เด็กที่เข้ากลุ่มมีความจงรักภักดีต่อกลุ่มยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของกลุ่มด้วยความเต็มใจ^{๓๕}

สรุปได้ว่า การพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของวัยรุ่นในช่วงต่าง ๆ มีความแตกต่างกันแต่จะมีความต่อเนื่องเกี่ยวเนื่องกันวัยรุ่นบางคนก็มีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในแต่ละช่วงอายุมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปบ้าง คงจะไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้เลยว่าอะไรถูกผิด เพราะมีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางด้านการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ วัยรุ่นส่วนใหญ่มีการพัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาในช่วงอายุต่างๆ สิ่งที่น่าสนใจคือการเจริญเติบโตและการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นเกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็วในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่วัยรุ่นจะต้องมีการปรับตัวมีการเรียนรู้ ผิวกทักษะ ในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างมาก^{๓๖}

๒) แนวคิดพัฒนาการเยาวชน

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน จึงเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มาก การปรับตัวได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาตนเองเกิดบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไป การเรียนรู้พัฒนาการวัยรุ่นจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายจิตใจสังคม และช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ หรือปัญหาการใช้สารเสพติด

วัยรุ่น จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กย่างอายุประมาณ ๑๒ – ๑๓ ปี เพศหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชายประมาณ ๒ ปี และจะเกิดการพัฒนาไปจนถึงอายุประมาณ ๑๘ ปี จึงจะเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. พัฒนาการทางร่างกาย (Physical Development) ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงทางเพศ เนื่องจากวัยนี้ มีการสร้างและหลั่งฮอร์โมนเพศ (sex hormones) และฮอร์โมนของการเจริญเติบโต (growth hormone) อย่างมากและรวดเร็ว

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั่วไป (physical changes) ร่างกายจะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว แขนขาจะยาวขึ้นก่อนจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอื่นประมาณ ๒ ปี เพศหญิงจะมีไขมันมากกว่า ชายมีกล้ามเนื้อมากกว่าทำให้เพศชายแข็งแรงกว่า

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางเพศ (sexual changes) สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ วัยรุ่นชายจะเป็นหนุ่มขึ้น นมขึ้นพาน เสียงแตก หนวดเคราขึ้น และเริ่มมีฝันเปียก (nocturnal

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๙-๓๓๐.

^{๓๖} นายแพทย์วิโรจน์ อารีย์กุล วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า. (๒๕๖๒). จิตวิทยาวัยรุ่น Stories of Psychology. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/storiesofpsychology๐๓/citwithaway-run>.

ejaculation) ส่วนวัยรุ่นหญิงจะเป็นสาวขึ้น คือ เต้านมมีขนาดโตขึ้น ไชมันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รูปร่างมีทรวดทรง สะโพกผายออก และเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก (menarche)

๒. พัฒนาการทางจิตใจ (Psychological Development)

๒.๑ สติปัญญา (Intellectual Development) วัยนี้สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้นจนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม (Jean Piaget ใช้คำอธิบายว่า Formal Operation ซึ่งมีความหมายถึง ความสามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งขึ้นแบบ abstract thinking) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นตามลำดับจนเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้ว จะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงระหว่างวัยรุ่นนี้ ยังอาจขาดความยั้งคิด มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ

๒.๒ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) วัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการรับรู้ตนเอง ด้านต่าง ๆ ดังนี้

- เอกลักษณ์ (identity) วัยรุ่นจะเริ่มแสดงออกถึงสิ่งตนเองชอบ สิ่งที่ตนเองถนัด ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นตัวตนของเขาที่โดดเด่น ได้แก่ วิชาที่เขาชอบเรียน กีฬาที่ชอบเล่น งานอดิเรก การใช้เวลาว่างให้เกิดความเพลิดเพลิน กลุ่มเพื่อนที่ชอบและสนิทสนมด้วย และจะเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนนี้เอง ทั้งแนวคิด ค่านิยม ระบบจริยธรรม การแสดงออก และการแก้ปัญหาในชีวิต จนสิ่งเหล่านี้กลายเป็นเอกลักษณ์ของตน และกลายเป็นบุคลิกภาพนั่นเอง สิ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ตนเองยังมีอีกหลายด้าน ได้แก่ เอกลักษณ์ทางเพศ (sexual identity and sexual orientation) แฟชั่น ดารา นักร้อง การแต่งกาย ทางความเชื่อในศาสนา อาชีพ คติประจำใจ เป้าหมายในการดำเนินชีวิต (Erik Erikson อธิบายว่าวัยรุ่นจะเกิดเอกลักษณ์ของตนในวัยนี้ ถ้าไม่เกิดจะมีความสับสนในตนเอง Identity VS Role confusion)

- ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self Image) คือ การมองภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง ความสวยความหล่อ ความพิการ ข้อดีข้อด้อยทางร่างกายของตนเอง วัยรุ่นจะสนใจ หรือให้เวลาเกี่ยวกับรูปร่าง ผิวพรรณมากกว่าวัยอื่น ๆ ถ้าตัวมีข้อด้อยกว่าคนอื่นก็จะเกิดความอับอาย

- การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (acceptance) วัยนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนอย่างมาก การได้รับการยอมรับจะช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เห็นคุณค่าของตนเอง มั่นใจตนเอง วัยนี้จึงมักอยากเด่นอยากดัง อยากให้มีคนรู้จักมาก ๆ

- ความภาคภูมิใจตนเอง (Self Esteem) เกิดจากการที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนอื่น ๆ ได้รู้สึกว่ามีคุณค่า เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ทำอะไรได้สำเร็จ

- ความเป็นตัวของตัวเอง (independent) วัยนี้จะรักอิสระ เสรีภาพ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาใด ๆ ชอบคิดเอง ทำเอง พึ่งตัวเอง เชื่อความคิดตนเอง มีปฏิกิริยาตอบโต้ผู้ใหญ่ที่บีบบังคับสูง ความอยากรู้อยากเห็นอยากลองจะมีสูงสุดในวัยนี้ ทำให้อาจเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายถ้าวัยรุ่นขาดการยั้งคิดที่ดี การได้ทำอะไรด้วยตนเอง และทำได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเอง (Self Confidence)

- การควบคุมตนเอง (Self Control) วัยนี้จะเรียนรู้ที่จะควบคุมความคิด การรู้จักยั้งคิด การคิดให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

- อารมณ์ (Mood) อารมณ์จะปั่นป่วนเปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกรี้ยวกราด มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้น การควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อย ๆ ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะมามาก ทำให้มีความสนใจเรื่องทางเพศ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหา เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

- จริยธรรม (Moral Development) วัยนี้จะมีความคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) เพราะเขาจะแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้แล้ว มีระบบนิยามของตนเอง ต้องการให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น และจะรู้สึกอึดอัดกับข้อจำกัดกับความไม่ถูกต้องในสังคม หรือในบ้าน การต่อต้าน ประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้เมื่อวัยรุ่นเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน ในวัยรุ่นตอนต้นการควบคุมตนเองอาจยังไม่ดีนัก แต่เมื่อพ้นวัยรุ่นนี้ไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้นจนเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่

๓. พัฒนาการทางสังคม (Psychosocial Developmental Stage)

พัฒนาการทางสังคม ของ แอริคสัน (Erikson) ได้อธิบายช่วงอายุวัยรุ่นประมาณ ๑๓-๒๐ ปี เป็นช่วงวัยของการพบอัตลักษณ์แห่งตน แยกกับการไม่เข้าใจตนเอง (Identity vs. Identity diffusion) ระยะนี้เป็นขั้นตอนความขัดแย้งทางสังคม และจิตใจของมนุษย์มากที่สุด อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่าเป็นช่วงวิกฤตของชีวิตมนุษย์เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่ ถ้าไม่สามารถแก้ไขสถานะวิกฤตได้ล่วงหน้าได้ วัยรุ่นก็จะกลายเป็นวัยรุ่นที่มีอัตลักษณ์ที่สับสน และกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพไม่มั่นคงได้^{๓๗}

นอกจากนี้อีริกสัน (Erikson) ได้อธิบายว่า ระยะนี้เด็กต้องการละทิ้งสภาพความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ สภาพเช่นนี้ทำให้วัยรุ่นเกิดความขัดแย้งด้านสัมพันธภาพกับผู้ใหญ่กับเพื่อนร่วมวัย เพื่อนต่างเพศ สังคม และเกิดความสับสนทางจิตใจอย่างรุนแรง บางครั้งต้องการเลียนแบบเพื่อนหรือบุคคลที่ตนนิยม หรือรักษาเอกลักษณ์ของตนเองและต้องการแสดงออกเป็นอิสระเต็มที่ แต่บางครั้งต้องการอยู่ในกรอบประเพณี ระเบียบอย่างเข้มงวด วัยรุ่นช่วงนี้ จึงรู้สึกสับสนในการแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อรู้จักตนเองในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความชอบ ความสนใจ ปรัชญาในชีวิต อาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้วัยรุ่นจะต้องผสมผสานลักษณะเฉพาะตนในแง่มุมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของครอบครัว วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคม การพัฒนาตนที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง เช่น การเข้าใจจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีอุดมคติ มีวัฒนธรรม ศาสนา มีปรัชญาชีวิตของตน มีการยอมรับตนเอง เป็นต้น จะทำให้ส่งผลให้วัยรุ่นคลายความสับสนในตนเอง และช่วย

^{๓๗} ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๑ , พิมพ์ครั้งที่ ๙ , (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๕.

ให้พ้นจากวิกฤตในชีวิตไปได้ด้วยดี^{๓๘} ในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น วัยวิกฤต ซึ่งอีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น^{๓๙} และวัยรุ่น แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๑. ระยะวัยรุ่นตอนต้น อายุประมาณ ๑๐ – ๑๓ ปี

เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย มีการเจริญเติบโตมีการเพิ่มขนาดความสูง น้ำหนัก ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระวิทยาเป็นวัยหนุ่มสาว เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เมื่อเด็กเริ่มเข้าวัยรุ่น จะให้ความสนใจกับกิจกรรมในครอบครัว หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับพ่อแม่ น้อยลง และเริ่มจะไม่ค่อยยอมรับคำแนะนำ และคำติชมจากพ่อแม่ การพัฒนาการอย่างหนึ่งของวัยรุ่นที่พยายามจะเป็นอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น วัยรุ่นช่วงต้นมีอารมณ์ และพฤติกรรมแปรปรวน อ่อนไหวง่าย หงุดหงิด ยังมีความรู้สึกที่ยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตัวเองได้ เด็กช่วงนี้จะมีความคิดที่ค่อนข้างเพ้อฝันเกินความเป็นจริง มีการวางแผนในอนาคตหรือเป้าหมายชีวิตที่เกินความสามารถของตนเอง

๒. ระยะวัยรุ่นตอนกลาง อายุประมาณ ๑๔ – ๑๗ ปี

ระยะช่วงนี้วัยรุ่นส่วนใหญ่พอใจ และยอมรับในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็สนใจใช้เวลาในการดูแลตนเอง รูปร่าง หน้าตา ให้ดูสวยงามสร้างความสนใจให้กับผู้พบเห็น โดยบทบาทของเพื่อนก็จะยังเข้ามามีบทบาทในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างมาก ระยะวัยรุ่นตอนกลาง เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความรุนแรงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความขัดแย้งกับผู้ปกครอง พ่อแม่ มากที่สุด เนื่องจากต้องการเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ กติกาต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ชอบให้ใครมาบังคับหรือสั่งการ เด็กเริ่มเรียนรู้สังคมภายนอกครอบครัวมากขึ้น ความรู้สึกอ่อนไหวพบได้มากในวัยรุ่นช่วงนี้ วัยรุ่นตอนกลางถึงแม้จะมีความคิด มีเหตุผลมากกว่าเดิมแต่เมื่อพบปัญหา หรือสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ความคิด การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ก็จะถดถอยไป ความคิด ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่สำคัญที่พยายามเปิดโอกาสให้วัยรุ่นแสดงความสามารถ การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อวัยรุ่นอย่างมาก วัยรุ่นช่วงนี้จะมีความคิดอยู่ในกรอบของความเป็นจริง มีเหตุผล รับผิดชอบความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง ทำให้ความคิดเพ้อฝันหรือการวางแผนชีวิตในอนาคต อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและเป็นไปได้

๓. ระยะวัยรุ่นตอนปลาย อายุประมาณ ๑๗ – ๒๑ ปี

วัยรุ่นช่วงนี้การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงของร่างกายมีความสมบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่เต็มที่แล้ว วัยรุ่นตอนปลายเป็นช่วงระยะเวลาที่รู้สึกอิสระเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจถึงความรักความหวังดี ความเอื้ออาทรที่พ่อแม่มีต่อตัว วัยรุ่นยอมรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากพ่อแม่ กลับมาให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

^{๓๙} Erikson, E.H., *Identity, Youth and Crisis*, (New York : Norton & Company, ๑๙๖๘),

การพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของวัยรุ่นในช่วงต่าง ๆ มีความแตกต่างกันแต่จะมีความต่อเนื่องเกี่ยวข้องกันวัยรุ่นบางคนก็มีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในแต่ละช่วงอายุมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปบ้าง คงจะไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าอะไรถูกผิด เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางด้านการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ วัยรุ่นส่วนใหญ่มีการพัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาในช่วงอายุต่าง ๆ สิ่งที่น่าสนใจคือการเจริญเติบโตและการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นเกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็วในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่วัยรุ่นจะต้องมีการปรับตัวมีการเรียนรู้ ผูกทักษะ ในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างมาก^{๔๐}

ผู้วิจัย มีความเห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มากเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นมากขึ้นด้วย วัยรุ่นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตอย่างมาก มีปัญหาและความยากลำบากในการปรับตัวการปรับตัวได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาตนเองเกิดบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไป การเรียนรู้พัฒนาการวัยรุ่นจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายจิตใจสังคม และช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ หรือปัญหาการใช้สารเสพติด ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น พฤติกรรมของคนอาจจะพัฒนาออกมาในทางบวกหรือลบก็ได้ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อ

ความหมายของสื่อ^{๔๑}

เมื่อพิจารณาคำว่า “สื่อ” ในภาษาไทยกับคำในภาษาอังกฤษ พบว่ามีความหมายตรงกับคำว่า “Media” (ในกรณีที่มีความหมายเป็นเอกพจน์จะใช้คำว่า “Medium”)

คำว่า “สื่อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ ความหมายของคำนี้ไว้ดังนี้ “สื่อ (กริยา) หมายถึง ติดต่อให้ถึงกัน เช่น สื่อความหมาย, ชักนำให้รู้จักกัน สื่อ (นาม) หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน เช่น เขาใช้จดหมายเป็นสื่อติดต่อกัน, เรียกผู้ที่ทำหน้าที่ชักนำให้ชายหญิงได้แต่งงานกันว่า พ่อสื่อ หรือ แม่สื่อ; (ศิลปะ) วัสดุต่างๆ ที่นำมาสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ให้มีความหมายตามแนวคิด ซึ่งศิลปินประสงค์แสดงออกเช่นนั้น เช่น สื่อผสม”

สื่อ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา รูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๓ วรรค ๒)

^{๔๐} นายแพทย์วิโรจน์ อารีย์กุล วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า. (๒๕๖๒). จิตวิทยาวัยรุ่น Stories of Psychology. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/storiesofpsychology๐๓/citwithaway-run>.

^{๔๑} เรือตรีหญิงจิณห์จุฑา ศุภมงคล ร.น. (๒๕๖๒), การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กระบวนการสื่อสารมวลชน คำว่า “สื่อ” (Channel or Medium) คือ พาหนะนำข่าวสาร (Message Vehicles) หรือพาหนะของสารหรือสิ่งที่ขนส่งสาร (Carrier of Messages) จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารไปได้ก็ต้องอาศัยสื่อที่จะถ่ายทอดข่าวสารออกไปและข่าวสารจะไปถึงผู้รับได้ก็ต้องอาศัยสื่อพาไป เช่น คลื่นวิทยุในอากาศนำเสียงพูดไปให้ผู้ฟัง กระดาษนำตัวอักษรและภาพที่ปรากฏไปให้ผู้รับสารได้อ่าน เป็นต้น ทางด้านผู้รับสารก็เช่นเดียวกัน ต้องอาศัยสื่อในการรับสารนั้น ๆ เช่น ผู้รับสารจะต้องมีเครื่องรับวิทยุ เป็นต้น ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต่างอาศัยสื่อเพื่อการติดต่อให้ถึงกัน มนุษย์ได้คิดค้นประดิษฐ์สร้างขึ้น เสาะหาวิธีการหาช่องทางในรูปแบบต่าง ๆ กัน ตามสภาพของทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง และพัฒนาวิธีการ กระบวนการ และเครื่องมืออุปกรณ์ให้ก้าวหน้าเพิ่มพูนสมรรถนะ คุณภาพและประสิทธิภาพในการแสวงหาสาร การเก็บสาร การส่งสาร การรับสาร และการสื่อสารกลับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารของมนุษย์ต่อไป

การพิจารณาถึงเรื่องสื่อนั้นมีปัจจัย ๓ ประการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) วัสดุที่รองรับ (๒) สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายเป็นสาร (๓) พาหนะที่จะนำวัสดุที่มีสารไปให้ถึงผู้รับสาร

ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับวิธีการ หาช่องทางของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของคนแตกต่างกันไปตามยุคตามสมัย เช่น ใช้ “สื่อบุคคล” หรือ “คน” เพื่อการสื่อสารด้วยวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ต่างกัน โดยคนได้คิดหาทาง ออกปฏิกิริยาเป็นสารให้คนอื่น ๆ เข้าใจความหมายใช้สื่อบุคคลในลักษณะเป็นพาหนะที่มีสารโดยเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ การเกษตร สาธารณสุขออกไปพบปะพูดคุยกับประชาชน การใช้ศิลปินสื่อพื้นบ้านเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติการทำหมัน และการวางแผนครอบครัว การใช้บุรุษไปรษณีย์เพื่อนำจดหมายไปบริการประชาชน นอกจากนั้น สื่อบุคคลยังพยายามหาวัสดุเพื่อรองรับสารเป็นช่องทางในการเผยแพร่ เช่น ใช้ฝาผนัง ผนังถ้ำ ดินเหนียว หนังสัตว์ ไม้ไผ่ กระดาษสา แผ่นโลหะ และแม้แต่งานศิลปหัตถกรรม การปั้น แกะสลัก ก็ได้ใช้เป็นช่องทางในการถ่ายทอดสารให้คนอื่นได้รับสารบางอย่างอยู่ด้วย

นักเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนิยามความหมายของคำว่า “สื่อ” ไว้ดังต่อไปนี้

Heinich และคณะ ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “Media is a channel of communication.” ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ “สื่อ คือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร” Heinich และคณะ ยังได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า “media มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) หมายถึง อะไรก็ตามซึ่งทำการบรรทุกหรือนำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ สื่อเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดสารกับผู้รับสาร”

A. J. Romiszowski ศาสตราจารย์ทางด้านการออกแบบ การพัฒนา และการประเมินผล สื่อการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner)” ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ “ตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร (ซึ่งอาจจะเป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร (ซึ่งในกรณีของการเรียนการสอนก็คือ ผู้เรียน)”

สื่อสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่างๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข (มาตรา ๓ วรรค ๓)^{๔๒}

พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๘ (๒๕๕๘ : ๓๐)^{๔๓} ให้ความหมายของ “สื่อ” หมายความว่า สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมายรูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ การแสดงข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใด และให้ความหมายของ “สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” หมายความว่า สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนสามัคคี สามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นสุข

ประเภทของการใช้สื่อสร้างสรรค์^{๔๔}

การแบ่งประเภทของสื่อสร้างสรรค์ นักวิชาการได้แบ่งไว้หลายรูปแบบ ได้แก่

๑. แบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

๑.๑ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย

๑.๒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์

ภาพยนตร์

๒. แบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อที่รับรู้โดยการฟังหรือสื่อโสต การเห็นหรือสื่อทัศน์และทั้งการฟังและการมองเห็นหรือสื่อโสตทัศน์ ดังนี้

๒.๑ สื่อโสต (Audio Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง เทป

๒.๒ สื่อทัศน์ (Visual Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย

๓. แบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อร้อนและสื่อเย็น ดังนี้

๓.๑ สื่อร้อน (Hot Media) สื่อที่นำสารส่งไปยังผู้รับสาร แลผู้รับสารไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งสารเลย ผู้รับสารไม่ต้องใช้ความพยายามใด เพื่อให้ได้สารที่สมบูรณ์ เพราะมีคนจัดคอยดูแลให้ เช่น ภาพยนตร์ มีช่างเทคนิคของโรงภาพยนตร์ได้จัดการฉายให้ชม เป็นต้น

^{๔๒} พระราชบัญญัติกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, (ออนไลน์), วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗,แหล่งที่มา: <http://ilaw.or.th/node/3316>, [๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔].

^{๔๓} จินตนา กลิ่นนันท, สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกภักษน้ำของเยาวชน กรณีศึกษา: คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง, วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๐. หน้า ๙-๓๒

^{๔๔} ณรงค์ เถาว์เกตุ ครูโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙ คู่มือการใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์, “พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.novabizz.com/Behavior/>, [๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔].

๓.๒ สื่อเย็น (Cool Media) คือ สื่อที่นำข่าวสารไปยังผู้รับ โดยบางครั้ง ผู้รับสารจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพยายามให้ได้ข่าวสารที่สมบูรณ์ เช่น วิทยุโทรทัศน์ภาพลัม ผู้ชมต้องปรับภาพ เป็นต้น

๔. การแบ่งประเภทของสื่อโดยธรรมชาติในการนำสาร ดังนี้

๔.๑ สื่ออวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารในลักษณะที่เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน เช่น การพูด การเขียน ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ

๔.๒ สื่ออวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารซึ่งไม่เป็นภาษาพูด แต่เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมาย (Signs) และอากัปกริยา การเคลื่อนไหวของร่างกาย ริมฝีปาก การแสดงออกบนใบหน้า นัยน์ตา การขมวดคิ้ว การใช้สัญญาณมือ การสัมผัส การใช้สัญญาณไฟ การตีเกราะ กลอง การยิงพลุเพื่อขอความช่วยเหลือของผู้ที่รอดชีวิตจากเครื่องบินตก หรือเรืออัปปราง สัญญาณจราจร ป้ายทางเข้าออก ทางไปห้องน้ำชาย – หญิง ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีสื่อวัฒนธรรม หรือสื่อพื้นบ้าน เช่น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ดนตรี การแต่งกาย และสื่อทัศนศิลป์

๕. การแบ่งประเภทของสื่อ ตามรูปแบบและสถานการณ์การสื่อสาร สามารถแบ่งสื่อได้เป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๕.๑ สื่อภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารกับตนเอง หรือการส่งสารของบุคคลคนเดียว แต่ละบุคคลมีการสื่อสารภายในตนเองทุกคน เนื้อหาสาระในการสื่อสารมาจากประสบการณ์ ข่าวสาร และข้อมูลที่แต่ละคนได้รับ ตัวบุคคลจึงนับได้ว่าเป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารกับตนเอง หรือการสื่อสารภายในบุคคล

๕.๒ สื่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรูปแบบของการสื่อสารตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป สื่อที่ใช้ในการสื่อสารประเภทนี้ คือ สื่อบุคคล บุคคลได้มีการพูดกันอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ได้ติดต่อสื่อสารกันทางจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ โทรพิมพ์ เทเลคอมเฟอเรนซ์ การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ผู้ส่งสารรู้แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มใด ผลสะท้อนกลับจากผู้รับสารก็มีได้ง่ายกว่า สื่อหรือช่องทางการสื่อสารสามารถใช้นำสารได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๕.๓ การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการแบ่งประเภทสื่อโดยอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสเป็นหลัก คือ

๑. สื่อที่รับได้ด้วยการมองเห็น หรือสื่อทัศน์ (Visual Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (Newspaper) ภาพถ่าย (Photography)

๒. สื่อที่รับได้ด้วยการฟัง (Audio Media) หรือสื่อโสต ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง

๓. สื่อที่รับได้ด้วยการฟัง และการมองเห็น หรือสื่อโสตทัศน์ (Audio-Visual Media) ผู้รับสารรับสารโดยการมองเห็น และการได้ยินพร้อม ๆ กัน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดิโอ (Video) วีดิโอดิส (Videodisc) การแสดงบนเวที (Theatre) เช่น ละคร ดนตรี อุปรากร การฟ้อนรำ

๖. การแบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อสนับสนุน (Supporting Channels) แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๖.๑ สื่อสนับสนุนในการบันทึกข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพิมพ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องพิมพ์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง กล้อง

ถ่ายรูป และ วัสดุรองรับสาร ได้แก่ กระดาษ แบบนติกเสียง แบบนติกภาพ फिल्म แผ่นเสียง

๖.๒ สื่อสนับสนุนในการขนส่งข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับระบบการคมนาคม (Transportation) และบริการไปรษณีย์ (Postal Services) ได้แก่ เครือข่ายของเส้นทางคมนาคมทางบก ทางอากาศ ทางเรือ ยานพาหนะ บริการส่งจดหมาย และไปรษณีย์ภัณฑ์อื่น ๆ

๖.๓ สื่อสนับสนุนในการถ่ายทอดข่าวสาร เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้การถ่ายทอดข่าวสาร (Transmission of messages) จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ถ่ายทอดสัญญาณผ่านระบบสาย ระบบวิทยุ ระบบแสง และระบบสื่อสารดาวเทียม ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า “การสื่อสารโทรคมนาคม” (Telecommunication) หรือสื่อส่งสัญญาณ (Transmission Media) ได้แก่ โทรเลข โทรศัพท์ โทรพิมพ์ โทรภาพ โทรสาร โทรทัศน์ตามสาย วิทยุคมนาคม

สื่อสังคมออนไลน์^{๔๕}

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายถึง เครื่องมือ หรือรูปแบบจากเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน ที่นำมาใช้โดยมีผู้ใช้เป็นผู้สื่อสารเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ วีดิโอ ที่ผู้ใช้เขียนขึ้นหรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ศิริพร กนกชัยสกุล^{๔๖} กล่าวว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีและเว็บ รูปแบบใหม่ ที่ผู้ใช้สามารถใช้เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ความเป็นตัวตน เขียนเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ผ่าน Blog หรือแสดงรูปภาพเพื่อให้เพื่อน ๆ ได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของตน รวมถึงเปิดโอกาสให้รู้จักกันผ่าน เพื่อนของเพื่อน ซึ่งก็คือ การใช้ Networking ของเพื่อนทำความรู้จักกับบุคคลอื่นนั่นเอง นอกจากนั้น ผู้ใช้ยังสามารถเล่นเกมต่าง ๆ กับ เพื่อนโดยส่งข้อความถึงกันได้ในเวลาเดียวกัน ผู้ใช้จึงมีช่องทางติดต่อกันเพิ่มขึ้นทั้งนี้ผู้ใช้ยังสามารถกำหนดสิทธิ์เฉพาะบุคคลที่อยู่ในสังคมเสมือนของตน

ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

ภิเชก ชัยนิรันดร์^{๔๗} กล่าวถึง หมวดหมู่ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามที่ปรากฏในสังคมไทยไว้ ๖ ประเภท ดังนี้

๑) Blog ซึ่งเป็นการลดรูปจากคำว่า Weblog ซึ่งถือเป็นระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถเขียนบทความเรียกว่า Post และทำการ เผยแพร่ได้โดยง่าย การเกิดของ Blog เปิดโอกาสให้ใคร ๆ ที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถเผยแพร่ ความรู้ดังกล่าวด้วยการเขียนได้อย่างเสรี ไม่มีขีดจำกัด เรื่องเทคนิคอย่างในอดีตอีกต่อไป ทำให้เกิด Blog ขึ้นมาจำนวนมากและเพิ่มเนื้อหาให้กับโลกออนไลน์ได้เป็นจำนวนมากมหาศาลอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน นอกจากนี้เครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้เกิด ลักษณะของ Social คือ การเปิดให้เพื่อน ๆ เข้ามาแสดงความเห็นได้ นั่นเอง

^{๔๕} วิรัชญา ใจสม, การศึกษาปัจจัยการรับรู้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๐).

^{๔๖} ริพร กนกชัยสกุล, “เครือข่ายสังคมออนไลน์”, วารสารนักบริหาร, ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๓): ๒๙-๓๒.

^{๔๗} ภิเชก ชัยนิรันดร์, ปั่นแบรนด์ให้รวยด้วย Facebook, (กรุงเทพมหานคร: ซีอีโอเคชั่น, ๒๕๕๔).

๒) Twitter และ Microblog อื่น ๆ เป็นรูปแบบหนึ่งของ Blog ที่จำกัดขนาดของการ Post แต่ละครั้งไว้ที่ ๑๔๐ ตัวอักษร โดยแรกเริ่มผู้ออกแบบ Twitter ต้องการให้ผู้ใช้เขียนเรื่องราวว่า คุณกำลังทำอะไรอยู่ในขณะนี้ (What are you doing?) แต่กิจการต่าง ๆ กลับนำ Twitter ไปใช้ในทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการสร้างการบอกต่อเพิ่มยอดขาย สร้าง Brand หรือเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า (CRM) ทั้งนี้ ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์

๓) Social Networking จากชื่อก็สามารถแปลความหมายได้ว่าเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงเรากับเพื่อน ๆ จนกลายเป็นสังคม ทั้งนี้ ผู้ใช้จะเริ่มต้นสร้างตัวตนของตนเองขึ้นในส่วนของ Profile ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว (Info) รูป (Photo) การจดบันทึก (Note) หรือการใส่วิดีโอ (Video) นอกจากนี้ Social Networking ยังมีเครื่องมือสำคัญในการสร้างจำนวนเพื่อนให้มากขึ้น นักการตลาดนำ Social Networking มาใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าอาจจะอยู่ในรูปของการสร้าง Brand ผ่านเกมหรือ Application ต่าง ๆ หรืออาจใช้เป็นเครื่องมือของ CRM ผ่านทาง Pages และลูกค้าเองหากชื่นชอบในสินค้าหรือบริการ ก็สามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้ง Group ขึ้นมาได้

๔) Media Sharing เป็นเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้เราสามารถ Upload รูปหรือวิดีโอเพื่อแบ่งปันให้กับครอบครัว เพื่อน ๆ หรือแม้กระทั่งเพื่อเผยแพร่สาธารณชน นักการตลาด ณ ปัจจุบันไม่จำเป็นต้องทุ่มทุนในการสร้างโฆษณาที่มีต้นทุนสูง เราอาจจะใช้กล้องดิจิตอลราคาถูก ๆ ถ่ายทอดความคิดเป็นรูปแบบวิดีโอจากนั้นนำไปสู่เว็บไซต์ Media Sharing อย่าง YouTube หากความคิดของเราเป็นที่ชื่นชอบก็ทำให้เกิดการบอกต่ออย่างแพร่หลายหรือ กรณีหากกิจการขายสินค้าที่เน้นดีไซน์ที่สวยงามก็อาจจะถ่ายรูปแล้วนำไปสู่เว็บไซต์อย่าง Flickr เพื่อให้ลูกค้าได้ชม หรืออาจจะใช้เป็นเครื่องมือในการนำชมโรงงานหรือ บรรยากาศในการทำงานของกิจการ เป็นต้น หรืออย่างกรณีของ Multiply ที่คนไทยนิยมนำรูปภาพที่ตนเองถ่ายมาแสดงฝีมือ เหมือนเป็นแกลเลอรีส่วนตัวทำให้ผู้เข้าชมได้เห็นฝีมือก่อนที่จะทำการจ้าง

๕) Social News and Bookmarking เป็นเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงไปยังบทความหรือเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตโดยผู้ใช้เป็นผู้ส่งและเปิดโอกาสให้คะแนนและทำการโหวตได้ ช่วยกลั่นกรองว่าบทความหรือ เนื้อหาใดเป็นที่น่าสนใจที่สุดในส่วนของ Social Bookmarking เป็นการที่เปิดโอกาสให้คุณสามารถ ทำการ Bookmark เนื้อหาหรือเว็บไซต์ที่ชื่นชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับคอมพิวเตอร์เครื่องใดเครื่องหนึ่งแต่สามารถทำผ่านออนไลน์และเนื้อหาในส่วนที่ทำ Bookmark ไว้สามารถที่จะแบ่งปันให้คนอื่น ๆ ได้ด้วย นักการตลาดจะใช้เป็นเครื่องมือในการบอกต่อและสร้างจำนวนคนเข้ามายังเว็บไซต์ หรือ Campaign การตลาดที่ต้องการ

๖) Online Forums ถือเป็นรูปแบบของ Social Media ที่เก่าแก่ที่สุดเป็นเสมือนสถานที่ที่ให้ผู้คนเข้ามาพูดคุยในหัวข้อที่พวกเขาสนใจ อาจจะเป็นเรื่องเพลงและอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแสดงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนถึงการแนะนำสินค้าหรือบริการต่าง ๆ นักการตลาดควรสนใจเนื้อหาที่พูดคุยใน Forums เพราะบางครั้งอาจจะเป็นคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวสินค้าและบริการ ซึ่งสามารถเข้าไปทำความเข้าใจแก้ไขปัญหาเว็บไซต์ประเภท Forums อาจจะเป็นเว็บไซต์ที่เปิดให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยเฉพาะหรืออาจจะเป็นส่วนหนึ่งในเว็บไซต์เนื้อหาต่าง ๆ อีกด้วย

สรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน มีจำนวน ๓ ปัจจัย ได้แก่^{๔๘}

๑) การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) เป็นปัจจัยภายในที่มีความสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนและเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ หลักการเรียนรู้เท่าทันสื่อ คือ หลักการของการตั้งคำถามอย่างวิพากษ์ การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองรอบด้านรู้จักตั้งคำถามข้อสงสัยเกี่ยวกับสื่อ^{๔๙}

๒) ความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ (Media Effect Awareness) การที่แกนนำเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบของสื่อทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าผลแบบใดที่ต้องการและผลแบบใดที่ควรหลีกเลี่ยง และการตระหนักในผลกระทบของสื่อจะช่วยให้ผู้รับสื่อปกป้องตนเองได้^{๕๐}

๓) การรู้เท่าทันตนเอง (Self-Awareness) คือการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตนเองโดยใช้หลักการเชิงพุทธเข้ามาผสมผสาน^{๕๑} เป็นการฝึกให้แกนนำเยาวชน “รู้จักตนเองให้ดีเสียก่อน” ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการเลือกเป็นโดยรู้ว่าจะเลือกข้อมูลข่าวสารใดมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับตน

ปัจจัยส่งเสริมที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน มีจำนวน ๔ ปัจจัย ได้แก่

๑) กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครู (Peer Group & Teacher) กลุ่มเพื่อนที่เข้มแข็งช่วยให้แกนนำเยาวชนเกิดความมั่นใจไม่คล้อยตามกระแสสื่อและเกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อในระดับที่มีผลต่อเนื่องถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และกลุ่มครูที่ตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อช่วยสนับสนุนให้แกนนำเยาวชนเกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้

๒) การเปิดรับสื่อสร้างสรรค์ (Media Exposure) และการใช้สื่อและเทคโนโลยีสื่ออย่างสร้างสรรค์ (Media Uses) จึงควรมีสื่อสร้างสรรค์หลากหลายที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัยในปริมาณที่มากพอ

๓) การอ่าน (Reading) เป็นกระบวนการคิดและการตีความซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เป็นฐานสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ

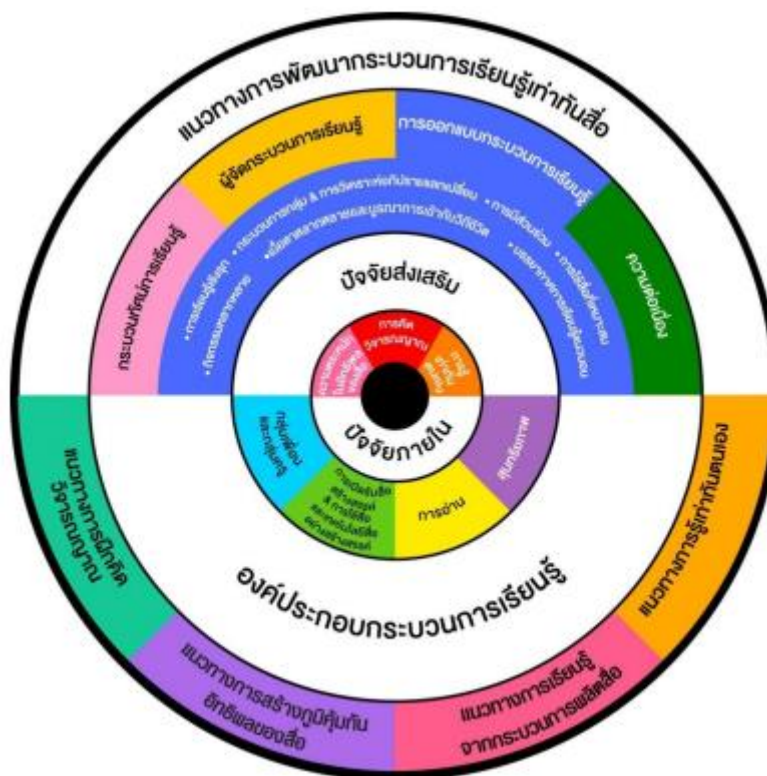
๔) สุนทรียภาพ (Aesthetic) การมีสุนทรียะรู้จักเรื่องความงามทำให้แกนนำเยาวชนสามารถแยกสื่อขยะออกจากสื่อสุนทรียะได้

^{๔๘}อุลิษา ครุฑเสน, (๒๕๕๖). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖(๓) กันยายน – ธันวาคม หน้า ๒๗๙-๒๘๔

^{๔๙}Thoman, E. Founding Inspiration Media Value. (๑๙๙๙). Center for Media Literacy. [Online]. Accessed ๑๑ May ๒๐๑๑, Available from <http://www.medialit.org/founding-inspiration>.

^{๕๐}Silverblatt, A. Media Literacy, Keys to Interpreting Media Messages. Westport, Connecticut PRAEGER, ๑๙๙๕.

^{๕๑}อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ. รู้ทันตนเอง รู้เก่งใช้สื่อ. โครงการสื่อสร้างสรรค์สุขภาพ ในนามมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๕๐.

แผนภาพที่ ๔ แผนภาพแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน

องค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน มีจำนวน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่^{๕๒}

๑) กระบวนทัศน์การเรียนรู้ (Learning Paradigm) หมายถึง กระบวนทัศน์ทางพุทธศาสนาที่มองว่า กระบวนการเรียนรู้ คือ กระบวนการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) พัฒนาด้วยเนื้อหาอะไร (๒) ช่องทางการเรียนรู้คืออะไร (๓) กระบวนการเรียนรู้ (process) มีวิธีการในรายละเอียดแบบไหน

๒) ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นผู้ออกแบบวิธีเรียนรู้คัดสรรเนื้อหาการเรียนรู้ เลือกแหล่งเรียนรู้ ประเมินสถานการณ์การเรียนรู้ และปรับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้คือ แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเพราะมีอิทธิพลต่อแกนนำเยาวชนในทุกด้าน

๓) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process Design) เป็นการมองกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ปลายทางคือการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย

^{๕๒}อุลิสซา ครุฑะเสน, (๒๕๕๖). แนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖(๓) กันยายน – ธันวาคม หน้า ๒๗๙-๒๘๔

๓.๑) การเรียนรู้เชิงรุกด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) การเรียนรู้เท่าทันสื่อเป็นการเรียนเรื่องกระบวนการคิดจึงไม่สามารถใช้การสอนหรือการบรรยายได้ จำเป็นต้องใช้การลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขึ้นภายในตน

๓.๒) กระบวนการกลุ่ม (Group) และการวิเคราะห์อภิปรายแลกเปลี่ยน (Discussion) การเรียนรู้เท่าทันสื่อต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มุมมองที่หลากหลายของผู้เรียน จึงต้องใช้รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม เรียนรู้ผ่านการสนทนา (Learning through Dialogue) ของสมาชิกในกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

๓.๓) การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ต้องมีคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ตีความข้อมูล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม

๓.๔) การใช้สื่อที่เหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Media) เงื่อนไขสำคัญคือการเลือกสื่อที่เหมาะสม ทันสมัยอยู่ในกระแสความสนใจของเยาวชน

๓.๕) กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Variety Activities) เช่น กระบวนการละคร กระบวนการผลิตสื่อฯ เพราะเยาวชนเป็นวัยที่ต้องการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติลงมือทำ

๓.๖) เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต (Variety & Life Integrated Contents) การเรียนรู้เท่าทันสื่อสามารถใช้เนื้อหาได้อย่างหลากหลายโดยเฉพาะเนื้อหาที่มีผลกระทบกับชีวิตจริงของเยาวชน และยังครอบคลุมถึงเนื้อหาสร้างภูมิคุ้มกันจากอิทธิพลของสื่อ เช่น วิถีชีวิตชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯ

๓.๗) บรรยากาศการเรียนรู้แนวนอน (Horizontal Atmosphere) หมายถึงบรรยากาศที่ไม่มีการใช้อำนาจ การเรียนรู้เท่าทันสื่อเป็นการเรียนรู้การฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณจึงจำเป็นที่จะต้องมีอิสระในการคิดและการแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีการตัดสิน

๔) ความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การทำซ้ำและการมีพื้นที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้แกนนำเยาวชนเกิดการรู้เท่าทันสื่อในระดับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นระดับของการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน มีจำนวน ๔ แนวทาง ได้แก่

๔.๑) แนวทางการฝึกคิดวิจารณ์ (Critical Thinking Approach) มีดังนี้

๔.๑.๑) ฝึกตั้งคำถาม ฝึกให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ สังเกตกระบวนการทำงานของสื่อ เพื่อหาเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ ที่สื่อส่งผลต่อวิถีชีวิต ผ่านกระบวนการฝึกตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเองของเยาวชน

๔.๑.๒) ฝึกวิเคราะห์ความหมายของเนื้อหาสาระในสื่อต่าง ๆ ประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอผ่านเทคนิควิธีการต่าง ๆ การวิเคราะห์จะนำไปสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยน ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้วิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยตนเอง

๔.๑.๓) ฝึกวิเคราะห์สื่อที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์กับชีวิตเยาวชน เช่น การวิเคราะห์โฆษณาที่มีเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการฝึกคิดวิเคราะห์ประเด็นที่ซับซ้อนต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนได้บิดเบือนด้วยเทคนิคและกระบวนการผลิตนานาประการ

๔.๑.๔) ใช้กิจกรรมเป็นการจุดประกายนำไปสู่การตั้งคำถาม ให้เกิดการวิพากษ์อภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อหาคำตอบ

๔.๑.๕) ในกระบวนการฝึกการคิดวิจารณ์พยายามใช้ประโยคคำถามเกี่ยวกับสื่อให้มากควรตั้งคำถามที่ทำให้เกิดการวิเคราะห์เนื้อหาที่สื่อนำเสนอ จุดประสงค์มุมมองของสื่อ และเทคนิคที่สื่อใช้ในการผลิต

๔.๑.๖) สามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในกระบวนการฝึกคิดวิเคราะห์สื่อได้ เช่น รูปแบบเกม รูปแบบการทำงานกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ รวมถึงรูปแบบการทบทวนตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนกัน

๔.๑.๗) ใช้กระบวนการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสื่อแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิเคราะห์สื่อร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะใช้มุมมองและความเข้าใจที่แตกต่างหลากหลายตามประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยน

๔.๑.๘) ควรนำเรื่องเท่าทันสื่อเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของเยาวชนด้วยการชวนคุยกันมาก ๆ กระบวนการฝึกคิดวิจารณ์ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยวิเคราะห์บ่อย ๆ

๔.๑.๙) ข้อควรระวังได้แก่ ความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน โจทย์การเรียนรู้ต้องเป็นโจทย์อิสระที่ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายไม่มีเรื่องความถูกผิด

๔.๒) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลของสื่อ (Media Influence Inoculation Approach) ด้วยการสร้างให้เกิดความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ มีดังนี้

๔.๒.๑) เริ่มต้นกระบวนการด้วยการนำสื่อที่แรงและมีพลังที่อยู่ในวิถีชีวิตของเยาวชนมาใช้เร้าใจสร้างการเรียนรู้และควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกถึงขั้นอุทาน “เอ๊ย!!” เมื่อพบว่าสิ่งที่สื่อเสนอมีผลและมีอิทธิพลต่อตนเองถึงเพียงนั้น

๔.๒.๒) กระบวนการสร้างความตระหนักในอิทธิพลของสื่อควรเริ่มต้นจากตัวผู้เรียนและจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงได้ว่าสื่อส่งผลกระทบต่อตนเองอย่างไรบ้าง

๔.๒.๓) การสร้างให้เกิดความตระหนักในอิทธิพลของสื่อไม่ใช่การบอกถึงผลร้ายของสื่อ แต่เป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ถึงผลของสื่อที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมของผู้เรียน

๔.๒.๔) โจทย์คำถามควรเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนถามตนเองและค้นพบคำตอบได้ด้วยตนเอง

๔.๒.๕) ข้อควรระวัง คือ การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อไม่ได้เริ่มจากการอ้างหลักฐานว่าสื่อเป็นตัวปัญหาการเซนเซอร์หรือความพยายามอื่นใดในการคัดเลือกสื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกไว้แล้ว ไม่ถือเป็นการสร้างความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ

๔.๓) แนวทางการเรียนรู้จากกระบวนการผลิตสื่อ (Media Production Approach) มีดังนี้

๔.๓.๑) ก่อนการผลิตสื่อสร้างสรรค์ต้องมีกระบวนการฝึกคิดวิจารณ์ “รู้เท่าทันสื่อ” ก่อนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าสื่อเป็นสิ่งที่ถูกผลิตขึ้นอย่างจงใจของผู้ผลิต

๔.๓.๒) ทุกขั้นตอนของการผลิตสื่อสร้างสรรค์ สามารถสร้างการฝึกคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณได้ตลอดกระบวนการ

๔.๓.๓) ควรให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสื่อ คิดออกแบบ กำหนดเนื้อหาในการผลิตสื่อเอง และควรคิดถึงวิธีการเผยแพร่สื่อด้วย

๔.๓.๔) ไม่จำเป็นต้องผลิตสื่อที่เน้นเนื้อหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม สามารถใช้เนื้อใกล้ตัวเยาวชนและเนื้อหาอื่น ๆ ที่เยาวชนสนใจในการผลิตสื่อได้

๔.๓.๕) การผลิตสื่อสามารถทำได้อย่างหลากหลายรูปแบบสามารถสร้างสื่อทางเลือกเพื่อใช้ในการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้

๔.๓.๖) สามารถใช้กระบวนการผลิตสื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตของเยาวชนทำให้เกิดการทบทวนกลับมาที่วิถีชีวิตของตนเองซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เท่าทันตน รู้เท่าทันสื่อได้

๔.๓.๗) การนำสื่อสร้างสรรค์ที่ผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้วมานำเสนอต่อต่อสาธารณชน และการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อสร้างสรรค์ จะเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาสื่อ

๔.๓.๘) ข้อควรระวัง คือการเรียนรู้อาจมุ่งไปที่รายละเอียดของเทคนิคการผลิตสื่อที่ดีมากกว่าการเรียนรู้การฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการรู้เท่าทันสื่อ

๔.๔) แนวทางการรู้เท่าทันตนเอง (Self Awareness Approach) มีดังนี้

๔.๔.๑) ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง เพื่อประเมินศักยภาพของตนเองในการตัดสินใจว่า จะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมาใช้กับตนเองในเรื่องใดและจะใช้อย่างไรให้เหมาะกับตนเอง

๔.๔.๒) การฝึกวิเคราะห์ทบทวนตัวเองในด้านพฤติกรรมการรับข่าวสารในชีวิตประจำวันฝึกสร้างสติในการรับข่าวสารด้วยการตระหนักรู้ว่าตนเองรับข้อมูลข่าวสารอะไรบ้างอย่างไรและสั่งสมเป็นวิธีคิดหรือพฤติกรรมด้านบวกหรือด้านลบอย่างไร

๔.๔.๓) ฝึกรู้เท่าทันอารมณ์และจุดอ่อนทางอารมณ์ของตนเองและฝึกรู้หลักในการควบคุมอารมณ์

๔.๔.๔) วิเคราะห์ความต้องการของตนเองว่าเป็นความจำเป็นที่แท้จริง (need) หรือเป็นความต้องการเทียมที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นโดยอิทธิพลของสื่อ

๔.๔.๕) วิเคราะห์ประเมินกำลังของตนเองอย่างรอบด้าน เพื่อใช้ชีวิตและบริโภคอย่างรู้จัก “ประมาณตน” พอเหมาะพอควร

๔.๔.๖) ข้อควรระวัง คือ เนื้อหาเท่าทันสื่อและเนื้อหาเท่าทันตนจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและสะท้อนกลับซึ่งกันและกัน การที่ผู้เรียนผู้วิเคราะห์ตนเองก็เพื่อให้เกิดทักษะในการวิเคราะห์สื่อ

ในการนำผลการศึกษาไปใช้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างการเรียนรู้เท่าทันสื่อให้แก่แกนนำเยาวชน ผู้จัดการเรียนรู้เท่าทันสื่อให้แก่เยาวชนทั่วไป และครูผู้สอนเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้พัฒนาระบบการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำไปใช้สร้างกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อต้นแบบ นำไปใช้สร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งด้านปัจจัยภายใน ปัจจัย

ส่งเสริมที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ และแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้เท่าทันสื่อในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นทักษะชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมครู (Training for Trainers) ให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถบูรณาการผลการศึกษาเข้ากับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ในการนำแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อทั้ง ๔ แนวทางไปใช้สามารถใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งหรือประยุกต์ผสมผสานเข้าด้วยกันได้ตามความเหมาะสม และควรนำผลการศึกษาไปใช้อย่างเป็นองค์รวมเนื่องจากเป็นองค์ความรู้ที่แสดงภาพรวมของกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ

การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์

พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘^{๕๓} ให้ความหมายของ “สื่อ” หมายความว่า สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใด และให้ความหมายของ “สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” ว่าหมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็ก และเยาวชน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้ ประชาชนสามัคคี สามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นสุข

สื่อแบ่งตามประสบการณ์การเรียนรู้ เอดการ์ เดล (Edgar Dale)^{๕๔} จำแนกสื่อการสอนตามประสบการณ์ที่ได้รับ โดยเขาเชื่อว่าประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมจะทำให้เกิดการเรียนรู้แตกต่างกับประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม ดังนั้น จึงจำแนกสื่อการสอนโดยยึดประสบการณ์ เป็นหลักเรียงตามลำดับจากประสบการณ์ที่ง่ายไปยาก ๑๐ ชั้น เรียกว่า กรวยประสบการณ์ (Cone of Experience)

ขั้นที่ ๑ ประสบการณ์ตรงและมีความมุ่งหมาย (Direct Purposeful Experience) ประสบการณ์ตรงและมีความมุ่งหมาย ประสบการณ์ขั้นนี้ เป็นรากฐานสำคัญ ของการศึกษาทั้งปวง เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับมาจากความเป็นจริงและด้วยตัวเองโดยตรง ผู้รับประสบการณ์นี้จะได้เห็น ได้จับ ได้ทำ ได้รู้สึก และได้ดมกลิ่น จากของจริง ดังนั้นสื่อการสอนที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นนี้ก็คือของจริงหรือ ความเป็นจริงในชีวิตของคนเรานั้นเอง

ขั้นที่ ๒ ประสบการณ์จำลอง (Contrived Simulation Experience) ประสบการณ์จำลอง เป็นที่ยอมรับกันว่าศาสตร์ต่าง ๆ ในโลกมีมากเกินไปที่จะเรียนรู้ได้หมดสิ้นจากประสบการณ์ตรงในชีวิต บางกรณีก็อยู่ในอดีต หรือซับซ้อน เร้นลับหรือเป็นอันตรายไม่สะดวกต่อการเรียนรู้จาก

^{๕๓}พระราชบัญญัติ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘. สืบค้นจาก <http://www.m-culture.go.th/surveillance/files/๘๓๕/๕๘/safe-creative-media-law๕๕.pdf> p ๓๐

^{๕๔}Dale, Edgar. (๑๙๖๙). Audio-Visual Methods in Teaching. ๓ Ed. New York : The Dryden Press Holt, Rinehart and Winston. Inc p ๑๐๗

ประสบการณ์จริง จึงมีการจำลองสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นมาเพื่อการศึกษา ของจำลองบางอย่างอาจจะเรียนได้ง่ายกว่าและสะดวกกว่า

ขั้นที่ ๓ ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized Experience) ประสบการณ์นาฏการ เป็นประสบการณ์ต่าง ๆ ของคนเราที่มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เราไม่สามารถประสบได้ด้วยตนเอง เช่น เหตุการณ์ในอดีต เรื่องราวในวรรณคดี การเรียนในเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ หรือเรื่องธรรมชาติที่เป็นนามธรรม การแสดงละครจะช่วยให้เราได้เข้าไปใกล้ความเป็นจริงมากที่สุด เช่น ฉาก เครื่องแต่งตัว เครื่องมือหุ่นต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ การสาธิต (Demonstration) การสาธิต คือ การอธิบายถึงข้อเท็จจริงหรือแบ่งความคิด ผู้ฟังแลเห็นไปด้วย เช่น ครูวิทยาศาสตร์เตรียมก๊าซออกซิเจนให้นักเรียนดู ก็เป็นการสาธิต การสาธิตก็เหมือนกับนาฏการ หรือการศึกษานอกสถานที่ เราถือเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งในการสาธิตนี้อาจรวมเอาสิ่งของที่ใช้ประกอบหลายอย่าง นับตั้งแต่ของจริงไปจนถึงตัวหนังสือ หรือคำพูดเข้าไว้ด้วย แต่เราไม่เพ่งเล็งถึงสิ่งเหล่านี้ เราให้ความสำคัญกับกระบวนการ ทั้งหมดที่ผู้เรียนจะต้องเฝ้าสังเกตอยู่โดยตลอด

ขั้นที่ ๕ การศึกษานอกสถานที่ (Field Trip) การศึกษานอกสถานที่ การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพื่อให้นักเรียนได้เรียนจากแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงภายนอกห้องเรียน ดังนั้น การศึกษานอกสถานที่จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นสื่อกลางให้นักเรียนได้เรียนจากของจริง

ขั้นที่ ๖ นิทรรศการ (Exhibition) นิทรรศการมีความหมายที่กว้างขวาง เพราะหมายถึงการจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชม ดังนั้นนิทรรศการจึงเป็นการรวมสื่อต่าง ๆ มากมายหลายชนิด การจัดนิทรรศการที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาส คิดสร้างสรรค์มีส่วนร่วม และได้รับข้อมูลย้อนกลับด้วยตนเอง

ขั้นที่ ๗ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ (Motion Picture and Television) โทรทัศน์เป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทมาก เพราะได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียง ในเวลาเดียวกัน และยังสามารถแพร่และถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ด้วย นอกจากนั้นโทรทัศน์ยังมีหลายรูปแบบ เช่น โทรทัศน์วงจรปิด ซึ่งโรงเรียนสามารถ นำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีโทรทัศน์วงจรปิดที่เอื้อประโยชน์ ต่อการศึกษาอย่างกว้างขวาง ภาพยนตร์เป็นสื่อที่จำลองเหตุการณ์มาให้ผู้ชมหรือผู้เรียน ได้ดูและได้ฟังอย่างใกล้เคียงกับความจริง แต่ไม่สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ถึงอย่างไรก็ตามภาพยนตร์ก็ยังนับว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทมากในการเรียนการสอนเช่นเดียวกันกับโทรทัศน์

ขั้นที่ ๘ การบันทึกเสียง วิทยุ และภาพนิ่ง (Recording, Radio and Picture) ภาพนิ่ง การบันทึกเสียง และวิทยุ ภาพนิ่ง ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาดซึ่งมีทั้ง ภาพทึบแสงและโปร่งแสง ภาพทึบแสง คือ รูปถ่าย ภาพวาด หรือภาพในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ส่วนภาพนิ่งโปร่งใสหมายถึงสไลด์ फिल्मสตริป ภาพโปร่งใสที่ใช้กับเครื่องฉายวัสดุ โปร่งใส เป็นต้น ภาพนิ่งสามารถจำลองความเป็นจริงมาให้เราศึกษานจได้ การบันทึกเสียง ได้แก่ แผ่นเสียงและเครื่องเล่นแผ่นเสียง เทปและเครื่องบันทึกเสียง และ เครื่องขยายเสียงตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเสียงซึ่งนอกจากจะสามารถนำมาใช้อย่างอิสระในการเรียนการสอนด้วยแล้ว ยังใช้กับรายการวิทยุและกิจกรรมการศึกษา อื่น ๆ ได้ด้วย ส่วน

วิทยุ นั้นยอมรับกันแล้วว่าช่วยการศึกษาและการเรียนการสอนได้มาก ซึ่งไม่จำกัดอยู่แต่เพียงวิทยุโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวิทยุทั่วไปอีกด้วย

ขั้นที่ ๙ ทศนสัญลักษณ์ (Visual Symbol) ทศนสัญลักษณ์ สื่อการสอนประเภททัศนสัญลักษณ์นี้มีมากมายหลายชนิด เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนที่ แผนที่ แผนผัง ภาพโฆษณา การ์ตูน เป็นต้น สื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์สำหรับถ่ายทอดความหมายให้เข้าใจได้รวดเร็วขึ้น

ขั้นที่ ๑๐ วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbol) วจนสัญลักษณ์ สื่อขั้นนี้เป็นสื่อที่จัดว่า เป็นขั้นที่เป็นนามธรรมมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ตัวหนังสือหรืออักษร สัญลักษณ์ทางคำพูดที่เป็นเสียงพูด ความเป็นรูปธรรมของสื่อประเภทนี้จะไม่คงเหลืออยู่เลย อย่างไรก็ดี ถึงแม้สื่อประเภทนี้จะมีลักษณะที่เป็นนามธรรม ที่สุดก็ตาม เราก็ใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทนี้มาก เพราะต้องใช้ในการสื่อความหมาย อยู่ตลอดเวลา^{๕๕}

๒.๗ แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ ๒๐ และ ๑๙ ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง ในประเทศสหรัฐอเมริกาแนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑" ได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยภาคส่วนที่เกิดจากวงการนอกการศึกษา ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิล บริษัทไมโครซอฟท์ บริษัทวอลต์ดิสนีย์ องค์การวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ รวมตัวและก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Partnership for ๒๑st Century Skills) หรือเรียกย่อๆว่า เครือข่าย ๒๑

หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ ๒๐ และ ๑๙ จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ ๔R และ ๔C ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- ๓ R ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน(Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ

- ๔ C (Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์, Communication- การสื่อสาร Collaboration-การร่วมมือ และ Creativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่^{๕๖}

ในศตวรรษที่ ๒๑การให้การศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (higher order learning skills)

^{๕๕}จินตนา กลิ่นนัท, สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง, วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ ๓๕(๒) พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๐, หน้า ๑๕-๑๘

^{๕๖}กระทรวงศึกษาธิการ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th/> (สืบค้น ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (evaluating skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way) ในอดีตที่ผ่านมา นักเรียนไปโรงเรียนเพื่อใช้เวลาในการเรียนรายวิชาต่างๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (life in the real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (flexible in how we teach) มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความเป็นคนเจ้าความคิดเจ้าปัญญา (resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไป

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Partnership For ๒๑ st Century Skills) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P๒๑ ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต^{๕๗}

ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช^{๕๘} ได้ระบุหลักการหรือปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ ๕ ประการคือ

๑) Authentic learning การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช่ว่าการเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้น ครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่า การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึก เพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้รับการเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติ

การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่าเด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

๒) Mental Model Building การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่า เป็น authentic learning แนวหนึ่ง ผมมองว่านี่คือ การอบรมบ่มนิสัย หรือ การปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมในถ้อยคำเดิมของเรา แต่ในความหมายข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังสมประสบการณ์ใหม่ เอามาได้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิมหันมายึดถือความเชื่อหรือ

^{๕๗} กระทรวงศึกษาธิการ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th/> (สืบค้น ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

^{๕๘} วิจารณ์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์), ๒๕๕๕), หน้า ๔-๗.

กระบวนการที่ใหม่นั้นคือ เป็นการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ทำให้เป็นคนที่มีความคิดเชิงกระบวนการที่ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนการที่ใหม่ได้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้ จำต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนการที่ใหม่ได้

๓) Internal Motivation การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคน ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่อยากขัดใจครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียนเมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครู วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมาทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง

๔) Multiple Intelligence เวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for Learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้นั่นเอง

๕) Social Learning การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม หากยึดหลักการนี้ ครูเพื่อศิษย์ก็จะสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก และเกิดนิสัยรักการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะไม่ใช้กิจกรรมส่วนบุคคลที่ห้อยเหงาน่าเบื่อ

นอกจากนี้ยังได้ระบุว่าทักษะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่อ่อนไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ ๓R x ๗C

๓R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W)Writing (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น)

๗C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ Career & learning skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

ครูเพื่อศิษย์ต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในการเป็นโค้ช และเป็น“คุณอำนวย” (facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Project-Based Learning) ของศิษย์ ขอย้ำว่าครูต้องเลิกเป็น“ผู้สอน” ผันตัวเองมาเป็นโค้ช หรือ “คุณอำนวย” ของการเรียนรู้ของศิษย์ที่ส่วนใหญ่เรียนแบบ PBL นั้นหมายถึง โรงเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเลิกเน้นสอน หันมาเน้นเรียน ซึ่งต้องเน้นทั้งการเรียนรู้ของศิษย์และของครู

๒.๘ แนวคิดการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) หมายถึง การติดต่อด้านข่าวสารและการแลกเปลี่ยนทรัพยากร การเรียนรู้ใหม่ในรูปแบบที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร พัฒนาการไปสู่กว้างระดับรัฐหรือชาติ ถือเป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ที่บุคคล หรือกลุ่ม/องค์กร ได้มีโอกาสติดต่อสื่อสาร สนับสนุนให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่บุคคล กลุ่ม และองค์กรกำหนดไว้ และเป็นขบวนการสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน^{๕๙} และเป็นความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสารความร่วมมือการพึ่งพาอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย^{๖๐}

เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งที่เป็นครั้งคราว หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกันดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้นแต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกันสิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกันคือวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกันการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน^{๖๑} เครือข่ายยังเป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภทเดียวกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มองค์กรต่างประเภทกัน ซึ่งมีหลายระดับตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกลุ่มโดยดำเนินงานภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ”^{๖๒} ขณะเดียวกันเครือข่ายยังเป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภทเดียวกัน หรืออาจเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม องค์กรต่างประเทศ เครือข่ายมิได้หลายระดับตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก เช่น การเชื่อมโยงระหว่างข้าราชการกับข้าราชการด้วยกัน การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม เช่น การเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม

^{๕๙} เสรี พงศ์พิศ, เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

^{๖๐} พระมหาสุทนต์ อากาศโร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๓), หน้า ๖.

^{๖๑} สนธยา พลศรี, เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐๗.

^{๖๒} สรัญญา จุฑานิล, “การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖).

ต่อกลุ่ม เช่น การเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษาด้วยกัน หน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชนสถานศึกษากับหน่วยงานธุรกิจ เป็นต้น และการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่ายกลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่^{๖๓}

นอกจากนั้นเครือข่ายยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีหลักการข้อตกลงและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนระหว่างคนกับคน คนกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่มและเครือข่ายต่อเครือข่าย ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาจผ่านเข้ามาทางผู้นำกลุ่มหรือสมาชิกของกลุ่มให้สมาชิกของกลุ่มที่ประกอบอาชีพเดียวกันและทำงานร่วมกัน เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งนี้จะประสบความสำเร็จได้เพราะมีผู้นำที่มุ่งให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงประสบความสำเร็จ และการเรียนรู้ของสมาชิกในเครือข่ายมีอยู่ตลอดเวลาการเรียนรู้บางอย่างก็รับจากภายนอกเข้ามาเกือบทั้งหมดแต่บางอย่างก็มีการปรับและประยุกต์ให้ใช้ได้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์รักษาชีพ^{๖๔} และในการรวมตัวของกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีระยะเวลาอันพอควร มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันและหากบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งแล้ว เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ใหม่ได้และยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคลกลุ่มและองค์กรผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสารความร่วมมือการพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลายตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน^{๖๕}

เครือข่ายยังหมายถึงกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบ โครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะ เท่าเทียมกัน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็น อิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ^{๖๖} นับตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เป็นต้นมา แนวคิดเรื่อง “เครือข่าย” ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในแวดวงงานพัฒนาและภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากสาเหตุ ๓ ประการ คือ

ประการแรก ภาวะการณ์แข่งขันแบบใหม่ (New Competition) ในยุคการค้าใหม่ ทำให้ไม่สามารถใช้โครงสร้างและการบริหารแบบเก่าซึ่งเป็นแบบอำนาจตามลำดับชั้น (Hierarchical) ได้อีก อำนาจแนวดิ่งไม่อาจนำองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายในยุคใหม่นี้ได้ จึงต้องมีการปรับความสัมพันธ์ให้เป็นแนวนอน (เอกชน) ให้เป็นเครือข่าย

^{๖๓} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ชัดเชส มีเดีย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘.

^{๖๔} วิชัย แสงสี, “การศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๗.

^{๖๕} ต่วน เปาซิวกิจ, “การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย: กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๑๗.

^{๖๖} ขนิษฐา กาญจนรังสินนท์, “การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กรเครือข่าย”, **วารสารพัฒนาชุมชน**, ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๙ (กันยายน ๒๕๔๒) หน้า ๒๖-๓๐.

ประการที่สอง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสาร (IT) ทำให้องค์การต่าง ๆ สามารถปรับตัวและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ประการสุดท้าย ความก้าวหน้าทางวิชาการที่ก่อให้เกิดเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมในลักษณะที่เป็นเครือข่ายและองค์การต่าง ๆ ล้วนมีลักษณะเป็นเครือข่ายทั้งภายในตัวมันเองและในความสัมพันธ์กับองค์การภายนอก^{๖๗}

จุดกำเนิดของเครือข่ายมีขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นแบบธรรมชาติ เป็นลักษณะสังคมมนุษย์ที่เป็นสังคม ต้องมีการสัมพันธ์ต่อกันและทุกระดับชั้น แล้ววิวัฒนาการไปเป็นเครือข่ายจัดตั้งและเครือข่ายมี ๓ ลักษณะ คือ ๑) เครือข่ายโดยธรรมชาติ ๒) เครือข่ายจัดตั้ง และ ๓) เครือข่ายวิวัฒนาการ^{๖๘}

๑. เครือข่ายโดยธรรมชาติ แรกสุดนั้น เครือข่ายเป็นแบบธรรมชาติ เป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การนัดหมายกันแบบไม่เป็นทางการ แสดงให้เห็นว่า ทุกสายงานอาชีพจะมีเครือข่ายของตนเสมอ เป็นเครือข่ายโดยไม่รู้ เป็นเครือข่ายได้โดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกับคำว่า “วัด” ซึ่งพัฒนาการมาจากชุมชนที่มีการรวมตัวกันเพื่อปรึกษาหารือทางการทั้งไม่ทางการ ต่อมาก็สร้างอาคารโถง ๆ แบบเดียวกับศาลาลม เพื่อสะดวกในการประชุม แล้วศาสนาก็เข้ามา จึงสร้างที่พักสงฆ์ขึ้นใกล้เคียงกับศาลานั้น ต่อมามีการอบรมธรรม เรียนธรรม เรียน กอ กอกา ตามแบบสมัยการเรียนสมัยศรีอยุธยาที่ส่งบุตรชายเรียนในวัด ส่วนบุตรสาวให้เรียนงานบ้าน การเรือน ผลผลิตกิจกรรมนี้ก็กลายเป็นวัดขึ้นมาถึงปัจจุบันเครือข่ายโดยธรรมชาติมีขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยเฉพาะการทำการค้าขายที่ต้องมีผู้ผลิตผู้จำหน่ายและผู้ซื้อ ซึ่งผู้ซื้อจะเป็นเครือข่ายของผู้ขาย เพราะนำสินค้าเข้าก็จะประมาณการความต้องการผู้ซื้อก่อนว่าจะมีมากมีน้อยเพียงไร ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นมีรูปแบบการขายสินค้าขึ้นมาว่าค้าปลีก กับค้าส่ง ซึ่งคำว่าค้าปลีกมีวางจำหน่ายเป็นที่ เช่น ตลาดนัด ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น ส่วนค้าส่งนั้น คือแยกเป็นสินค้าย่อย ๆ ส่งตามร้านค้าหรือผู้ส่งสินค้าเพื่อบริโภคหรือเพื่อจำหน่ายเป็นชุดใหญ่และเครือข่ายอีกแบบหนึ่ง ตามแนวคิดนายธนา ที่ขยายความว่า เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า

๒. เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายชนิดนี้ ไม่ใช่เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ หากแต่มีการจัดตั้งตามวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ในหน่วยงานนั้น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นภาครัฐที่ใช้อำนาจหน้าบริหารเครือข่ายแนวดิ่งโดยสั่งการลงมาถึงภาคปฏิบัติการ ตามแนวคิดของนายธนา ที่ขยายความว่า เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้มีพื้นฐาน

๓. เครือข่ายวิวัฒนาการ เครือข่ายนี้เริ่มที่กลุ่มบุคคล องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรือ อีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัว

^{๖๗} เสรี พงศ์พิศ, เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง, หน้า ๓๓-๓๔.

^{๖๘} ธนา ประมุขกุล, “เครือข่าย”, วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๔): ๒๖-๓๑.

กัน ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ กลุ่มฮักน่าน เป็นต้น

ในส่วนขององค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดความเป็นเครือข่าวนั้น หากมองในเชิงโครงสร้างยังหมายถึงกลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงต่อกันด้วยเส้นโดยจุดต่าง ๆ คือ บุคคลหรือกลุ่มส่วนเส้นที่เชื่อมนี้คือความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกันในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

๑. เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structure) ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใด บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายจะมีกรอบความคิดที่เกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกันในด้านความรู้ความสามารถ ความคาดหวังต่อเครือข่าย

๒. องค์กรเครือข่ายไม่มีลำดับชั้น (Hierarchy) การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่ายเป็นไปในลักษณะแนวนราบ แต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน แต่ระดับความเป็นอิสระของแต่ละองค์อาจไม่เท่ากัน

๓. องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ (Division of works) การที่องค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกันเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพาแลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างกันดังนั้นหากองค์กรใดไม่สามารถแสดงให้เป็นประจักษ์ก็อาจหลุดจากเครือข่ายได้ ในทางตรงกันข้ามหากได้แสดงความสามารถจะนำไปสู่การพึ่งพิงและขึ้นต่อกัน

๔. ความเข้มแข็งขององค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็งโดยรวมของเครือข่าย ดังนั้น การอนุรักษ์ของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๕. องค์กรเครือข่ายกำหนดบริหารจัดการกันเอง (Self-regulating) ในการทำงานร่วมกันในลักษณะแนวนราบ จำเป็นต้องมีความสมานฉันท์โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งหมายถึงการต่อรองตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในเพื่อให้เครือข่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

๖. ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่จะได้มาเพียงชั่วข้ามคืนแต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ความศรัทธา และความไว้วางใจ ตลอดจนสร้างกรอบทางความคิดเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาพร้อมกันอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง^{๖๙}

นอกจากนั้นเครือข่ายทุกประเภท ทุกแบบ ทุกเครือข่าย มักจะมีลักษณะร่วมกัน ๕ ประการสำคัญ ดังนี้

๑. เป็นกลุ่มองค์กรหรือบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และความสนใจที่ตั้งขึ้นร่วมกัน

๒. เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๓. ดำรงอยู่ได้ยาวนาน ด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่องไม่ใช่แบบเฉพาะกิจ

๔. สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและร่วมกันรับผิดชอบ

^{๖๙} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๖.

๕. มีฐานอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกันและความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน รวมทั้งเครื่องมือหรือวิธีการในการดำเนินการที่คิดไว้ร่วมกัน^{๗๐}

ในเรื่องเดียวกันนี้ อัลเทอร์ และ เฮจ (Alter and Hage)^{๗๑} มองว่า ลักษณะของเครือข่ายส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. มีลักษณะเป็นโครงสร้างเครือข่ายทางความคิด (Cognitive Structure) ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใด บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายจะมีกรอบความคิดเกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกันในด้านความรู้ ความสามารถ ความคาดหวังต่อเครือข่าย

๒. องค์กรเครือข่ายมีลำดับชั้น (Hierarchy) การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่ายในลักษณะแนวนราบ แต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน แต่ระดับความเป็นอิสระของแต่ละองค์กรอาจไม่เท่ากัน

๓. องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ (Division of works) การที่องค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพิงและเปลี่ยนความสามารถระหว่างกัน ดังนั้น หากองค์กรใดไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ก็อาจหลุดออกจากเครือข่ายได้ ในทางตรงกันข้าม หากองค์กรใดสามารถแสดงความสามารถก็จะนำไปสู่การพึ่งพาการแบ่งงานกันทำ ทั้งยังเป็นการลดโอกาสที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแสดงอำนาจเหนือเครือข่ายด้วย

๔. ความเข้มแข็งขององค์กรการร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง โดยรวมของเครือข่าย ดังนั้นการอนุรักษ์ของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๕. องค์กรเครือข่ายกำหนดการบริหารจัดการกันเอง (Self-regulating) ในการทำงานร่วมกันในแนวนราบจำเป็นต้องมีความสมานฉันท์โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตย หมายถึง การตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการภายใน เพื่อให้เครือข่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

๖. ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่จะได้มาเพียงชั่วข้ามคืน แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ ศรัทธา และความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนการสร้างกรอบทางความคิด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน นักวิชาการหลายท่านยังมองว่าองค์ประกอบของเครือข่ายนั้น สามารถที่จะแยกแยะได้หลายประการ มีดังนี้

๑. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหาและมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง เพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วม

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

^{๗๑} Aler, Cathrin and Hage, Jerald, *Organization Working to Gether*, (California: Sage, 1993), p. 238.

เป็นเครือข่ายจะทำให้การประสานงาน และการขอความร่วมมือในการดำเนินการเป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต่างคนต่างก็ใช้กรอบการมองโลกคนละกรอบเหมือนใส่แว่นตากันคนละสี ย่อมมองปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นไปคนละทิศทาง แต่มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายไม่สามารถจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างกันย่อมมีประโยชน์ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงาน แต่ความคิดที่ต่างต่างนี้สมาชิกเครือข่ายยอมรับกัน มิฉะนั้นความแตกต่างที่มีอยู่จะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

๒. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกันจะช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่ายพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิกก็จะเริ่มแตกต่างจากสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้นแม้ว่าวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้และสมาชิกของเครือข่ายก็ควรมีวิสัยทัศน์ย่อยส่วนตัว ที่สอดคล้องไปด้วยกันกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายแม้อาจไม่ได้ซ้อนทับอย่างแนบสนิทกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) เครือข่ายเกิดจากที่สมาชิกแต่ละคนมีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ความจำกัดนี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดใจให้รวมเป็นเครือข่าย ดังนั้นการรวมเป็นเครือข่ายจึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าเงิน อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

๔. การมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างกว้างขวาง (All stakeholders participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายจะต้องเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในเครือข่ายซึ่งการมีส่วนร่วมย่อมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำในฐานะหุ้นส่วน (Partner) ของเครือข่ายซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal Relationship) ที่เท่าเทียมกันแทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) หมายความว่าหากการรวมตัวเป็นเครือข่ายเกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐก็ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนในฐานะของสมาชิกเครือข่าย และสถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน (Equal Status) ในฐานะหุ้นส่วน (Partner) ของเครือข่ายซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal Relationship) ที่เท่าเทียมกันแทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) ดังที่เคยมีมา

๕. กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) คือการที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่ายแต่ต่างคนต่างอยู่

๖. การพึ่งอิงร่วมกัน (Interdependence) เนื่องจากความจำกัดของสมาชิกด้านในเครือข่ายทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้

อย่างสมบูรณ์ด้วยตนเอง การจะทำให้สมาชิกหรือหุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนา จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าเขาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงไปได้การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายซึ่งการพึ่งพิงอิงร่วมกันนี้จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

๗. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้วย่อมไม่มีทางที่จะเกิดความร่วมมือกันได้และจะไม่เกิดเครือข่ายความร่วมมืออย่างแท้จริงดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกันเช่นมีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียนหรือการพบปะพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันหรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาาร่วมกัน เป็นต้นซึ่งผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วยปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Reciprocal Exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะยิ่งความผูกพันภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้นช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น (Highly Integrated) นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้นอันจะช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญในการประกอบหรือก่อตัวขึ้นของเครือข่าย ยังมีองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญ เป็นต้นว่า

๑. หน่วยชีวิตหรือสมาชิก หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้นหน่วยชีวิตหรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

๒. จุดมุ่งหมายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะหากว่าบุคคลกลุ่ม องค์กรมารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การรวมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๓. การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกการที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวมกันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องหาผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

๔. การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน โดยองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ คือการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันมากขึ้น นอกจากนี้ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการนั้น บรรลุเป้าหมายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นแนวคิดกระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย

๕. ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใย กันแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่ายคือข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสาร ระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการ ยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน^{๗๒}

สำหรับกระบวนการสร้างเครือข่ายนั้นการทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและ อำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าสร้างการคับค้ำสมาคมแบบฟุ้งเฟ้อ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการ ติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย^{๗๓}

ในการที่จะสร้างเครือข่าย จำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการในการสร้างเครือข่ายด้วยการหา เหตุผลสนับสนุน การที่บุคคล องค์กร มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพราะมีความสนใจร่วมกัน ยังไม่สามารถ ที่จะเรียกว่าเครือข่ายได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงได้จำแนกกระบวนการสร้างเครือข่ายออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุ เป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายทำงาน

๒. ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกัน และต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการที่เหมือนๆ กัน

๓. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกันเป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพันซึ่งหมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกันในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่งานร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการไปสละแสงหาความรู้ร่วมกัน

๔. ขั้นตอนพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่เครือข่ายปรากฏเป็นรูปธรรม เริ่มตกลงกัน ในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนด บทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ

๕. ขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกันในเมื่อเครือข่ายรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการเป็น เครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อาจนำไปสู่การขยายตัว ขยายกิจกรรม หรือ อาจจะมีการลงทุนเพื่อดำเนินการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน^{๗๔}

สำหรับการเกิดขึ้นหรือการรวมตัวเป็นเครือข่าย ส่วนใหญ่จะมี ๒ รูปแบบ กล่าวคือ

^{๗๒} พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, **เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ เดือน, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘-๕๐.

^{๗๓} สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน, **“ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน กข.ค.ดีเด่น**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการรักษาดินแดน, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^{๗๔} นฤมล นิราทร, **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณา**, หน้า ๒๑.

๑. เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ การเกิดเครือข่ายที่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในอดีตนั้น เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเนื่องมาจากมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน หรือมีความเชื่อถืออย่างเดียวกัน เป็นครูเป็นศิษย์กัน หรือเคยแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างกัน

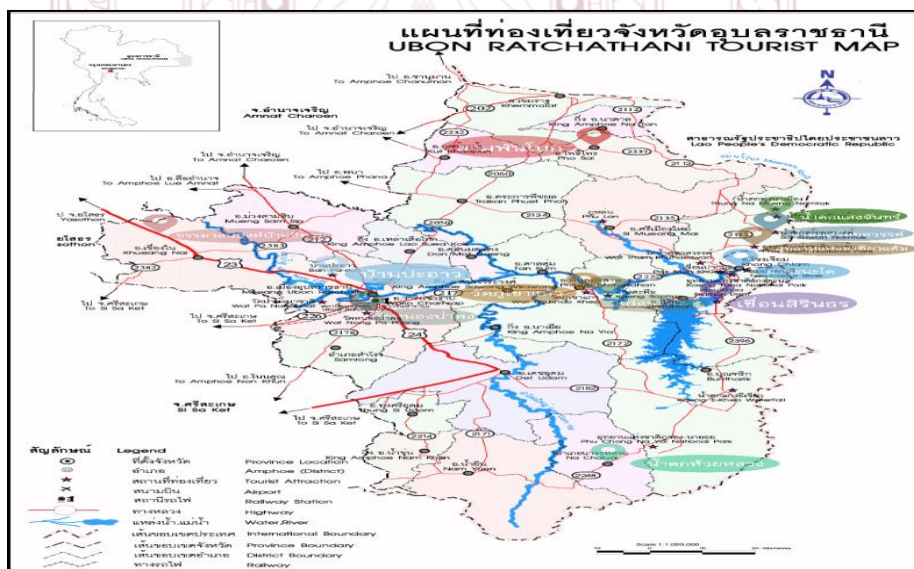
๒. เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง การเกิดขึ้นของเครือข่าย อาจเกิดขึ้นจากการขาดความพร้อมและความต้องการของผู้นำและเครือข่าย ในบางกรณีก็เกิดจากการต่อรองขององค์กรภายนอกที่เข้าไปจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้เกิดเครือข่าย^{๗๕}

ในการจัดแบ่งรูปแบบของเครือข่ายไว้ ๒ รูปแบบ คือ

๑. เครือข่ายแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นเครือข่ายที่สร้างผ่านตัวผู้นำโดยการเชิญชวนให้คนที่รู้จัก คนใกล้ชิด ให้เข้ามาร่วมกิจกรรมหรือดำเนินงานต่าง ๆ และขยายต่อไปในละแวกที่อยู่อาศัย เป็นการสร้างรูปแบบเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้ช่องทางแบบไม่เป็นทางการ

๒. เครือข่ายแบบเป็นทางการ เป็นการเลือกองค์กรหรือหน่วยงานที่มีคุณภาพสูง มีบุคคลหรือสมาชิกอยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นสถาบันหน่วยงานที่มีองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสามารถเผยแพร่แนวคิดของโครงการสู่บุคคลที่ต่างวัย ต่างอาชีพ ต่างสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ^{๗๖}

๒.๙ ข้อมูลจังหวัดอุบลราชธานี^{๗๗}

แผนภาพที่ ๕ แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี

^{๗๕} สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๘-๘๑.

^{๗๖} อรทัย อาจอ่ำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์, “เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเอตลัส”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^{๗๗} สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๓). เกี่ยวกับจังหวัด. แหล่งที่มา <http://ubonratchathani.go.th/home/464.html>

อุบลราชธานี เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศไทย ทั้งยังเป็นตำบลที่ตั้งของเส้นเวลาหลักของประเทศ ที่เส้นแวง ๑๐๕ องศาตะวันออก โดยเป็นจังหวัดแรกที่ได้เห็นดวงอาทิตย์ก่อนพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและประเทศลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงจำปาศักดิ์ (ประเทศลาว) โดยพรมแดนบางช่วงใช้แม่น้ำโขงเป็นตัวกำหนด

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดพระวิหาร (ประเทศกัมพูชา)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดยโสธร

แนวพรมแดนติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชา รวมความยาวประมาณ ๒๒๘ กิโลเมตร

ติดต่อกับประเทศลาว ๓๖๑ กิโลเมตร (จากอำเภอเขมราฐถึงอำเภอน้ำยืน ติดต่อกับแขวงสุวรรณเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาศักดิ์)

ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ๖๗ กิโลเมตร (อำเภอน้ำยืน ติดต่อกับจังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา)

ภูมิประเทศ

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ ๑๒๐-๑๔๐ เมตร (๓๙๕-๔๖๐ ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกเฉียงมีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย ห้วยตุงรุ้ง และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญคือ ทิวเขาบรรทัดและทิวเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา

ลักษณะภูมิฐานของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกโดยสังเขป ดังนี้

บริเวณที่เป็นสันดินริมน้ำ เกิดจากตะกอนลำน้ำที่พัดพามาทับถม สภาพพื้นที่เป็นเนินสันดินริมฝั่งแม่น้ำโขง และบางบริเวณสันดินริมฝั่งลำเซบาย

บริเวณที่เป็นแบบตะพักลำน้ำ ที่เกิดจากการกระทำของขบวนการของน้ำนานมาแล้ว ประกอบด้วยบริเวณที่เป็นลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ลักษณะพื้นที่ที่มีทั้งที่เป็นที่ราบแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลูกคลื่นลอนชัน จะอยู่ถัดจากบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงขึ้นมาพื้นที่เหล่านี้จะพบในบริเวณทั่วไปของจังหวัด กล่าวคือทางตอนเหนือ ทางตะวันออก และทางใต้ บางแห่งใช้สำหรับทำนาและบางแห่งใช้สำหรับปลูกพืชไร่

บริเวณที่เป็นแอ่งหรือที่ลุ่มต่ำหลังลำน้ำ เกิดจากการกระทำของน้ำ พบบางแห่งในบริเวณริมแม่น้ำโขง แม่น้ำชี ลำเซบาย และลำโดมใหญ่ จะมีน้ำแช่ขังนานในฤดูฝน

กำลังของน้ำจะมีมากจนสามารถพัดพาเอาตะกอนเหล่านั้นออกมานอกหุบเขาได้ เมื่อมาถึงนอกหุบเขาหรือเชิงเขา สภาพพื้นที่ก็จะเป็นที่ราบทางน้ำไหลกระจายออกไป ทำให้กำลังของน้ำลดลง ก็จะตกตะกอนในบริเวณน้ำ จะพบอยู่ทางตอนใต้และทางตะวันตกของจังหวัด

บริเวณที่เป็นเนินที่เกิดจากการไหลของธารลาวา เป็นเนินเขาที่เกิดจากการไหลของธารลาวา ดินบริเวณนี้จะมีศักยภาพทางการเกษตรสูง ซึ่งเป็นผลจากการสลายตัวฟุ้งของหินบะซอลต์ บริเวณนี้จะพบอยู่ในอำเภอน้ำเย็น

บริเวณที่ลาดเชิงเขา เป็นที่ลาดเชิงเขาที่ตะกอนบริเวณที่เกิดจากการกระทำของน้ำนานมาแล้วทับถมกัน บริเวณนี้จะพบอยู่ในอำเภอโขงเจียม อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอตระการพืชผล

บริเวณที่ลาดเชิงซ้อน ลักษณะเป็นภูเขาหรือทิวเขาที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ จะพบบริเวณทิวเขาพนมดงรักในอำเภอน้ำเย็น อำเภอนาจะหลวย และอำเภอบุณฑริก อีกแห่งหนึ่งคือทิวเขาภูเขาส่งซึ่งจะพบมากในอำเภอโขงเจียมและอำเภอศรีเมืองใหม่

ภูมิอากาศ

ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเรื่อยไปจนถึงปลายเดือนตุลาคม และมักปรากฏเสมอว่าฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงมักจะไม่เหมือนกันในแต่ละปี

ฤดูหนาว เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของประเทศ ทำให้ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำลงตั้งแต่เดือนตุลาคมและจะสิ้นสุดปลายเดือนมกราคม

ฤดูร้อน ถึงแม้ว่าเคยปรากฏบ่อยครั้งว่าอากาศยังคงหนาวเย็นยืดเยื้อมาจนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ โดยส่วนใหญ่แล้วอากาศจะ เริ่มอบอ้าว ในเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงประมาณต้นเดือนพฤษภาคมซึ่งอาจจะจะมีฝน เริ่มตกอยู่บ้างในปลายเดือนเมษายน

ทรัพยากร

ทรัพยากร ดิน จ.อุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก ดินเป็นทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด หรือประมาณ ๑๐,๒๙๙,๐๖๓ ไร่ ในส่วนของป่าไม่มีทั้งป่าเต็งรัง หรือป่าแดงมีอยู่ทั่วไป มีเขตป่าดงดิบในเขตอำเภอน้ำเย็น และป่าผสม ส่วนป่าเบญจพรรณมีอยู่ในอำเภอเขมราฐ อำเภอบุณฑริก และอำเภอพิบูลมังสาหาร ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ซุมแพรก ไม้กันเกรา สภาพพื้นที่ป่าไม้จากการสำรวจเมื่อปี ๒๕๓๘ มีเนื้อป่าประมาณ ๒,๔๙๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๑.๕๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ดังนี้ ป่าถาวร ตามมติ ครม.จำนวน ๑ ป่า เนื้อที่ ๗๗,๓๑๒.๕๐ ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖ ป่า เนื้อที่ ๓,๓๙๖,๐๐๙.๑๖๓ ไร่ พื้นที่ป่า สปก. จำนวน ๔๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๖๖๕,๕๔๓.๓๐ ไร่ ป่าอนุรักษ์ ตาม มติ ครม. จำนวน ๑๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๔๓๙,๙๙๘.๔๐๒ ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่ ๘๘๐,๒๒๐.๐๐ ไร่ สวนป่า จำนวน ๑๕ ป่า เนื้อที่ ๒๐,๙๘๕.๗๓ ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ (รวมจังหวัดอำนาจเจริญ) เนื้อที่ ๒๔,๒๙๒,๖๕๖ ไร่

แร่ธาตุ จากการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณี พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีแร่โลหะเพียงชนิดเดียว คือ เกลือหิน ซึ่งเจาะพบแล้ว ๒ แห่งคือ อำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภอตระการพืชผล นอกจากนี้ มีทรัพยากรแร่ที่อยู่ในรูปของหินชนิดต่าง ๆ อีกมากมาย สำหรับแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญคือ แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำชี ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และห้วยตุงลุง

๒.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชญานันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พืชทองกลาง^{๗๘} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ๑) การสื่อสารเชิงพุทธ เป็นไปเพื่อการประพฤติปฏิบัติในระดับของศีล สมาธิ ปัญญาผ่านการพูดเป็นหลักใหญ่ตามหลักของสัมมาวาจา วาจาสุภาสิต ถกาวัตถุ องค์แห่งธรรมกถึก และมงคลสูตร ๒) หลักการสื่อสารธรรมเพื่อพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์ คือ การไม่ว่าร้าย ไม่ทำร้าย ไม่โจมตีใครด้วยคำพูด มีเมตตาตามโนกรรมเป็นที่ตั้ง ๓) เป้าหมายของการสื่อสารธรรมเพื่อพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์ คือ การสร้างประโยชน์สุขแก่ชีวิตของผู้ฟังและสังคมในทุกด้าน ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ สงบ เรียบร้อย อยู่เย็นเป็นสุข เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน ทั้งในระดับครอบครัว สังคม ประเทศชาติ จนเกิดเป็นสังคมแห่งสัมมาทิฐิ

จินตนา กลสินธ์^{๗๙} ได้ศึกษาถึงเรื่อง สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง เป็นโครงการสืบเนื่องจากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำคลองท่าแนะ” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์น้ำแก่เยาวชนในพื้นที่ปลายน้ำ คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง อันมีสาเหตุเนื่องจากในสภาพปัจจุบัน พื้นที่ปลายน้ำคลองท่าแนะมีทั้งภาวะน้ำแล้ง น้ำท่วม น้ำเสีย ทางผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ และนักวิจัยชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและพบว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ส่งผลให้คนขาดจิตสำนึกและมองเห็นว่าโรงเรียนมีหน้าที่ปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งหลังจากการดำเนินการวิจัย ในระยะแรกเสร็จสิ้นผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ “สื่อสร้างสรรค์” ซึ่งจากการสังเกตและซักถาม นักวิจัยชุมชน ครู ในมุมมองของการใช้สื่อประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง “สื่อรักษ์น้ำ” ทั้งนี้ผู้วิจัย นักวิจัยชุมชนเห็นว่าควรมีการขยายผลการใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างและเน้นย้ำให้เยาวชนคนปลายน้ำเกิดจิตสำนึกรักษ์น้ำอย่างยั่งยืนต่อไป กระบวนการสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำได้นำเสนอผ่านรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมทั้ง ๔ แผน ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม “นิทาน ป. ปลา” “หุ่นมือรักษ์น้ำ” “คลิปรักษ์น้ำ” และ “สื่อ(สาร)รักษ์น้ำ”

โดยที่ผลการวิจัย พบว่า ทุกแผนมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความชัดเจน และด้านความง่ายต่อการนำไปใช้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน และพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการวิจัยสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๗๘} ชญานันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พืชทองกลาง, การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๖ ฉบับพิเศษ, หน้า บทคัดย่อ

^{๗๙} จินตนา กลสินธ์, สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง, วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ ๓๕(๒) พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๐, หน้า บทคัดย่อ

ณิศา ทรัพย์สินวิวัฒน์ และ รัตนา ศุภะวรรณ^{๘๐} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ ออกมาในรูปแบบคลิปความยาวไม่เกิน ๑๕ นาทีในชื่อรายการ วิจัยว่าไรดี ๑๐ คลิป ๑๐ เรื่อง ได้แก่ ปริศนาแห่งเปลือกหอย, เทคโนโลยีอวกาศ, นานาเรื่องนม, กินอย่างไทยให้ไร้โรค, เรื่องผีต ๑ ของพริก (ตอนที่ ๑), เรื่องผีต ๑ ของพริก (ตอนที่ ๒), เรื่องกล้วยกล้วย, มะพร้าว ๓๖๐ องศา, ข้าว...สายใยอาเซียน, งานวิจัยไทย โดย สกว. โดยงานวิจัยนี้ เนื้อหาในการผลิตได้รับความร่วมมือและการทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและอุทยานการเรียนรู้ TK Park ในการเลือกเนื้อหางานวิจัยที่น่าสนใจ ที่เคยถูกนำเสนอผ่านกิจกรรมพิเศษในรูปแบบนิทรรศการที่อุทยานการเรียนรู้ TK Park เป็นการต่อยอดงานวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น กลุ่มเป้าหมายสำหรับงานวิจัย ครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพฐ. หลังจากผลิตออกมาในรูปแบบคลิป ได้นำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายและได้เก็บข้อมูลความพึงพอใจในการใช้สื่อโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ความยาวของคลิปอยู่ในช่วงเวลาที่พอดีไม่ยาวหรือสั้นจนเกินไปและเป็นสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจกว่าการอ่านหนังสือหรือแค่ศึกษาในห้องเรียน พร้อมทั้งได้คำแนะนำในเรื่องอื่น ๆ ที่กลุ่มเป้าหมายอยากให้จัดทำในโอกาสต่อไป

เสริมศักดิ์ ขุนพล^{๘๑} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและลดปัญหาการเสพยากระท่อมในกลุ่มเยาวชนพื้นที่เสี่ยงของจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสื่อต้องเกิดมาจากความร่วมมือร่วมใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยให้ทั้งหมดต้องร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาประเด็นที่จะสื่อสารในสื่อรณรงค์ ซึ่งสรุปออกมาได้ ๒ ประเด็น คือ วิธีการป้องกันตนเองจากการติดน้ำกระท่อมของกลุ่มเยาวชน และวิธีช่วยเหลือเพื่อนที่เคยติดน้ำกระท่อมให้กลับมาอยู่ในสังคมได้ เนื้อหาที่น่าสนใจจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสาร ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลของผู้ติมน้ำกระท่อมให้ตรงกับสภาพเป็นจริง โดยให้เยาวชนได้เห็นข้อเสียที่เกิดขึ้นและลบล้างอัตลักษณ์ทางสังคมแบบผิด ๆ ที่มองว่าน้ำกระท่อมให้ประโยชน์มากกว่าโทษ ซึ่งกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครที่สร้างสื่อเยาวชนในพื้นที่อำเภอเทพาเป็นแกนหลักในการผลิตสื่อ ทั้งนี้สื่อที่คนในชุมชนเลือกใช้ได้แก่ สื่อ Fanpage เป็นสื่อหลัก และมีสื่อหนังสือเป็นสื่อสนับสนุน โดยอิทธิพลสื่อรณรงค์ที่มีผลต่อความเข้าใจและลดปัญหาการเสพยากระท่อมค่อนข้างต่ำมาก ซึ่งสามารถทำนายได้เพียงร้อยละ ๔.๕ โดยการได้สิทธิ์และเห็นคอมเมนต์ในเพจมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta=0.148$) รองลงมาคือการสร้างประเด็น ($\beta=0.103$) แม้ว่าผลสัมฤทธิ์จากการเข้ารับชมสื่อจะมีอิทธิพลต่อความเข้าใจและลดปัญหาการเสพยากระท่อมน้อยมาก แต่ความเข้าใจและลดปัญหาการเสพยากระท่อมของกลุ่มชาวบ้านและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการในทุก ๆ ขั้นตอน กลับให้ผลที่ดีมาก

^{๘๐} ณิศา ทรัพย์สินวิวัฒน์ และ รัตนา ศุภะวรรณ, การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย, วารสารวิชาการ นวัตกรรมสื่อสารสังคม ปีที่ ๖(๑) ๒๕๖๑, หน้า ๑๔๖

^{๘๑} เสริมศักดิ์ ขุนพล, (๒๕๖๔). การสร้างสรรค์สื่อรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและลดปัญหาการเสพยากระท่อมในกลุ่มเยาวชนพื้นที่เสี่ยงของจังหวัดสงขลา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้รับทุนสนับสนุนโดยแผนงานศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, หน้า บทคัดย่อ.

ซึ่งผู้เข้าร่วมกระบวนการทั้งหมดมีความกระตือรือร้น และตระหนักว่าปัญหาการติดน้ำกระท่อมเป็นปัญหาของส่วนรวมทุกคนต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหา และเป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติห่างไกลน้ำกระท่อมได้

เอกนถน์ บางท่าไม้ สิริธร บุญประเสริฐ และนรภัทร เสนียวงศ์ ณ อยุธยา^{๔๒} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้โบราณคดีหนองราชวัตร จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ๑) แหล่งเรียนรู้แหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร เดิมเป็นเนินดินสูงจากพื้นที่รอบๆ ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ ๕ บ้านหนองเป่ล่า ตำบลหนองราชวัตร อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคหินใหม่ มีอายุราว ๓,๕๐๐ – ๔,๐๐๐ ปี โดยในการจัดแสดงที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหนองราชวัตร มีการนำวัตถุโบราณที่ค้นพบบางส่วน มาจัดแสดงไว้ ๒) แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้โบราณคดีหนองราชวัตร จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้กับแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร รวมทั้งส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนที่มีความต้องการสื่อการเรียนรู้ชุดนี้ และจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ๓) ผลการประเมินการใช้สื่อการเรียนรู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้โบราณคดีหนองราชวัตร เพื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ผลการทดลองใช้สรุปได้ดังนี้ ๓.๑) ด้านผลผลิตของโครงการ ได้ผลผลิตประกอบด้วย ๑) สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่องแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ๒) สื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ๓) สื่อประเภทสิ่งพิมพ์โปสเตอร์และแผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ๔) ผลผลิตที่ได้จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน จำนวน ๔ ฐานกิจกรรม ๓.๒) ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้น ๑) หน่วยงานบริหารส่วนตำบลหนองราชวัตร ผู้นำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ๒) โรงเรียนในเขตที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ได้เล็งเห็นถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพที่ตนมีโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตน ๓) นักโบราณคดีประจำแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตรได้รับการสนับสนุนในด้านการพัฒนาแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตรมากขึ้น ๔) ผลกระทบด้านอื่น ๆ เกิดได้ขึ้นงานที่เป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบสื่อมัลติมีเดียและสื่อวีดิทัศน์ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับประชาสัมพันธ์ ๓.๓) ด้านความยั่งยืน ๑) ได้นำแนวทางในการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์นี้ไปประยุกต์ต่อยอดสำหรับการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน ในวาระ ๒) ได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตร ๓) ทำให้หน่วยงานภายในชุมชนเกิดการตื่นตัว ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาแหล่งโบราณคดีหนองราชวัตรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

^{๔๒} เอกนถน์ บางท่าไม้ สิริธร บุญประเสริฐ และนรภัทร เสนียวงศ์ ณ อยุธยา, (๒๕๕๘). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้โบราณคดีหนองราชวัตร จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๘(๑) มกราคม – เมษายน หน้า ๑-๒ .

ดาวธรา วีระพันธ์ และณัฐรติ อนุพงศ์^{๘๓} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การคูณ มัลติมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า ๑) สื่อการเรียนรู้การคูณมัลติมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔ ๒) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ ๘๒.๓๓ ของคะแนนเต็มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๘๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๓) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการคูณมัลติมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๕ ซึ่งเยาวชนในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องปลูกฝัง เพื่อเป็นการชี้แนะให้เยาวชนในกลุ่มวัยรุ่นยุคปัจจุบันมองเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความพอประมาณ ความพอเพียง จึงควรมีกระบวนการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา การคูณแอนิเมชันที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้สามารถที่จะนำไปสอดแทรกเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาต่าง ๆ ได้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแต่เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับวัยผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับเยาวชนอนาคตของชาติในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้อีกด้วยตลอดจนเข้าใจถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

จิณห์จุฑา ศุภมมงคล และ กมลาศ ภูวนาธิพงศ์^{๘๔} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ๑) เยาวชนมีการใช้สื่อโซเชียลไม่สร้างสรรค์ ใช้เวลามากเกินความจำเป็น ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เยาวชนรู้จักแยกแยะคุณและโทษ และมีการพัฒนาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลอย่างสร้างสรรค์ ๒) กิจกรรมการใช้สื่อโซเชียลที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนได้แก่ กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ตามหลักไตรสิกขา และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียล ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา จิตใจ กายภาพ และสังคม และหลักท้าวนา ๔ การพัฒนาและแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกาย วาจา และหลักโยนิโสมนสิการ เป็นการฝึกการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี ๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์โดยผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เกศินี ประทุมสุวรรณ^{๘๕} ได้ศึกษาถึงเรื่อง เมืองสื่อสร้างสรรค์: ตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาเยาวชน ผลการศึกษา พบว่า เมืองสื่อสร้างสรรค์ควรยึดหลักการ ๓ ดี คือ สื่อดี พื้นที่ดี และภูมิดี เพราะการมี “สื่อดี” เปรียบเหมือน “ต้นน้ำ” ที่ก่อให้เกิดกระบวนการของการออกแบบ และจัดการ “พื้นที่” ทำให้เกิด “พื้นที่ดี” อันเปรียบได้กับกลางน้ำและท้ายที่สุดทั้งสื่อดีและพื้นที่ดีก็จะทำให้คนมี

^{๘๓} ดาวธรา วีระพันธ์ และณัฐรติ อนุพงศ์, (๒๕๖๐). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การคูณมัลติมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต, วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๗(๓) กันยายน-ธันวาคม หน้า ๖๑-๖๓ .

^{๘๔} จิณห์จุฑา ศุภมมงคล และ กมลาศ ภูวนาธิพงศ์, (๒๕๖๓). การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖(๑) มกราคม - มิถุนายน หน้า ๙๕-๙๖.

^{๘๕} เกศินี ประทุมสุวรรณ, (๒๕๕๙). เมืองสื่อสร้างสรรค์: ตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาเยาวชน, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๓๖(๒) เมษายน - มิถุนายน หน้า ๕๕-๕๖.

ภูมิปัญญาที่เป็นภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็น “ปลายน้ำ” ในทางกลับกัน การที่บุคคลและชุมชนมีภูมิปัญญาและภูมิคุ้มกันที่ดี พวกเขา ก็จะเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมที่ทำให้เกิด “สื่อดี” และ “พื้นที่ดี” ต่อไป องค์ประกอบหลักของตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านกิจกรรม ด้านปัจจัยแวดล้อม และด้านผลลัพธ์ ส่วนการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นเมืองสื่อสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันหลักต่าง ๆ ในชุมชน ผลลัพธ์สุดท้าย ก็คือ การที่ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อและเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งพฤติกรรมการสื่อสาร พฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมสังคม

เสาวณีย์ ฉัตรแก้ว^{๘๖} ได้ศึกษาถึงเรื่อง สื่อสร้างสรรค์เท่าทันสื่อ กรณีศึกษาโครงการ Idea Idol เท่าทันสื่อ ผลการวิจัยพบว่า โครงการดังกล่าวมีการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับเยาวชนอย่างครบถ้วนทั้งกระบวนการ ครอบคลุมทั้งการเข้าถึงการวิเคราะห์การประเมิน และการมีส่วนร่วม ตลอดจนมีการส่งเสริมการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย การแข่งขันเพลงแร็ป การแสดงละครเวที และ การแข่งขันเกมออนไลน์ ทั้งนี้ การผลิตสื่อสร้างสรรค์ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะ การรู้เท่าทันสื่อ โดยไม่เพียงเป็นการเพิ่มพื้นที่สื่อดีให้กับสังคม หากแต่ช่วยให้เยาวชนที่ร่วมผลิตสื่อสร้างสรรค์ มีความเข้าใจถึงการทำงานของสื่อได้อย่างลึกซึ้ง และ ตระหนักถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิตสื่อที่มีต่อสังคม สำหรับแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อผ่านกิจกรรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชนประกอบด้วย ๔M + ๓C ได้แก่ Managing Knowledge, Mentor, Materials, Morality, Creative Thinking, Communication Skill และ Cost ซึ่งจะเอื้อให้การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อประสบผลสำเร็จได้

ณัฐพงษ์ พระลัทธิรักษา^{๘๗} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การผลิตสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการเรียนรู้ของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ๑) ชุมชนต้องการสื่อมัลติมีเดียที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ชุมชน ดังนั้นในขั้นตอนการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียจึงต้องใช้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียจากมหาวิทยาลัย และเพื่อให้สื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปเผยแพร่ได้ จำเป็นต้องมีการประเมินคุณภาพโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านสื่อมัลติมีเดียโดยมหาวิทยาลัย ๒) ผลิตสื่อมัลติมีเดียสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ๕ เรื่อง คือ เกษตรทางเลือก, ปู่อินทรีย์ชีวภาพ, การทอผ้าพื้นเมือง, การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และ น้ำยาอเนกประสงค์ ๓) เผยแพร่สื่อมัลติมีเดียสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม และประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า สื่อมัลติมีเดียรูปแบบสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเรียนรู้ของหมู่บ้านหนองข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคามโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสารคดีเรื่อง เกษตรทางเลือก มีค่า $\bar{X}=4.77$, S.D.=0.42 สารคดีเรื่องปู่อินทรีย์ชีวภาพ มีค่า $\bar{X}=4.75$, S.D.=0.37 สารคดีเรื่อง การทอผ้าพื้นเมือง มีค่า $\bar{X}=4.73$, S.D.=0.37

^{๘๖}เสาวณีย์ ฉัตรแก้ว, (๒๕๕๗). สื่อสร้างสรรค์เท่าทันสื่อ กรณีศึกษาโครงการ Idea Idol เท่าทันสื่อ, วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, ปีที่ ๑๐(๔) เมษายน - มิถุนายน หน้า ๑๑๒

^{๘๗}ณัฐพงษ์ พระลัทธิรักษา, (๒๕๕๙). การผลิตสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเรียนรู้ของชุมชน, รายงานการวิจัย สาขาเทคโนโลยีมัลติมีเดียแอนิเมชัน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, หน้า บทคัดย่อ

สารคดีเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีค่า $\bar{X}=๔.๗๖$, S.D.=๐.๓๒ และสารคดีเรื่องน้ำยาอเนกประสงค์มีค่า $\bar{X}=๔.๘๒$, S.D.=๐.๓๐)

พิชญา นิวิตานนท์ และ บุษงา ชัยสุวรรณ^{๘๘} ได้ศึกษาถึงเรื่อง แนวทางการคิดสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า วิธีการคิดสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัลที่มีมาของความคิดสร้างสรรค์เกิดจากโจทย์ทางการสื่อสารและประสบการณ์ โดยให้ความสำคัญไปที่กลุ่มเป้าหมายและผลิตภัณฑ์ ซึ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถทางด้านจิตใจและความรู้สึก โดยแบ่งประเภทของความคิดสร้างสรรค์จากแนวคิดและตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ ทางด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัลพบว่าขั้นตอนการคิดสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอน ได้แก่ การทราบข้อมูลพื้นฐาน การคิดแนวคิดหลัก การออกเทคนิคความคิดควบคู่ไปกับรูปแบบการนำเสนอ และการสะท้อนความคิด อีกทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของนักสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัลพบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านนโยบาย และด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัล

ประสิทธิ์ สิงหาสิน^{๘๙} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลรับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ไปร่วมงานเทศกาล ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกด้วย โดยการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์นั้นจะทำให้สื่อที่ทางอุทยานแห่งชาติไม่เคยผลิตออกมาก่อนหน้านี้คือสื่อวิดีโออินโฟกราฟิก ที่เป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีความทันสมัย จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการออกแบบต้องออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจไม่ซ้ำใครและเข้าถึงกับทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเชิญชวนให้ทุกคนมางานเทศกาลนี้ได้เป็นอย่างดีการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับคนที่มาดูได้และหากได้รับการพัฒนาต่อโดยนำเอาเอกลักษณ์และกิจกรรมที่น่าสนใจของเทศกาลนี้จะเป็นการพัฒนาต่อไปได้เป็นอย่างดี

นิเทศ สนั่นนารี จรัส ลีกา สาริกา ไสวงาม และ ภัทรวดี ทองนิก^{๙๐} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม ผลการวิจัยพบว่า ๑) แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง พบว่า เป็นการสื่อสารด้วยสติและปัญญา มีความรอบคอบในขณะที่ทำการสื่อสารโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข ยึดหลักกาลยาณมิตตธรรม หลักสัพปุริสธรรม เบญจศีลและเบญจธรรม หลักอริยสัจ หลักไตรลักษณ์ บนพื้นฐานของสัมมาทิฐิ คุณค่าแท้และ

^{๘๘} พิชญา นิวิตานนท์ และ บุษงา ชัยสุวรรณ, (๒๕๕๘). แนวทางการคิดสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัล, วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า, ปีที่ ๑(๒) พฤษภาคม – สิงหาคม หน้า ๒๑

^{๘๙} ประสิทธิ์ สิงหาสิน, (๒๕๖๐). การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลรับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม, ปริญญาศิลปประยุกต์บัณฑิต สาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, หน้า ๗

^{๙๐} นิเทศ สนั่นนารี จรัส ลีกา สาริกา ไสวงาม และ ภัทรวดี ทองนิก, (๒๕๖๑). การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๕(๑) มกราคม – มิถุนายน หน้า ๑๕๙-๑๖๐

ประโยชน์ที่แท้จริง ส่วนปัญหาการสื่อสารเกิดจากอคติ และขาดการพิจารณาด้วยเหตุผลก่อนเชื่อ ข้อมูลข่าวสาร ควรยึดหลักหลักโยนิโสมนสิการ กาลามสูตร และปรัโตโฆสะ การสื่อสารเพื่อสันติ ตามหลักไตรสิกขา และตัวชี้วัดการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง ประกอบด้วย สาราณีย ธรรม ๖ สังคหวัตถุ ๔ และ พรหมวิหาร ๔ ๒) ศึกษาสภาพปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความ ปรองดอง พบว่า มีอยู่ ๘ ประเด็น คือ (๑) ความต้องการมีอิทธิพลต่อกัน (๒) การมีทางเลือกที่ หลากหลาย (๓) ความต้องการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ อารมณ์ และพฤติกรรมผู้อื่น (๔) ขาดทักษะการ สื่อสาร (๕) ข้อมูลคลุมเครือขาดการกลั่นกรอง (๖) เนื้อหาขาดความเป็นสากล (๗) อคติ และ (๘) สิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรค ๓) รูปแบบและกระบวนการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง พบว่ามี ๓ ประเด็น คือ (๑) องค์ประกอบการสื่อสารเชิงพุทธ ได้แก่ การสื่อสารของพระพุทธเจ้าตาม ระดับสติปัญญาของบุคคล การสื่อสารด้วยหลักกัลยาณมิตตธรรม สื่อสารความจริงและเว้นลักษณะ มุสาวาท ผู้สื่อสารและผู้รับสารมีความเป็นบัณฑิต มีความประพฤติปฏิบัติชอบปฏิบัติตามหลักสัปปุ ริสธรรม ยึดหลักโยนิโสมนสิการและปรัโตโฆสะ และ ยึดหลักกาลามสูตร (๒) เป้าหมายการสื่อสารเชิง พุทธ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้า ๓ ประการ และ เป้าหมายเพื่อการปฏิบัติ ชอบ ปฏิบัติเหมาะสม ปฏิบัติไม่เป็นข้าศึก ปฏิบัติเอื้อประโยชน์ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติด้วยตนเอง ปฏิบัติด้วยความเพียร เกิดความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ อนุเคราะห์โลก และ เพื่อความหลุดพ้น และ (๓) กระบวนการสื่อสารเชิงพุทธตามแนวไตรสิกขา

พระอัคราภิกุฑรฺ สิริวฑฺฒโน (ลุนละวัน)^{๙๑} ได้ศึกษาถึงเรื่อง กระบวนการสื่อสารพุทธ ธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า หลักการสื่อสารพุทธธรรมตาม แนวพระพุทธศาสนาประกอบไปด้วย ๑ การบอกกล่าวหรือชี้แจงสัจธรรมที่เป็นความจริงอัน ประเสริฐ คือ อริยสัจ ๔ ทั้งที่เป็นสมมุติสัจจะ และ ปรมัตถสัจจะ แก่เวไนยสัตว์บุคคลผู้ที่สมควรบรรลุ แก่ธรรม ประการที่ ๒ การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิดที่เป็นผลสืบเนื่องจากการที่พระองค์ทรง ประกาศพระศาสนาด้วยสัจจะแห่งความเป็นจริง พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่เป็นการป้องกัน ความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน ประการที่ ๓ การสำรวจประชามติ ทำให้ทราบถึงการประชาสัมพันธ์ถึง นโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความเคลื่อนไหว แก่ พระสงฆ์สาวกเป็นประจำทุกวัน

รูปแบบสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย ประกอบไปด้วย รูปแบบสื่อทัศน์ รูปแบบโสต รูปแบบโสตทัศน์ ควรมืองค์ประกอบของรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรม คือ เนื้อหาธรรมะถูกต้อง ถูกใจ สมสมัยและได้ประโยชน์สำหรับผู้รับสาร มีการนำเสนอที่ตรงเป้า เข้าใจง่าย ตัวผู้สื่อสารธรรมจำเป็นต้องเป็นผู้รู้ดี มีความชำนาญในการเผยแพร่และรูปแบบต้องมีความ เชื่อมโยง และสัมพันธ์และดำเนินตามกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม คือ รูปแบบต้องมีเนื้อหาการ สื่อสารพุทธธรรมต้องโดดเด่น

จุดแข็งของกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ ในสังคมไทย มีประโยชน์ดังนี้ คือ ทำให้เนื้อหาสาระเผยแพร่ไปทั่วโลก ดีกว่ามาจัดสัมมนาในห้องใดห้องหนึ่งในวง

^{๙๑} พระอัคราภิกุฑรฺ สิริวฑฺฒโน (ลุนละวัน), (๒๕๖๐). กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของพระสงฆ์ในสังคมไทย, รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน้า ก

แคบแต่ถ้ากระจายไปในสื่อจะแพร่กระจายกว้างขวางไปหมด เป็นประโยชน์ คือการเสวนาในเรื่องที่เป็นประโยชน์ เหมือนกับ ในเฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ มีผู้สนใจ และตั้งกระทู้ถามกันเป็นจำนวนมาก ถ้าเป็นจุดอ่อน คือ ไม่เหมือนอยู่กับเผชิญหน้ากันแบบสด ๆ บรรยายกันแบบสด ๆ อารมณ์ร่วมจะแรงกว่า ถ้าอารมณ์ร่วมแรงจะได้รับประโยชน์มากกว่า เราไปทำแบบนั้นมันก็จะได้เฉพาะคนที่สนใจจริง ๆ คนที่ไม่สนใจก็จะไม่เกิดประโยชน์ นี่ก็ค่อนข้างดีอยู่ในการหาผู้บรรยาย ผู้บรรยายไม่ได้สังเกตว่ามีใครนั่งฟังอยู่บ้าง ถ้าสังเกตอยู่ก็คล้อยใจ จูงอารมณ์เต็ม ๆ ได้ เพราะมันเห็นกันจะ ๆ อารมณ์ร่วมมันแรงมันสูง ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนน้อย สู่ทางออนไลน์ไม่ได้

อนุรุท ว่องวานิช^{๙๒} ได้ศึกษาถึงเรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand ๔.๐ ผลการวิจัย พบว่า ในสังคมบริโภคนิยม ก่อให้เกิดค่านิยมที่ให้คุณค่าของทรัพย์สินเงินทองมากกว่าคุณงามความดี ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย หากจะมีการพัฒนาประเทศชาติ การพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้เป็นคนดีนับเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง หลักพุทธธรรมสามารถช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีได้ หากการพัฒนาเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ทำทนายว่า ต้องทำเช่นไรที่จะให้เยาวชนมีความสนใจในการศึกษาหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand ๔.๐ โดยใช้นวัตกรรมสื่อและกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่จะช่วยดึงดูดให้เยาวชนมีความสนใจที่จะศึกษาหลักพุทธธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรมสำหรับเยาวชน โดยผู้วิจัยได้หลักธรรมในการทำสื่อกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญพุทธศาสนาและวิธีการผลิตสื่อและกิจกรรมจากผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์สื่อและกิจกรรมนำมาประยุกต์ให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนในรูปแบบสื่อและกิจกรรมนวัตกรรมใหม่เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand ๔.๐ โดยมุ่งหวังให้เยาวชนไทยเป็นอนาคตที่ดีในการนำพาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

อุลิสซา ครุฑะเสน^{๙๓} ได้ศึกษาถึงเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน แบ่งออกเป็น ๒ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัย ภายใน และ ปัจจัย ส่งเสริม ๑.๑) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่ามี ๓ ปัจจัย ได้แก่ ๑) การคิดวิจารณ์ ๒) ความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ ๓) การรู้เท่าทันตนเอง ๑.๒) ปัจจัยส่งเสริมที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนพบว่ามี ๔ ปัจจัย ได้แก่ ๑) กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครู ๒) การเปิดรับสื่อสร้างสรรค์และการใช้สื่อและเทคโนโลยีสื่ออย่างสร้างสรรค์ ๓) การอ่าน ๔) สนุกวิทยภาพ ๒. องค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่ามี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) กระบวนทัศน์การเรียนรู้ ๒) ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ๓) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย (๓.๑) การ

^{๙๒} อนุรุท ว่องวานิช, (๒๕๖๐). แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand ๔.๐, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หน้า ก

^{๙๓}อุลิสซา ครุฑะเสน, (๒๕๕๖). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖(๓) กันยายน – ธันวาคม หน้า ๒๗๙-๒๘๔

เรียนรู้เชิงรุก (๓.๒) กระบวนการกลุ่มและการวิเคราะห์อภิปรายแลกเปลี่ยน (๓.๓) การมีส่วนร่วม (๓.๔) การใช้สื่อที่เหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ (๓.๕) กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (๓.๖) เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต (๓.๗) บรรยากาศการเรียนรู้แนวนอน (๔) ความต่อเนื่องในกระบวนการเรียนรู้ ๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน จากผลการศึกษา พบว่ามี ๔ แนวทาง ดังนี้ ๑) แนวทางการฝึกคิดวิจารณ์ญาณ ๒) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลของสื่อ ๓) แนวทางการเรียนรู้จากกระบวนการผลิตสื่อ ๔) แนวทางการรู้เท่าทันตนเอง

ณัฐฉิ สุวรรณทิพย์ ทศนาวดีแก้วสนธิ และ กรกฎ จำเนียร^{๙๔} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การสื่อสารการตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน: ตลาดน้ำสามคลองสองเมืองของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งคลองแดนตามหลักฐานมีมาตั้งแต่ปี ๒๔๐๖ โดยมีการสัญจรทางน้ำเป็นหลักจากนั้นการคมนาคมทางบกมีบทบาทมากขึ้นทำให้ตลาดน้ำคลองแดน ลดความนิยมลงต่อมาปี ๒๕๕๒ มีการรวมตัวของชุมชนฟื้นฟูตลาดน้ำคลองแดน โดยยึดแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางดำเนินการ โดยการสำรวจรูปแบบและเนื้อหาการสื่อสารการตลาดเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำคลองแดน ซึ่งพบว่า มีความหลากหลายทั้งสื่อสังคมออนไลน์สื่อบุคคลสื่อสิ่งพิมพ์สื่อโทรทัศน์สื่อดนตรีของที่ระลึก ฯลฯ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารการตลาดเชิงวัฒนธรรม คือ การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมตามแนววิถีพุทธ การเน้นสื่อสารวัฒนธรรมบรรยากาศที่ดื่มด่ำเที่ยวความสะอาด และ การใช้ภาษาจากรัชนชาติ ในการค้าขายสินค้าภายในตลาดน้ำคลองแดน

ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และ นุชประภา โมกข์ศาสตร์^{๙๕} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ผลการศึกษาในเบื้องต้นได้ตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในสังคมประชาธิปไตย (ร่าง) จำนวน ๑๔ ตัวชี้วัดภายหลังการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตัวชี้วัดและเพิ่มตัวชี้วัดใหม่ขึ้นอีก ๑๑ ตัวชี้วัดตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาครั้งนี้จึงได้ชุดตัวชี้วัดทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ ตัวชี้วัดซึ่งแบ่งตัวชี้วัดออกเป็นสองกลุ่มหลักคือ การรับข้อมูลเข้า จำนวน ๘ ตัวชี้วัด และการส่งข้อมูลออกจำนวน ๑๗ ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดเกี่ยวกับ “การรับข้อมูลเข้า” ประกอบด้วยการมีทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ การเข้าถึงเป็น (Access) การวิเคราะห์และประเมินเป็น (Analyze and Evaluate) และการรู้สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมาย ส่วนตัวชี้วัดเกี่ยวกับ “การส่งข้อมูลออก” ประกอบด้วย การมีทักษะในการสื่อสารและผลิตสื่อ (Create) การตระหนักในบรรทัดฐานพลเมือง คือ สามารถมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Participate) และการรู้สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมาย ตามลำดับ

^{๙๔}ณัฐฉิ สุวรรณทิพย์ ทศนาวดีแก้วสนธิ และ กรกฎ จำเนียร, (๒๕๖๐). การสื่อสารการตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน: ตลาดน้ำสามคลองสองเมืองของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช, วารสารการจัดการสมัยใหม่ ปีที่ ๑๕(๒) กรกฎาคม – ธันวาคม หน้า ๗๗

^{๙๕}ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และ นุชประภา โมกข์ศาสตร์, (๒๕๖๒). การรู้เท่าทัน สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย, สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า หน้า ๔-๕.

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินการจัดทำแบบทดสอบเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในการวิจัยครั้งต่อไป โดยแบบทดสอบที่จัดทำขึ้น ใช้รูปแบบข้อสอบปรนัย แบบ ๔ ตัวเลือก จำนวนทั้งหมด ๒๖ ข้อ ข้อสอบแต่ละข้อวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น เช่น การวัดการรู้เท่าทันสื่อด้านการโต้แย้ง โดยใช้หลักเหตุผลและเคารพความคิดที่เห็นต่าง การวัดด้านการวิเคราะห์และตีความ ความหมายของข้อมูล การวัดด้านการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ที่ไม่นำไปสู่การสร้างความแตกแยกของคนในชาติ การวัดด้านการใช้ภาษาแบบสันติวิธีที่ไม่นำไปสู่การยั่วยุ ปลุกปั่น เป็นต้น โดยในอนาคตสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถนำตัวชี้วัดและแบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่โครงการฯ พัฒนาขึ้นไปใช้ประเมินระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมปลายและนิสิต นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ยังขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

โดยสรุปการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (social media literacy) เป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชน อีกทั้งการรู้เท่าทันสื่อยังเป็นทักษะที่มีความเกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามในการส่งเสริมให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักหรือสำนึกสาธารณะ (public awareness) ถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อเยาวชนและสังคมในภาพรวม ทั้งนี้เพื่อสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ในการบริโภคสื่อให้กับเด็ก เยาวชน และนิสิตนักศึกษาที่บริโภคข้อมูลข่าวสารอย่างท่วมท้นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละวัน โดยเฉพาะในยุคที่สื่อดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลและส่งผลต่อการรับรู้ความเข้าใจ ทศนคติและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน การพัฒนาชุดตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อจะเป็นเครื่องมือในการวัดสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในแต่ละภาคของประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความตระหนักและการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อของกลุ่มการเมืองแก่เยาวชนในอนาคตต่อไป

กลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน^{๔๖} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การผลิตสื่อสร้างสรรค์วิถีทัศน์ “เรื่องปราสาทผึ้งโพมทราย” เป็นการดำเนินงานตามกรอบของกระบวนการดำเนินโครงการภายใต้โจทย์คือ “หนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม” ที่ว่าด้วยเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการอันเป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม การดำเนินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อผลิตสื่อรูปแบบวิถีทัศน์ เรื่องปราสาทผึ้งโพมทราย บ้านโพมทราย ตำบลบ้านไทย อำเภอนาคู จังหวัดอุบลราชธานี ๒. เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริม เผยแพร่และสืบทอดความงดงามในงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ๓. เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ให้ตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนมีความรักความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างปราสาทผึ้งให้เป็นที่รู้จักอย่าง

^{๔๖} กลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, (๒๕๕๙). การผลิตสื่อสร้างสรรค์วิถีทัศน์ “เรื่องปราสาทผึ้งโพมทราย”, ทูลอดหนุนโครงการหนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน้า ๔-๕.

กว้างขวางการดำเนินโครงการได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลการสร้างปราสาทผึ้ง ประเพณีแห่งประสาทผึ้ง โพนทราย ตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

๑. ค้นหาหาข้อมูล เตรียมข้อมูล กำหนดเค้าโครงเรื่องและจัดทำเป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่
๒. ประสานงานกับชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานที่ถ่ายทำ ประชุมวางแผนการผลิตจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประชุมหารือในที่ประชุมเพื่อเขียนสคริปต์การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การถ่ายทำ อุปกรณ์การบันทึกเสียง ห้องบันทึกเสียง
๓. สาธิตการให้ความรู้ในการสร้างปราสาทผึ้งให้กับนักเรียน นักศึกษา และชุมชนใกล้เคียงได้รับรู้
๔. หลังจากลงพื้นที่ดำเนินการถ่ายทำวีดิทัศน์จากนั้นก็เป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่องตามที่ได้ประชุมและดำเนินการ
๕. ประเมินผลวีดิทัศน์เพื่อให้ตรงกับ วัตถุประสงค์ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องภาพและเสียงให้มีความสมบูรณ์
๖. เผยแพร่รายการวีดิทัศน์ให้กับผู้สนใจกลุ่มเป้าหมาย ในรูปแบบดีวีดีบนเครือข่ายออนไลน์

ปัทิตา รอดประพันธ์ วิเชียร อารังโสติสสกุล และ สายฝน วิบูลรังสรรค์^{๙๗} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลสรุปจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้จัดทำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบพฤติกรรมความรู้เท่าทันสื่อได้ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การเข้าถึงสื่อหรือการรับสื่อ ๒) การวิเคราะห์สื่อ ๓) การเข้าใจสื่อ ๔) การประเมินค่าสื่อ และ ๕) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์และผลการสอบถามการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนพบว่านักเรียนมีระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับปานกลาง จึงนำข้อมูลที่ได้สร้างหลักสูตรยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้ ๑) พัฒนาหลักสูตรฉบับร่างเป็นการสร้างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ ๑ มี ๑๐ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.๑) สภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร ๑.๒) หลักการ ๑.๓) จุดมุ่งหมาย ๑.๔) โครงสร้าง ๑.๕) คำอธิบายรายวิชา ๑.๖) สาระการเรียนรู้ ๑.๗) คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ ๑.๘) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๑.๙) แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ ๑.๑๐) แนวการวัดและประเมินผล ๒) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร จากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องทุกองค์ประกอบ และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้

^{๙๗} ปัทิตา รอดประพันธ์ วิเชียร อารังโสติสสกุล และ สายฝน วิบูลรังสรรค์, (๒๕๕๙). การพัฒนาหลักสูตรยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ ๑๘(๔) ตุลาคม – ธันวาคม หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

แบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ๒.๑) ชี้นำ เรียน รู้ เข้าใจสื่อ ๒.๒) ชี้นำ วิเคราะห์ ตีความ ตามสื่อ ๒.๓) ชี้นำ ประเมินค่า ตรวจสอบคุณภาพสื่อ และ ๒.๔) ชี้นำประยุกต์ใช้ ใส่ใจป้องกันสื่อ ๓) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีค่าดัชนีประสิทธิผล ๐.๖๗๕๙ เป็นไปตามเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันสื่อให้นักเรียนได้ ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ จำนวน ๓๐ คน ที่สมัครใจเรียนกิจกรรมรู้เท่าทันสื่อ ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน จากการทดลอง พบว่า ๑) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการเรียนรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๓) ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลหลักสูตร เป็นการตรวจสอบและประเมินผลหลักสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) การสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนหลังการทดลองใช้ ๒ สัปดาห์ และ ๒) การประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรหลังการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรหลังการทดลองใช้หลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สิริยา รัตนช่วย^{๙๘} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นั้น ชุมชนท้องถิ่นควรเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ด้วยแนวคิดการพึ่งตนเองและแนวคิดการจัดการตนเอง ของชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการดำเนินการตามวิถีสู่ประชาภิไตยท้องถิ่น ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เป็นทั้งหลักการที่สำคัญ และกระบวนการแห่งการพัฒนาของโลกยุคใหม่ ตลอดจนเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย ที่ทุกภาคส่วนในชุมชนจะต้องมีความศรัทธาและยึดถือสำหรับใช้เป็นกรอบใหญ่ในการเลือกหลักการและวิถีสู่การปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เช่นเดียวกับปรัชญาในการพัฒนาระดับประเทศ ที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันเพื่อรับมือกับข้อท้าทายและประเด็นอุบัติใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๑๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี นี้มีขึ้นเพื่อบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเยาวชนในชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ ได้ร่วมกันตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตน โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

^{๙๘} สิริยา รัตนช่วย, (๒๕๖๐). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่, วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๗(๑) มกราคม – เมษายน หน้า ๗๒

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษา “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อร่วมกันถ่ายทอดเรื่องเล่า ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) จนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดอย่างยั่งยืน ในบทนี้คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๓.๗ สรุป

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในจังหวัดอุบลราชธานีโดยใช้วิธีวิทยาวิจัย ดังนี้

๑) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๑.๒) ทำการศึกษาวิเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ของคนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

๑.๓) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบกระบวนการและแนวทางในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน

๒) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการบริหารจัดการชุมชน วัฒนธรรม

ความรับผิดชอบต่อสังคม ค่านิยม จารีตประเพณี ของคนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีโดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า คือ

๒.๑) ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน

๒.๒) ทำการสร้างเครือข่ายสื่อเยาวชนสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

๒.๓) ทำการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในภาคสนาม (Field Study) โดยใช้กิจกรรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ ตัวแทนจำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

๒.๔) ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน จำนวน ๑๕ คน แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

๓) จัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

๔) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากงานวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อร่วมกันถ่ายทอดเรื่องเล่าผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) จนนำไปสู่การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ประชากร (Population) คือ เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และโรงเรียนใน จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย นักเรียนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยาและ นักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ การคัดเลือกตัวแทนเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียนที่สนใจในโครงการฯ จำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการสัมภาษณ์ และทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด จำนวน ๑๕ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

ในการศึกษาวิจัยนั้น มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ส่วนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งความสัมพันธ์และสอดคล้องกับ รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเครื่องมือเชิงคุณภาพและเครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่

๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guideline) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน

๒) กิจกรรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน โดยการจัดฝึกอบรมเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

๓) แบบประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการอบรม

เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ สถานภาพ เพศ บทบาทหน้าที่ และสังกัด/หน่วยงาน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น ๖ ด้านประกอบไปด้วย ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ ด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) และ ด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ รวมทั้งสิ้น ๔๒ ข้อตามรายละเอียด ดังนี้

- ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท มีจำนวน ๙ ข้อ

- ด้านการเรียนรู้ทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ มีจำนวน ๙ ข้อ

- ด้านการเรียนรู้ทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ มีจำนวน ๙ ข้อ
- ด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ มีจำนวน ๔ ข้อ
- ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน) มีจำนวน ๔ ข้อ
- ด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ มีจำนวน ๗ ข้อ

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ Likert^{๙๙} มี ๕ ระดับ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมของท่าน ว่าการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีอยู่ในระดับใด โดยกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ตอนที่ ๓ เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะความคิดเห็นอื่นๆ

ในส่วนของการสร้างเครื่องมือการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น ๖ ด้าน จากวารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ นำแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบ โครงสร้างคำถามการใช้ภาษา และความครอบคลุมในเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามวิธีของ Rovinelli และ Hambleton^{๑๐๐} ซึ่งได้กำหนดคะแนนจากการพิจารณาไว้ดังนี้

+๑ เมื่อเห็นว่าตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามโครงสร้างที่ระบุไว้

๑ เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามโครงสร้างที่ระบุไว้

-๑ เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามโครงสร้างที่ระบุไว้

^{๙๙} อ้างถึงในรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช, เอกรินทร์ สังข์ทอง, เรชา ชูสุวรรณ (๒๕๕๙) สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒๗(๒)

^{๑๐๐} อ้างถึงในรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช, เอกรินทร์ สังข์ทอง, เรชา ชูสุวรรณ (๒๕๕๙) สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒๗(๒)

แล้วทำการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามออนไลน์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach^{๑๑๑} หลังจากนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๔) แบบประเมินพฤติกรรมจิตสำนึกรักษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ

๕) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดในจังหวัดอุบลราชธานี รวม ๒๑ คน แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

๖) จัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน

๒) จัดอบรมโดยใช้กิจกรรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ โดยการจัดฝึกอบรมเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

๓) แจกแบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ การเข้าร่วมโครงการและแบบประเมินพฤติกรรมจิตสำนึกรักษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ

๔) สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดในจังหวัดอุบลราชธานี รวม ๒๑ คน แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

๕) จัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

^{๑๑๑} อ้างถึงในรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์, เอกรินทร์ สังข์ทอง, เรชา ชูสุวรรณ (๒๕๕๙) สภาพการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒๗(๒)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ในการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์เชิงพื้นที่ที่ได้จากการสังเกต (Observations) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ จากการวัดพฤติกรรมของเยาวชนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วนำเสนอสรุปผลตามกระบวนการวิจัย และนำเสนอสรุปการจัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน จนนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และครอบคลุม

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ทำการวิเคราะห์ โดยจำแนกข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษา เพื่อนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ ลงในตาราง

๒) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อทราบระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน และรายข้อคำถาม แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute criteria) เพื่อใช้ในการประเมินค่าและแปลความหมายของคะแนน โดยใช้คะแนนเป็นตัวชี้วัด ๕ ระดับ^{๑๐๒} ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง

^{๑๐๒} อ้างถึงในรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช, เอกรินทร์ สังข์ทอง, เรชา ชูสุวรรณ (๒๕๕๙) สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒๗(๒)

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย

๑) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรของ (Rovinelli และ Hambleton)^{๑๐๓}

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
R แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ในส่วนของการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค^{๑๐๔}

$$\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
K แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ
si^๒ แทน ความแปรปรวนแต่ละข้อ
s^๒ แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

๒) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร^{๑๐๕} ดังนี้

$$P = FN \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย (Mean) หรือตัวกลางเลขคณิต โดยใช้สูตรเพอร์กูสัน^{๑๐๖} ดังนี้

^{๑๐๓} เรืองเดียวกัน

^{๑๐๔} เรืองเดียวกัน

^{๑๐๕} เรืองเดียวกัน

^{๑๐๖} เรืองเดียวกัน

สูตร	$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$
เมื่อ	$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ^{๑๐๗} ดังนี้	
สูตร	$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$
เมื่อ	$S.D.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ในการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยนั้น จะเป็นการนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบฐานข้อมูล ภาพถ่ายกิจกรรม และการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเชิงพื้นที่ เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการที่จะส่งต่อก่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงคุณภาพและศักยภาพผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชน เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ทั้งในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กรที่สนใจในโอกาสต่อไป

๓.๗ สรุป

แผนงานวิจัย “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นการพัฒนาเยาวชนในการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชนซึ่งผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น คือ ๑) ได้องค์ความรู้เรื่องสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑ ชุด ๒) ได้สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในของเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๕ สื่อ ๓) ได้เครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑ เครือข่าย นอกจากนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลอ้างอิงในทางวิชาการ ตลอดจนการเผยแพร่ผลการวิจัยเชิงวิชาการต่อมหาวิทยาลัย หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ และเผยแพร่ต่อสาธารณะโดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน วัดและชุมชนในเชิงประจักษ์ รวมถึงการนำผลงานวิจัยไปวิจัยต่อยอดสู่การเสริมสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่อไปได้

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เปิง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเปิงผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด. ได้ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคณะผู้วิจัยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบบสัมภาษณ์ได้พัฒนาจากการวิเคราะห์เอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น คำถามเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าว โดยแบ่งตามหัวข้อดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑.๑ ข้อเสนอแนะ

๔.๑.๒ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑.๑ เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

สรุปได้ว่าแนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ความหมายของสื่อ แยกกันไม่ออกจากเหตุการณ์ สถานการณ์บ้านเมือง ทั้งในเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่ด้วยกัน เช่น ๑) สื่อมวลชน ๒) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๓) สื่อสิ่งพิมพ์ ๔) สื่อดั้งเดิม ๕) สื่อเก่า ๖) สื่อใหม่ ๗) สื่อกระแสหลัก ๘) สื่อทางเลือก ๙) สื่อแท้ ๑๐) สื่อเทียม ๑๑) สื่อผสม ๑๒) สื่อเฉพาะกิจ ๑๓) สื่อเชิงพาณิชย์ ๑๔) สื่อภาครัฐ ๑๕) สื่อสาธารณะ ๑๖) สื่อชุมชน ๑๗) สื่อพื้นบ้าน ๑๘) สื่อท้องถิ่น ๑๙) สื่อพลเมือง ๒๐) สื่อเลือกข้าง ๒๑) สื่อออนไลน์ ๒๒) สื่อดิจิทัล ๒๓) สื่ออินเทอร์เน็ต ๒๔) สื่อเสมือนจริง ๒๕) สื่อเครือข่าย ๒๖) สื่อชุมชนไซเบอร์ ๒๗) สื่อการเมือง ๒๘) สื่อเหลือง ๒๙) สื่อแดง ๓๐) สื่อนอก ๓๑) สื่อเด็กและเยาวชน ๓๒) สื่อเพื่อการศึกษา ๓๓) สื่อประชาสัมพันธ์ ๓๔) สื่อโฆษณา ๓๕) สื่อรณรงค์ ๓๖) สื่อบุคคล ๓๗) สื่อกิจกรรม ๓๘) สื่อละคร ๓๙) สื่อค่าย ๔๐) สื่อใต้ดิน เป็นต้น

ส่วนร่างพ.ร.บ.กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้ข้าราชการดูแลการผลิตสื่อส่งเสริมพฤติกรรมเด็ก ได้กล่าวถึง “สื่อ” ว่าหมายถึง สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพ

โฆษณา รูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๓ วรรค ๒) อีกทั้งสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข (มาตรา ๓ วรรค ๓) และสุดท้ายคือสื่อสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

โดยที่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (elf-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทางใดนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาซึ่งรวมถึงการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ ผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษาและบางเรื่องต้องมีการฝึกฝนปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษาอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือ ผู้ใหญ่ในชุมชนรวมถึงผู้นำกลุ่มที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูลความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอนและถ่ายทอดความรู้ได้ดี ซึ่งรูปแบบของการให้การศึกษาแก่ชุมชน อาจแบ่งได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑) การให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่สามารถให้การศึกษาพร้อมกับผู้อื่นได้ คือเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากผู้อื่น เช่น คนพิการ และ ผิดปกติทางกายหรือจิตใจ ผู้นำชุมชนที่ต้องสร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสม เด็กหรือเยาวชนที่เตรียมตัวไปทำกิจกรรมประเภทประกวดและแข่งขัน เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะให้แก่บุคคลในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านก็ได้

๒) การให้การศึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก มีความสนใจร่วมกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือใช้ชีวิตร่วมกันตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการให้การศึกษาได้หลายวิธี เช่น การประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์โดยจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

๓) การให้การศึกษาแก่คนจำนวนมาก เป็นการให้การศึกษาแก่ผู้คนใน ชุมชนที่มีจำนวนมาก เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กัน โดยส่วนใหญ่จะดำเนินการ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าวของชุมชน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึง อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ดังนั้นการให้การศึกษาแก่ชุมชนจึงต้องเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคล กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

ส่วนวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี อาจแบ่งได้ ๗ วิธี ดังนี้

๑) การพบปะเยี่ยมเยียนโดยตรง เป็นการให้การศึกษาโดยการไปพบปะ เยี่ยมเยียน ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือครอบครัว อาจจะเป็นที่บ้านหรือสถานที่ประกอบอาชีพ เช่น สวน ไร่ นา เป็นต้น แล้วจึงหาโอกาสที่เหมาะสมให้การศึกษาตามเนื้อหาสาระที่ต้องการ การพบปะเยี่ยม เยียน โดยตรงแม้จะมีกระบวนการค่อนข้างยุ่งยาก แต่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นกันเอง ทำให้ผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้เรียนมีความสนิทสนมกัน ได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้สามารถให้การศึกษาได้ง่าย เรียนรู้ และบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น

๒) การอภิปรายกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเป็นกลุ่ม โดยการนำผู้ที่มีปัญหา มีความต้องการ และความสนใจร่วมกันจำนวนไม่มากนักมารวบรวมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็นกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ฝึกการเรียนรู้ร่วมกันและทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำ เรียนรู้วิธีการทำงานแบบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกในการเป็น เจ้าของและ รับผิดชอบการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

๓) การสาธิต เป็นการให้การศึกษาด้วยการแสดงหรือทำให้ดูโดยให้ผู้เข้ารับการศึกษ ได้เรียนรู้จากการเฝ้าดูและการทำลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการสาธิตผลงาน การพัฒนาที่ ประสบความสำเร็จหรือสาธิตการดำเนินงานพัฒนาชุมชนก็ได้ การสาธิตช่วยให้ผู้เรียน มองเห็นสิ่งที่ เรียน สามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบสิ่งที่จะเรียนกับสิ่งอื่น ๆ ได้ ทำให้บรรยากาศของการ เรียนไม่ ซ้ำซากจำเจ

๔) การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งที่จะเรียนรู้ให้ดู เช่น การแสดงตัวอย่าง หุ่นจำลอง แผนภูมิ รูปภาพ หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ มีระเบียบ แบบแผน กระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมบาง ประการ ของผู้เรียน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

๕) การศึกษาดูงาน เป็นการนำกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาหาความรู้ใน สถานที่ต่าง ๆ ที่ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ไปชมเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนของตน หรือไปหาคนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวใน การพัฒนาชุมชน การศึกษาและดูงานยังช่วยในการฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการ รวมกลุ่มและองค์กร ขึ้นในชุมชน สร้างความรัก ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำความรู้ และประสบการณ์ที่ ได้พบเห็นมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน นอกจากนี้แล้วการศึกษาดูงานยัง ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลให้เหมาะสมได้อีกด้วย

๖) การฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถหรือทักษะของบุคคล การเปลี่ยนแปลงเจตคติและความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

และ๗) การรณรงค์ เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนด้วยการแสดงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่รณรงค์นั้น ทางสื่อและการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่เห็นด้วยก็ให้การสนับสนุนให้ดำเนินการ ถ้าหากไม่เห็นด้วยก็ไม่ให้การสนับสนุน ยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน การรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม รวมพลังคน ในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ นักพัฒนาชุมชนต้องรู้จักเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะให้การศึกษา ซึ่งอาจจะใช้เพียงวิธีการเดียวหรือรวมกัน หลาย ๆ วิธีก็ได้

ในส่วนของการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๙ ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้นเมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริหรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต และสภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ประกอบด้วย

- ๑) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
- ๒) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

รุนแรง

๔) ยึดหลักการพึ่งตนเอง ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

๕) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

สิ่งสำคัญ คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ทศนคติการพึ่งตนเอง และใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความสัมพันธ์ภูมิปัญญา และความเพียรที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต้องถูกฟื้นฟูให้กลับมาดังเดิมและส่งเสริมให้แข็งแรงยิ่งขึ้น ก่อนที่ผลการพัฒนาจะกระทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางลบมากกว่านี้และเพื่อลดความซับซ้อนระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์ซึ่งเป็นปัจจัยเชื่อมโยงกันและกัน ดังนั้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยมีหลักการดังนี้คือ

๑) หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ คือ หลักการที่สำคัญที่องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม จำเป็นต้องปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

๒) หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก

๓) เป้าหมายและวิธีการของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมอาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการ ต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและการเกิดผลประโยชน์ของกลุ่มเนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับ

ในช่วง ๒๐ กว่าปีมานี้ การนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะเกิดขึ้นไม่ได้ภายใต้การกฎเกณฑ์ และกติกากการพัฒนาประเทศแบบเก่า ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขระเบียบกฎหมายของประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางใหม่นี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เห็นได้จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ หากวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น จะพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้สะท้อนลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของการพัฒนาชนบทไทยไปพร้อมกัน ลักษณะที่เป็นสากลก็คือ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของไทยตลอดช่วง ๒ ทศวรรษแรกของการพัฒนา หลังจากนั้นการทำงานได้หันเข้าสู่ลักษณะเฉพาะที่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมชุมชน การค้นหาประสบการณ์ระดับชุมชน ทำให้เกิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกิดจากสภาพที่เป็นจริงของอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย และการแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีรากฐานอยู่ที่ระบบคุณค่าดั้งเดิม และแสวงหารูปแบบใหม่เพื่อสืบทอดจิตวิญญาณแห่งอดีตและการพึ่งตนเอง การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมไทย

๑) นามธรรมและรูปธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านมีทั้งลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถแยกออกได้อีกหลายประเภท ทั้งทางด้านเกษตรกร หัตถกรรม สุขภาพ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ในความหลากหลายนั้นมีจุดร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ คุณค่าที่อยู่เบื้องหลังภูมิปัญญานั้น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม โดยเฉพาะโลกทัศน์และชีวะทัศน์ของผู้คนและชุมชน เช่น คุณภาพของธรรมชาติและที่อยู่ร่วมกันในชุมชน การพึ่งตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น โดยทั่วไป รูปแบบ ซึ่งเป็นเทคนิคหรือวิธีการจัดการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนที่เปลี่ยนแปลงช้าหรือแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงคือ คุณค่าของภูมิปัญญานั้น ด้วยเหตุนี้การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปสู่รูปแบบหรือวิธีการจัดการที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปขณะเดียวกัน ก็พยายามที่จะรักษาหรือคงคุณค่าเดิมไว้ให้มากที่สุด

๒) คุณค่าและมูลค่า การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถนำเอาแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่าเข้ามาเป็นแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมของเราในระยะที่เพิ่งผ่านมานี้จะมีความขัดแย้งกันค่อนข้างรุนแรง ระหว่างแนวคิดสองแนวนี้ ภายหลังจากได้นำแนวคิดการพัฒนาตามแบบอย่างชาติทางตะวันตกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางวัตถุมากขึ้น พร้อมกับนิยมมูลค่าหรือให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างในเชิงปริมาณก็เพิ่มมากตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้คนในสังคมอีกจำนวนหนึ่งที่ยึดถือหรือนิยมคุณค่า ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณและรากเหง้าของตนเอง การนำคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม จะเป็นการแก้จุดอ่อนอย่างหนึ่งในสังคมไทย ให้หันกลับมาสร้างความสมดุลให้กับแนวคิดทั้งสอง เพื่อสร้างดุลยภาพแก่ชีวิต ชุมชน และธรรมชาติให้ยั่งยืนสืบไปการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านตามแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่านี้น่าจะมีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม

เช่น หัตถกรรม สมุนไพร การนวด และศิลปะต่างๆ รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าและพร้อมที่แปรเป็นมูลค่าถ้ามีการจัดการที่เหมาะสม

การนำแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนและสังคม น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมยุคหลังสมัยใหม่ ผู้คนรื้อหาจิตวิญญาณและวัฒนธรรมชุมชน โดยที่ปัญหาหลักของเกษตรกรในอดีต จนถึงปัจจุบันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่เกษตรที่อาศัยน้ำฝน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในเขต ที่มีฝนค่อนข้างน้อยและส่วนมากเป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรยังคงทำการเพาะปลูก ได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และมีความเสี่ยงกับความเสียหาย อันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและฝนทิ้งช่วง แม้ว่าจะมีการขุดบ่อหรือสระเก็บน้ำไว้ใช้บ้างแต่ก็มีขนาดเพียงพอ หรือมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาให้น้ำใช้ไม่เพียงพอ รวมทั้งระบบการปลูกพืชไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ และส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึง ได้พระราชทานพระราชดำริ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าว ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติ โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำ ได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก พระราชดำรินี้ ทรงเรียกว่า "ทฤษฎีใหม่" เป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซึ่งหลักการและแนวทางสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ประกอบไปด้วย

๑) เป็นระบบการผลิตแบบพอเพียง ที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำนองเดียวกับการ"ลงแขก"แบบดั้งเดิม เพื่อลดค่าใช้จ่าย

๒) เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนา ๕ ไร่ จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างมีอิสระภาพ

๓) ต้องมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ทั้งนี้ได้พระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางว่า ต้องมีน้ำ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อการเพาะปลูก ๑ ไร่ โดยประมาณ ฉะนั้น เมื่อทำนา ๕ ไร่ ทำพืชไร่หรือไม้ผลอีก ๕ ไร่ (รวมเป็น ๑๐ ไร่) จะต้องมีน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อปี

ดังนั้น หากมีพื้นที่ ๑๕ ไร่ จึงมีสูตรคร่าว ๆ ว่า แต่ละแปลงประกอบด้วย

- นา ๕ ไร่
- พืชไร่พืชสวน ๕ ไร่
- สระน้ำ ๓ ไร่ ลึก ๔ เมตร จุประมาณ ๑๙,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็น ปริมาณน้ำที่เพียงพอที่จะสำรองไว้ใช้ยามฤดูแล้ง
- ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ ๒ ไร่

รวมทั้งหมด ๑๕ ไร่

๔) การจัดแบ่งแปลงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราถือครองที่ดินถัวเฉลี่ย ครัวเรือนละ ๑๕ ไร่ อย่างไรก็ตาม หากเกษตรกรมี

พื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ไปเป็นเกณฑ์ปรับใช้ได้ กล่าวคือ

๓๐% ส่วนแรก ขุดสระน้ำ (สามารถเลี้ยงปลา ปลุกพืชไร่ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ฯลฯ ได้ด้วย)

๓๐% ส่วนที่สอง ทำนา

๓๐% ส่วนที่สาม ปลุกพืชไร่ พืชสวน (ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้สร้างบ้าน พืชไร่ พืชผัก สมุนไพร เป็นต้น)

๑๐% สุดท้าย เป็นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ (ถนน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น)

อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวเป็นสูตรหรือหลักการโดยประมาณเท่านั้น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมโดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ ดิน ปริมาณน้ำฝนและสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุกกว่าภาคอื่น หรือหากพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมาเติมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลดขนาดของบ่อหรือสระน้ำให้เล็กลง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้ เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

(๑) การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ขนปรุพาน ฯลฯ)

- เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขึ้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

(๒) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)

- เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์ สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจน การรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

(๓) ความเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)

- ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

(๔) สุขติการ (สาธารณสุข เงินกู้)

- แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัยเมื่อยามป่วย ใช้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

(๕) การศึกษา (โรงเรียนทุนการศึกษา)

- ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียน ให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

(๖) สังคมและศาสนา

- ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสำคัญ เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อ

จัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

- เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
- ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)
- เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง)
- ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร (เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น)

จากพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ นั้น พอจะสรุปถึงประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ได้ ดังนี้

๑) ให้ประชาชนพอยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้

๒) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อยก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระ มาปลูกพืชผักต่าง ๆ ได้ แม้แต่ข้าวก็ยังปลูกได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน

๓) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้างรายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้

๔) ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัว และช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ซึ่งการดำเนินการตามทฤษฎีใหม่นั้น มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ฉะนั้นเกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย การขุดสระน้ำนั้น จะต้องสามารถเก็บกักน้ำได้ เพราะสภาพดินในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น ดินร่วน ดินทราย ซึ่งเป็นดินที่ไม่สามารถอุ้มน้ำได้ หรือเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม ซึ่งอาจจะไม่เหมาะกับพืชที่ปลูกได้ ฉะนั้น จะต้องพิจารณาให้ดีและควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน ขนาดของพื้นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราการถือครองที่ดิน ถัวเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๕ ไร่ แต่ให้พึงเข้าใจว่าอัตราส่วนเฉลี่ยขนาดพื้นที่นี้มีไขหลักตายตัว หากพื้นที่การถือครองของเกษตรกรจะมีน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถนำอัตราส่วนนี้ (๓๐:๓๐:๓๐:๑๐) ไปปรับใช้ได้ การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าวซึ่งเป็นพืชหลัก ไม้ผล พืชผัก พืชไร่ และพืชสมุนไพร อีกทั้งยังมีการเลี้ยงปลา หรือสัตว์อื่น ๆ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาบริโภคได้ตลอดทั้งปี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนของการอาหารสำหรับครอบครัวได้ และส่วนที่เหลือสามารถจำหน่ายได้เป็นรายได้แก่ครอบครัวได้อีก ความร่วมมือร่วมใจของชุมชน จะเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีใหม่ เช่น การลงแรงช่วยเหลือกัน หรือที่เรียกว่าการลงแขก นอกจากจะทำให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนแล้ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานได้อีกด้วย ในระหว่างการขุดสระน้ำ จะมีดินที่ถูกขุดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก หน้าดินซึ่งเป็นดินดีควรนำไปกองไว้ต่างหาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชต่าง ๆ ในภายหลัง โดยนำมาเกลี่ยคลุมดินชั้นล่างที่เป็นดินไม่ดี ซึ่งอาจนำมาถมทำขอบสระน้ำหรือยกร่องสำหรับปลูกไม้ผล เป็นต้น

โดยที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก ดินเป็น ทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด หรือประมาณ ๑๐,๒๙๙,๐๖๓ ไร่ ในส่วนของป่า ไม้มีทั้งป่าเต็งรัง หรือป่าแดงมีอยู่ทั่วไป มีเขตป่าดงดิบในเขตอำเภอน้ำยืน และป่าผสม ส่วนป่าเบญจพรรณมีอยู่ในอำเภอยะหา อำเภอบุณฑริก และอำเภอบึงสามพัน ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ซุมแพรง ไม้กันเกรา สภาพพื้นที่ป่าไม้จากการ สํารวจเมื่อปี ๒๕๓๘ มีเนื้อป่าประมาณ ๒,๔๙๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๑.๕๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ ดังนี้ ป่าถาวร ตามมติ ครม.จำนวน ๑ ป่า เนื้อที่ ๗๗,๓๑๒.๕๐ ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖ ป่า เนื้อที่ ๓,๓๙๖,๐๐๙.๑๖๓ ไร่ พื้นที่ป่า สปก. จำนวน ๔๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๖๖๕,๕๔๓.๓๐ ไร่ ป่าอนุรักษ์ ตาม มติ ครม. จำนวน ๑๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๔๓๙,๙๙๘.๔๐๒ ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่ ๘๘๐,๒๒๐.๐๐ ไร่ สวนป่า จำนวน ๑๕ ป่า เนื้อที่ ๒๐,๙๘๕.๗๓ ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ (รวม จังหวัดอำนาจเจริญ) เนื้อที่ ๒๔,๒๙๒,๖๕๖ ไร่ เหมาะสมที่จะทำการเกษตรเป็นหลัก

๔.๑.๒ เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เยาวชนผลิตสื่อที่พัฒนาในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น เพื่อบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเยาวชนในชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ ได้ร่วมกันตระหนักถึงการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตน แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมี ๔ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๗ คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบออนไลน์

๑) ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด จำนวน ๕ คน ประกอบไปด้วย ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ ๒ ข้อคำถาม

เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จำนวน ๕ ประเด็น คือ

๑.๑) การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน พบว่า มีความสำคัญเป็นอย่างมากดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า “ปัจจุบันคนไทยเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทวิดีโอ การสร้างสื่ออย่างสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งในท้องถิ่นมีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง เช่น สื่อวิดีโอการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทำให้คนดูอยากซื้อ ช่วยกระตุ้นยอดขาย เป็นต้น”^{๑๐๘} “มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันนี้ องค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เริ่มสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอด อีกทั้งยังไม่มีผู้นำกลับมาใช้ประโยชน์ และไม่มีเทคโนโลยีที่ใช้ในการทดแทนเพื่อให้องค์ความรู้เหล่านั้นยังคงอยู่”^{๑๐๙} “ในปัจจุบันสื่อต่าง ๆ มีส่วนร่วมสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในช่องทางต่างๆ และเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้ในทุกช่วงเวลาและทุกช่วงวัย”^{๑๑๐} “มีความสำคัญมาก เพราะสามารถนำมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวโดยใช้วัสดุเหลือใช้”^{๑๑๑} “มีความสำคัญมาก เนื่องจากการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะปัจจุบันปัญหาการทำเกษตรจะประสบปัญหาภัยแล้ง หรือแม้กระทั่งเกษตรกรบางคนประสบความยากจน การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวทางการเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ให้กับเกษตรกร เช่น การปลูกผักไร้ดิน หรือผักไฮโดรโปนิกส์ ก็เหมาะสำหรับเกษตรกรที่พื้นที่ปลูกน้อย แถมให้ผลผลิตดี ราคาตามตลาดก็สูงด้วย”^{๑๑๒}

สรุปว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์มีความสำคัญกับยุคสมัยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันคนไทยเข้าถึงสื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทวิดีโอ การสร้างสื่อสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ถ้าหากมองย้อนไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอดคนในท้องถิ่น อีกทั้งยังไม่มีเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะปัจจุบันปัญหาการทำเกษตรจะประสบปัญหาภัยแล้ง หรือแม้กระทั่งเกษตรกรบางคนประสบความยากจน การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวทางการเผยแพร่ความรู้

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัณย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกร เช่น การปลูกผักไร้ดิน หรือ ผักไฮโดรโพลิกส์ ก็เหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่พื้นที่ปลูกน้อย แถมให้ผลผลิตดี ราคาตามตลาดที่สูงด้วย

๑.๒) มีใคร หรือ หน่วยงานใดบ้าง ที่จะเป็นหลัก หรือ แกนนำสำคัญ ที่เก็บรวบรวมเกษตรทฤษฎีใหม่ของชุมชนท่าน เพื่อบอกเล่าถึงเรื่องราวเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่น ในรูปแบบต่าง ๆ สู่สังคมภายนอก พบว่า มีการเก็บรวบรวมเกษตรทฤษฎีใหม่ของชุมชนโดยที่ “องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น มีการรวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านไว้ เพื่อให้คนทั่วไปได้ไปศึกษาหาความรู้กับปราชญ์ชุมชน และปัจจุบันมี youtuber ในหมู่บ้านที่สร้างสรรค์สื่ออยู่”^{๑๑๓} “องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน หรือ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง”^{๑๑๔} “หน่วยงานภาครัฐและกลุ่มเกษตรกรที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะด้านเกษตร ผู้นำชุมชนได้อธิบายบอกเล่าในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐”^{๑๑๕} “ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพสำนักงาน กศน. เช่น การศึกษาดูงานของปราชญ์ในด้านต่าง ๆ”^{๑๑๖} “นักพัฒนาชุมชน หรือเกษตรกรอำเภอ จะเป็นแกนหลักในการให้ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรในชุมชน เป็นการพัฒนาองค์ความรู้และนำแนวทางใหม่ ๆ มาให้เกษตรกร เช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว จะทำให้มีรายได้ทางเดียว ผลผลิตน้อยไม่หลากหลาย ทำให้ไม่ยั่งยืน ก็สามารถเปลี่ยนมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ใช้พื้นที่ตามสัดส่วน ปลูกพืชหลากหลาย ในแต่ฤดูกาลให้ผลผลิตเยอะ ก็จะเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร”^{๑๑๗}

สรุปว่า หน่วยงานภาครัฐ นักพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน นักวิจัย รวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีความรู้ความสามารถ และ ทักษะด้านเกษตร ได้อธิบายบอกเล่าในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ เช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว จะทำให้มีรายได้ทางเดียว ผลผลิตน้อยไม่หลากหลาย ทำให้ไม่ยั่งยืน ก็สามารถเปลี่ยนมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ใช้พื้นที่ตามสัดส่วน ปลูกพืชหลากหลาย ในแต่ฤดูกาลให้ผลผลิตเยอะ ก็จะเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

๑.๓) เยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชนท่าน สู่สังคมภายนอกได้ พบว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ “สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้ เนื่องจากคนรุ่นใหม่ใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ง่าย ทำความเข้าใจเครื่องมือต่าง ๆ ได้ง่าย”^{๑๑๘} “สามารถทำได้ เพราะปัจจุบันเยาวชนสามารถเป็นผู้สื่อสารได้ ทั้ง เขียน ถ่ายภาพ วิดีโอ เนื่องจากแพลตฟอร์มหรือแหล่งเผยแพร่สะดวกเข้าถึงง่าย”^{๑๑๙} “เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวด้านเกษตรสู่สังคมภายนอกได้เป็นอย่างมาก เยาวชนในปัจจุบันสนใจและติดตามและสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์สู่สังคมภายนอกและยังประโยชน์ในท้องถิ่นของเยาวชนด้วย”^{๑๒๐} “ได้ เพราะ การใช้สื่อทางด้านโซเชียลต่าง

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัณย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ๆ เช่น การเพาะเห็ดนางฟ้าและสามารถนำมาแปรรูปต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ”^{๑๒๑} “ได้ เพราะ การทำเกษตรเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับประเทศไทยมานาน แทบจะเป็นอาชีพพื้นฐานเลยก็ว่าได้ เพราะคำว่า เกษตร คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่สามารถลงมือทำได้ เพราะมีองค์ความรู้พื้นฐานติดตัวกันเกือบทุกคน แต่เกษตรทฤษฎีใหม่จะเข้ามาช่วยทำให้กระบวนการทำเกษตรแบบดั้งเดิม มีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น สังคมภายนอกโดยเฉพาะสังคมเมือง พื้นที่ทำเกษตรจะน้อยมาก การผลิตสื่อสร้างสรรค์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่จะตอบโจทย์ความน่าสนใจให้สังคมภายนอกมาก”^{๑๒๒}

สรุปว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชนท่าน สู่สังคมภายนอก ด้วยการให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์แล้วเผยแพร่ไปสู่สังคมภายนอก โดยการทำความเข้าใจในบริบทพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ เนื่องจากการทำเกษตรเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับประเทศไทยมานาน แทบจะเป็นอาชีพพื้นฐานเลยก็ว่าได้ เพราะคำว่า เกษตร คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่สามารถลงมือทำได้ เพราะมีองค์ความรู้พื้นฐานติดตัวกันเกือบทุกคน แต่เกษตรทฤษฎีใหม่จะเข้ามาช่วยทำให้กระบวนการทำเกษตรแบบดั้งเดิม มีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น สังคมภายนอกโดยเฉพาะสังคมเมือง พื้นที่ทำเกษตรจะน้อยมาก การผลิตสื่อสร้างสรรค์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่จะตอบโจทย์ความน่าสนใจให้สังคมภายนอกมาก เพื่อที่จะได้สร้างความเข้าใจให้คนภายนอกได้รู้มากขึ้น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่ายในปัจจุบันนี้และยังเป็นประโยชน์สำหรับท้องถิ่นของเยาวชนเองอีกด้วย

๑.๔) มีวิธีการหรือกระบวนการอะไรที่ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราว เกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชนท่าน สู่สังคมภายนอก พบว่า “จัดเวทีแสดงผลงาน และมีการอบรมให้ความรู้”^{๑๒๓} “อบรมให้ความรู้ด้านทักษะต่าง ๆ ให้กับเยาวชน เพื่อที่จะได้รู้จักเก็บรวบรวมข้อมูล เรียบเรียงเรื่องราวจนสามารถถ่ายทอดสู่ภายนอกได้”^{๑๒๔} “การอบรม ขยายผล และต้อง ปฏิบัติจริง ทุกขั้นตอน”^{๑๒๕} “อบรมเยาวชน และปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้สึกรักท้องถิ่น ชุมชนของตนเองก่อน และได้นำเสนอเกษตรทฤษฎีใหม่ ๆ ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ว่าภายในสังคมที่เยาวชนอยู่อาศัยยังมีเกษตรและเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น จัดอบรมและลงพื้นที่เพื่อให้รู้เรื่องราวต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นได้รับทราบทางสื่อต่าง ๆ”^{๑๒๖} “การผลิตสื่อวิดีโอ จะเป็นแนวทางที่เข้าถึงพื้นที่สื่อมากที่สุด เพราะปัจจุบันทุกคนจะมีเครื่องมือสื่อสารติดตัว เพื่อติดตามข่าวสารและเรื่องราวที่ตัวเองสนใจ โดยเยาวชนสามารถทำวิดีโอหรือหนังสือ เป็นการให้ความรู้ ข้อคิดแนะแนวทางการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้แก่สังคมภายนอกได้”^{๑๒๗}

สรุปว่า ควรจัดอบรมให้กับเยาวชนในด้านการผลิตสื่อวิดีโอ รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรู้สึกรักท้องถิ่นชุมชนของตนเอง โดยจัดการอบรมและให้เยาวชนได้ลงพื้นที่

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์ไธสงค์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์ไธสงค์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เพื่อให้รู้เรื่องราวต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดแนวคิด (Mind set) ในการใช้และผลิตสื่อของเยาวชน มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดสิ่งที่ดึงดูดของชุมชนบ้านเกิดของตนเองเพื่อให้สังคมได้รับรู้ ผ่านทางสื่อต่าง ๆ สู่สังคมภายนอก ว่าภายในสังคมที่เยาวชนอยู่อาศัยยังมีเกษตรและเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมาย

๑.๕) ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของท่าน ควรมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้าง พบว่า “๑) ถอดความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านจัดทำ KM ในชุมชน ๒) สร้างสื่อเก็บไว้ในคลังสื่อออนไลน์ ๓) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง”^{๑๒๘} “กิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด ให้เยาวชนได้รับรู้ถึงข้อดีและจุดเด่นของชุมชนตนเอง เพื่อนำเสนอต่อบุคคลภายนอกและให้เยาวชนได้ลงมือทำ”^{๑๒๙} “มีโครงการ ให้เยาวชนได้ ฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูล และลงพื้นที่จริง”^{๑๓๐} “กิจกรรมปราชญ์ชาวบ้าน เช่น การเจาะน้ำจากต้นไผ่ การทำสวนผสม”^{๑๓๑} “ควรมีโครงการเกษตรทางเลือก เนื่องจากบางพื้นที่ทางภาคอีสานค่อนข้างแห้งแล้ง พืชบางชนิดไม่สามารถปลูกได้ เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอาจไม่มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงไม่สามารถทำรายได้จากพืชผักที่ตนปลูกได้ เช่นการปลูกพืชแบบเดิม ๆ ควรเปลี่ยนมาเป็นพืชหมุนเวียน หรือทำสวนผสม เลือกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เหมาะกับสภาพอากาศ และควรมีกิจกรรมสร้างเครือข่ายเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีใจรักบ้านเกิดรักการเกษตรจะช่วยผลักดันและต่อยอดการพัฒนาท้องถิ่นดียิ่งขึ้น”^{๑๓๒}

สรุปว่า ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมในรูปแบบการเรียนรู้บริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ การให้ความรู้ในสถานที่ที่เราจะจัดทำสื่อสร้างสรรค์ออกมา การเก็บรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อที่เราจะใช้ในการสื่อสารออกไปยังบุคคลภายนอกและการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมในพื้นที่นั้น ๆ โดยผ่านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญให้คำแนะนำ

๑.๖) ในส่วนของด้านการเขียน พบว่า “ควรเรียบเรียงเรื่องราวให้น่าสนใจ ไม่วกวน เข้าใจง่าย”^{๑๓๓} “การอบรมควรมีต่อเนื่อง เช่น อบรมไปและผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และนำมาอบรมครั้งต่อไปเพื่อหาข้อแลกเปลี่ยนและข้อแก้ไขให้ดีขึ้น และเป็นการกระตุ้น การทำงานของเด็ก ๆ และจะให้ดีต้องออกไปแลกเปลี่ยนแนวคิดของชุมชนตนเองกับต่างพื้นที่ เพื่อการพัฒนาและเกิดแนวคิดใหม่ ๆ”^{๑๓๔} “วิทยากร มีความรู้ ถ่ายทอดได้ดี”^{๑๓๕} “เป็นการนำเสนอจากสาเหตุที่ทำให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมนี้ขึ้นมาและเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ”^{๑๓๖} “อยากให้ผู้ดูแลในส่วนการปรับแต่งคำและโครงเรื่อง

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากเยาวชนบางคนยังมือใหม่ ไม่มีประสบการณ์การเขียนบทมาก่อน บทเรื่องจึงยังไม่ค่อยสมดุล”^{๑๓๗}

สรุปว่า ด้านการเขียนบท ควรเรียบเรียงเรื่องราวให้น่าสนใจ ไม่ฉวนววน เข้าใจง่าย เป็นการนำเสนอจากสาเหตุที่ทำให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมและเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ โดยผ่านทักษะ และใช้เวลาในการเขียนเรื่องราวสำคัญและมีระยะเวลาการฝึกอบรมที่เหมาะสม

๑.๗) ในส่วนของด้านการถ่ายภาพ พบว่า “หามุมกล้องที่แปลกใหม่ สวยงาม น่าสนใจ”^{๑๓๘} “สอนให้เยาวชนเกิดทักษะในการถ่ายภาพ”^{๑๓๙} “ควร หาวิทยากร ที่ ทำงาน เกี่ยวกับรายการทีวี”^{๑๔๐} “เก็บภาพจากปราชญ์ผู้นำเสนอและพูดคุย และมีภาพหลากหลายมุมมอง”^{๑๔๑} “อยากให้มีการลองถ่ายภาพ แล้วนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ดูว่า มุมไหนควรตั้งกล้อง ปรับแสงอย่างไร เพราะแต่ละคนจะมีกล้องต่างรุ่น ต่างคุณสมบัติกัน ก็จะช่วยให้เยาวชนรู้มุมเก็บภาพมากขึ้น”^{๑๔๒}

สรุปว่า ด้านการถ่ายภาพ ควรสอนเทคนิคให้เยาวชนได้เข้าใจถึงพื้นฐานการถ่ายภาพ เพราะถ้าพื้นฐานแน่น เยาวชนก็สามารถพัฒนาต่อยอดในขั้นต่อไปได้ อีกทั้งควรที่จะเพิ่มรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับบางคนที่ยังรูปไม่เป็น ควรมีการลงมือฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นการทดสอบว่าเยาวชนมีความเข้าใจในเรื่องการถ่าย มากเพียงใด

๑.๘) ในส่วนของด้านการทำคลิปสารคดี พบว่า “ให้ความรู้เสริมทักษะในการผลิตสื่อให้กับคนในชุมชน”^{๑๔๓} “เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่สามารถทำให้เรื่องราวที่ต้องการสื่อให้ถูกต้องตามเป้าหมายของบท จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสั้นไหลของเรื่องราวที่ดีและน่าสนใจ”^{๑๔๔} “อยากให้ฝึกนักเรียน ได้ปฏิบัติจริงก่อน ไม่ควรให้ทำเองโดยไม่มีเทคนิคใด ๆ เลย”^{๑๔๕} “ควรมีคลิปที่น่าสนใจเมื่อชมแล้วสามารถเกิดความสนใจอยากจะทำปฏิบัติหรือลงมือทำได้”^{๑๔๖} “เรียนรู้เครื่องมือจากโปรแกรมตัดต่อ เพื่อเชื่อมโยงจากการใช้ smartphone ไปยัง laptop”^{๑๔๗}

สรุปว่า ควรจัดสรรในเรื่องของเวลาให้มีความเหมาะสม เนื่องจากการตัดต่อวิดีโอต้องใช้เวลาและใช้ความชำนาญในเครื่องมือพอสมควร ดังนั้นควรใช้เวลาสำหรับมือใหม่ในการตัดต่อวิดีโออย่างน้อย ๙ - ๑๒ ชั่วโมง อีกทั้งควรฝึกให้เยาวชนได้เรียนรู้เครื่องมือจากโปรแกรมตัดต่อและลงมือปฏิบัติจริงก่อน ไม่ควรปล่อยให้ทำเองโดยไม่มีเทคนิคใด ๆ เลย

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นายมานพ สว่างจิต เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายวรปรัชญ์ ลาวัญย์วิไลวงศ์ เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

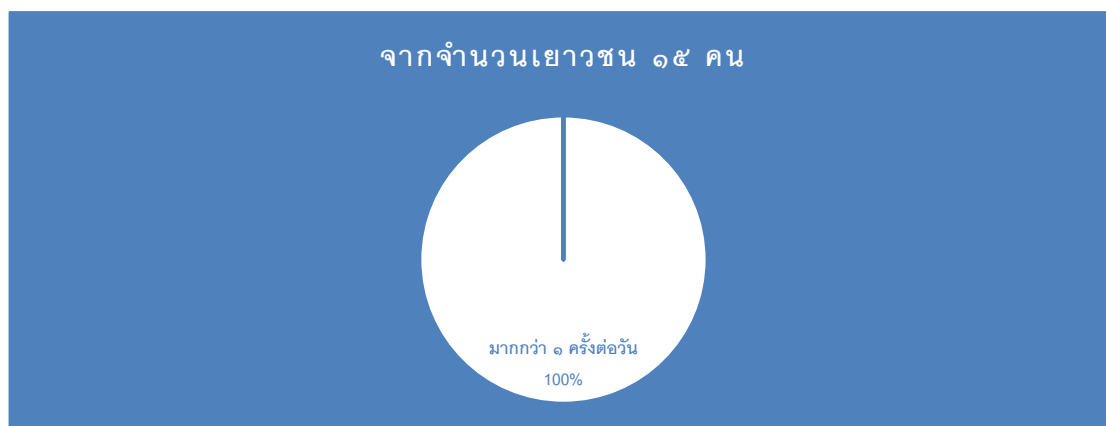
^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน เมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทัศนียภาพใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยากให้คณะผู้วิจัยได้จัด กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทัศนียภาพใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในบ้านเกิด ในรูปแบบการเรียนรู้บริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ การให้ความรู้ในสถานที่ที่เราจะจัดทำสื่อสร้างสรรค์ออกมา การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เพื่อที่เราจะใช้ในการ สื่อสารออกไปยังบุคคลภายนอกและการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมในพื้นที่นั้น ๆ โดยผ่านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญให้คำแนะนำ เนื่องจากการผลิตสื่อสร้างสรรค์มีความสำคัญกับยุคสมัยในปัจจุบัน เป็นอย่างมาก เพราะมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทวิดีโอ การสร้างสื่อสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ถ้าหากมองย้อนไปถึงแนวคิด ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะชาตผู้สืบทอดคนในท้องถิ่นอีกทั้งยังไม่ เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คน ทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็น ความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจ พอเพียง เพราะปัจจุบันปัญหาการทำเกษตรจะประสบปัญหาภัยแล้ง หรือแม้กระทั่งเกษตรกรบางคน ประสบความยากจน การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทัศนียภาพใหม่จึงเป็นแนวทางการเผยแพร่ความรู้ ใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกร เช่น การปลูกผักไร้ดิน หรือ ผักไฮโดรโพลิกส์ ก็เหมาะสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ ปลูกน้อย แลมนให้ผลผลิตดี ราคาตามตลาดที่สูงด้วย

๒) ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชน ผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทัศนียภาพใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

คณะผู้วิจัยได้ทำแบบฟอร์มสำรวจข้อมูลผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชน ผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทัศนียภาพใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้จัดทำ คำถามเบื้องต้นเพื่อสำรวจข้อมูลและความคิดเห็นของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ดังแผนภาพที่ ๘ - ๒๐ นี้

๑.๑) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้รับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของความถี่ในการ เข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของท่านบ่อยแค่ไหน

แผนภาพที่ ๘ ผลสำรวจเยาวชนการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๘ พบว่า เยาวชนมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ๑ ครั้งต่อวัน คิดเป็น ๑๐๐%

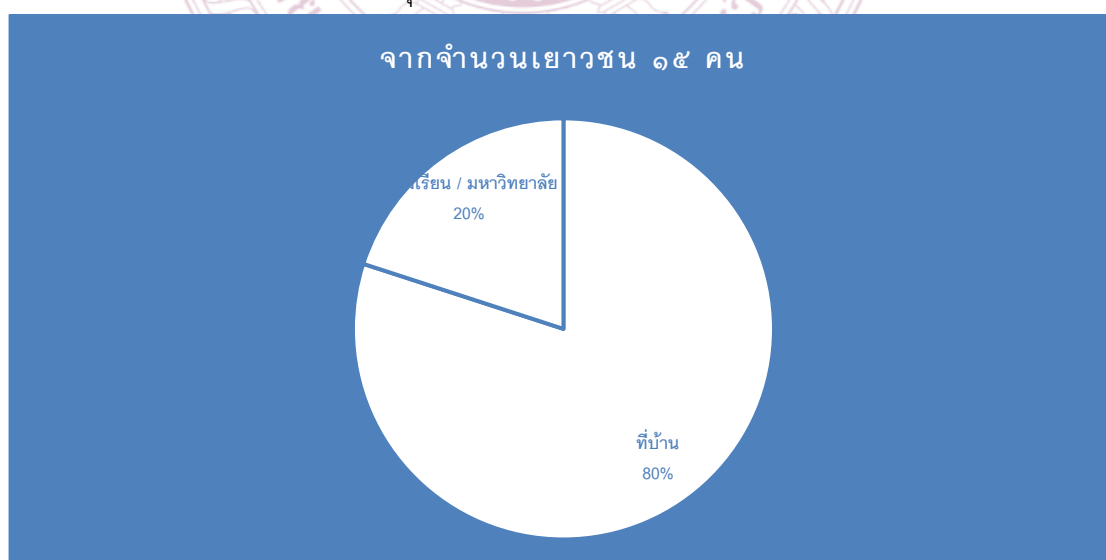
๑.๒) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวันในแต่ละครั้งของท่าน

แผนภาพที่ ๙ ผลสำรวจเยาวชนใช้เวลาในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๙ พบว่า เยาวชนใช้เวลาในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ๓ ชั่วโมง/วัน/ครั้ง คิดเป็น ๑๐๐%

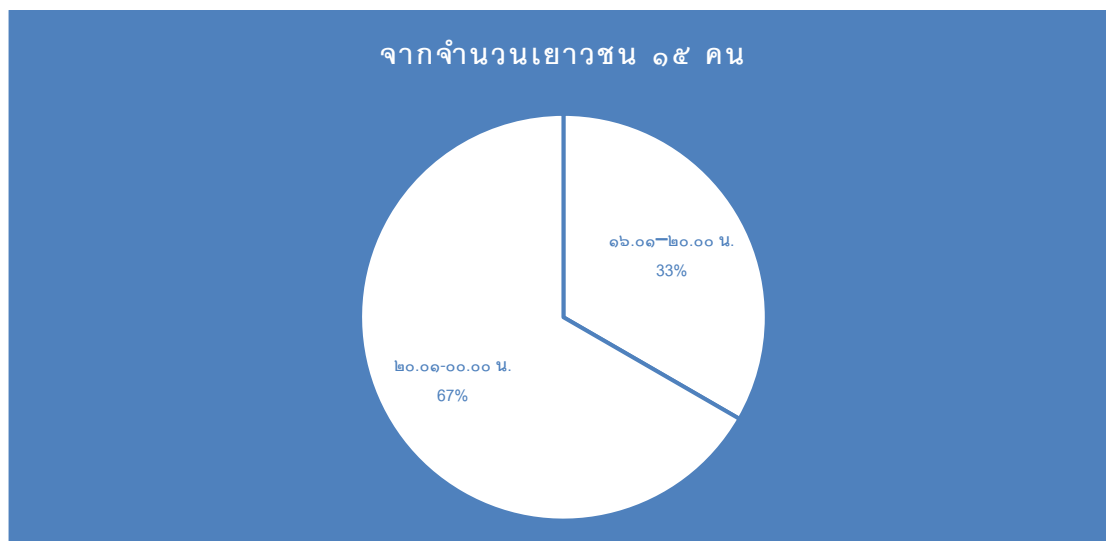
๑.๓) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของสถานที่ที่ท่านเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด

แผนภาพที่ ๑๐ ผลสำรวจเยาวชนใช้สถานที่ใดในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๐ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จากที่บ้าน คิดเป็น ๘๐% รองลงมา ที่ทำงาน คิดเป็น ๒๐%

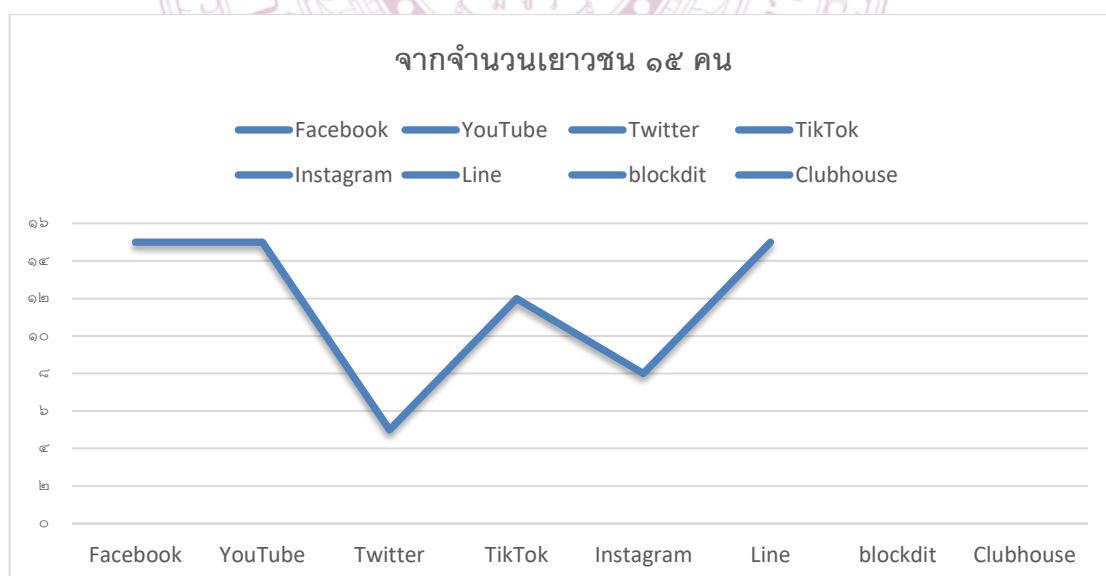
๑.๔) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของช่วงเวลาที่ท่าน
 เข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

แผนภาพที่ ๑๑ ผลสำรวจเยาวชนใช้ช่วงเวลาใดในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๑ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้ช่วงเวลา ๒๐.๐๑-๐๐.๐๐ น. คิดเป็น ๖๗%
 รองลงมา ๑๖.๐๑-๒๐.๐๐ น. คิดเป็น ๓๓%

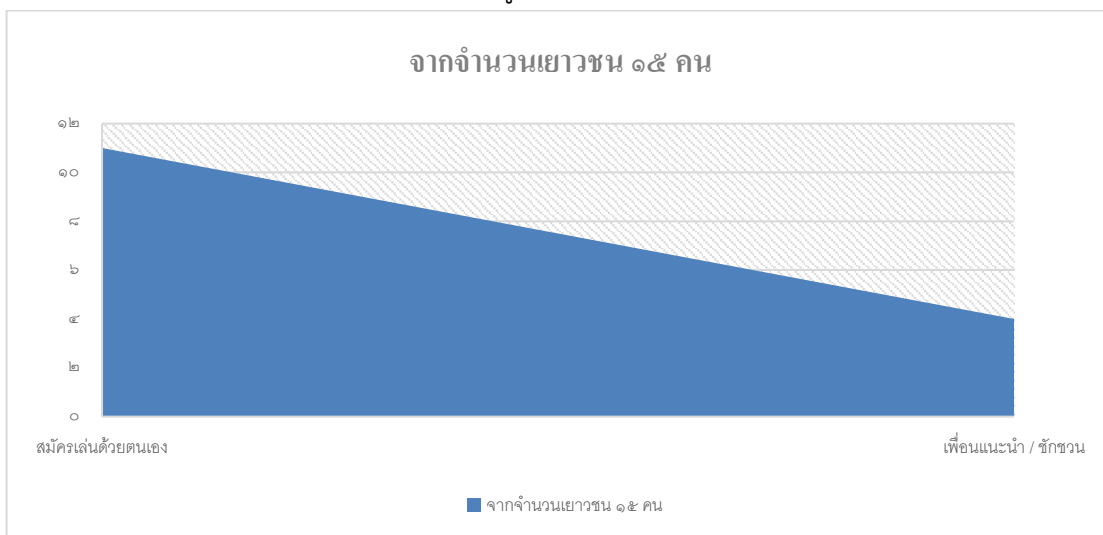
๑.๕) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านเข้าใช้
 บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

แผนภาพที่ ๑๒ ผลสำรวจเยาวชนเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๒ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้บริการ Facebook YouTube Line รองลงมาใช้
 บริการ TikTok Instagram และ Twitter ตามลำดับ

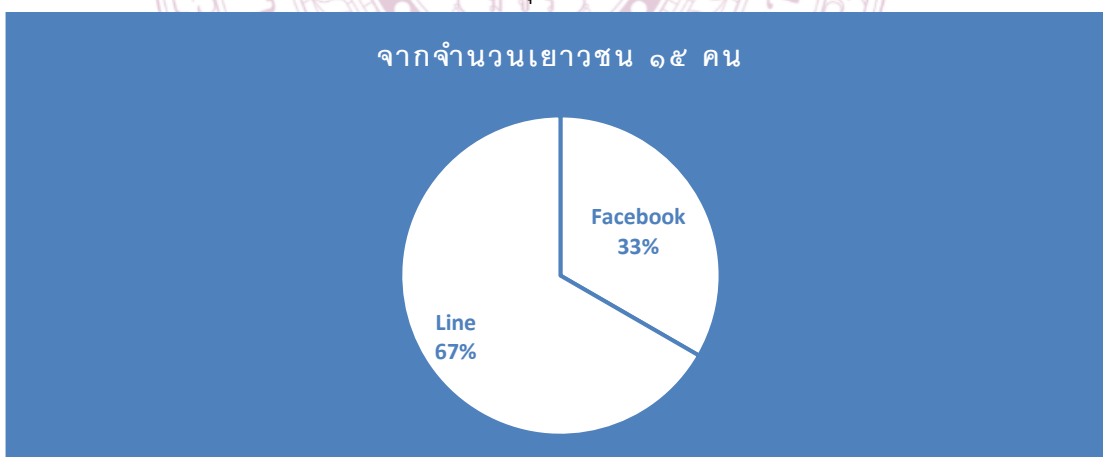
๑.๖) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้ได้อย่างไร

แผนภาพที่ ๑๓ ผลสำรวจเยาวชนรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างไร

จากภาพที่ ๑๓ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่สมัครงานด้วยตนเอง คิดเป็น ๗๓% ส่วนเยาวชนที่เพื่อนแนะนำ / ชักชวน คิดเป็น ๒๗%

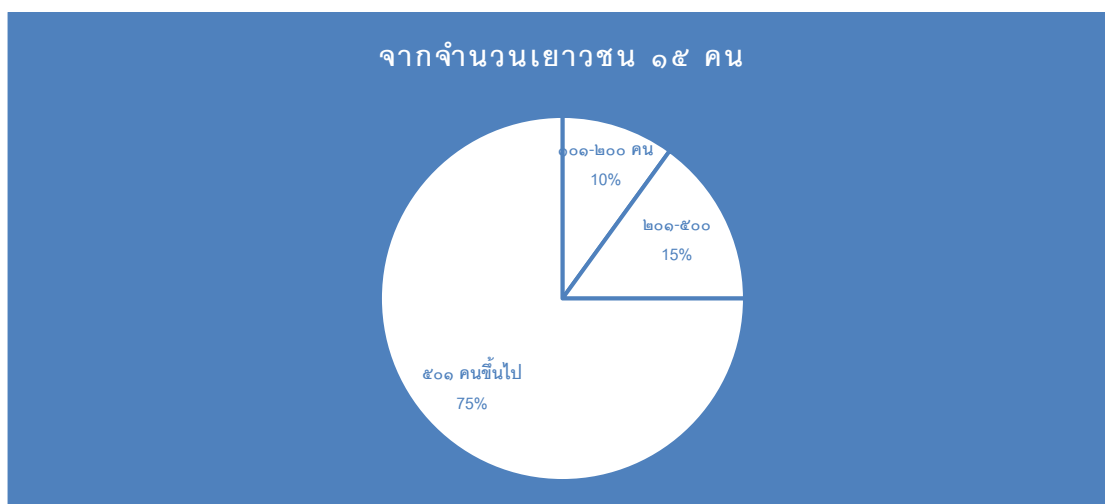
๑.๗) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

แผนภาพที่ ๑๔ ผลสำรวจเยาวชนใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดมากที่สุด

จากภาพที่ ๑๔ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้บริการ Line คิดเป็น ๖๗% รองลงมาใช้บริการ Facebook คิดเป็น ๓๓%

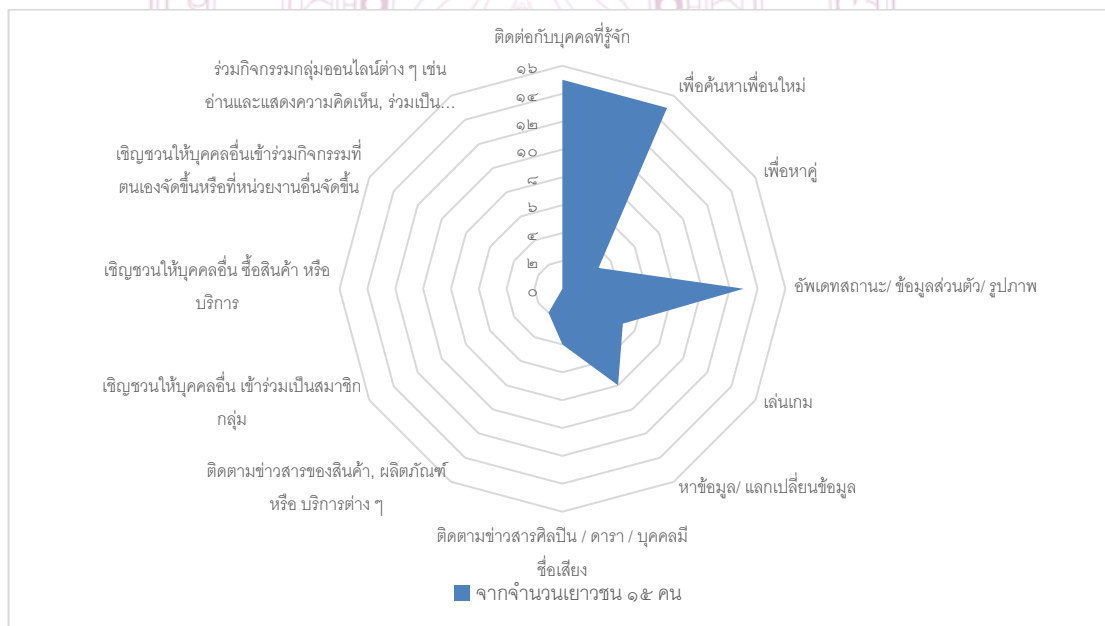
๑.๘) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นี้รวมทั้งหมดกี่คน (รวมทุกเว็บไซต์ที่ท่านมีอยู่)

แผนภาพที่ ๑๕ ผลสำรวจเยาวชนมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๕ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน ๕๐๑ คนขึ้นไป คิดเป็น ๗๕% รองลงมา จำนวน ๒๐๑-๕๐๐ คน คิดเป็น ๑๕% และ จำนวน ๑๐๑-๒๐๐ คน คิดเป็น ๑๐%

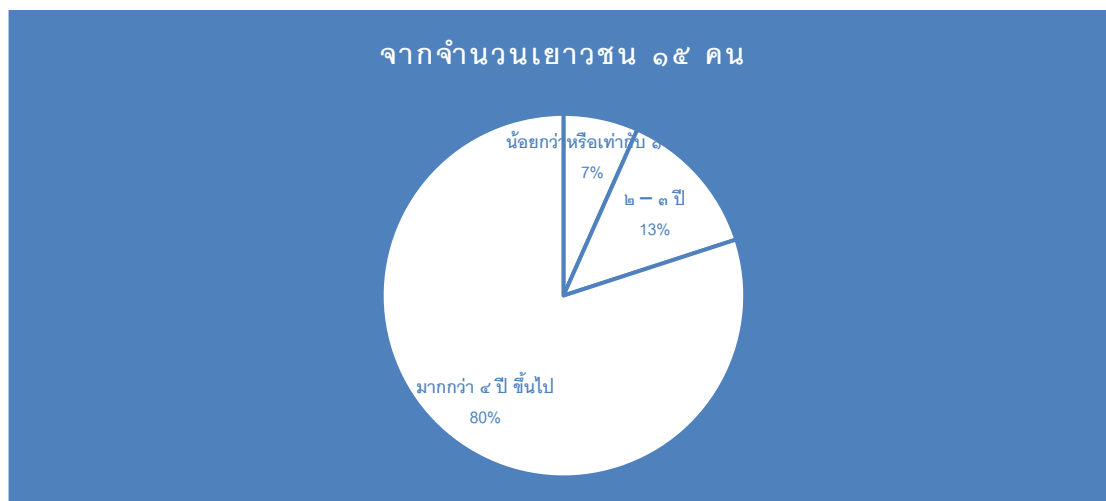
๑.๙) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของเหตุผลที่ท่านเข้าใช้เว็บไซต์สังคมออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

แผนภาพที่ ๑๖ ผลสำรวจเยาวชนในการใช้เว็บไซต์สังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๖ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์สังคมออนไลน์ในติดต่อกับบุคคลที่รู้จัก รองลงมาเพื่อค้นหาเพื่อนใหม่ อัปเดตสถานะ/ข้อมูลส่วนตัว/รูปภาพ หาข้อมูล/แลกเปลี่ยนข้อมูล เล่นเกม ติดตามข่าวสารศิลปิน/ดารา/บุคคลมีชื่อเสียง เพื่อหาคู่ และ ติดตามข่าวสารของสินค้า, ผลิตภัณฑ์ หรือ บริการต่าง ๆ ตามลำดับ

๑.๑๐) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของท่าน

แผนภาพที่ ๑๗ ผลสำรวจเยาวชนเรื่องประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

จากภาพที่ ๑๗ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่า ๔ ปี ขึ้นไป คิดเป็น ๘๐% รองลงมา ๒ - ๓ ปี คิดเป็น ๑๓% และ น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑ ปี คิดเป็น ๗%

๑.๑๑) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านเคย/ไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

แผนภาพที่ ๑๘ ผลสำรวจเยาวชนเคย/ไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกัน

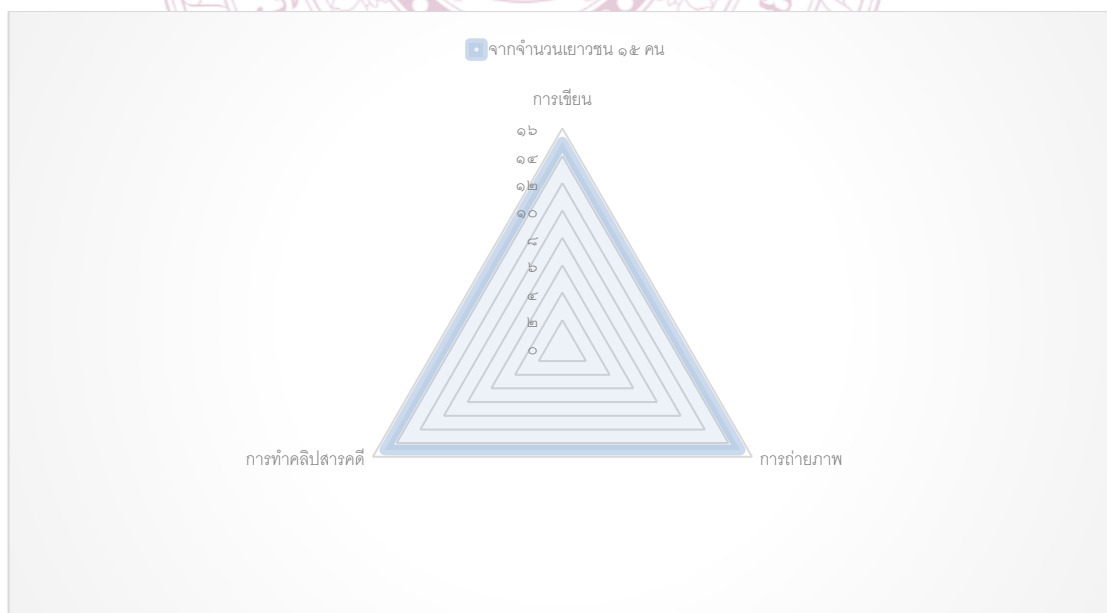
จากภาพที่ ๑๘ พบว่า เยาวชนไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ คิดเป็น ๑๐๐%

๑.๑๒) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของการเชิญมามีส่วนร่วมช่วยกันผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของท่าน ท่านจะเต็มใจเข้าร่วมด้วยไหมครับ/ค่ะ

แผนภาพที่ ๑๙ ผลสำรวจเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยฯ
จากภาพที่ ๑๙ พบว่า เยาวชนเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยฯ คิดเป็น ๑๐๐%

๑.๑๓) การสำรวจข้อมูลเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของท่านสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านไหนถ้าหากท่านเข้าร่วมโครงการฯ นี้ (สามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

แผนภาพที่ ๒๐ ผลสำรวจเยาวชนต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านไหน
จากภาพที่ ๒๐ พบว่า เยาวชนทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านการเขียน การถ่ายภาพ และ การทำคลิปสารคดี

สรุปได้ว่า จากการสำรวจข้อมูลผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เยาวชนมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ๑ ครั้งต่อวัน เวลาในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ๓ ชั่วโมง/วัน/ครั้ง ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จากที่บ้าน ใช้ช่วงเวลา ๒๐.๐๑-๐๐.๐๐ น. ใช้บริการ Facebook YouTube Line TikTok Instagram และ Twitter โดยที่เยาวชนส่วนใหญ่สมัครเล่นด้วยตนเอง และชอบเล่น Line เพื่อพูดคุยกับบุคคลที่รู้จัก พร้อมกับค้นหาเพื่อนใหม่เพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยที่เยาวชนแต่ละคนจะมีเพื่อนจำนวน ๕๐๑ คนขึ้นไป เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ๔ ปี ขึ้นไป อีกทั้งเยาวชนไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ ทำให้เยาวชนเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยฯ เนื่องจากเยาวชนทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านการเขียน การถ่ายภาพ และการทำคลิปสารคดี ซึ่งสิ่งที่เยาวชนคาดหวังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมในครั้งนี้ คือ ต้องการประสบการณ์ในการตัดต่อคลิปวิดีโอสร้างสรรค์ พร้อมกับได้รับความรู้ใหม่ ๆ และเค้าก็กำลังศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการตัดต่อจึงคาดหวังจะนำเอาความรู้ไปพัฒนาตัวเอง และ คาดหวังว่าจะตัดต่อคลิปโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้นไป

๓) ขั้นตอนการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) แบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ๑) แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี และ ๒) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลดังต่อไปนี้

๒.๑) การสังเกตพฤติกรรมเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมฯ จำนวน ๑๕ คน ในเรื่องของความร่วมมือในการทำกิจกรรม การกล้าออกมาแสดงความสามารถ และการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน พบว่า เยาวชนที่เข้ารับการอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง ๑๕ คน ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกข้อ เนื่องจากเยาวชนทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านการเขียนบท การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ และการตัดต่อวิดีโอ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ถึงแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่น ในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญมากในยุคสมัยปัจจุบัน

๒.๒) การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของเยาวชนฯ จำนวน ๕ กลุ่ม ในเรื่องการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การนำเสนอผลงานที่น่าสนใจ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด พบว่า เยาวชนที่เข้ารับการอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ได้พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ออกมาจำนวน ๕ เรื่อง ประกอบไปด้วย ๑) กลุ่ม "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชีวิตตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ๒) กลุ่ม สวนผักออแกนิก ส่วนคุณโยมออน หรือ คุณโยม บังอร มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา ๓) กลุ่ม "เบ้งมาศหลากหลาย in โนนผึ้ง" จากโรงเรียน

อุบลราชธานีศรีวนาลัย ๔) กลุ่ม "ลุงเสน่ห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม และ ๕) กลุ่ม "กระต๊อบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม จากการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของกลุ่มเยาวชนใน ครั้งนี้ทำให้ผู้นำและคนในชุมชนมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังได้ผลิตสื่อสร้างสรรค์เสร็จตาม ระยะเวลาที่คณะผู้วิจัยได้กำหนด

สรุปได้ว่าการสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมแบบรายบุคคลและรายกลุ่มบุคคล พบว่า เยาวชนทุกคนต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ อีกทั้งยังได้ผลิตสื่อ สร้างสรรค์ออกมาได้จำนวน ๕ เรื่อง และเสร็จตามระยะเวลาที่คณะผู้วิจัยได้กำหนด ซึ่งเยาวชนทุก กลุ่มได้ทุ่มเท และสนุกสนานกับการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด อุบลราชธานี ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้

๓) แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) (ใช้กับผู้เข้าร่วมโครงการอบรมทุก ท่าน) เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด อุบลราชธานี

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพ เพศ บทบาทหน้าที่ และ สังกัด/หน่วยงาน ปรากฏรายละเอียดในตาราง ๔.๑

ตาราง ๔.๑ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในการเข้าร่วมกิจกรรมการผลิตสื่อให้กับ เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม สถานภาพ เพศ บทบาทหน้าที่ และ สังกัด/หน่วยงาน

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
๑. สถานภาพ			
๑.๑ พรหมชีวิต		๗	๒๔.๑
๑.๒ คฤหัสถ์		๒๒	๗๕.๙
รวม		๒๙	๑๐๐.๐๐
๒. เพศ			
๒.๑ ชาย		๒๕	๘๖.๒
๒.๒ หญิง		๔	๑๓.๘
รวม		๒๙	๑๐๐.๐๐
๓. บทบาทหน้าที่			
๓.๑ ครูพี่เลี้ยง/คณาจารย์		๖	๒๐.๗
๓.๒ นักวิจัย/คณะผู้วิจัย		๒	๖.๙
๓.๓ นักเรียน/นักศึกษา/นิสิต		๑๖	๕๕.๒
๓.๔ ประชาชนทั่วไป		๕	๑๗.๒
รวม		๒๙	๑๐๐.๐๐

ตาราง ๔.๑ (ต่อ)

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
๔.	สังกัด		
๔.๑	กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม	๗	๒๔.๑
๔.๒	กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย	๗	๒๔.๑
๔.๓	กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา	๖	๒๐.๗
๔.๔	ที่อื่น ๆ	๙	๓๑.๑

รวม

๒๙

๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๑ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็น คฤหัสถ์ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๙ รองลงมาเป็นพรหมจารี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒ รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ เมื่อจำแนกตาม บทบาทหน้าที่ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา/นิสิต คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๒ รองลงมาเป็นครูพี่เลี้ยง/ คณาจารย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗ เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒ และ เป็นนักวิจัย/ คณะผู้วิจัย คิดเป็นร้อยละ ๖.๙ เมื่อจำแนกตามสังกัด ส่วนใหญ่มาจากที่อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ รองลงมาจากกลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ มากจากกลุ่มเยาวชนจาก โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ และมาจากกลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนศรีศาสน วิทยา คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับ เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม และรายด้าน ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท ๒) ด้าน การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ ๓) ด้านการเรียนรู้ทฤษฎี การผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ ๔) ด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ๕) ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน) และ ๖) ด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ ปรากฏรายละเอียดในตาราง ๔.๒

ตาราง ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

ให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม และ รายด้าน

ด้านที่	การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับ เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดอุบลราชธานี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็นต่อการ จัดกิจกรรม การฝึกอบรม	อันดับ ที่
๑	การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท	๔.๑๗	.๕๑๗	มาก	๕
๒	การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ	๔.๒๗	.๕๘๕	มาก	๓

๓	การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ	๔.๒๘	.๔๖๓	มาก	๒
๔	การเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์	๔.๒๐	.๖๒๐	มาก	๔
๕	การลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน)	๔.๔๔	.๔๗๘	มาก	๑
๖	การนำเสนอคลิปวิดีโอ	๔.๑๐	.๕๑๔	มาก	๖
รวม		๔.๒๔	.๓๙๗	มาก	

จากตาราง ๔.๒ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๔$ S.D. = .๓๙๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) ($\bar{X} = ๔.๔๔$ S.D. = .๔๗๘) มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สูงกว่าด้านอื่น ๆ และด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ ($\bar{X} = ๔.๑๐$ S.D. = .๕๑๔) มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

ตาราง ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	อันดับที่
๑	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้	๔.๕๘	.๕๔๘	มากที่สุด	๑
๒	เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันท่วงที แปรเปลี่ยนแตกต่างไปจากการเรียนปกติ	๔.๐๗	.๕๗๙	มาก	๖
๓	เนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	๓.๙๗	.๘๑๐	มาก	๘
๔	เนื้อหามีส่วนสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา	๔.๒๓	.๗๐๕	มาก	๔
๕	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม	๓.๘๒	.๘๕๔	มาก	๙
๖	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการความคิด	๔.๔๑	.๗๕๑	มาก	๒

๗	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และ สามารถจดจำได้นาน	๔.๐๒	.๘๑๐	มาก	๗
๘	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้	๔.๐๗	.๗๐๒	มาก	๕
๙	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	๔.๔๑	.๖๓๗	มาก	๓
รวม		๔.๑๗	.๕๑๗	มาก	

จากตาราง ๔.๓ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๑๗ S.D. = .๕๑๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก โดยข้อผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๔.๕๘ S.D. = .๕๔๘) และข้อผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๒ S.D. = .๘๕๔)

ตาราง ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	อันดับที่
๑	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้	๔.๔๖	.๗๕๕	มาก	๒
๒	เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันท่วงที แปรเปลี่ยนแตกต่างไปจากการเรียนปกติ	๔.๓๕	.๖๖๘	มาก	๓
๓	เนื้อหามีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	๔.๑๕	.๗๔๔	มาก	๗
๔	เนื้อหามีส่วนสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา	๔.๕๖	.๕๕๒	มากที่สุด	๑
๕	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม	๔.๑๒	.๖๙๕	มาก	๘
๖	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด	๔.๒๘	.๖๘๖	มาก	๔
๗	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และ สามารถจดจำได้นาน	๔.๒๕	.๗๑๕	มาก	๕
๘	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้	๔.๐๐	.๗๖๐	มาก	๙
๙	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	๔.๒๓	.๘๐๙	มาก	๖

รวม	๔.๒๗	.๕๘๕	มาก
จากตาราง ๔.๔ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพนิ่งและภาพวิดีโอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๗$ S.D. = .๕๘๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก โดยข้อเนื้อหาที่น่าสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๕๖$ S.D. = .๕๕๒) และข้อทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๐๐$ S.D. = .๗๖๐)			

ตาราง ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	อันดับที่
๑	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้	๔.๔๖	.๕๐๕	มาก	๑
๒	เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันท่วงที แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ	๔.๐๗	.๖๖๔	มาก	๙
๓	เนื้อหามีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	๔.๓๘	.๗๘๑	มาก	๔
๔	เนื้อหาที่น่าสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา	๔.๔๓	.๕๐๒	มาก	๓
๕	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม	๔.๓๐	.๖๙๔	มาก	๕
๖	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด	๔.๑๐	.๗๑๘	มาก	๗
๗	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถจดจำได้นาน	๔.๔๓	.๖๘๐	มาก	๒
๘	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้	๔.๐๗	.๗๐๒	มาก	๘
๙	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	๔.๒๘	.๖๐๔	มาก	๖
รวม		๔.๒๘	.๕๖๓	มาก	

จากตาราง ๔.๕ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ใน

ด้านการเรียนรู้ทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$ S.D. = .463) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$ S.D. = .505) และข้อเนื้อหาที่น่าสนใจ ทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.07$ S.D. = .664)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	การเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	อันดับที่
๑	สามารถเขียนคอนเทนต์ (Content) ได้	4.33	.621	มาก	๑
๒	การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม	4.10	.852	มาก	๔
๓	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน	4.23	.667	มาก	๒
๔	มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	4.15	.874	มาก	๓
รวม		4.20	.620	มาก	

จากตาราง 4.6 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .620) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อสามารถเขียนคอนเทนต์ (Content) ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$ S.D. = .621) และข้อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = .852)

ตาราง 4.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	การลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการ	อันดับที่
--------	---	-----------	------	------------------------	-----------

จัดกิจกรรม การฝึกอบรม					
๑	การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม	๔.๕๓	.๕๐๕	มากที่สุด	๒
๒	การมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหา	๔.๔๑	.๖๓๗	มาก	๓
๓	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับชุมชน	๔.๖๑	.๕๙๐	มากที่สุด	๑
๔	เต็มใจ หุ่่มเท พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ	๔.๒๐	.๖๕๖	มาก	๔
รวม		๔.๔๔	.๔๗๘	มาก	

จากตาราง ๔.๗ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตรายการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$ S.D. = .๔๗๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก โดยข้อมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.61$ S.D. = .๕๙๐) และข้อเต็มใจ หุ่่มเท พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .๖๕๖)

ตาราง ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ โดยภาพรวม และ รายข้อ

ข้อที่	การนำเสนอคลิปวิดีโอ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	อันดับที่
๑	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/สถานที่	๔.๐๒	.๖๒๗	มาก	๕
๒	มีการจัดลำดับเนื้อหาขั้นตอนการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม	๔.๔๘	.๗๒๐	มาก	๑
๓	ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสมกับระยะเวลาที่นำเสนอ	๔.๐๒	.๘๔๒	มาก	๔
๔	การจัดแสง สี และเสียงมีความเหมาะสม	๓.๘๙	.๗๕๓	มาก	๗
๕	การใส่ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน	๔.๑๐	.๖๔๐	มาก	๓
๖	การใช้ภาพประกอบในสื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสม	๓.๙๒	.๘๓๙	มาก	๖

๗	การออกแบบสื่อวีดิทัศน์มีความน่าสนใจ	๔.๒๘	.๗๕๙	มาก	๒
	ชวนติดตาม				

รวม	๔.๑๐	.๕๑๔	มาก
-----	------	------	-----

จากตาราง ๔.๘ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในด้านการนำเสนอคลิปวิดีโอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$ S.D. = .๕๑๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อมีการจัดลำดับเนื้อหาขั้นตอนการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๘$ S.D. = .๗๒๐) และข้อการจัดแสง สี และเสียงมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๘๙$ S.D. = .๗๕๓)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมได้ใช้ในตอนลงพื้นที่ และควรเพิ่มระยะเวลาในการติดต่อคลิปวิดีโอให้นานกว่านี้

ในส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องกระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยากให้มีกิจกรรมกลุ่ม กระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม ควรมีกิจกรรมนัดพบกันการสวดเทวกรรม เพื่อเพิ่มบรรยากาศให้สนุกยิ่งขึ้น

๔) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

หลังจากที่ คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน แล้วได้นำผู้เข้าร่วมอบรมมาทำการสนทนากลุ่มในเรื่องดังต่อไปนี้

๔.๑) การแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง พบว่า การวางแผนกิจกรรมและประเด็นเนื้อหาของการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ยังขาดการเชื่อมโยงประเด็นเกษตรทฤษฎีใหม่^{๑๔๘} การสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการโดยการประชาสัมพันธ์โดยวิธีการต่างเพื่อแจ้งการขับเคลื่อนโครงการให้ประชาชนทราบ และสร้างแนวร่วมให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ^{๑๔๙} ปัญหาในเรื่องความพร้อมของโรงเรียนที่ส่งเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้การอบรมครั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนน้อย^{๑๕๐} น้อยมาก เพราะ คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและร่วมในการผลิตสื่อ

^{๑๔๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๔๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ของเยาวชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น^{๑๕๑} ควรอธิบายรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจแนะนำประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และแจ้งเส้นทางหน่วยที่ตั้งให้ชัดเจน^{๑๕๒} แนวทางในการพัฒนารายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ควรจัดการให้แหล่งเรียนรู้ที่จะไปลงพื้นที่ได้ให้ความรู้ทั่วไป สร้างที่มาของกิจการ ผู้ให้ความรู้หรือวิทยากรประจำกลุ่มต้องมีภูมิรู้เหมาะสมกับองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดออกมา^{๑๕๓} เรียงลำดับความน่าสนใจของแต่ละชุมชนให้มีความโดดเด่นและดึงดูดมากขึ้น^{๑๕๔} เป็นต้น

๔.๒) การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ พบว่า ทักษะของเยาวชนค่อนข้างน้อย^{๑๕๕} แนะนำการถ่ายภาพและการใช้เทคนิคในการถ่ายภาพให้ได้ภาพที่คมชัด^{๑๕๖} นักเขียน/ช่างภาพ ให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่กว้างไป ทำให้เยาวชนผู้เข้าอบรมเกิดจินตนาการที่หลากหลายและแตกประเด็น ไม่เข้ากรอบเกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นเอง^{๑๕๗} เยาวชนมีทักษะน้อยแต่เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว เนื่องจากเป็นเยาวชนในช่วงวัยที่มีการพัฒนาตนได้วัย และทักษะด้านเทคโนโลยีรวดเร็ว โดยทั้งการผลิตสื่อสร้างสรรค์ในองค์กรรวมถึงสมบูรณ์แบบ และพัฒนาต่อผู้รับการอบรมได้ลงตัว^{๑๕๘} ควรจะให้เวลาวิทยากรมากกว่านี้เพราะรู้สึกทำให้เวลาวิทยากรในการบรรยายน้อยเกินไปคะ^{๑๕๙} ควรเสริมเนื้อหาที่ผสมผสานศาสตร์ด้านวิชาการเข้าไปเพื่อให้สื่อเกิดความน่าสนใจและเกิดประโยชน์สูงสุด^{๑๖๐} ด้านการเขียนหรือบรรยายภาพใช้คำที่น่าสนใจและดึงดูดต่อสิ่งนั้นรวมถึงเสียงของผู้บรรยาย ต้องชัดเจน อักษระ ถูกต้อง และเส้นเสียงมีความไพเราะ^{๑๖๑} เป็นต้น

๔.๓) การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ พบว่า ปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่ถ่ายรูปได้ แต่ยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีในการถ่ายรูป^{๑๖๒} ควรเน้นในเรื่องของ

^{๑๕๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปันทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปันทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๕๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

อุปกรณ์ในการถ่ายภาพและการจัดองค์ประกอบภาพ^{๑๖๓} ฝึกฝนไปเรื่อย ๆ^{๑๖๔} เยาวชนมีความสามารถเบื้องต้นมากเพียงพอ การพัฒนาต่อในเทคนิคดังกล่าว อาจจะมีการจัดกิจกรรมและประกวดการผลิตสื่อสู่เวทีระดับชาติและนานาชาติต่อไป^{๑๖๕} ศึกษาข้อมูลใหม่ มิติใหม่ ๆ ในการถ่ายภาพ^{๑๖๖} การถ่ายภาพควรมีทุกมุมมอง เพื่อให้เห็นถึงภาพในการบรรยาย^{๑๖๗} ต้องฝึกสังเกตและทดลองถ่ายทำบ่อย ๆ และศึกษาวิธีการถ่ายภาพเพิ่มเติม^{๑๖๘} เป็นต้น

๔.๔) การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี พบว่า ปัญหาเกิดจากการวางแผนการจัดทำคลิปที่ยังไม่สรุปเนื้อหาได้ชัดเจน^{๑๖๙} อุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีราคาแพง^{๑๗๐} ระยะเวลาในการทำงานมีเวลาน้อย ทำให้บางคลิปขาดการนำเสนอ^{๑๗๑} หากเยาวชนผู้ผลิตคลิปวิดีโอควรต้องจัดเรียงเนื้อหา หรือประเด็นที่ชัดเจนที่สุด เยาวชนดังกล่าว อ่านหนังสือน้อยลงการสรุปเนื้อหาที่จะเล่าเรื่องจึงดูขาด ๆ เกิน ๆ และดูขาดการเชื่อมโยงประเด็นที่จะถ่ายทอด^{๑๗๒} ควรทำงานเป็นทีม และแชร์ความคิด ในการทำสื่อ^{๑๗๓} ต้องมีหัวเรื่องหรือประเด็นที่ชัดเจน สื่อหรือภาพที่เสนอพร้อมการใช้แอปเฟดต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมมีความตื่นตัวและสนใจในรายละเอียดมากขึ้น^{๑๗๔} หากการทำคลิปสารคดีมีการเล่าเรื่องที่มาและความสำคัญและเชื่อมโยงสาระสำคัญของคลิป จนเน้นมาที่การสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างลงตัวได้ ก็จะทำให้คลิปสารคดีมีคุณภาพและมาตรฐาน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น^{๑๗๕} เป็นต้น

๔.๕) การเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ พบว่า เยาวชนขาดการเชื่อมโยงเนื้อหา หรือการเล่าเรื่องให้ดูสัมพันธ์กัน^{๑๗๖} ความคิดเห็นตรงข้ามกันหรือความคิดเห็นแตกต่างกันในหมู่

^{๑๖๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๖๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

คณะ^{๑๗๗} การวางโครงเรื่องในการถ่ายภาพเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันควรวางโครงการและวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายของภาพ^{๑๗๘} บางคนจับประเด็นไม่ถูก ทำให้เรื่องไม่น่าสนใจ^{๑๗๙} การเตรียมประเด็นที่จะเล่าเรื่อง ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาที่มาและความสำคัญของเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่^{๑๘๐} การอบรมในครั้งนี้ ต้องถอดบทเรียนประเด็นดังกล่าว และส่งเสริมการอบรมเนื้อหาการเตรียมประเด็นให้กระชับ รวมถึงเน้นให้เยาวชนเตรียมเนื้อหาให้เกิดความสร้างสรรค์ ดีใจที่ยี่ให้แตก เพื่อเร่งให้คุณภาพด้านการเตรียมประเด็น เกิดมาตรฐาน ผู้เข้าอบรมเกิดความเข้าใจและถ่ายทอดสื่อออกมาอย่างสมบูรณ์ ในระยะเวลาที่กำหนด^{๑๘๑} ต้องหาจุดเด่นในเรื่องนั้น ๆ แล้วนำเสนอ^{๑๘๒} เป็นต้น

๔.๖) การทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) พบว่า ปัญหาในการทบทวนการเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เกิดจากช่วงวัยของเยาวชนไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพของงาน แต่กลับสร้างงานออกมาตามใจตนเท่านั้น^{๑๘๓} เยาวชนส่วนใหญ่สามารถใช้ความรู้จากการเรียนทฤษฎีมาประยุกต์ใช้^{๑๘๔} ควรสร้างจิตสำนึกต่อการผลิตสื่อและถ่ายทอดเนื้อหาให้เยาวชนสร้างสรรค์งานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเผยแพร่สู่สังคม และเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย^{๑๘๕} การตัดต่อภาพและการทำคลิปที่แสดงเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกัน^{๑๘๖} ควรทำบ่อยครั้งเพื่อให้เกิดทักษะ^{๑๘๗} ควรทำเรียงตามลำดับในการผลิตสื่อและสอดแทรกสิ่งที่น่าสนใจหรือจุดเด่นของสื่อนั้นเข้าไป^{๑๘๘} ทำความเข้าใจให้มากขึ้น^{๑๘๙} เป็นต้น

^{๑๗๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๗๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนีสัย เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๘๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๔.๗) การลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) พบว่า มีเสียงรถที่ผ่านไปมา^{๑๙๐} ทุกท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี^{๑๙๑} การใช้ภาษาในการสื่อสาร การเดินทางในแต่ละพื้นที่^{๑๙๒} คนในชุมชนให้ความร่วมมือและร่วมใจในการผลิตสื่อของเยาวชนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น^{๑๙๓} ก่อนจะลงพื้นที่ ควรมีจุดหมายชัดเจน นัดหมายเวลาในการทำงาน^{๑๙๔} ควรศึกษาเส้นทางให้ชัดเจนก่อนลงพื้นที่^{๑๙๕} ควรกระจายพื้นที่ให้มีความกว้าง และจัดโครงการเพื่อสร้างสรรค์สื่อ/ผลิตสื่อให้ครอบคลุมทั้งตำบล^{๑๙๖} เป็นต้น

๔.๘) การนำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) พบว่า เยาวชนมีความสร้างสรรค์ในการนำเสนอผลงานมาก^{๑๙๗} การเก็บงานไม่เพียงต่อเวลา การทำคลิปเวลาสั้นไป^{๑๙๘} เยาวชนสามารถนำเสนอตัวอย่างผลงานได้อย่างยอดเยี่ยม^{๑๙๙} การนำเสนอทุกท่านมีความตั้งใจและร่วมมือกันเป็นอย่างดี^{๒๐๐} ขอชื่นชมความสร้างสรรค์ในการนำเสนอ ถือว่ายอดเยี่ยม เพราะเยาวชนเองกล้าคิดและกล้าเปิดรับสื่อใหม่ ๆ ทำให้การนำเสนอผลงานราบรื่นและกระชับ เข้าใจถึงการเสนอผลงานที่ตนได้รังสรรค์ขึ้น การอบรมครั้งนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์อีสานใต้ รุ่นที่๑ ได้อย่างมีคุณภาพ^{๒๐๑} ควรจัดหาพื้นที่ในการจัดแสดงผลงานต่าง ๆ^{๒๐๒} ควรที่จะบอกเล่าเนื้อหาเป็นจุดเด่นของเรื่องนั้นๆ ไม่ต้องยาวมากเหมือนวิธีการนำเสนอผลงานต่าง ๆ^{๒๐๓} เป็นต้น

สรุปได้ว่าจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เข้าร่วมอบรมที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด พบว่า เยาวชนได้สะท้อนความคิดในเรื่องของการใช้ทักษะจากการเรียนรู้ในเรื่องทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียน การถ่ายภาพ และการทำคลิปสาร

^{๑๙๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนัสย์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายฉัตรยา ป้องสิงห์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุรเชษฐ์ วิเชียร เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๑๙๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายอาจันต์ รอบรู้ดี เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๒๐๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระลิขิตสนตจิตโต ปั่นทอง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๒๐๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิม ศรีปริง เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๒๐๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระอานันท์ พลนัสย์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๒๐๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

คดี ว่า ควรต้องฝึกฝนและทำตามทฤษฎีที่ได้ศึกษามาบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดทักษะ เนื่องจากการลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อย จะเกิดความชำนาญ และสามารถต่อยอดไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการได้เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาด้านเอง หลังจากที่ได้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - ๑๙ ทำให้ไม่สามารถไปทำในสิ่งที่ตนเองชอบได้ ซึ่งอยากให้คณะผู้วิจัยได้จัดโครงการในรูปแบบนี้อีก ส่วนการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตรายการ) เยาวชนได้สะท้อนถึงปัญหาว่า ควรจะมีอุปกรณ์ให้ใช้ อย่างเช่น ไมล์ เพื่อให้คุณภาพของวิดีโอออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เนื่องจากระยะเวลาในการจัดกิจกรรมน้อยไป หากมีรอบต่อไปอยากให้เพิ่มระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งควรเพิ่มกิจกรรมสนทนากลุ่มการเข้ามาแทรกบ้าง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการกับวิทยากรในการอบรม

๔.๑.๓ เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

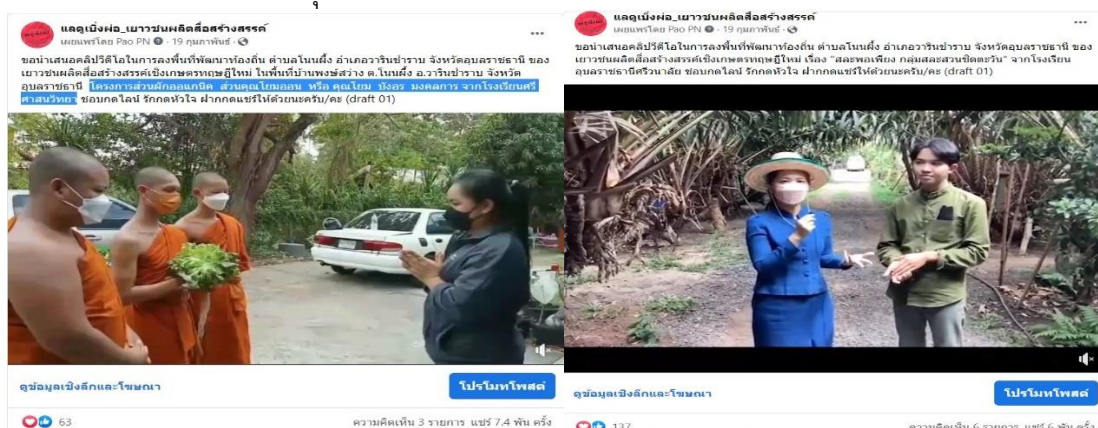
การจัดเวทีพบทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

กระบวนการนำข้อมูลคืนสู่ชุมชนในงานวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้ใช้การจัดประกวดแข่งขันสื่อสร้างสรรค์ ในหัวข้อ “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” โดยการผลิตสื่อสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เพื่อถ่ายทอดแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ของชุมชนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีผู้ร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสิน มาจากแหล่งจากร้านไม้ไผ่วิถีอีสาน, โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง), สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ, สวนสละ ดร.ชิดตะวัน สละไร่ สารพิษ รัชชาติดี ราคาบุญ, ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ) และ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน ผู้อำนวยการโรงเรียน นวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา ในการนี้เยาวชนได้ผลิตสื่อสร้างสรรค์สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดออกมา จำนวน ๕ เรื่อง ประกอบไปด้วย

๑) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง โครงการสวนผักอเนกนิค สวนคุณโยมออน หรือ คุณโยม บั๋งอ มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา ๒) รูปด้านขวาเป็นผลงานเรื่อง "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชิตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย

๓) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง "เบ็จมาศหลากหลาย in โนนผึ้ง" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ๔) รูปด้านขวาเป็นผลงานเรื่อง "กระติบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

๕) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง "ลุงเสน่ห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม ส่วนรูปด้านขวาเป็นภาพประทับใจของกลุ่มเยาวชน วิทยากร คณะผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และคนในชุมชน แสดงออกถึงความประทับใจหลังจากที่ได้เข้าร่วมการอบรมผลิตสื่อสร้างสรรค์ สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

๒๒

แบบประเมินคุณภาพสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ใช้กับคณะกรรมการตัดสิน)

โครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

“แลดูเบ้งผอ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๓)

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน)

ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

รายการประเมิน	ผลการประเมิน (กลุ่ม)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑. วิธีการนำเสนอ (๒ คะแนน)					
๑.๑ วิธีการนำเสนอเนื้อหา					
๑.๒ ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอ					
๒. การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ (๓ คะแนน)					
๒.๑ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด					
๒.๒ เนื้อหาความเหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชน					
๒.๓ เนื้อหาช่วยส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชนและสามารถนำไปใช้ได้จริง					
๓. ตัวอักษรและภาพ (๓ คะแนน)					
๓.๑ ตัวอักษร (แบบ / ขนาด / สี)					
๓.๒ เทคนิคพิเศษ / การจัดองค์ประกอบของศิลป์ / รายละเอียดภาพ					
๓.๓ การลำดับภาพ					
๔. เสียง (๒ คะแนน)					
๔.๑ เสียงบรรยาย (น้ำเสียง / การอ่านออกเสียง / อักษร / จังหวะการอ่าน)					
๔.๒ เสียงดนตรีประกอบ (ความชัดเจน / ระดับความดัง / ตรง / สัมพันธ์เหมาะสมกับภาพและการบรรยาย)					
รวม (๑๐ คะแนน)					

ผลการประเมิน

[] สื่อมีคุณภาพ (คะแนนรวม ๖-๑๐)

[] สื่อควรปรับปรุง (คะแนนรวม ๐-๕)

(.....)

ผู้ประเมิน

เกณฑ์ในการตัดสินผลงานมี ดังนี้

๑) วิธีการนำเสนอ (๒ คะแนน) ประกอบด้วย ๑.๑) วิธีการนำเสนอเนื้อหา ๑.๒) ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอ

๒) การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ (๓ คะแนน) ประกอบด้วย ๒.๑) เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ๒.๒) เนื้อหาความเหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชน ๒.๓) เนื้อหาช่วยส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

๓) ตัวอักษรและภาพ (๓ คะแนน) ประกอบด้วย ๓.๑) ตัวอักษร (แบบ / ขนาด / สี) ๓.๒) เทคนิคพิเศษ / การจัดองค์ประกอบของศิลป์ / รายละเอียดภาพ ๓.๓) การลำดับภาพ

๔) เสียง (๒ คะแนน) ประกอบด้วย ๔.๑) เสียงบรรยาย (น้ำเสียง / การอ่านออกเสียง / อักษร / จังหวะการอ่าน) ๔.๒) เสียงดนตรีประกอบ (ความชัดเจน / ระดับความดัง / ตรง / สัมพันธ์เหมาะสมกับภาพและการบรรยาย)

และมีเงินรางวัลดังนี้

รางวัลที่ ๑	มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๓,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๒	มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๒,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๓	มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๑,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ชมเชย	มี ๒ รางวัล ๑ ละ ๕๐๐ บาท

ผลการตัดสินจากคณะกรรมการปรากฏว่า อันดับหนึ่งเป็นผลงานเรื่อง "เบ้ามาศหลากหลาย in โนนผึ้ง" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย อันดับสองเป็นผลงานเรื่อง "ลุ่มเสน่ห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม อันดับสามเป็นผลงานเรื่อง "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชิดตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ส่วนรางวัลชมเชย โครงการสวนผักอเนกนิค สวนคุณโยมออน หรือ คุณโยม บังอร มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา และ "กระต๊อบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

สรุปได้ว่า จากกระบวนการจัดการฝึกอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน พบว่า เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอสมควร แต่ยังขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังตัดต่อภาพและเสียงไม่ค่อยทันเนื่องจากมีเวลาจำกัดในการตัดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓-๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ พบว่า เยาวชนมีความสุข สนุกสนาน กับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้คลิปที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

กระบวนการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

กระบวนการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี นั้น โดยเริ่มต้นจากการให้เยาวชนได้แนะนำตัวเองจนครบทุกคน และมอบ รอยยิ้ม หรือ สิ่งดี ๆ ให้กัน หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้แจกมอย้มให้กับกลุ่มเยาวชนและผู้ร่วมการอบรม คนละ ๑ อัน เพื่อไว้ใช้เป็นคะแนนเสียงในการตัดสินหาประธานกลุ่มเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อ สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ต่อจากนั้นพิธีกรเปิดโอกาสให้เยาวชนแต่ละคน ที่มาจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย โรงเรียนปทุมพิทยาคม และ โรงเรียนศรีศาสนวิทยา จำนวน ๑๕ รูป/คน เพื่อได้เสนอตัวเองเป็น ประธานกลุ่มในการประสานงานกับกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ อีกทั้งยังได้ให้แต่ละคนได้ แสดงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนา ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

หลังจากนั้นพิธีกรได้ให้เพื่อน ๆ แต่ละคนนำมอย้มที่ตนเองมีคนละ ๑ อันนั้น นำมามอบให้กับ คนที่ตนเองชอบจากการแสดงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ที่ได้รับมอย้มจำนวนมากที่จะได้เป็นผู้นำ ในการขับเคลื่อนเครือข่าย

ผลปรากฏว่านายบาร์มี ศรีถม จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ให้เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนา ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งภารกิจแรกในการทำหน้าที่ คือ การจัดหาทีมงานในการบริหาร เครือข่ายเพิ่มเติมอีก จำนวน ๑๕ รูป/คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- ๑) นายบาร์มี ศรีถม ประธาน (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๒) นายพฤกษา พลเมือง (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๓) นายวีรภัทร สุขใจ (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)

- ๔) นายพีรชัย คงดี (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๕) นายทรงพล ทองมัน (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๖) นางสาววิรัชตรา สุดถนอม (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๗) นางสาววงศ์ฤทัย แสนวิสุข (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๘) นางสาวชिरาพร โสกาพูล (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๙) นายชินพัฒน์ วงษา (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๑๐) นายพัสกร พันธโบ (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๑๑) สามเณรจิรัฐติภาส บัวเครือ (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๒) สามเณรประมุข ดวงแก้ว (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๓) สามเณรปิติ รักษาสัตย์ (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๔) สามเณรปิยะพงษ์ รอบรู้ดี (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๕) สามเณรภูมิพงษ์ จันตา (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)

อีกทั้งยังมีเพจ “แลดู เบ้ง ผ่อ_เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์” (<https://shorturl.asia/TMWre>) ที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานของเหล่าเยาวชนในเครือข่ายของโครงการ “แลดู เบ้ง ผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาในเรื่องของกิจกรรมนันทนาการที่มีน้อยมาก^{๒๐๔} ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ ตัวแทนกลุ่มเยาวชนขออยากให้มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่กระชับ

^{๒๐๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายบารมี ศรีถม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น^{๒๐๕} อีกทั้งควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น^{๒๐๖} เป็นต้น

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

- ให้เขียนเชิงเล่าเรื่อง ความประทับใจของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่
- จัดกิจกรรมการประกวดภาพถ่ายที่ประทับใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่
- ทำคลิปวิดีโอในการผลิตสื่อเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อให้เยาวชนมีส่วนร่วม

๒) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

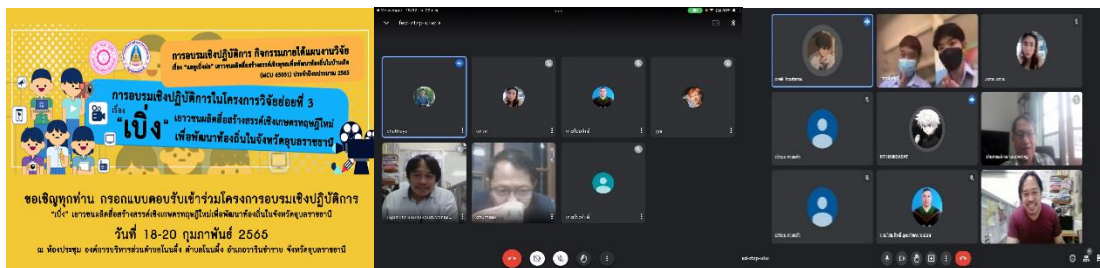
- กิจกรรมที่เกิดการมีส่วนร่วมกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ทุกวันนี้ เกิดจากการลงมือทำมากกว่าที่จะนั่งฟังทฤษฎี
- ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ให้เป็น ๓ คืน ๔ วัน
- ควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น

๓) ข้อเสนอแนะในกระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชน

- ควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวคิดหรือหลักการในการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่นตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ให้ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

^{๒๐๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาววีรภัทรา สุตถนอม เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๒๐๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ นายพัศกร พันธิ์ เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

กระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรมมี ดังนี้

เริ่มจากการแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบไปด้วย แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้, โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง), สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ, สวนสละ ดร.จิตตะวัน สละไร่สารพิษรชาติดี ราคาบุญ และ ผักไฮโดรโปนิก (คุณบ๋อง รมงคลการ)

ต่อมาเข้าสู่กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ โดยนายชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์

ต่อมาได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ โดยนายมานพ สว่างจิต

และสุดท้ายของการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี โดยนายวรปรัชญ์ ลาวัณย์วิไลวงศ์

หลังจากที่น้องเยาวชนได้เรียนรู้ในเรื่องของทฤษฎีทั้งสามอย่างแล้ว คราวนี้ก็ถึงเวลาแห่งการลงมือปฏิบัติในช่วงเย็นของวันที่ ๑ ได้รับความอนุเคราะห์จากนายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ในการพาลงพื้นที่เพื่อพูดคุยกับปราชญ์ชุมชนและดูสถานที่ในการนำมาเขียนคอนเทนต์ในช่วงค่ำของวันนี้ ซึ่งมี ๕ แหล่งเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ๑) แหล่งจักรสานไม้ไผ่ วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้ ๒) โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง) ๓) สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ ๔) สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไร้สารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ และ ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

ในช่วงค่ำของการฝึกอบรมวันที่ ๑ ได้มีการแบ่งกลุ่มเยาวชน เพื่อใช้สำหรับการลงภาคสนามในวันพรุ่งนี้ ซึ่งวิธีการแบ่งกลุ่มดังกล่าว มาจากการที่กลุ่มเยาวชนของแต่ละโรงเรียนส่งตัวแทนของตนออกมา ๑ คน เพื่อมาจับฉลากตามแหล่งเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ และให้พี่เลี้ยงจับฉลากหมายเลขเช่นกัน เพื่อความยุติธรรม หลังจากนั้นได้ให้กลุ่มเยาวชนได้เขียนคอนเทนต์เพื่อใช้สำหรับการลงพื้นที่ภาคสนามในวันที่ ๒ ของการฝึกอบรม โดยให้เวลาในการปฏิบัติ ๓๐ นาที แล้วนำเสนอให้กับวิทยากร และเพื่อนกลุ่มอื่นได้ฟังถึงคอนเทนต์ที่กลุ่มตนเองจะไปลงพื้นที่ในวันที่ ๒ ใช้เวลา ๓-๕ นาที/กลุ่ม วิทยากรคอมเมนต์ ๕-๑๐ นาที/กลุ่ม

เริ่มต้นของวันที่ ๒ คณะวิทยากรได้ทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ให้กับเยาวชน เป็นเวลา ๑๐ นาที หลังจากนั้นกลุ่มเยาวชนนำเสนอคอนเทนต์ที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ก่อนไปลงพื้นที่จริง กลุ่มละ ๕ นาที

หลังจากที่กลุ่มเยาวชนได้นำเสนอคอนเทนต์ของกลุ่มตนเองเรียบร้อยแล้ว ช่วงสายของวันนั้น ก็ถึงเวลาที่จะลงมือปฏิบัติการผลิตสื่อสร้างสรรค์ บนพื้นที่ภาคสนามในตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการเก็บข้อมูล/สัมภาษณ์/ผลิตงาน ซึ่งใช้เวลาในการลงพื้นที่ประมาณ ๘ ชั่วโมง

หลังจากที่น้อง ๆ เยาวชนได้ลงพื้นที่เก็บเรื่องราวตามคอนเทนต์ในสิ่งที่อยากจะเล่าถึง แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี แล้วสะท้อนแนวคิดออกมาด้วยการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ก็ถึงเวลาตัดต่อคลิปวิดีโอ โดยมีระยะเวลาในการตัดต่อ จำนวน ๖ ชั่วโมง น้อง ๆ แต่ละกลุ่มทำงานกันอย่างสนุกสนาน

จนถึงเวลา ๒๒.๐๐ น. แต่ยังไม่เรียบร้อยสมบูรณ์แบบ ทางคณะผู้จัดจึงต่อเวลาให้กับน้อง ๆ อีกเป็นเวลา ๒ ชั่วโมง คือ กำหนดส่งงานในเวลา ๒๔.๐๐ น. ในการนี้น้อง ๆ เยาวชน คณะทีมงาน คณะวิทยากร และ พี่เลี้ยงทุกท่าน ได้มุ่งมั่นตั้งใจเป็นอย่างมากในการทำให้สื่อสร้างสรรค์ที่จะเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะชนนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน เนื่องจากการที่ผู้นำชุมชน เยาวชนคนรุ่นใหม่ และนักวิชาการได้พูดคุยกัน ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึกอุดมการณ์ และทำความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน โดยใช้แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นตัวเชื่อมโยงให้คนเข้ามาร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็ก ๆ และขยายเป็นเครือข่าย จึงทำให้ทุกท่านที่เข้าร่วมโครงการฯ ในครั้งนี้ ได้มุ่งมั่นตั้งใจกันเกิน ๑๐๐% ทั้งนี้ในนามคณะผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

วันสุดท้ายของการฝึกอบรม ในช่วงเช้าของวันนี้ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี นั้น โดยเริ่มต้นจากการให้เยาวชนได้แนะนำตัวเองจนครบทุกคน และมอบรอยยิ้ม หรือ สิ่งดี ๆ ให้กัน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้แจกมียัมให้กับกลุ่มเยาวชนและผู้ร่วมการอบรมคนละ ๑ อัน เพื่อไว้ใช้เป็นคะแนนเสียงในการตัดสินใจประธานกลุ่มเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ต่อจากนั้นพิธีกรเปิดโอกาสให้เยาวชนแต่ละคน ที่มาจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย โรงเรียนปทุมพิทยาคม และ โรงเรียนศรีศาสนวิทยา จำนวน ๑๕ รูป/คน เพื่อได้เสนอตัวเองเป็นประธานกลุ่มในการประสานงานกับกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ อีกทั้งยังได้ให้แต่ละคนได้แสดงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

หลังจากนั้นพิธีกรได้ให้เพื่อน ๆ แต่ละคนนำอมยิ้มที่ตนเองมีคนละ ๑ อันนั้น นำมามอบให้กับคนที่ตนเองชอบจากการแสดงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ที่ได้รับมอมยิ้มจำนวนมากที่จะได้เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่าย

ผลปรากฏว่านายบารมี ศรีถม จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ให้เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งภารกิจแรกในการทำหน้าที่ คือ การจัดหาทีมงานในการบริหารเครือข่ายเพิ่มเติมอีก จำนวน ๑๕ รูป/คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- ๑) นายบารมี ศรีถม ประธาน (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๒) นายพฤกษา พลเมือง (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๓) นายวีรภัทร สุขใจ (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๔) นายพีรชัช คงดี (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๕) นายทรงพล ทองมัน (โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย)
- ๖) นางสาววีรภัทรา สุตถนอม (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๗) นางสาววงศ์ฤทัย แสนทวีสุข (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๘) นางสาวชิราพร โสภาพูล (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๙) นายชินพัฒน์ วงษา (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๑๐) นายพัสกร พันธ์โบ (โรงเรียนปทุมพิทยาคม)
- ๑๑) สามเณรจิรัฐติภาส บัวเครือ (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๒) สามเณรประมุข ดวงแก้ว (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)
- ๑๓) สามเณรปิติ รักษาสัตย์ (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)

๑๔) สามเณรปิยะพงษ์ รอบรู้ดี (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)

๑๕) สามเณรภูมิพงษ์ จันตา (โรงเรียนศรีศาสนวิทยา)

The screenshot shows a Facebook page for 'แลดู เบ้ง ผ่อ' (Loe, Da, Berg, Por). The page has a red header with the text 'Loe, Da, Berg, Por' and 'แลดู เบ้ง ผ่อ'. Below the header, there is a video player showing a person in a field. To the left of the video is a QR code. The page also has a sidebar with various links and a bottom section with more videos.

อีกทั้งยังมีเพจ “แลดูเบ้งผ่อ_เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์” (<https://shorturl.asia/TMWre>) ที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานของเหล่าเยาวชนในเครือข่ายของโครงการ “แลดูเบ้งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

ในการนี้ได้มีรางวัลพิเศษ “คลิปวิดีโอหัวใจชาวนेत” คือ Popular Vote ซึ่งมีรางวัล จำนวน ๒,๐๐๐ บาท โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๑) ถ้าชาวนेतกด “หัวใจ” ให้กับคลิปวิดีโอเน้นได้	๒ คะแนน
๒) ถ้าชาวนेतกด “ไลค์” ให้กับคลิปวิดีโอเน้นได้	๑ คะแนน
๓) ถ้าชาวนेतกด “แชร์” ให้กับคลิปวิดีโอเน้นได้	๕ คะแนน

อีกทั้งระยะเวลาในการนับ Popular Vote คือ เริ่มตั้งแต่ ๒๔.๐๐ -๑๒.๐๐ น. ผลปรากฏว่า อันดับ ๑ ได้แก่ กลุ่ม "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชิดตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ด้วยคะแนน ๓๙,๖๘๓ คะแนน

อันดับ ๒ ได้แก่ สวนผักออแกนิก ส่วนคุณโยมออน หรือ คุณโยม บังอร มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา ด้วยคะแนน ๓๗,๕๘๔ คะแนน

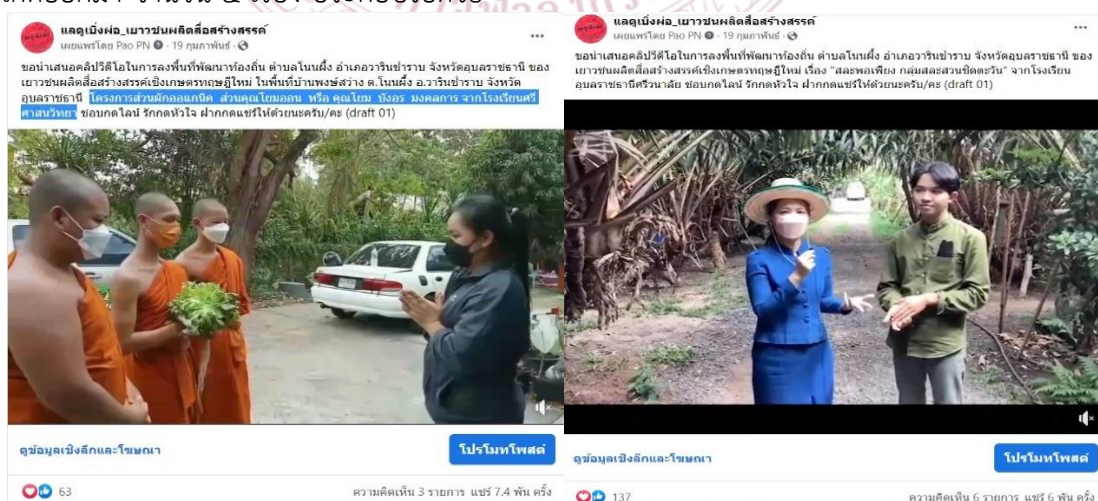
อันดับ ๓ ได้แก่ กลุ่ม "เบ็จมาศหลากหลาย in โนนผึ้ง" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ด้วยคะแนน ๒,๖๕๖ คะแนน

อันดับ ๔ ได้แก่ กลุ่ม "ลุงเสนห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม ด้วยคะแนน ๑,๓๗๕ คะแนน

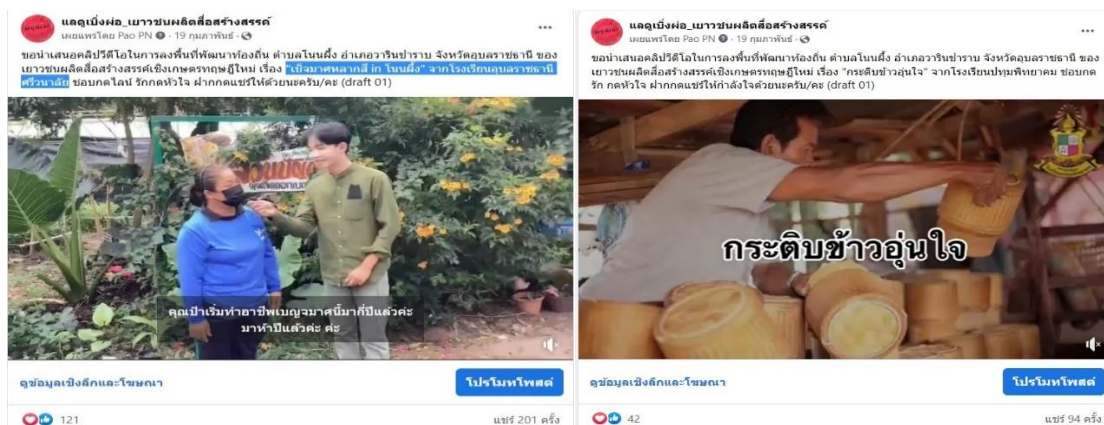
และอันดับ ๕ ได้แก่ กลุ่ม "กระต๊อบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม ด้วยคะแนน ๗๕๙ คะแนน

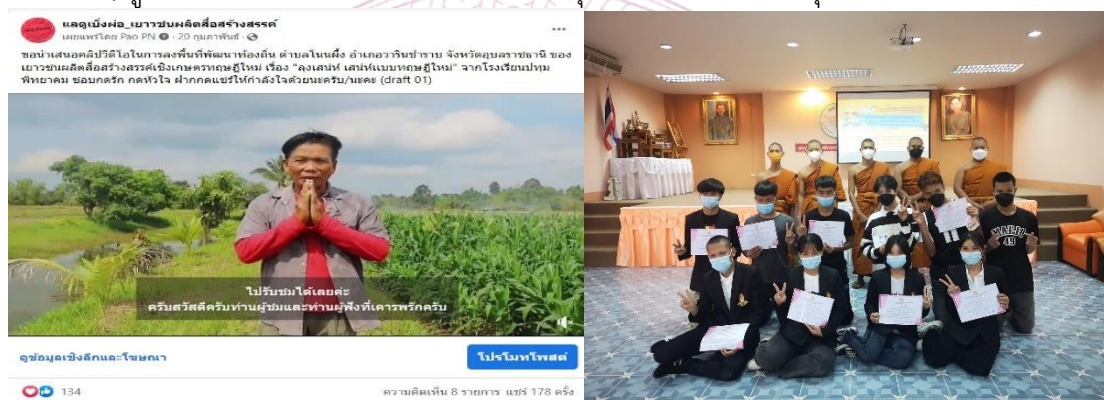
ซึ่งช่วงบ่ายได้จัดกระบวนการนำข้อมูลคืนสู่ชุมชนในงานวิจัยเรื่อง “เบ็จ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้ใช้การจัดประกวดแข่งขันสื่อสร้างสรรค์ ในหัวข้อ “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” โดยการผลิตสื่อสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เพื่อถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีผู้ร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสินมาจากแหล่งจากรัฐบาลไม่ไผ่ถิอีสาน, โคนง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง), สวนปัญญา ผู้ผลิตดอกเบญจมาศ, สวนสละ ดร.ชิตะวัน สละไร่สารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ, ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ) และ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน ผู้อำนวยการโรงเรียน นวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา ในการนี้เยาวชนได้ผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดออกมา จำนวน ๕ เรื่อง ประกอบไปด้วย

๑) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง โครงการสวนผักอเนกนิค สวนคุณโยมออน หรือ คุณโยมบังอร มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา ๒) รูปด้านขวาเป็นผลงานเรื่อง "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชิตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย

๓) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง "เบ็จมาศหลากหลายสี in โนนผึ้ง" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ๔) รูปด้านขวาเป็นผลงานเรื่อง "กระติบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

๕) รูปด้านซ้ายเป็นผลงานเรื่อง "ลูกเสน่ห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม ส่วนรูปด้านขวาเป็นภาพประทับใจของกลุ่มเยาวชน วิทยากร คณะผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ประชาชน และคนในชุมชน แสดงออกถึงความประทับใจหลังจากที่ได้เข้าร่วมการอบรมผลิตสื่อสร้างสรรค์ สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

แบบประเมินคุณภาพสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ใช้กับคณะกรรมการตัดสิน)

โครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

"เบ็จ" เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

"เครือข่ายเพื่อเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในภาคอีสาน" (MCU ๖๕๐๓๓๓)

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ระหว่างวันที่ ๓๑ - ๓๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน)

ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

รายการประเมิน	ผลการประเมิน (กลุ่ม)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑. วิธีการนำเสนอ (๒ คะแนน)					
๑.๑ วิธีการนำเสนอเนื้อหา					
๑.๒ ความเหมาะสมของสื่อในการนำเสนอ					
๒. การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ (๓ คะแนน)					
๒.๑ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด					
๒.๒ เนื้อหาความเหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชน					
๒.๓ เนื้อหาช่วยเสริมแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชนและ					
สามารถนำไปใช้ได้จริง					
๓. ตัวอักษรและภาพ (๑ คะแนน)					
๓.๑ ตัวอักษร (แบบ / ขนาด / สี)					
๓.๒ เทคนิคพิเศษ / การจัดองค์ประกอบศิลป์ / รายละเอียดภาพ					
๔. การดำเนินภาพ					
๔.๑ เสียง (๒ คะแนน)					
๔.๑ เสียงบรรยาย (น้ำเสียง / การอ่านออกเสียง / อัดเสียง / จังหวะการอ่าน)					
๔.๒ เสียงดนตรีประกอบ (ความชัดเจน / ระดับความดัง / ดนตรี / สัมพันธ์					
กับภาพและการบรรยาย)					
รวม (๑๐ คะแนน)					

ผลการประเมิน

[] สื่อคุณภาพ (คะแนนรวม ๖-๑๐)

[] สื่อปรับปรุง (คะแนนรวม ๑-๕)

ผู้ประเมิน

เกณฑ์ในการตัดสินผลงานมี ดังนี้

๑) วิธีการนำเสนอ (๒ คะแนน) ประกอบด้วย ๑.๑) วิธีการนำเสนอเนื้อหา ๑.๒) ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอ

๒) การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ (๓ คะแนน) ประกอบด้วย ๒.๑) เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ๒.๒) เนื้อหาความเหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชน ๒.๓) เนื้อหาช่วยส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

๓) ตัวอักษรและภาพ (๓ คะแนน) ประกอบด้วย ๓.๑) ตัวอักษร (แบบ / ขนาด / สี) ๓.๒) เทคนิคพิเศษ / การจัดองค์ประกอบของศิลป์ / รายละเอียดภาพ ๓.๓) การลำดับภาพ

๔) เสียง (๒ คะแนน) ประกอบด้วย ๔.๑) เสียงบรรยาย (น้ำเสียง / การอ่านออกเสียง / อักษร / จังหวะการอ่าน) ๔.๒) เสียงดนตรีประกอบ (ความชัดเจน / ระดับความดัง / ตรง / สัมพันธ์เหมาะสมกับภาพและการบรรยาย)

และมีเงินรางวัลดังนี้

รางวัลที่ ๑ มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๓,๐๐๐ บาท

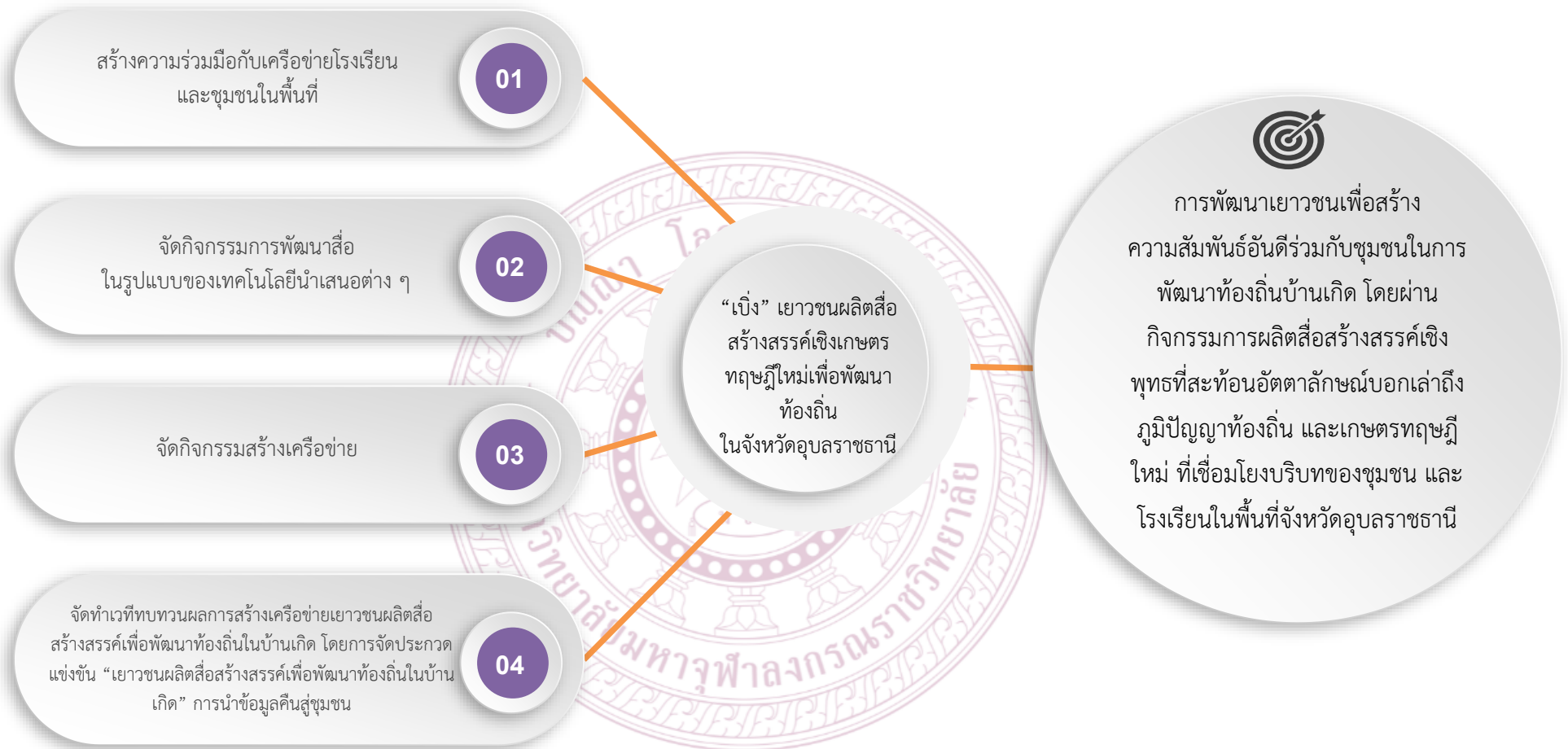
รางวัลที่ ๒ มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๒,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ ๓ มี ๑ รางวัล ๑ ละ ๑,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ ชมเชย มี ๒ รางวัล ๑ ละ ๕๐๐ บาท

ผลการตัดสินจากคณะกรรมการปรากฏว่า อันดับหนึ่งเป็นผลงานเรื่อง "เบ๊จมาศหลากหลาย in โนนผึ้ง" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย อันดับสองเป็นผลงานเรื่อง "ลุงเสน่ห์ เสน่ห์แบบทฤษฎีใหม่" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม อันดับสามเป็นผลงานเรื่อง "สละพอเพียง กลุ่มสละสวนชิดตะวัน" จากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ส่วนรางวัลชมเชย โครงการสวนผักอเนกนิค สวนคุณโยมออน หรือ คุณโยม บังอร มงคลการ จากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา และ "กระต๊อบข้าวอุ่นใจ" จากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

สรุปได้ว่า จากกระบวนการจัดการฝึกอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน พบว่า เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอประมาณ แต่ยังมีขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังตัดต่อภาพและเสียงไม่ค่อยทันเนื่องจากมีเวลาจำกัดในการตัดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓-๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ พบว่า เยาวชนมีความสนุกสนาน กับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้คลิปที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

แผนภาพที่ ๒๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

ประมวลองค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมโครงการอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร
 ทฤษฎีใหม่ ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มจากช่วงเช้าของวันที่ ๑
 แนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ
 จังหวัดอุบลราชธานี โดยปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การเขียน
 สคริปต์ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การถ่ายภาพ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การทำคลิปสารคดี นำ
 เยาวชนลงสำรวจสถานที่จริงในการนำมาเขียนสคริปต์ เยาวชนเริ่มเขียนสคริปต์ ส่วนเช้าวันที่ ๒
 วิทยากรทั้ง ๓ ท่าน สรุปล่องค์ความรู้จากการถ่ายทอดเมื่อวานให้เหลือเพียง ๑๐ นาที เยาวชนแต่ละ
 กลุ่มนำเสนอสคริปต์ก่อนลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ช่วงสายจนถึงเย็น เยาวชนลงพื้นที่เก็บ
 รวบรวมข้อมูลกับแหล่งชุมชนของตน ช่วงค่ำจนถึง ๒๔ นาฬิกา เยาวชนเริ่มผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดย
 กำหนดระยะเวลาของคลิปจำนวน ๔-๕ นาที ส่งให้ผู้ดูแลเพจอัปเดตระบบ เพื่อประกวดแข่งขันรางวัล
 popular vote. ส่วนเช้าวันที่ ๓ กิจกรรมสร้างเครือข่าย โดยการหาประธานกลุ่ม และประธานคัดสรร
 คณะกรรมการบริหาร เพื่อดำเนินการร่วมกับชุมชน ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อ
 สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโดยวิธีการคัดเลือก
 ประธานกลุ่มมาจาก การที่สมาชิกแต่ละท่านมีคะแนนเสียง ๑ เสียง และมอบให้กับตัวแทนที่ตนขึ้น
 ชอบให้เป็นประธานกลุ่ม ช่วงบ่ายประกวดคลิปวิดีโอสื่อสร้างสรรค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน
 รวมคะแนนที่ใช้ในการตัดสินผลงาน ๑๐๐ คะแนน / ๑ คลิปวิดีโอ ผลการจัดกิจกรรมโครงการตลอด
 ระยะเวลา (๒ คืน ๓ วัน) พบว่า ควรให้เยาวชนเขียนสคริปต์เชิงเล่าเรื่องความประทับใจของเยาวชนที่
 เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ แล้วจัดกิจกรรมการประกวดภาพถ่ายที่ประทับใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
 เกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ ทำคลิปวิดีโอในการผลิตสื่อเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วม ซึ่ง
 กิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ทุกวันนี้ เกิดจากการลงมือทำมากกว่าที่จะนั่ง
 ฟังทฤษฎี และควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ให้เป็น ๓ คืน ๔ วัน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการ
 ตัดต่อคลิปวิดีโอเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัด
 กิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น และ ควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรม
 ร่วมกัน

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป รายละเอียดได้กล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

๕.๑. สรุปผลการศึกษา

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี และ ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจากผลการศึกษสามารถสรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

๕.๑.๑ การวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยากให้คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ในรูปแบบการเรียนรู้บริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ การให้ความรู้ในสถานที่ที่เราจะจัดทำสื่อสร้างสรรค์ออกมา การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เพื่อที่เราจะใช้ในการสื่อสารออกไปยังบุคคลภายนอกและการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมในพื้นที่นั้น ๆ โดยผ่านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญให้คำแนะนำ เนื่องจากการผลิตสื่อสร้างสรรค์มีความสำคัญกับยุคสมัยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทวิดีโอ การสร้างสื่อสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ถ้าหากมองย้อนไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอดคนในท้องถิ่นอีกทั้งยังไม่มีที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะปัจจุบันปัญหาการทำเกษตรจะประสบปัญหาภัยแล้ง หรือแม้กระทั่งเกษตรกรบางคนประสบความยากจน การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวทางการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับ

เกษตรกร เช่น การปลูกผักไร้ดิน หรือ ผักไฮโดรโพลิกส์ ก็เหมาะสำหรับเกษตรกรที่พื้นที่ปลูกน้อย แถมให้ผลผลิตดี ราคาตามตลาดก็สูงด้วย

๕.๑.๒ การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน พบว่า เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอประมาณแต่ยังขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังตัดต่อภาพและเสียงไม่ค่อยทัน เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการตัดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓ -๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ พบว่า เยาวชนมีความสนุกสนานกับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้คลิปที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

๕.๑.๓ การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

กระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาในเรื่องของกิจกรรมนั้นหนาแน่นเกินไป ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ตัวแทนกลุ่มเยาวชนอยากให้มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่กระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น เป็นต้น อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้พัฒนาเพจ “แลดูเบิ่งผ่อ_เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์” (<https://shorturl.asia/TMWre>) ที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานของเหล่าเยาวชนในเครือข่ายของโครงการ “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

๕.๒. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน ๕ คน ทำให้ทราบถึงแนวคิดหลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ หลังจากนั้นทำการลงพื้นที่ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อติดต่อประสานงานในการขอจัดกิจกรรมการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ ในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดให้กับเยาวชน เนื่องจากการพัฒนาเยาวชนในครั้งนี้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มเยาวชนร่วมกับชุมชน โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนอัตลักษณ์บอกเล่าถึง แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวเกษตร

ทฤษฎีใหม่ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเหตุผลที่คณะผู้วิจัยได้เลือกที่นี้เพราะว่า ประชาชนชาวตำบลโนนผึ้งนี้มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่หลายหลาย แต่ยังขาดคนที่จะมารวบรวมเป็นองค์ความรู้เอาไว้ ทำให้คณะผู้วิจัยได้กำหนดจัดกิจกรรมระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และจะได้อภิปรายผลตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ การวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยากให้คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ในรูปแบบการเรียนรู้บริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ การให้ความรู้ในสถานที่ที่เราจะจัดทำสื่อสร้างสรรค์ออกมา การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เพื่อที่เราจะใช้ในการสื่อสารออกไปยังบุคคลภายนอกและการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมในพื้นที่นั้น ๆ โดยผ่านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญให้คำแนะนำ เนื่องจากการผลิตสื่อสร้างสรรค์มีความสำคัญกับยุคสมัยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทวิดีโอ การสร้างสื่อสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ถ้าหากมีย่นไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอดคนในท้องถิ่นอีกทั้งยังไม่ใช่ที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะปัจจุบันปัญหาการทำเกษตรจะประสบปัญหาภัยแล้ง หรือแม้กระทั่งเกษตรกรบางคนประสบความยากจน การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวทางการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกร เช่น การปลูกผักไร้ดิน หรือ ผักไฮโดรโปลิกส์ ก็เหมาะสำหรับเกษตรกรที่พื้นที่ปลูกน้อย แล้วยังให้ผลผลิตดี ราคาตามตลาดก็สูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ดาวธนา วีระพันธ์ และณัฐรดี อนุพงศ์^{๒๐๗} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การถนอมเมล็ดมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า ๑) สื่อการเรียนรู้การถนอมเมล็ดมีเดีย ๒ มิติ เรื่องอยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีคุณภาพอยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔ ๒) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ ๘๒.๓๓ ของคะแนนเต็มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๘๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๓) ผลการศึกษาคความพึงพอใจที่มีต่อการถนอมเมล็ดมีเดีย ๒ มิติ เรื่องอยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๕ ซึ่ง เยาวชนในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องปลูกฝัง เพื่อเป็นการชี้แนะให้

^{๒๐๗} ดาวธนา วีระพันธ์ และณัฐรดี อนุพงศ์, (๒๕๖๐). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การถนอมเมล็ดมีเดีย ๒ มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต, วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๗(๓) กันยายน-ธันวาคม หน้า ๖๑-๖๓ .

เยาวชนในกลุ่มวัยรุ่นยุคปัจจุบันมองเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความพอประมาณ ความพอเพียง จึงควรมีกระบวนการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในทุก รายวิชา การตูนแอนิเมชันที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้สามารถที่จะนำไปสอดแทรกเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา ต่าง ๆ ได้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแต่เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับวัยผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับเยาวชน อนาคตของชาติในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้อีกด้วยตลอดจนเข้าใจถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับ รัชตพงษ์ พระลักษิกา^{๒๐๘} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ๑) ชุมชนต้องการสื่อมัลติมีเดียที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ชุมชน ดังนั้นใน ขั้นตอนการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียจึงต้องใช้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียจากมหาวิทยาลัย และเพื่อให้สื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปเผยแพร่ได้ จำเป็นต้องมีการประเมินคุณภาพโดยผู้ที่มี ความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านสื่อมัลติมีเดียโดยมหาวิทยาลัย ๒) ผลิตสื่อมัลติมีเดียสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองข่า อำเภอลำปำ จ.พิจิตร มหาสารคาม ๕ เรื่อง คือ เกษตรทางเลือก, ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ, การทอผ้าพื้นเมือง, การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และ น้ำยาอเนกประสงค์ ๓) เผยแพร่สื่อมัลติมีเดียสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้าน หนองข่า อำเภอลำปำ จ.พิจิตรมหาสารคาม และประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า สื่อ มัลติมีเดียรูปแบบสารคดีภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านหนองข่า อำเภอลำปำ จ.พิจิตรมหาสารคามโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสารคดีเรื่อง เกษตรทางเลือก มี ค่า $\bar{X}=4.77$, S.D.=0.42 สารคดีเรื่องปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ มีค่า $\bar{X}=4.75$, S.D.=0.37 สารคดีเรื่อง การทอผ้าพื้นเมือง มีค่า $\bar{X}=4.73$, S.D.=0.37 สารคดีเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีค่า $\bar{X}=4.76$, S.D.=0.32 และสารคดีเรื่องน้ำยาอเนกประสงค์ มีค่า $\bar{X}=4.82$, S.D.=0.30)

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎี ใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ถ้าหากมองย้อนไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของ เรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่ม กำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอดคนในท้องถิ่น อีกทั้งยังไม่มีที่รู้จักของ บุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิดีโอจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้ อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำ การเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

^{๒๐๘} รัชตพงษ์ พระลักษิกา, (๒๕๕๙). การผลิตสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน, รายงานการวิจัย สาขาเทคโนโลยีมัลติมีเดียแอนิเมชัน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, หน้า บทคัดย่อ

๕.๒.๒ การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์สร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน พบว่า เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอประมาณ แต่ยังขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังตัดต่อภาพและเสียงไม่ค่อยทัน เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการตัดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓-๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้ง พบว่า เยาวชนมีความสนุกสนาน กับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้ศิลปินที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฏฐา ทรัพย์สินวิวัฒน์ และ รัตนาศ์ตุลวรรณ^{๒๐๙} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ ออกมาในรูปแบบคลิปความยาวไม่เกิน ๑๕ นาทีในชื่อรายการ วิจัยว่าไรดี ๑๐ คลิป ๑๐ เรื่อง ได้แก่ ปริศนาแห่งเปลือกหอย, เทคโนโลยีอวกาศ, นานาเรื่องนม, กินอย่างไรให้ไร้โรค, เรื่องผีตลุม, ของพริก (ตอนที่ ๑), เรื่องผีตลุม, ของพริก (ตอนที่ ๒), เรื่องกล้วยกล้วย, มะพร้าว ๓๖๐ องศา, ข้าว...สายใยอาเซียน, งานวิจัยไทย โดย สกว. โดยงานวิจัยนี้ เนื้อหาในการผลิตได้รับความร่วมมือและการทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและอุทยานการเรียนรู้ TK Park ในการเลือกเนื้อหางานวิจัยที่น่าสนใจ ที่เคยถูกนำเสนอผ่านกิจกรรมพิเศษในรูปแบบนิทรรศการที่อุทยานการเรียนรู้ TK Park เป็นการต่อยอดงานวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น กลุ่มเป้าหมายสำหรับงานวิจัย ครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพฐ. หลังจากผลิตออกมาในรูปแบบคลิป ได้นำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายและได้เก็บข้อมูลความพึงพอใจในการใช้สื่อโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ความยาวของคลิปอยู่ในช่วงเวลาที่พอดีไม่ยาวหรือสั้นจนเกินไปและเป็นสื่อการเรียนรู้ การสอนที่น่าสนใจกว่าการอ่านหนังสือหรือแค่ศึกษาในห้องเรียน พร้อมทั้งได้คำแนะนำในเรื่องอื่น ๆ ที่กลุ่มเป้าหมายอยากให้จัดทำในโอกาสต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับ กลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน^{๒๑๐} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตสื่อสร้างสรรค์วิดิทัศน์ “เรื่องปราสาทผึ่งโพททราย” เป็นการดำเนินงานตามกรอบของกระบวนการดำเนินโครงการภายใต้โจทย์คือ “หนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม” ที่ว่าด้วยเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการอันเป็นจุดเด่นของ

^{๒๐๙} ณัฏฐา ทรัพย์สินวิวัฒน์ และ รัตนาศ์ตุลวรรณ, การสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย, วารสารวิชาการ นวัตกรรมสื่อสารสังคม ปีที่ ๖(๑) ๒๕๖๑, หน้า ๑๔๖

^{๒๑๐} กลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, (๒๕๕๙). การผลิตสื่อสร้างสรรค์วิดิทัศน์ “เรื่องปราสาทผึ่งโพททราย”, ทูลอดหนุนโครงการหนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน้า ๔-๕.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การดำเนินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อผลิตสื่อรูปแบบวีดิทัศน์ เรื่องปราสาทผึ้งโพนทราย บ้านโพนทราย ตำบลบ้านไทย อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา ๒. เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริม เผยแพร่และสืบทอดความงดงามในงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ๓. เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ให้ตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนมีความรักความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างปราสาทผึ้งให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง การดำเนินโครงการได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลการสร้างปราสาทผึ้ง ประเพณีแห่ปราสาทผึ้งโพนทราย ตำบลบ้านไทย อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้ ๑) ค้นหาหาข้อมูล เตรียมข้อมูล กำหนดเค้าโครงเรื่องและจัดทำเป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่ ๒) ประสานงานกับชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานที่ถ่ายทำ ประชุมวางแผนการผลิตจากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาประชุมหารือในที่ประชุมเพื่อเขียนสคริปต์การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การถ่ายทำ อุปกรณ์การบันทึกเสียง ห้องบันทึกเสียง ๓) สาธิตการให้ความรู้ในการสร้างปราสาทผึ้งให้กับนักเรียน นักศึกษา และชุมชนใกล้เคียงได้รับรู้ ๔) หลังจากลงพื้นที่ดำเนินการถ่ายทำวีดิทัศน์จากนั้นก็ขึ้นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่องตามที่ได้ประชุมและดำเนินการ ๕) ประเมินผลวีดิทัศน์เพื่อให้ตรงกับ วัตถุประสงค์ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องภาพและเสียงให้มีความสมบูรณ์ ๖) เผยแพร่รายการวีดิทัศน์ให้กับผู้สนใจกลุ่มเป้าหมาย ในรูปแบบวีดิทัศน์บนเครือข่ายออนไลน์

สรุปได้ว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์ในสังคมยุคปัจจุบันมีบทบาทอย่างมากกับสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ ตลอดจนมีความรักความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคนในตำบลโนนผึ้ง อีกทั้งยังมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในพื้นที่ชุมชน

๕.๒.๓ การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาในเรื่องของการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาในเรื่องของกิจกรรมนันทนาการที่มีน้อยมาก ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตัวแทนกลุ่มเยาวชนอยากให้มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่กระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น เป็นต้น อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้พัฒนาเพจ “แลดูเบิ่งผ่อ_เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์” (<https://shorturl.asia/TMWre>) ที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานของเหล่าเยาวชนในเครือข่ายของโครงการ “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน^{๒๑๑} สำหรับกระบวนการสร้างเครือข่ายนั้นการทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล

^{๒๑๑} สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน, “ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน กข.คจ.ดีเด่น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการรักษาดินแดน, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย สำหรับการเกิดขึ้นหรือการรวมตัวเป็นเครือข่าย ส่วนใหญ่จะมี ๒ รูปแบบ กล่าวคือ ๑) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ การเกิดเครือข่ายที่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในอดีตนั้น เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเนื่องมาจากมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน หรือมีความเชื่อถืออย่างเดียวกัน เป็นครูเป็นศิษย์กัน หรือเคยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ๒) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง การเกิดขึ้นของเครือข่าย อาจเกิดขึ้นจากการขาด ความพร้อมและความต้องการของผู้นำและเครือข่าย ในบางกรณีก็เกิดจากการต่อรองขององค์กรภายนอกที่เข้าไปจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้เกิดเครือข่าย^{๒๑๒} อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สิริยา รัตนช่วย^{๒๑๓} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นั้น ชุมชนท้องถิ่นควรเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ด้วยแนวคิดการพึ่งตนเองและแนวคิดการจัดการตนเอง ของชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการดำเนินการตามวิถีแห่งประชาธิปไตยท้องถิ่น ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เป็นทั้งหลักการที่สำคัญ และกระบวนการแห่งการพัฒนาของโลกยุคใหม่ ตลอดจนเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย ที่ทุกภาคส่วนในชุมชนจะต้องมีความศรัทธาและยึดถือสำหรับใช้เป็นกรอบใหญ่ในการเลือกหลักการและวิถีแห่งการปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เช่นเดียวกับปรัชญาในการพัฒนาระดับประเทศ ที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันเพื่อรับมือกับข้อท้าทายและประเด็นอุบัติใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย อีกทั้งในการจัดการเครือข่ายในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

๕.๓. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

^{๒๑๒} สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๘-๘๑.

^{๒๑๓} สิริยา รัตนช่วย, (๒๕๖๐). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่, วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๗(๑) มกราคม – เมษายน หน้า ๗๒

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานภาครัฐ ควรร่วมมือกับชุมชนหรือคนในท้องถิ่น โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคนในตำบลนั้น ๆ อีกทั้งควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน

๒) ภาคประชาชนควรร่วมมือกับภาครัฐจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและมีการกำกับการดำเนินงานตามแผน ตลอดถึงมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) หน่วยงานภาครัฐ ควรติดตามและระคับประคองการดำเนินงานด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนอย่างใกล้ชิด

๒) หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการที่เกี่ยวกับกิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนดำเนินการไปได้

๓) ภาคประชาชนซึ่งเป็นคนในชุมชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน ตามสมควร

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อยอดกิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง

๒) ควรมีการศึกษาหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อยอดกิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์ในเรื่อง อื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๓). **การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงศึกษาธิการ, **การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th/> (สืบค้น ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐)
- กลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน. (๒๕๕๙). **การผลิตสื่อสร้างสรรค์วิทัศน์ “เรื่องปราสาทผึ้งโพมทราย”**. พุนอุดหนุนโครงการหนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๕๓). **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- เกศินี ประทุมสุวรรณ. (๒๕๕๙). **เมืองสื่อสร้างสรรค์: ตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาเยาวชน, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๓๖ (๒) เมษายน - มิถุนายน.
- ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (๒๕๕๒). **การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กรเครือข่าย. วารสารพัฒนาชุมชน**, ปีที่ ๓๘(๙) กันยายน.
- จิณห์จุฑา ศุภมงคล และ กมลาศ ภูวนาธิพงศ์. (๒๕๖๓). **การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**, ปีที่ ๖(๑) มกราคม - มิถุนายน.
- จินตนา กลิ่นนันท. (๒๕๖๐). **สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก**, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม.
- ชญานันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พิษทองกลาง. (ม.ป.ป.). **การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร** ปีที่ ๖ ฉบับพิเศษ.
- ณิศา ทรัพย์สินวิวัฒน์ และ รัตนา ศุภะวรรณ. (๒๕๖๑). **การสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้จากงานวิจัย. วารสารวิชาการ นวัตกรรมสื่อสารสังคม**, ปีที่ ๖(๑).
- ณรงค์ เถาว์เกตุ. (๒๕๖๒). **คู่มือการใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. ครูโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๙ (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://www.novabizz.com/Behavior/>.
- ณัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์ โสภณ บัวจันทร์ ชำนาญ เกิดข่อ. (๒๕๖๕). **การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นจังหวัดน่าน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์** ปีที่ ๙(๗) กรกฎาคม.
- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และ นุชประภา โมกข์ศาสตร์. (๒๕๖๒). **การรู้เท่าทัน สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย**. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลมภ์. (๒๕๕๘). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์ ทศนาวิทีแก้วสนธิ และ กรกฎ จำเนียร. (๒๕๖๐). การสื่อสารการตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน: ตลาดน้ำสามคลองสองเมืองของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารการ
จัดการสมัยใหม่ ปีที่ ๑๕(๒) กรกฎาคม – ธันวาคม.
- ณัฐพงษ์ พระลักษ์รักษา. (๒๕๕๙). การผลิตสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมี
ส่วนร่วมของชุมชน. รายงานการวิจัย สาขาเทคโนโลยีมัลติมีเดียแอนิเมชัน คณะ
เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดาวธรา วีระพันธ์ และณัฐรดี อนุพงศ์. (๒๕๖๐). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การตูนมัลติมีเดีย ๒ มิติ
เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๗(๓) กันยายน-ธันวาคม.
- ต่วน เปาซิกุจิ. (๒๕๕๔). การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย: กรณีศึกษาสถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชนสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้. รายงานวิจัย, กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนา ประมุขกุล. (๒๕๕๔). เครือข่าย. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. ปีที่ ๒๔(๓)
กรกฎาคม-กันยายน.
- นฤมล นิราทร. (๒๕๕๓). การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณา. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นายแพทย์วิโรจน์ อารีย์กุล วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า. (๒๕๖๒). จิตวิทยาวัยรุ่น
Stories of Psychology. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/storiesofpsychology๐๓/citwithya-way-run>.
- นิเทศ สนั่นนารี จรัส ลีกา สาริกา ไสวงาม และ ภัทรวดี ทองนีก. (๒๕๖๑). การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อ
สร้างความปรองดองในสังคม. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๕(๑)
มกราคม – มิถุนายน.
- ปัทมิตา รอดประพันธ์ วิเชียร อารังโสติสกุล และ สายฝน วิบูลรังสรรค์. (๒๕๕๙). การพัฒนา
หลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ ๑๘(๔) ตุลาคม –
ธันวาคม.
- ประสิทธิ์ สิงหาสิน. (๒๕๖๐). การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลรับตะวันใหม่
ก่อนใครในสยาม. ปรินญาศิลปปะระยุคต์บัณฑิต สาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะ
ศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปรีชา วงศ์ทิพย์. (๒๕๕๕). การพัฒนาชุมชนประยุกต์ : แนวคิดการบูรณาการ. พระมหาสุทิตย
อาภากร บรณาริการ. กรุงเทพฯ : สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, สืบค้นวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- พระมหาสุทิตย อาภากร. (๒๕๔๗). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.
กรุงเทพมหานคร: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (๒๕๔๗). **เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือน.

พระราชบัญญัติ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. พ.ศ. ๒๕๕๘. สืบค้นจาก

<http://www.m-culture.go.th/surveillance/files/๘๓๕/๕๘/safe-creative-media-law๕๘.pdf> p ๓๐

พระอัครราชทูต สิริวิฑฒโน (สุนละวัน). (๒๕๖๐). **กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชญา นิเวตตานนท์ และ บุหงา ชัยสุวรรณ. (๒๕๕๘). **แนวทางการคิดสร้างสรรค์โฆษณาในสื่อดิจิทัล.**

วารสารการสื่อสารและการจัดการ ปีที่ ๑(๒) พฤษภาคม – สิงหาคม.

ภิเชก ชัยนิรันดร์. (๒๕๕๔). **ปั่นแบนด์ให้รวยด้วย Facebook.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

มูลนิธิอัทธนีพอเพียง. **แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.attap.or.th/index.php/th/concept-๒/๕๓-๒๐๑๕-๐๓-๑๘-๑๔-๐๐-๔๑>
สืบค้นเมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ร่างพรบ. กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้ข้าราชการดูแลการผลิตสื่อส่งเสริมพฤติกรรมเด็ก
แหล่งที่มา <http://ilaw.or.th/node/๓๓๑๖>

ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว**

พ.ศ.๒๕๕๖. (เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๗๒ ก, ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).

ราชกิจจานุเบกษา , **พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคดีเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖,**
(เล่มที่ ๑๑๒ ตอนที่ ๑๑๘ ง, ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๖), หน้า ๑, สืบค้นวันที่
๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ริพร กนกขยสกุล. (๒๕๕๓). **เครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารนักบริหาร.** ปีที่ ๓๐(๑)

เรือดริหญิงจิณห์จุฑา ศุภมงคล ร.น. (๒๕๖๒). **การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา.** บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๐๒/๕๑๕.

วิจารณ์พานิช. (๒๕๕๕). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษ ที่ ๒๑.** กรุงเทพฯ:

มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วิชัย แสงสี. (๒๕๕๒). **การศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย**

สถานศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานวิจัย, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิรัชชานา ใจสม. (๒๕๖๐). **การศึกษาปัจจัยการรับรู้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ**

เดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (๒๕๔๕). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๘.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (๒๕๕๖). **สังคมเครือข่าย Social Network ตอนที่ ๒**. เข้าถึงได้จาก

<http://www.charkarn.com/varticle/๔๑๔๕๔>. (วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๖).

สนธยา พลศรี. (๒๕๕๐). **เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร:

โอเอสพรีนติ้งเฮาส์

_____. (๒๕๔๗). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, สหกรณ์การเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านถ้ำ จำกัด. (๒๕๖๔). **เกษตรตามแนว "ทฤษฎีใหม่"**. แหล่งที่มา

<http://www.sahakornthai.com/tsdbanthum/>

สรัญญา จุฑานิล. (๒๕๕๖). **การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสำนักงาน**

ปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานวิจัย, กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สิริยา รัตนช่วย. (๒๕๖๐). **การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่**. วารสารการเมือง

การปกครอง ปีที่ ๗(๑) มกราคม – เมษายน.

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (๒๕๓๗). **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**.

กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๓). **เกี่ยวกับจังหวัด**. แหล่งที่มา

<http://ubonratchathani.go.th/home/๔๖๔.html>

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. (๒๕๕๔). **“ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพ**

ครัวเรือน กข.คจ.ดีเด่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการรักษาดินแดน.

เสรี พงศ์พิศ. (๒๕๔๘). **เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร:

เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสาวณีย์ ฉัตรแก้ว. (๒๕๕๗). **สื่อสร้างสรรค์เท่าทันสื่อ กรณีศึกษาโครงการ Idea Idol เท่าทันสื่อ**.

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. ปีที่ ๑๐(๔) เมษายน – มิถุนายน.

เสริมศักดิ์ ขุนพล. (๒๕๖๔). **การสร้างสรรคสื่อรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและลด**

ปัญหาการเสพน้ากระท่อมในกลุ่มเยาวชนพื้นที่เสี่ยงของจังหวัดสงขลา, คณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้รับทุนสนับสนุนโดยแผนงานศูนย์

ศึกษาปัญหาการเสพน้า (ศศก.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อนุรุธ ว่องวานิช, (๒๕๖๐). **แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธ**

ธรรมในยุค Thailand ๔.๐. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัย

ป้องกันราชอาณาจักร.

อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ. (๒๕๕๐). **รู้ทันตนเอง รู้เก่งใช้สื่อ**. โครงการสื่อสร้างสรรค์สุขภาพ ในนามมูลนิธิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

อรทัย อาจอ่ำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์. (๒๕๔๐). **เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันใน**

สังคมเอตส์. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

อภิญา ศุภเสถียร. (๒๕๕๕). สื่อ. แหล่งที่มา

<http://somethingswee.blogspot.com/๒๐๑๒/๐๙/media-medium.html>

อุลิสซา ครุฑเสน, (๒๕๕๖). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน.

วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖(๓)

กันยายน – ธันวาคม.

เอกนถน บางท่าไม้ สิริธร บุญประเสริฐ และนรภัทร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (๒๕๕๘). การพัฒนาสื่อ.

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้โบราณคดีหนองราชวัตร จังหวัด

สุพรรณบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. **Veridian E-Journal, Silpakorn**

University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๘(๑)

มกราคม – เมษายน.

Aler, Cathrin and Hage, Jerald. (๑๙๙๓). **Organization Working to Gether.**

California: Sage.

ArchCommunity Development. **แนวคิดในการพัฒนาชุมชน.** แหล่งที่มา

<https://sites.google.com/site/archcommunitydevelopment/concepts> สืบค้น

เมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

Cole, L & Hall. (๑๙๗๐). **Psychology of adolescence.** New York: Holt, Rinehart and

Winston.

Dale, Edgar. (๑๙๖๙). **Audio-Visual Methods in Teaching.** ๓ Ed. New York :

The Dryden Press Holt, Rineheart and Winston.

Douglas Schuler. (๑๙๙๖). **New Community Networks.** Wire for change. New York:

AMC. Press.

Dusek, B.J, (๑๙๘๗). **Adolescent development and behavior.** Englewood Cliffs, NJ:

Prentice-Hall.

Erikson, E.H. (๑๙๖๘). **Identity Youth and Crisis.** New York : Norton & Company.

Good. T.,& Brophy,J. (๑๙๗๒). “Behavioral expression of teacher attitude” **Journal of**

Education Psychology. ๖๓,๖๑๗-๖๒๔.

Hurlock, E.B. (๑๙๗๓). **Adolescent Development.** ๓rd ed. New york: McGraw-Hill

Institute of Alcohol Studied.n.d. Adolescent Alcohol: Problem.

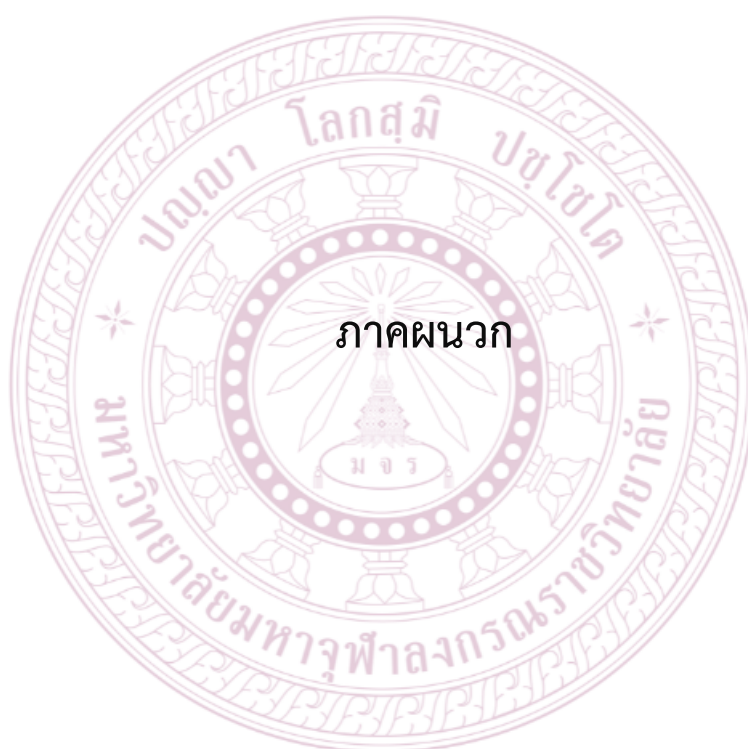
Silverblatt, (๑๙๙๕). **A. Media Literacy, Keys to Interpreting Media Messages.**

Westport Connecticut PRAEGER.

Thoman, E. Founding Inspiration Media Value. (๑๙๙๙). **Center for Media Literacy.**

[Online]. Accessed ๑๑ May ๒๐๑๑, Available from

<http://www.medialit.org/founding-inspiration>.

หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมวิจัย (Informed Consent)
รับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงการวิจัย เรื่อง “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในจังหวัดอุบลราชธานี

"Beng" Youth produce creative agricultural media, new theory for
local development in Ubon Ratchathani Province.

วันที่ลงนาม.....

ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากคณะผู้วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย อันตราย รวมทั้งประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียด และมีความเข้าใจดีแล้ว

คณะผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ จะไม่ปิดบังซ่อนเร้น จนข้าพเจ้าพอใจ

ข้าพเจ้าเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากการบังคับหรือชักจูง

ข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกนี้จะไม่มีผลต่อข้าพเจ้าจะพึงได้รับในปัจจุบันและในอนาคต

คณะผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยเฉพาะในของสรุปผลการวิจัยโดยไม่มีการระบุชื่อนามสกุลของข้าพเจ้า การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะกระทำด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

คณะผู้วิจัยรับรองว่าหากเกิดอันตรายใด ๆ จากการวิจัย ข้าพเจ้าจะได้รับการรักษาพยาบาล ตามที่ระบุในเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้าจะได้รับเอกสารชี้แจงและหนังสือยินยอมที่มีข้อความเดียวกันกับที่คณะผู้วิจัยเก็บไว้ เป็นส่วนตัวข้าพเจ้า ๑ ชุด

ข้าพเจ้าได้รับทราบข้อความข้างต้นแล้ว มีความเข้าใจดีทุกประการ และลงนามในใบยินยอมด้วยความเต็มใจ

ลงชื่อ.....ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

ลงชื่อ.....ผู้ดำเนินโครงการวิจัย

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย อายุน้อยกว่า ๑๘ ปี/ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และไม่สามารถลงลายชื่อด้วยตนเอง

ข้าพเจ้า.....ในฐานะเป็น.....(ผู้แทนโดยชอบธรรมตามกฎหมาย/ผู้ปกครอง/บิดา-มารดา/สามี-ภรรยา) ของ.....อนุญาต

ให้.....เข้าร่วมในโครงการวิจัยในครั้งนี้

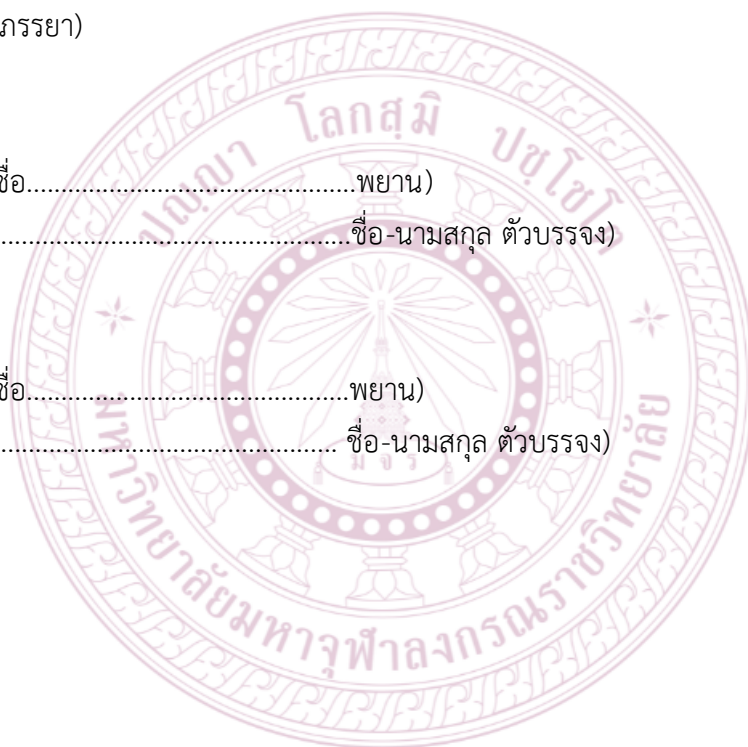
ลงชื่อ.....ผู้แทนโดยชอบธรรมตามกฎหมาย/ผู้ปกครอง/บิดา-มารดา/สามี-ภรรยา)

ลงชื่อ.....พยาน)

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

ลงชื่อ.....พยาน)

(.....ชื่อ-นามสกุล ตัวบรรจง)

เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Participant information sheet)

ชื่อโครงการวิจัย

“เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

"Berng" Youth produce creative agricultural media, new theory for local development in Ubon Ratchathani Province.

ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง

“แลดูเบ้งพ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

"Lae, Do, Berng, Por" Youths produce creative Buddhist media for local development in their hometown.

วันที่ชี้แจง มีนาคม ๒๕๖๕

ชื่อที่ทำงานของผู้วิจัย

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.

นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช

นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก

นายพลศักดิ์ หอมสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี บ้านหมากมี หมู่ ๑ ตำบลกระโสบ อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ผู้ให้ทุนวิจัย

ท่านได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ แต่ก่อนที่ท่านจะตกลงใจเข้าร่วมหรือไม่ โปรดอ่านข้อความในเอกสารนี้ทั้งหมด เพื่อให้ทราบว่า เหตุใดท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ โครงการวิจัยนี้เพื่ออะไร หากท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ท่านจะต้องทำอะไรบ้าง รวมทั้งข้อดีและข้อเสียอาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาวิจัย

ในเอกสารนี้ อาจมีข้อความที่ท่านอ่านแล้วยังไม่เข้าใจ โปรดสอบถามคณะผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัยที่ทำโครงการนี้ เพื่อให้อธิบายจนกว่าท่านจะเข้าใจ ท่านจะได้รับเอกสารนี้ ๑ ชุด กลับไปอ่านที่

บ้านเพื่อปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือแพทย์ที่ท่านรู้จัก ให้ช่วยตัดสินใจว่าควร จะเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้หรือไม่ การเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้จะต้องเป็น**ความสมัครใจ**ของท่าน ไม่มีการ บังคับหรือชักจูง ถึงแม้ท่านจะไม่เข้าร่วมในโครงการวิจัย ท่านก็จะปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ตามปกติ การไม่เข้าร่วมหรือถอนตัวจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อผลการศึกษาของท่านแต่อย่างใด

โปรดอย่าลืมนำชื่อของท่านในเอกสารนี้แนบมาว่าท่านจะแน่ใจว่ามีความประสงค์จะเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ คำว่า “ท่าน” ในเอกสารนี้ หมายถึง ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในฐานะอาสาสมัครในโครงการวิจัยนี้ หากท่านเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมตามกฎหมายของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย และลงนามแทนในเอกสารนี้ โปรดเข้าใจว่า “ท่าน” ในเอกสารนี้หมายถึง ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเท่านั้น

โครงการวิจัยนี้มีที่มาอย่างไร และวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานพระราชดำริ เกษตรตามแนว “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางหรือหลักในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบาก ให้สามารถผ่านช่วงวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ซึ่งการดำเนินงานตามทฤษฎีใหม่มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การผลิต ให้พึ่งตนเองด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอมีพอกิน ๒) การรวมพลังกันในรูปแบบ หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ๓) การดำเนินธุรกิจโดยติดต่อ ประสานงาน จัดหาทุนหรือแหล่งเงิน ในขั้นแรกที่เป็นการผลิต ถือเป็นขั้นสำคัญที่สุด ให้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ดังนี้ โดยการขุดสระเก็บกักน้ำ ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% เพื่อให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอตลอดปี โดยเก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ และพืชน้ำต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด โสน ฯลฯ ในส่วนการปลูกข้าว ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เป็นการลดค่าใช้จ่าย และสามารถพึ่งตนเองได้ ส่วนการปลูกผลไม้ ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก ให้ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร ฯลฯ อย่างผสมผสานกัน และหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการบริโภคก็นำไปขายได้ และพื้นที่อีกประมาณ ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง คันดิน โรงเรือนและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมทั้งคอกเลี้ยงสัตว์ เรือนเพาะชำ ฉางเก็บผลิตผลการเกษตร ฯลฯ²¹⁴

ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ ๑๒๐-๑๔๐ เมตร (๓๙๕-๔๖๐ ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกมีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกันจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอ

²¹⁴ สหกรณ์การเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านถ้ำ จำกัด. (๒๕๖๔). เกษตรตามแนว “ทฤษฎีใหม่”. แหล่งที่มา <http://www.sahakornthai.com/tsdbanthum/>

โขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย ห้วยตุง
 ลุง และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญคือ ทิวเขาบรรทัดและทิวเขา
 พนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา มีลักษณะ
 ภูมิอากาศ ดังนี้ ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเรื่อยไปจนถึงปลายเดือนตุลาคม และมักปรากฏ
 เสมอว่าฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงมักจะไม่เหมือนกันใน
 แต่ละปี ในส่วนฤดูหนาวนั้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของประเทศ ทำให้ได้รับ
 อิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำลงตั้งแต่เดือนตุลาคมและ
 จะสิ้นสุดปลายเดือนมกราคม ถึงแม้เคยปรากฏบ่อยครั้งว่าอากาศยังคงหนาวเย็นยืดเยื้อมาจนถึงปลาย
 เดือนกุมภาพันธ์ โดยส่วนใหญ่แล้วอากาศจะ เริ่มอบอ้าว ในเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงประมาณต้นเดือน
 พฤษภาคมซึ่งอาจจะมีฝน เริ่มตกอยู่บ้างในปลายเดือนเมษายน โดยที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัด
 ที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก ดินจึงเป็นทรัพยากรที่เยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ของ
 พื้นที่ทั้งจังหวัด หรือประมาณ ๑๐,๒๙๙,๐๖๓ ไร่ ในส่วนของป่าไม่มีทั้งป่าเต็งรัง หรือป่าแดงมีอยู่ทั่วไป
 มีเขตป่าดงดิบในเขตอำเภอน้ำยืน และป่าผสม ส่วนป่าเบญจพรรณมีอยู่ในอำเภอยางชุมน้อย อำเภอ
 บุณฑริก และอำเภอบึงสามพัน ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้
 ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ซุมแพรง ไม้กันเกรา สภาพพื้นที่ป่าไม้จากการสำรวจเมื่อปี ๒๕๓๘ มีเนื้อป่า
 ประมาณ ๒,๔๙๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๑.๕๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ ของเนื้อที่ทั้งหมดของ
 จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ดังนี้ ป่าถาวร ตามมติ ครม.
 จำนวน ๑ ป่า เนื้อที่ ๗๗,๓๑๒.๕๐ ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖ ป่า เนื้อที่ ๓,๓๙๖,๐๐๙.๑๖๓ ไร่
 พื้นที่ป่า สปก. จำนวน ๔๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๖๖๕,๕๔๓.๓๐ ไร่ ป่าอนุรักษ์ ตาม มติ ครม. จำนวน ๑๐ ป่า
 เนื้อที่ ๑,๔๓๙,๙๙๘.๔๐๒ ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่ ๘๘๐,๒๒๐.๐๐ ไร่ สวน
 ป่า จำนวน ๑๕ ป่า เนื้อที่ ๒๐,๙๘๕.๗๓ ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ (รวมจังหวัดอำนาจเจริญ) เนื้อที่
 ๒๔,๒๙๒,๖๕๖ ไร่^{๒๑๕} เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก จึงเหมาะที่
 จะศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด
 อุบลราชธานี โดยทำการศึกษาถึงรูปแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดบนพื้นที่
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้ง
 ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด
 เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบท
 จากหลากหลายส่วนของชุมชน

เนื่องจากปัจจุบันนี้สื่อเป็นเครื่องมือหลักของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เยาวชน
 เลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง
 ความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อน
 บอกเล่าถึง วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงบริบทจาก
 หลากหลายส่วนของชุมชน ซึ่งการสร้างกิจกรรมลักษณะนี้ อยู่ในกรอบแนวคิด “แลดูเบิ่งพ่อ” เยาวชน
 ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ซึ่งถ้าหากมองดูถึงเยาวชนในสังคมไทยของเรา ในการ

^{๒๑๕} สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๓). เกี่ยวกับจังหวัด. แหล่งที่มา <http://ubonratchathani.go.th/home/464.html>

ที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะต้องผ่านการอบรมบ่มเพาะ ความมีเหตุผล มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายได้ รวมไปถึง การรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวอย่างมีความสุข การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก และเยาวชน จึงเป็น “ตัวช่วย” ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับตัวเลขเชิงสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อในปัจจุบันพบว่าโดยเฉลี่ยเด็ก และเยาวชน ใช้ชีวิตอยู่กับสื่อไม่น้อยกว่าวันละ ๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นอินเทอร์เน็ตวันละประมาณ ๓-๕ ชั่วโมง ส่วนเยาวชนดูทีวีวันละ ๕.๗ ชั่วโมง ซึ่งเมื่อเทียบกับการอ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ ๓๙ นาที พบว่าเยาวชนใช้เวลาบนอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือถึง ๖ เท่า และเมื่อพิจารณาว่ากิจกรรมส่วนมากที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยทำบนอินเทอร์เน็ต คือการค้นหาข้อมูล ติดตามข่าวสาร จึงสามารถสรุปได้ว่าเยาวชนไทยอ่านหนังสือมาก แต่ส่วนมากเป็นการอ่านบนอินเทอร์เน็ตแทนที่จะเป็นหนังสือ

โดยกระบวนการที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ เริ่มด้วยการสำรวจข้อมูลและพูดคุยกับเยาวชนในชุมชนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน นอกจากเยาวชนจะได้เรียนรู้ รับทราบปัญหาในชุมชนท้องถิ่น และตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาพัฒนาบ้านเกิดของตน แล้วนำไปสู่การฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชนจากกลุ่มเยาวชนของโรงเรียนปทุมพิทยาคม โรงเรียนหนองขุนวิทยา โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย โรงเรียนศรีศาสนวิทยา และ โรงเรียนบ้านด้ามพรา จํานวน ๕ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๒๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนอัตลักษณ์บอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้งยังได้เสริมศักยภาพของคนในชุมชนถึงการแก้ปัญหาโดยนำความรู้และการสนับสนุนส่งเสริมจากโครงการวิจัยฯ นี้ไปเสริมองค์ความรู้ในท้องถิ่นของตนให้สามารถแก้ปัญหาให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เพราะคุณสมบัติที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

เป็นผู้มีความสนใจและสามารถเข้าร่วมฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วัน ต่อเนื่องอีกทั้งได้อาศัยอยู่ในชุมชน/โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ประกอบไปด้วย

- กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

- กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนหนองขุ่นวิทยา
- กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
- กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา
- กลุ่มเยาวชนโรงเรียนบ้านด้ามพั่ว

ท่านไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้หากท่านมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ไม่สมัครใจและไม่สามารถเข้าร่วมฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่องได้ อีกทั้งไม่ได้เป็นกลุ่มเยาวชนของโรงเรียนปทุมพิทยาคม โรงเรียนหนองขุ่นวิทยา โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย โรงเรียนศรีศาสนวิทยา และ โรงเรียนบ้านด้ามพั่ว

จะมีการทำโครงการวิจัยนี้ที่ใด และมีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ทั้งสิ้นเท่าไร

โครงการวิจัยนี้จะทำที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี และลงพื้นที่ปฏิบัติ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๒ คืน ๓ วัน โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๕ คน

ระยะเวลาที่ท่านจะต้องร่วมโครงการวิจัยและจำนวนครั้งกี่นัด

ท่านจะได้รับการสอบถามข้อมูลพื้นฐาน และรับคำอธิบายเกี่ยวกับการวิจัย ก่อนการดำเนินการวิจัย รวมถึงกิจกรรมที่ต้องเข้าร่วมทั้งสิ้น จำนวน ๓ ครั้ง

หากท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ ท่านจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน หรือได้รับการปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ตอบแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ให้สัมภาษณ์เชิงลึก เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ และเข้าร่วมการประชุมสัมมนา รวมถึงกิจกรรมที่ต้องเข้าร่วมทั้งสิ้น จำนวน ๓ ครั้ง ซึ่งทางคณะผู้วิจัยจะให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาตลอดโครงการวิจัยนี้

ความไม่สุขสบาย หรือความเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจจะได้รับจากกรรมวิธีการวิจัยมีอะไรบ้าง และวิธีการป้องกัน/แก้ไขที่คณะผู้วิจัยเตรียมไว้หากมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น

ไม่มีความเสี่ยงอันตรายที่จะได้รับจากกรรมวิธีการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัย

- ๑) ได้องค์ความรู้เรื่องสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

- ๒) ได้ก่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในของเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี
 ๓) ได้เครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด
 อุบลราชธานี จำนวน
 ๔) สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลอ้างอิงในทางวิชาการได้

ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยจะต้องรับผิดชอบ (ถ้ามี)

ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ค่าตอบแทนที่จะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย

มีใบประกาศเกียรติคุณ และสินน้ำใจ มอบให้

หากท่านไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ท่านมีทางเลือกอื่นอย่างไรบ้าง
 ไม่มี

หากเกิดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้ จะติดต่อกับใครบ้าง และได้รับการปฏิบัติอย่างไร

หากเกิดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถติดต่อกับ

- ๑) นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
 บ้านโคกพระเพอ หมู่ที่ ๘ (ห้วยเสนง) ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ๒) ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี บ้านหมากมี หมู่ ๑
 ตำบลกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
 เบอร์โทร ๐๘๓-๘๗๒-๗๒๔๕ , ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

หากท่านมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย จะถามใคร ระบุชื่อผู้วิจัยหรือผู้วิจัยร่วม

หากท่านมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย โปรดสอบถามได้ที่

- ๑) ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน หัวหน้าโครงการวิจัย
 ๒) พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้ร่วมวิจัย
 ๓) นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช ผู้ร่วมวิจัย
 ๔) นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก ผู้ร่วมวิจัย
 ๕) ดร.พลศักดิ์ หอมสมบัติ ผู้ร่วมวิจัย
 ๖) พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ประธานที่ปรึกษา

หากท่านรู้สึกว่าการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในระหว่างโครงการวิจัยนี้ ท่านอาจแจ้งเรื่องได้ที่
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอมวก
น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ เบอร์โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๗๓

ข้อมูลส่วนตัวของท่านที่ได้จากโครงการวิจัยครั้งนี้จะถูกนำไปใช้ดังต่อไปนี้

คณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากโครงการวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการโดยไม่เปิดเผย
ชื่อนามสกุล ที่อยู่ของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยทุกคน คณะผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวและข้อมูล
ที่ได้จากโครงการวิจัยไว้ในงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
อุบลราชธานี

ท่านจะถอนตัวออกจากโครงการวิจัยหลังจากได้ลงนามเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้วได้หรือไม่

ท่านสามารถถอนตัวออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลาที่ท่านต้องการ โดยจะไม่มีผลเสียใด
ๆเกิดขึ้นหรือท่านอาจถูกขอให้ออกจากโครงการวิจัยเมื่อท่านมีโรคที่มีอาการป่วยเกิดขึ้น ไม่สามารถ
ร่วมกิจกรรมได้

กำหนดการจัดกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
“เป็้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
วันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน)
ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี

วันศุกร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

เวลา ๐๘.๓๐ น. ลงทะเบียน รับเอกสาร

เวลา ๐๙.๐๐ น. ประธานในพิธีเปิด นายธนวัฒน์ ไพบูลย์เจริญโชติ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง
กล่าวรายงาน โดย นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิชิต หัวหน้าชุดแผนงานฯ

เวลา ๐๙.๓๐ น. แนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง
อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้
- โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
- สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
- สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไร่สารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ
- ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

เวลา ๑๐.๓๐ น. พักฉันน้ำปานะ / รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๐.๔๕ น. แนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง
อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ต่อ)

- แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้
- โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
- สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
- สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไร่สารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ
- ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

เวลา ๑๑.๓๐ น. ฉันทัดอาหาร / รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๓.๐๐ น. เรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ โดยนายชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์

เวลา ๑๔.๒๐ น. พักฉันน้ำปานะ / รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๔.๓๐ น. เรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ โดยนายมานพ สว่างจิต

เวลา ๑๕.๕๐ น. พักฉันน้ำปานะ / รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๖.๐๐ น. เรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี โดยนายวรปรัชญ์ ลาวัณย์วิไลวงศ์

เวลา ๑๖.๓๐ น. แบ่งกลุ่มเยาวชนเพื่อลงพื้นที่ผลิตสื่อสร้างสรรค์

เวลา ๑๗.๐๐ น. เยี่ยมชม วัดหนองป่าพง

เวลา ๑๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเย็น

เวลา ๑๘.๓๐ น. กลุ่มเยาวชนเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (วิทยากรประจำกลุ่ม)

เวลา ๒๐.๐๐ น. เข้าที่พัก ณ มีธรรม โฮมสเตย์

วันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

เวลา ๐๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

เวลา ๐๘.๐๐ น. ทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) โดยวิทยากร

๑. นายชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์ (นักเขียน / ช่างภาพ)

๒. นายมานพ สว่างจิต (การถ่ายภาพ)

๓. นายวรปรัชญ์ ลาวัณย์วิไลวงศ์ (การทำคลิปสารคดี)

เวลา ๙๐.๓๐ น. พักฉันทาน้ำปานะ / รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๙๐.๔๐ น. เยี่ยมชม ศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ้านกลาง ต.โนนผึ้ง

เวลา ๑๐.๐๐ น. กลุ่มเยาวชนลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) ในตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

- แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้
- โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
- สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
- สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไรสารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ
- ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

เวลา ๑๑.๓๐ น. ฉันทาน้ำปานะ / รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๓.๐๐ น. กลุ่มเยาวชนลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) ในตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

- แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้
- โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
- สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
- สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไรสารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ
- ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

เวลา ๑๔.๕๐ น. พักฉันทาน้ำปานะ / รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๕.๐๐ น. กลุ่มเยาวชนลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน) ในตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

- แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน / คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ปราชญ์แกะสลักงานไม้
- โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
- สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
- สวนสละ ดร.ชิตตะวัน สละไรสารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ
- ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ)

- เวลา ๑๗.๐๐ น. เยี่ยมชม สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ
 เวลา ๑๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเย็น
 เวลา ๑๘.๓๐ น. สรุปประสบการณ์จากพื้นที่ / เริ่มผลิตผลงาน (ผู้ให้คำปรึกษาโดยวิทยากรประจำกลุ่ม)
 เวลา ๒๐.๐๐ น. เข้าที่พัก ณ มีธรรม โฮมสเตย์

วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

- เวลา ๐๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า
 เวลา ๐๘.๐๐ น. นำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) โดยกลุ่มเยาวชน
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนหนองขุ่นวิทยา
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา
 - กลุ่มเยาวชนโรงเรียนบ้านด้ามพริ้ว
 คณะกรรมการผู้ตัดสินคลิปวิดีโอ จาก ๑) แหล่งจักรสานไม้ไผ่ถักอีสาน ๒) โคน
 หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง) ๓) สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ ๔) สวนสละ
 ดร.ชิตตะวัน สละไร่สารพิษ รสชาติดี ราคาบุญ ๕) ผักไฮโดรโปนิก (คุณบังอร มงคลการ) ที่ละ ๑
 ท่าน และ ดร.โชคชัย แก้วเพิ่มพูน ผู้อำนวยการโรงเรียน นวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา
 เวลา ๑๑.๓๐ น. ฉันทัดอาหาร / รับประทานอาหารกลางวัน
 เวลา ๑๓.๐๐ น. นำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) (ต่อ) โดยกลุ่มเยาวชน
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนหนองขุ่นวิทยา
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
 - กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา
 - กลุ่มเยาวชนโรงเรียนบ้านด้ามพริ้ว
 เวลา ๑๔.๓๐ น. สรุปการอบรม / วางแผนการทำงานในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ต่อไป
 เวลา ๑๕.๐๐ น. พิธีปิด/มอบเกียรติบัตร โดย นายธนวัฒน์ ไพศาลเจริญโชติ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 โนนผึ้ง

หมายเหตุ กำหนดการนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย ๓

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

แบบฟอร์มสำรวจข้อมูลผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยฯ (ใช้กับเยาวชน)
เรื่อง “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด
อุบลราชธานี

ชื่อ-สกุล [ด.ช./ด.ญ./นาย/นาง/น.ส.]
ชื่อเล่น ฉายาที่เพื่อนเรียก อายุ ปี วัน/
เดือน/ปีเกิด (พ.ศ.) นับถือศาสนา ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่
..... หมู่ที่ ซอย ถนน ตำบล/แขวง
..... อำเภอ/เขต จังหวัด
รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ มือถือ
E- Mail line Facebook
โซเชียลมีเดียอื่น ๆ วุฒิการศึกษา ☐ ไม่ได้ศึกษา ☐ ประถม ☐ มัธยมต้น
☐ มัธยมปลาย/ปวช. ☐ ปวส. ☐ ปริญญาตรี

ข้อคำถามเบื้องต้น

๑) ความถี่ในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของท่านบ่อยแค่ไหน

- ☐ มากกว่า ๑ ครั้งต่อวัน
☐ วันละ ๑ ครั้ง
☐ ๒-๓ วันครั้ง
☐ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง
☐ สองสัปดาห์ ๑ ครั้ง
☐ เดือนละ ๑ ครั้ง
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒) ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวันในแต่ละครั้งของท่าน

- ☐ น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง
☐ ๑-๒ ชั่วโมง
☐ ๒-๓ ชั่วโมง
☐ มากกว่า ๓ ชั่วโมง

๓) สถานที่ที่ท่านเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด

- ☐ ที่บ้าน
☐ ที่ทำงาน

- ☐ ที่โรงเรียน / มหาวิทยาลัย
- ☐ ที่ร้านอินเทอร์เน็ต
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๔) ช่วงเวลาที่ท่านเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

- ☐ ๐๘.๐๑-๑๒.๐๐ น.
- ☐ ๑๒.๐๑-๑๖.๐๐ น.
- ☐ ๑๖.๐๑-๒๐.๐๐ น.
- ☐ ๒๐.๐๑-๐๐.๐๐ น.
- ☐ ๐๐.๐๑-๐๔.๐๐ น.
- ☐ ๐๔.๐๑-๐๘.๐๐ น.

๕) ท่านเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ Facebook
- ☐ YouTube
- ☐ Twitter
- ☐ TikTok
- ☐ Instagram
- ☐ blockdit
- ☐ Line
- ☐ Clubhouse
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๖) ท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้อยู่ได้อย่างไร

- ☐ สมัครเล่นด้วยตนเอง
- ☐ เพื่อนแนะนำ / ชักชวน

๗) ท่านเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ Facebook
- ☐ YouTube
- ☐ Twitter
- ☐ TikTok
- ☐ Instagram
- ☐ blockdit
- ☐ Line
- ☐ Clubhouse
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๘) ท่านมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นี้รวมทั้งหมดกี่คน (รวมทุกเว็บไซต์ที่ท่านมีอยู่)

- ☐ น้อยกว่า ๑๐ คน
☐ ๑๑-๕๐ คน
☐ ๕๑-๑๐๐ คน
☐ ๑๐๑-๒๐๐ คน
☐ ๒๐๑-๕๐๐
☐ ๕๐๑ คนขึ้นไป

๙) เหตุผลที่ท่านเข้าใช้เว็บไซต์สังคมออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ติดต่อกับบุคคลที่รู้จัก
☐ เพื่อค้นหาเพื่อนใหม่
☐ เพื่อหาคู่
☐ อัปเดตสถานะ/ ข้อมูลส่วนตัว/ รูปภาพ
☐ เล่นเกม
☐ หาข้อมูล/ แลกเปลี่ยนข้อมูล
☐ ติดตามข่าวสารศิลปิน / ดารา / บุคคลมีชื่อเสียง
☐ ติดตามข่าวสารของสินค้า, ผลิตภัณฑ์ หรือ บริการต่าง ๆ
☐ เชิญชวนให้บุคคลอื่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
☐ เชิญชวนให้บุคคลอื่น ซื้อสินค้า หรือบริการ
☐ เชิญชวนให้บุคคลอื่นเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองจัดขึ้นหรือที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น
☐ ร่วมกิจกรรมกลุ่มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น อ่านและแสดงความคิดเห็น, ร่วมเป็นแฟนคลับ

ฯลฯ

- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๑๐) ประสบการณ์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของท่าน

- ☐ น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑ ปี
☐ ๒ - ๓ ปี
☐ มากกว่า ๔ ปี ขึ้นไป
☐ มากกว่า ๓ ชั่วโมง

๑๑) ท่านเคย/ไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

- ☐ ข้าพเจ้าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้
☐ ข้าพเจ้าเคยเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ คือ

.....

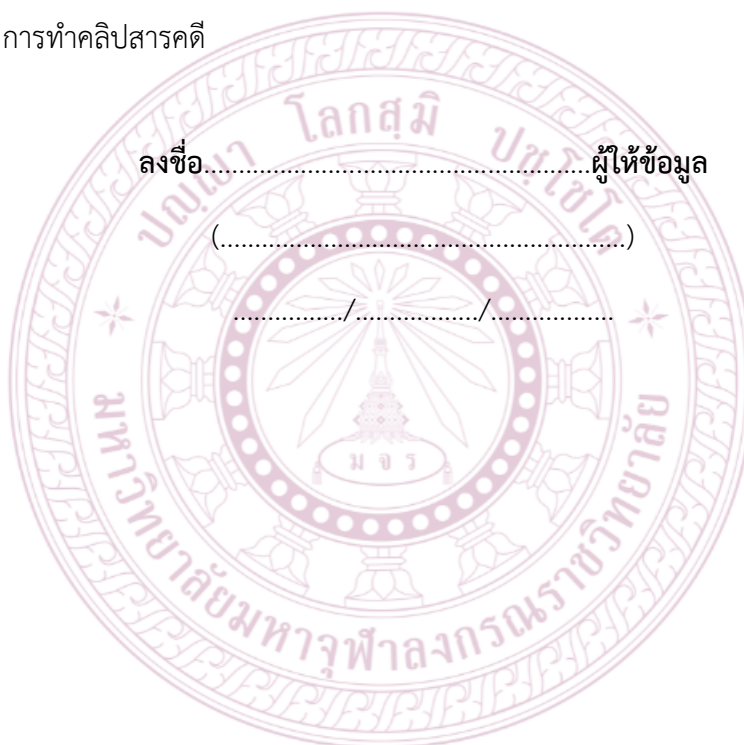
.....

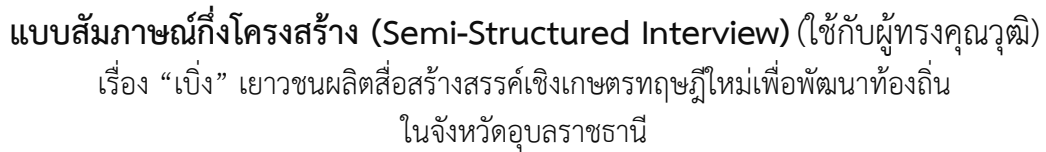
๑๒) หากคณะผู้วิจัยจะเชิญท่านเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของท่าน ท่านจะเต็มใจเข้าร่วมด้วยไหมครับ/ค่ะ

- ☐ ข้าพเจ้ายินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในครั้งนี้
- ☐ ข้าพเจ้ายังไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในครั้งนี้

๑๓) ท่านสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านไหนถ้าหากท่านเข้าร่วมโครงการฯ นี้ (สามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ การเขียน
- ☐ การถ่ายภาพ
- ☐ การทำคลิปสารคดี

๒.๑ ท่านคิดว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน มีความสำคัญกับยุคสมัยในปัจจุบันมากน้อยเพียงไร (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

๒.๒ มีใคร หรือ หน่วยงานใดบ้าง ที่จะเป็นหลัก หรือ แก่นนำสำคัญ ที่เก็บรวบรวมเกษตร
ทฤษฎีใหม่ของชุมชนท่าน เพื่อบอกเล่าถึงเรื่องราวเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่น ในรูปแบบต่าง ๆ สู่
สังคมภายนอก (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านคิดว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นต่าง
ๆ ของชุมชนท่าน สู่สังคมภายนอก ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๔ ท่านคิดว่า ต้องใช้วิธีการอย่างไรถึงทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราว
เกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชนท่าน สู่สังคมภายนอก (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
ประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕ ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของท่าน
ควรมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้าง (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
บ้านเกิดของเยาวชน

๓.๑ ด้านการเขียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ด้านการถ่ายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ด้านการทำคลิปสารคดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์
คณะผู้วิจัย

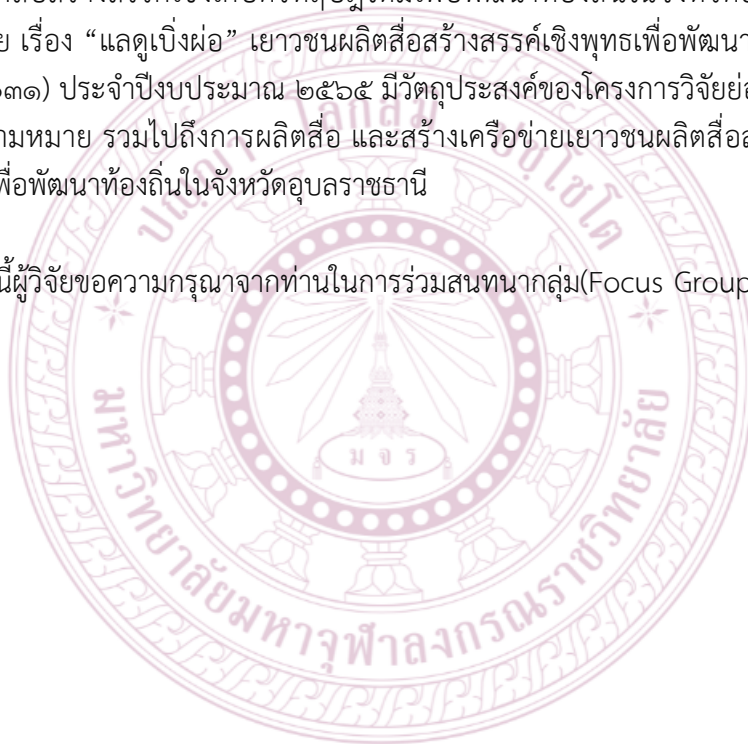
ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) (ใช้กับเยาวชนที่เข้ารับการอบรม)
เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ในจังหวัดอุบลราชธานี

คณะผู้วิจัย ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิชรธรรมบัณฑิต รศ.ดร.
นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ อาจารย์พลศักดิ์ หอมสมบัติ

คำชี้แจง

ประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งพ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ มีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมาย รวมไปถึงการผลิตสื่อ และสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอความกรุณาจากท่านในการร่วมสนทนากลุ่ม(Focus Groups) อย่างอิสระ

จากการที่ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ท่านได้พบกับปัญหาและมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ กรุณาอธิบายในเชิงพรรณนา

๑. ด้านการแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง

๑) ท่านพบปัญหาการแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๒. ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ

๑) ท่านพบปัญหาการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๓. ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ

๑) ท่านพบปัญหาการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๔. ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี

๑) ท่านพบปัญหาการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปสารคดี มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๕. ด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์

๑) ท่านพบปัญหาการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๖. ด้านการทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี)

๑) ท่านพบปัญหาการทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การทบทวนการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๗. ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน)

๑) ท่านพบปัญหาการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน) มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน) ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลงาน) มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

๘. ด้านการนำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี)

๑) ท่านพบปัญหาการนำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) มากน้อยเพียงใด กรุณาอธิบาย

๒) ท่านคิดว่าการนำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การนำเสนอตัวอย่างผลงานยอดเยี่ยม (เขียน / ภาพถ่าย / คลิปสารคดี) มีคุณภาพและมาตรฐาน กรุณาอธิบาย

ขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างมากในการเสียสละเวลาในการร่วมสนทนากลุ่ม
(Focus Groups)

แบบประเมินคุณภาพสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ใช้กับคณะกรรมการตัดสิน)

โครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

“แลดูเบิ่งพ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑)

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน)

ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

รายการประเมิน	ผลการประเมิน (กลุ่ม)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑. วิธีการนำเสนอ (๒ คะแนน) ๑.๑ วิธีการนำเสนอเนื้อหา ๑.๒ ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอ					
๒. การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ (๓ คะแนน) ๒.๑ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ๒.๒ เนื้อหาความเหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชน ๒.๓ เนื้อหาช่วยส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของชุมชนและสามารถนำไปใช้ได้จริง					
๓. ตัวอักษรและภาพ (๓ คะแนน) ๓.๑ ตัวอักษร (แบบ / ขนาด / สี) ๓.๒ เทคนิคพิเศษ / การจัดองค์ประกอบของศิลป์ / รายละเอียดภาพ ๓.๓ การลำดับภาพ					
๔. เสียง (๒ คะแนน) ๔.๑ เสียงบรรยาย (น้ำเสียง / การอ่านออกเสียง / อักษร / จังหวะการอ่าน) ๔.๒ เสียงดนตรีประกอบ (ความชัดเจน / ระดับความดัง / ตรง / สัมพันธ์เหมาะสมกับภาพและการบรรยาย)					
รวม (๑๐ คะแนน)					

ผลการประเมิน

[] สื่อมีคุณภาพ (คะแนนรวม ๖-๑๐)

[] สื่อควรปรับปรุง (คะแนนรวม ๐-๕)

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) (ใช้กับผู้เข้าร่วมโครงการอบรมทุกท่าน)
เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

๒. แบบสอบถามชุดนี้มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๖ ด้าน ๔๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

๓. ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามทุกข้อตามสภาพจริง เพื่อจะทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความสมบูรณ์น่าเชื่อถือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

๔. ข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามในครั้งนี้จะนำมาใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ และจะไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้ทำวิจัย

ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย ๓

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่
เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ ๑

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวของท่าน

๑. สถานภาพ

☐ พรหมชิต

☐ ศฤหัตถ์

๒. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ ไม่ต้องการระบุเพศ

๓. บทบาทหน้าที่

☐ ผู้บริหาร

☐ ครูพี่เลี้ยง/คณาจารย์

☐ นักวิจัย/คณะผู้วิจัย

☐ วิทยาการ

☐ นักเรียน/นักศึกษา/นิสิต

☐ ประชาชนทั่วไป

๔. สังกัด/หน่วยงาน

☐ โรงเรียนปทุมพิทยาคม

☐ โรงเรียนหนองขุ่นวิทยา

☐ โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย

☐ โรงเรียนหนองขุ่นวิทยา

☐ โรงเรียนบ้านด้ามพริ้ว

☐ ศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลโนนผึ้ง

☐ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

☐ อื่น ๆ

ตอนที่ ๒

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง แบบสอบถาม

โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ตามความเป็นจริง เพียงช่องเดียว ในการพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนน ๕ ระดับดังนี้

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม				
	๕	๔	๓	๒	๑
๑) ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้	✓				
๒) เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันทสมัย		✓			

คำอธิบาย

แบบสอบถามข้อที่ ๑ แสดงว่า ท่านคิดว่า ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในระดับมากที่สุด

แบบสอบถามข้อที่ ๒ แสดงว่า ท่านคิดว่า เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันทสมัย ในระดับมาก

ที่	การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์ เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี	ระดับความคิดเห็นต่อการจัด กิจกรรมการฝึกอบรม					ข้อเสนอแนะ
		๕	๔	๓	๒	๑	
ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง นักเขียน / ช่างภาพ							
๑	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้						
๒	เนื้อหามีความน่าสนใจ ทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ						
๓	เนื้อหาความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
๔	เนื้อหามีส่วนสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา						
๕	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม						
๖	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด						
๗	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถจดจำได้นาน						
๘	ทำให้เกิดการสรุปขยายได้						
๙	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง						
ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การถ่ายภาพ							
๑๐	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้						
๑๑	เนื้อหามีความน่าสนใจ ทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ						
๑๒	เนื้อหาความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
๑๓	เนื้อหามีส่วนสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา						
๑๔	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม						
๑๕	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด						
๑๖	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถจดจำได้นาน						
๑๗	ทำให้เกิดการสรุปขยายได้						
๑๘	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง						

ที่	การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม					ข้อเสนอแนะ
		๕	๔	๓	๒	๑	
ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง การทำคลิปลสารคดี							
๑๙	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้						
๒๐	เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ						
๒๑	เนื้อหาความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
๒๒	เนื้อหามีส่วนสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา						
๒๓	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ซักถาม						
๒๔	ผู้สอนมีการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด						
๒๕	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถจดจำได้นาน						
๒๖	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้						
๒๗	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง						
ด้านการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์							
๒๘	สามารถเขียนคอนเทนต์ (Content) ได้						
๒๙	การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม						
๓๐	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน						
๓๑	มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม						
ด้านการลงพื้นที่ภาคสนาม (เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ / ผลิตงาน)							
๓๒	การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม						
๓๓	การมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหา						
๓๔	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับชุมชน						
๓๕	เต็มใจ พุ่มเท พร้อมที่ลงมือปฏิบัติ						

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร
ทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

[illegible]

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์
เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี (ใช้กับวิทยากรประจำกลุ่ม)
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องรายการสังเกตพฤติกรรมที่เยาวชนปฏิบัติ

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการ						สรุปผล การสังเกต	
		ร่วมมือในการทำกิจกรรม		กล้าออกมาแสดง ความสามารถ		เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน			
		ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
๑									
๒									
๓									
๔									
๕									
๖									
๗									
๘									
๙									
๑๐									
๑๑									
๑๒									
๑๓									
๑๔									
๑๕									
๑๖									
๑๗									
๑๘									
๑๙									
๒๐									
๒๑									
๒๒									

เกณฑ์การประเมิน

ผ่านตั้งแต่ ๒ รายการ ถือว่า ผ่าน

ผ่าน ๑ รายการ ถือว่า ไม่ผ่าน

ลงชื่อ _____ ผู้สังเกต

(_____)

_____/_____/_____

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์
เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี (ใช้กับวิทยากรประจำกลุ่ม)
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องรายการสังเกตพฤติกรรมที่กลุ่มเยาวชนปฏิบัติ

กลุ่ม ที่	ชื่อ - สกุล	รายการ					สรุปผล
		รับผิดชอบงาน ที่ได้รับ มอบหมาย (๒ คะแนน)	รับฟัง ความคิดเห็น ของผู้อื่น (๒ คะแนน)	นำเสนอ ผลงาน ที่น่าสนใจ (๒ คะแนน)	มีความคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์ (๒ คะแนน)	ทำงานเสร็จ ตามเวลาที่ กำหนด (๒ คะแนน)	
๑							
๒							
๓							
๔							
๕							

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน ๙-๑๐ ระดับ ดีมาก
คะแนน ๗-๘ ระดับ ดี
คะแนน ๕-๖ ระดับ พอใช้
คะแนน ๐-๔ ระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ _____ ผู้สังเกต
()

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๑๑๑/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดอุบลราชธานี
(“Beng” Youth Produce Creative Agricultural Media, New Theory for Local Development in Ubon Ratchathani Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800765034

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ผู้วิจัยหลัก: ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโซคนามอ่อน

เอกสารที่พิจารณาหาบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕

(พระสุพรรณเมธากรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๑๑๑/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ที่ ยว ๘๐๐๗/ว.๑๑๑๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.ไชยสิทธิ์ อุคมโขคนามอ่อน / นักวิจัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำ
การวิจัยในเรื่อง “เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด
อุบลราชธานี” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว
มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล
ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควร
ให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพรมมาเพื่อแก้ไขและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๐/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นประธานในพิธีเปิด-ปิด และ ขอสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมฯ
เรียน นายธนวัฒน์ ไชยสิทธิ์ อดิคมโชคนามอ่อน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อดิคมโชคนามอ่อน พระครูวิมลธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริพันธ์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ เป็นคณะผู้วิจัย ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งมือ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นประธานในพิธีเปิด-ปิด โครงการ “การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี)” ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้ง ขอสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมฯ ประกอบไปด้วย แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน โคก หนอง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง) สวนปัญญา ผู้ผลิตดอกเบญจมาศ สวนสละ ดร.จิตตะวัน สละไร่สารพิษ รสชาติดี วาแคบุญ และ ชาวอแกนิกของตำบลโนนผึ้ง รวมไปถึงการขอสนับสนุนปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ สถานที่ดังกล่าว จำนวน ๑ ท่าน เพื่อนำมาแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง ให้กับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในโครงการดังกล่าว ตามกำหนดการฯ หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริพันธ์ ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อดิคมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๕

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓/๒๕๖๕

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงในการลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ. ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ อาจารย์พูลศักดิ์ หอมสมบัติ เป็นคณะผู้วิจัย ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งม่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะนักวิจัยโครงการย่อยที่ ๓ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในการจัดกิจกรรมให้กับเยาวชน จึงขอความอนุเคราะห์ ให้ ดร.ธนนันต์ชัย พัฒนะสิงห์ บุคลากรในสังกัดของท่านมาเป็นพี่เลี้ยงในการลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการฯ หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙-๒๐๓๑๓๔๒

นมัสการมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์บุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงในการลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน ตามวันและเวลาตามกำหนดการที่แนบมาด้วย

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๑/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนสละ ดร.จิตตะวัน
สละไร่สารพิช รสชาติดี ราคาบุญ และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน
เรียน ผศ.ดร.จิตตะวัน ชนะกุล ปราชญ์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสละไร่สารพิช
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรร
งบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนชัย
วณิช นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ”
เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕
ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด
อุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียด
แหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนสละ ดร.จิตตะวัน สละไร่สารพิช รสชาติดี ราคาบุญ และเป็น
คณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้อง
ประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอกวนช้างราช จังหวัดอุบลราชธานี ตาม
กำหนดการจัดการอบรมฯ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขานุการวิจัยย่อยที่ ๓)
เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๔-๒๐๓๓๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓ ๑๒/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสร้างสรรค์ของเยาวชน
เรียน ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รัช.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งม่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสร้างสรรค์ของเยาวชน ในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๔.๓๐ น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการจัดการอบรมฯสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขาคำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๙-๒๐๓๑๓๕๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓ ๑๓/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ แหล่งจักรสานไม้ไผ่
วิถีอีสาน และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน

เรียน ประธานกลุ่ม แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน ตำบลโนนผึ้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูพัฒนธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาศัย วณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในการนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ แหล่งจักรสานไม้ไผ่วิถีอีสาน ตำบลโนนผึ้ง และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการจัดการอบรมฯ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๔๔-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๔

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๔/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ โคนง นา
(กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง) และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน
เรียน ประธานกลุ่ม โคนง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง)
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนชัย วณิช นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ โคนง นา (กลุ่มเลี้ยงปลาประจำตำบลโนนผึ้ง) และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอมืองอุบลราชธานี ตามกำหนดการจัดการอบรมฯ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขานุการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๔-๒๐๓๓๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๕/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน

เรียน ประธานกลุ่ม สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาศัยวณิช นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งมือ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนปัญญาผู้ผลิตดอกเบญจมาศ และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการจัดการอบรมฯ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขาคำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๙-๒๐๓๓๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๖/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนผักไฮโดรโปนิก และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน

เรียน คุณบงอร มงคลการ ปรากฏปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผักไฮโดรโปนิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในกรณี ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ สวนผักไฮโดรโปนิก และเป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการจัดการอบรมฯ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาคำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรติดต่อ ๐๙๙๔-๒๐๓๓๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓ ๑๗/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ณ ห้องประชุม
องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

เรียน คุณพ่อประสิทธิ์ ม่วงคู ประธานคณะกรรมการแม่ข่าย

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูพัฒนธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในกรณี ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรแนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการแกะสลักงานไม้ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๓๐ น. สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาคำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๖-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๔

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๒/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมือเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในการนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๔-๒๐๓๑๓๔๒๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๓/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี

ตำบลกระโสม อำเภอม่วงสามสิบ

จังหวัดอุบลราชธานี ๓๕๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ**เรียน** ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองขุ่นวิทยา**สิ่งที่ส่งมาด้วย** กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต ตรี.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกศศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งม่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในการนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกศศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรติดต่อ ๐๙๙-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๔/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้งานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๔๗-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๕/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีศาสนวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบ๊งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริพร ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรติดต่อ ๐๙๙๗-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓ ๖/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกศศิริพร ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบ๊งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกศศิริพร ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๗-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑๐/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมือเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักเรียนในสังกัดของท่านเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดัมพรา

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร.นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกศศิริพร ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดของท่าน จำนวน ๕ คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน ๑ ท่าน เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเรียนรู้ทฤษฎีการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (การเขียน / การถ่ายภาพ / การทำคลิปสารคดี) ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกศศิริพร ปัญญาเอก (เลขาโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙๗-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โปรดอนุญาตให้นักเรียนและครูเข้าร่วมโครงการฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน โครงการวิจัย (MCU ๒๕๐๓๐) โทร ๐-๒๓๔๕-๐๐๗๓

ที่ MCU ๒๕๐๓๓.๓ ๓/๒๕๖๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักวิจัยโครงการย่อยที่ ๓ และผู้ช่วยนักวิจัย ลงสำรวจพื้นที่ในการวิจัย (ครั้งที่ ๑)

เรียน/เจริญพร ทีมงานนักวิจัยฯ และผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ขอเชิญนักวิจัยโครงการย่อยที่ ๓ และผู้ช่วยนักวิจัย โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ เป็นคณะผู้วิจัย ลงสำรวจพื้นที่ในการวิจัย (ครั้งที่ ๑) ระหว่างวันที่ ๑ - ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบและเข้าร่วมลงสำรวจพื้นที่ในการวิจัย (ครั้งที่ ๑) อย่างเคร่งครัด

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๔

ที่ MCU ๖๕๐๓๑.๓ ๒/๒๕๖๕

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญนักวิจัยโครงการย่อยที่ ๓ ลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน

เรียน/เจริญพร ทีมงานนักวิจัยฯ โครงการย่อยที่ ๓ ทุกท่าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี (MCU ๖๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ขอเชิญนักวิจัยโครงการย่อยที่ ๓ โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก และ อาจารย์พูลศักดิ์ หอมสมบัติ เป็นคณะผู้วิจัย ลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามกำหนดการฯ หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (เลขานุการโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบและเข้าร่วมลงพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน อย่างเคร่งครัด

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๗/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมือเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ในจังหวัดอุบลราชธานี
เรียน นายชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูพัฒนธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งม่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี หัวข้อ การเขียนและการเตรียมประเด็นที่ต้องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาคำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๙

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๘/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมือเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญบุคคลในสังกัดของท่านมาเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูพัฒนธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.พูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้นางงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเชิญบุคคลในสังกัดของท่านมาเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี คือ นายมานพ สว่างจิต ซึ่งมีความรู้ความชำนาญด้านการอบรมให้กับเยาวชน ในเรื่อง การถ่ายภาพ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาคโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๔๔-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๔

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ที่ MCU ๒๕๐๓๑.๓ ๑/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยเขตอุบลราชธานี

ตำบลกระโสม อำเภอมืองอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญท่านเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ในจังหวัดอุบลราชธานี

เรียน นายวรินทร์ ลาวัณย์วิไลวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจัดการอบรมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมี ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต รศ.ดร. นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวณิช นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก และ ดร.ทูลศักดิ์ หอมสมบัติ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด” (MCU ๒๕๐๓๑) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

เพื่อให้การจัดอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ ๓ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรอบรมให้กับเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี หัวข้อ การทำคลิปลงสารคดี ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ (รวม ๒ คืน ๓ วัน) ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอรวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ นางสาวเกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก (เลขาคโครงการวิจัยย่อยที่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๔-๒๐๓๑๓๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

“เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี

โทร. ๐๔๕ - ๔๒๒๑๕๔

มือถือ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ภาพประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัย

เรื่อง “เปิง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน
จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคผนวก ง

การรับรองการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการศึกษา “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

- หน่วยงานภาครัฐ ควรติดตามและประทับรองการดำเนินงานด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนอย่างใกล้ชิด

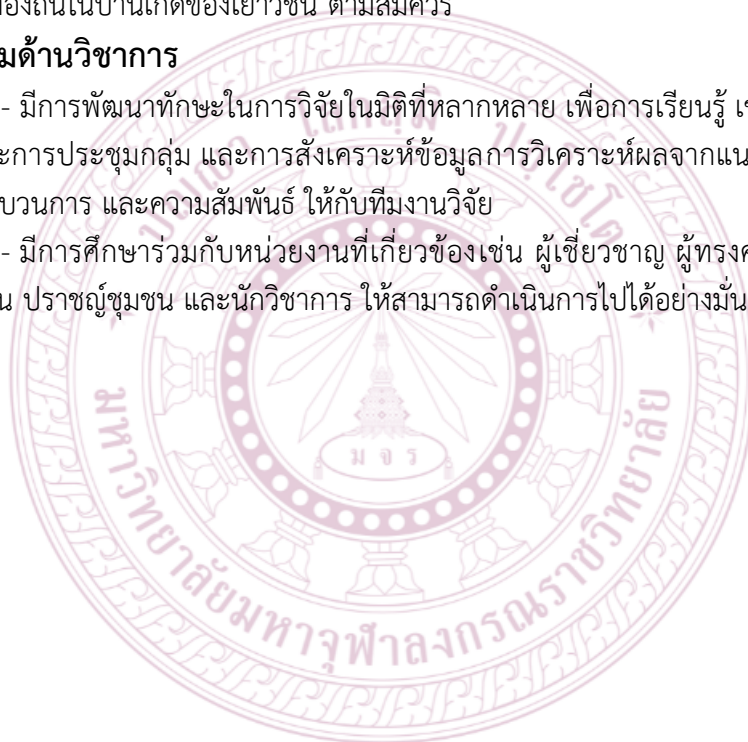
- หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการที่เกี่ยวกับกิจกรรม ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน ดำเนินการไปได้

- ภาคประชาชนซึ่งเป็นคนในชุมชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน ตามสมควร

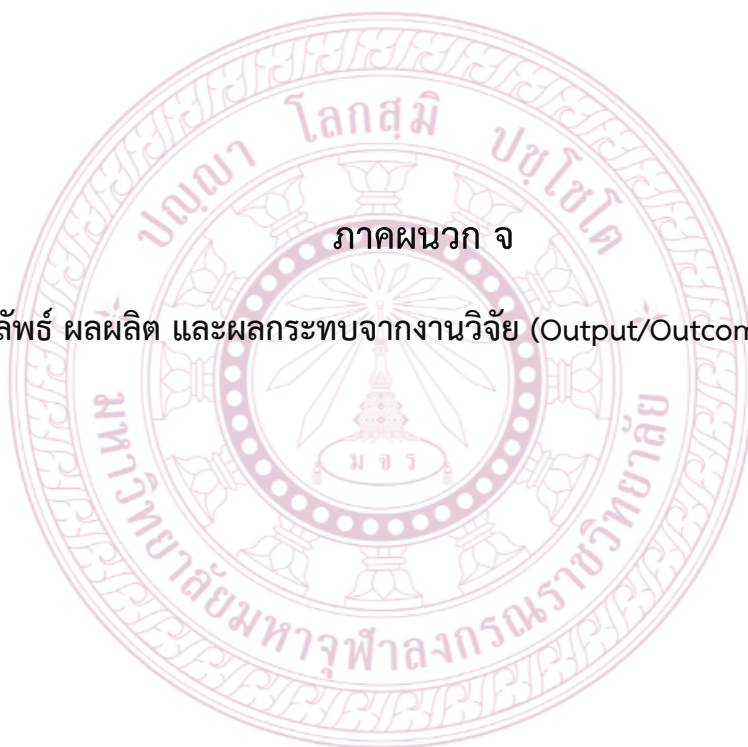
๒. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยในมิติที่หลากหลาย เพื่อการเรียนรู้ เช่น การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและการประชุมกลุ่ม และการสังเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ผลจากแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการ และความสัมพันธ์ ให้กับทีมงานวิจัย

- มีการศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปรชาญชุมชน และนักวิชาการ ให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมั่นคง

ภาคผนวก จ
ผลลัพธ์ ผลผลิต และผลกระทบจากงานวิจัย (Output/Outcome/Impact)

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับของโครงการ**

วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับของโครงการ
๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมาย ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิง เกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี	- ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และ เอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยข้อมูล เกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิง เกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี	- ผลวิเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับ เกษตรทฤษฎีใหม่ และสรุปผลการศึกษา ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการและ แนวทางในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิง เกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดอุบลราชธานี	- ลงพื้นที่ทำการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในภาคสนาม (Field Study) โดยใช้กิจกรรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อ การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เกษตรทฤษฎี ใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของ เยาวชน ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือก ตัวแทนเยาวชน โดยการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) เป็น เยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ ตัวแทนจำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการ จัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็น เวลา ๓ วันต่อเนื่อง	- การพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ อันดีร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้าน เกิด โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสื่อเชิง พุทธที่สะท้อนอัตลักษณ์บอกเล่าถึง เกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของ ชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัด อุบลราชธานี
๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิต สื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด อุบลราชธานี	- ลงพื้นที่จัดโต๊ะเสวนาสันทนา ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรม และประมวลผลข้อมูลนำข้อมูลที่ได คืนให้กับชุมชน และสร้างเครือข่าย “เยาวชนสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตร ทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้าน เกิด”	- การให้ผู้นำชุมชน เยาวชนคนรุ่นใหม่ และนักวิชาการได้พูดคุยกัน ถ่ายทอด กระบวนการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึก อุดมการณ์ และทำความเข้าใจใน เป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน โดย ใช้หลักแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นตัว เชื่อมโยงให้คนเข้ามาร่วมกัน โดยเริ่มต้น จากการรวมกลุ่มเล็ก ๆ และขยายเป็น เครือข่าย

ผลลัพธ์ (ตามวัตถุประสงค์)	ผลผลิต	ผลกระทบจากการวิจัย
๑. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ผลลัพธ์ ที่ได้รับการวิจัย มีดังนี้ ผลวิเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ และสรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบกระบวนการและแนวทางในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด	ผลผลิตจากการวิจัยครั้งนี้ วิทยาเขตอุบลราชธานี ชุมชนและหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีรูปแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนเพื่อนำไปถ่ายทอดบทเรียนให้กับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป	ชุมชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เกิดความตระหนักรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนให้กับกลุ่ม นำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปต่อยอดในการสร้างกลุ่มอาชีพของเยาวชน ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีการสร้างผู้นำกลุ่มที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง
๒. เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ผลลัพธ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถพัฒนากิจกรรมตามลำดับ ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ผลการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และขอบเขตของกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ขั้นที่ ๒ ผลการออกแบบกิจกรรม ขั้นที่ ๓ ผลการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ขั้นที่ ๔ การประเมินผลการจัดกิจกรรม	วิทยาเขตอุบลราชธานี หน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นมีองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ของท้องถิ่นอื่น ๆ รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี	หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำบทเรียนที่ได้รับไปพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นอื่น ๆ รวมไปถึงการสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่มีความหลากหลายในพื้นที่
๓. เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ผลลัพธ์ แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถแบ่งได้ ดังนี้ ๑. พัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ประธานกลุ่ม การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม	วิทยาเขตอุบลราชธานี และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีองค์ความรู้นำไปพัฒนาการสร้างเครือข่ายอาชีพให้เกิดความเข้มแข็งตามความต้องการของชุมชน	ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ร่วมกับการอนุรักษ์ท้องถิ่นของชุมชนโดยใช้แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ในท้องถิ่นเป็นตัวเชื่อมโยงให้คนเข้ามาร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็ก ๆ และขยายเป็นเครือข่าย

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ๓. การกระจายงานและแบ่งภาระหน้าที่ให้ชัดเจน ๔. มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน ๕. มีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน ๖. มีการติดตามประเมินผลและการทำงาน รายงานผล		
---	--	--

ภาคผนวก ฉ

แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ

- (ภาษาไทย) “เบ้ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ในจังหวัดอุบลราชธานี
- (ภาษาอังกฤษ) "Beng" Youth produce creative agricultural media, new theory
for local development in Ubon Ratchathani Province.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ที่มาของการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานพระราชดำริ เกษตรตามแนว "ทฤษฎีใหม่" เป็นแนวทางหรือหลักในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบาก ให้สามารถผ่านช่วงวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ซึ่งการดำเนินงานตามทฤษฎีใหม่มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การผลิต ให้พึ่งตนเองด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอมีพอกิน ๒) การรวมพลังกันในรูปแบบ หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ๓) การดำเนินธุรกิจโดยติดต่อ ประสานงาน จัดหาทุนหรือแหล่งเงิน ในขั้นแรกที่เป็นการผลิต ถือเป็นขั้นสำคัญที่สุด ให้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ดังนี้ โดยการขุดสระเก็บกักน้ำ ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% เพื่อให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอตลอดปี โดยเก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ และพืชน้ำต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด โสน ฯลฯ ในส่วนการปลูกข้าว ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เป็นการลดค่าใช้จ่าย และสามารถพึ่งตนเองได้ ส่วนการปลูกผลไม้ ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก ให้ใช้พื้นที่ประมาณ ๓๐% ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร ฯลฯ อย่างผสมผสานกัน และหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการบริโภคก็นำไปขายได้ และพื้นที่อีกประมาณ ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง คันดิน โรงเรือนและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมทั้งคอกเลี้ยงสัตว์ เรือนเพาะชำ ฉางเก็บผลิตผลการเกษตร ฯลฯ^{๑)}

^{๑)} สหกรณ์การเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านถ้ำ จำกัด. (๒๕๖๔). เกษตรตามแนว "ทฤษฎีใหม่". แหล่งที่มา <http://www.sahakornthai.com/tsdbanthum/>

ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ ๑๒๐-๑๔๐ เมตร (๓๙๕-๔๖๐ ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกมีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย ห้วยตุงลุง และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญคือ ทิวเขาบรรทัดและทิวเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา มีลักษณะภูมิอากาศ ดังนี้ ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเรื่อยไปจนถึงปลายเดือนตุลาคม และมักปรากฏเสมอว่าฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงมักจะไม่เหมือนกันในแต่ละปี ในส่วนฤดูหนาวนั้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของประเทศ ทำให้ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำลงตั้งแต่เดือนตุลาคมและจะสิ้นสุดปลายเดือนมกราคม ถึงแม้เคยปรากฏบ่อยครั้งว่าอากาศยังคงหนาวเย็นยืดเยื้อมาจนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ โดยส่วนใหญ่แล้วอากาศจะ เริ่มอบอุ่น ในเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงประมาณต้นเดือนพฤษภาคมซึ่งอาจจะมิฝน เริ่มตกอยู่บ้างในปลายเดือนเมษายน โดยที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก ดินจึงเป็นทรัพยากรที่เยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด หรือประมาณ ๑๐,๒๙๙,๐๖๓ ไร่ ในส่วนของป่าไม่มีทั้งป่าเต็งรัง หรือป่าแดงมีอยู่ทั่วไปมีเขตป่าดงดิบในเขตอำเภอน้ำยืน และป่าผสม ส่วนป่าเบญจพรรณมีอยู่ในอำเภอเขมราฐ อำเภอบุณฑริก และอำเภอบึงสามพัน ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ซุมแพรง ไม้กันเกรา สภาพพื้นที่ป่าไม้จากการสำรวจเมื่อปี ๒๕๓๘ มีเนื้อป่าประมาณ ๒,๔๙๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๑.๕๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ดังนี้ ป่าถาวร ตามมติ ครม. จำนวน ๑ ป่า เนื้อที่ ๓๗,๓๑๒.๕๐ ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖ ป่า เนื้อที่ ๓,๓๙๖,๐๐๙.๑๖๓ ไร่ พื้นที่ป่า สปก. จำนวน ๔๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๖๖๕,๕๔๓.๓๐ ไร่ ป่าอนุรักษ์ ตาม มติ ครม. จำนวน ๑๐ ป่า เนื้อที่ ๑,๔๓๙,๙๙๘.๔๐๒ ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่ ๘๘๐,๒๒๐.๐๐ ไร่ สวนป่า จำนวน ๑๕ ป่า เนื้อที่ ๒๐,๙๘๕.๗๓ ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ (รวมจังหวัดอำนาจเจริญ) เนื้อที่ ๒๔,๒๙๒,๖๕๖ ไร่^๒ เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรมาก จึงเหมาะที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “เบ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการศึกษาถึงรูปแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดบนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดเพื่อการผลิตสื่อที่สะท้อนบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชน

เนื่องจากปัจจุบันนี้สื่อเป็นเครื่องมือหลักของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง

^๒ สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๓). เกี่ยวกับจังหวัด. แหล่งที่มา <http://ubonratchathani.go.th/home/464.html>

ความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด เพื่อการสร้างสรรค์สื่อที่สะท้อนบอกเล่าถึง วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงบริบทจากหลากหลายส่วนของชุมชน ซึ่งการสร้างกิจกรรมลักษณะนี้ อยู่ในกรอบแนวคิด “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ซึ่งถ้าหากมองดูถึงเยาวชนในสังคมไทยของเรา ในการที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะต้องผ่านการอบรมบ่มเพาะ ความมีเหตุผล มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายได้ รวมไปถึง การรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวอย่างมีความสุข การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก และเยาวชน จึงเป็น “ตัวช่วย” ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับตัวเลขเชิงสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อในปัจจุบันพบว่าโดยเฉลี่ยเด็ก และเยาวชน ใช้ชีวิตอยู่กับสื่อไม่น้อยกว่าวันละ ๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นอินเทอร์เน็ตวันละประมาณ ๓-๕ ชั่วโมง ส่วนเยาวชนดูทีวีวันละ ๕.๗ ชั่วโมง ซึ่งเมื่อเทียบกับการอ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ ๓๙ นาที พบว่าเยาวชนใช้เวลาบนอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือถึง ๖ เท่า และเมื่อพิจารณาว่ากิจกรรมส่วนมากที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยทำบนอินเทอร์เน็ต คือการค้นหาข้อมูล ติดตามข่าวสาร จึงสามารถสรุปได้ว่าเยาวชนไทยอ่านหนังสือมาก แต่ส่วนมากเป็นการอ่านบนอินเทอร์เน็ตแทนที่จะเป็นหนังสือ

โดยกระบวนการที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ เริ่มด้วยการสำรวจข้อมูลและพูดคุยกับเยาวชนในชุมชนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน นอกจากเยาวชนจะได้เรียนรู้ รับทราบปัญหาในชุมชนท้องถิ่น และตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาพัฒนาบ้านเกิดของตน แล้วนำไปสู่การฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชนจากชุมชนตำบลกระโสม ชุมชนตำบลดอนในแดง ชุมชนตำบลกุดลาด นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย นักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๒ และนักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม จำนวน ๖ พื้นที่ ๆ ละ ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๖๐ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วัน ต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยผ่านกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเชิงพุทธที่สะท้อนอัตลักษณ์บอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้งยังได้เสริมศักยภาพของคนในชุมชนถึงการแก้ปัญหาโดยนำความรู้และการสนับสนุนส่งเสริมจากโครงการวิจัยฯ นี้ไปเสริมองค์ความรู้ในท้องถิ่นของตนให้สามารถแก้ปัญหาให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างยั่งยืน

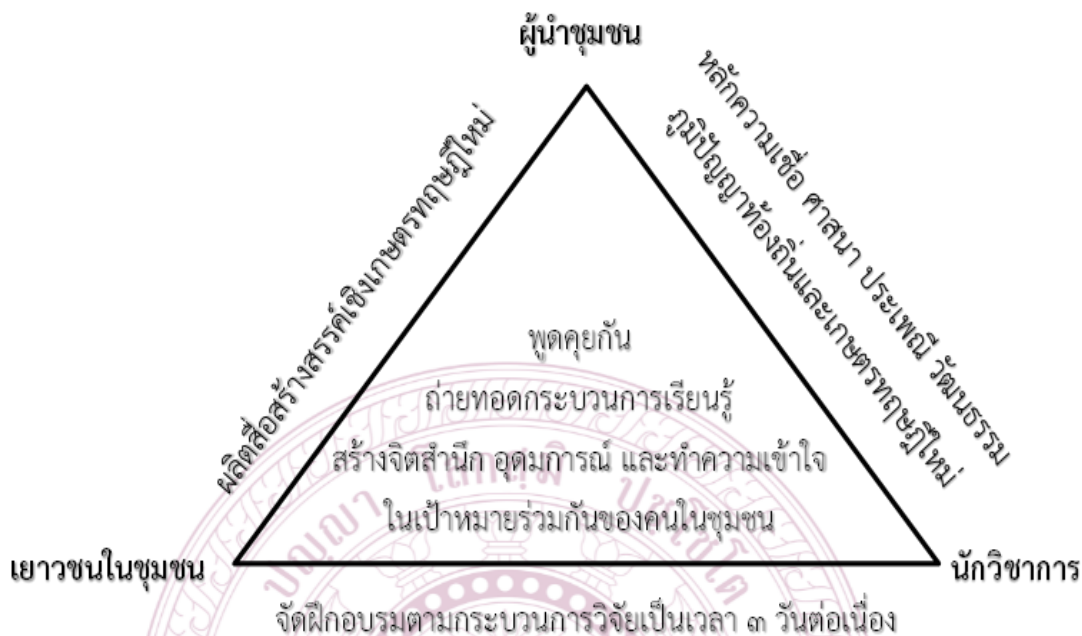
การดำเนินงานและผลงานที่ได้รับจากการวิจัย (โดยสังเขป) พร้อมภาพประกอบ

๑. การดำเนินงานวิจัย

๑.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี นี้มีขึ้นเพื่อบอกเล่าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรทฤษฎีใหม่ โดย

เยาวชนในชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ ได้ร่วมกันตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตน โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

๑.๒ วิธีการทดลอง

๑.๒.๑ การศึกษาการวิจัย

๑) ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน

๒) ทำการสร้างเครือข่ายสื่อเยาวชนสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

๓) ทำการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในภาคสนาม (Field Study) โดยใช้กิจกรรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน ซึ่งทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนเยาวชน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ ตัวแทนจำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

๔) ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน จำนวน ๑๕ คน แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

๕) จัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชน โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

๖) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

๑.๓ พื้นที่ศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากงานวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อร่วมกันถ่ายทอดเรื่องเล่าผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) จนนำไปสู่การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเยาวชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย

- นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
- นักเรียนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยา
- นักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

ประชากร (Population) คือ เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และโรงเรียนใน จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย นักเรียนจากโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย นักเรียนจากโรงเรียนศรีศาสนวิทยาและ นักเรียนจากโรงเรียนปทุมพิทยาคม

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ การคัดเลือกตัวแทนเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นเยาวชนในท้องถิ่นและจากโรงเรียนที่สนใจในโครงการฯ จำนวน ๓ พื้นที่ ๆ ละ ๑ กลุ่ม ๆ ละ ๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๓ วันต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๕ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการสัมภาษณ์ และทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด จำนวน ๑๕ คน

๒. ผลที่ได้รับจากงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ ๑) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี และ ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถสรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

๑) การวิเคราะห์แนวคิด ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการวิเคราะห์แนวคิดสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การพัฒนารูปแบบนี้เป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self-help) ในการคิด ตัดสินใจ และ ดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทางใดนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาซึ่งรวมถึงการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ ผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษาและบางเรื่องต้องมีการฝึกฝนปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือ ผู้ใหญ่ในชุมชน รวมถึงผู้นำกลุ่มที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูลความรู้ มีบุคลิกและ มนุษย์ สัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอนและถ่ายทอดความรู้ได้ดี ซึ่งเทคนิคหรือวิธีการจัดการ จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนที่เปลี่ยนแปลงช้าหรือแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงคือ คุณค่าของภูมิปัญญานั้น ด้วยเหตุนี้ การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปสู่รูปแบบหรือวิธีการจัดการที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปขณะเดียวกัน ก็พยายามที่จะรักษาหรือคงคุณค่าเดิมไว้ให้มากที่สุด

๒) การผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

จากกระบวนการจัดการฝึกอบรมในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน พบว่า เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอประมาณ แต่ยังคงขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังติดต่อกาแฟและเสียงไม่ค่อยทัน เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการติดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓-๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ พบว่า เยาวชนมีความสนุกสนาน กับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้คลิปที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

๓) การสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

กระบวนการสร้างเครือข่ายของเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาในเรื่องของการขาดกิจกรรมนันทนาการเพื่อกระชับความสัมพันธ์ผู้เข้าอบรม ในส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ทางกลุ่มเยาวชนอยากให้กิจกรรมกลุ่ม กระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม ควรมีกิจกรรมนันทนาการสอดแทรก เพื่อเพิ่มบรรยากาศให้สนุกยิ่งขึ้น เป็นต้น อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้พัฒนาเพจ “แลดูเบิ่งผ่อ_เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์” (<https://shorturl.asia/TMWre>) ที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานของเหล่าเยาวชนในเครือข่ายของโครงการ “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

การนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในพื้นที่ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน นั้น เยาวชนสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ออกมาได้พอประมาณแต่ยังขาดรายละเอียดในบางส่วน เช่น การเรียงลำดับเรื่องราวของสื่อที่ผลิตยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากมีคอนเทนต์ที่หลากหลายในเรื่องเดียว อีกทั้งยังติดต่อกาแฟและเสียงไม่ค่อยทัน เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการติดต่อ เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง จึงต้องขยายระยะเวลาในการส่งคลิปออกไปอีก ๓ -๔ ชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นจากการสอบถามเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ พบว่า เยาวชนมีความสนุกสนานกับกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อีก แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเป็น ๓ คืน ๔ วัน เพื่อให้คลิปที่สร้างสรรค์ออกมาสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ ผลตอบรับจากชุมชนดีมาก ชุมชนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและยังเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชนไปสู่โลกภายนอกอีกด้วย

ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมโครงการอบรมเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ ณ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มจากช่วงเช้าของวันที่ ๑ แนะนำรายละเอียดแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ของตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยปราชญ์ชุมชนศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การเขียนสคริปต์ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การถ่ายภาพ ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การทำคลิปสารคดี นำเยาวชนลงสำรวจสถานที่จริงในการนำมาเขียนสคริปต์ เยาวชนเริ่มเขียนสคริปต์ ส่วนเช้าวันที่ ๒ วิทยากรทั้ง ๓ ท่าน สรุปลองค์ความรู้จากการถ่ายทอดเมื่อวานให้เหลือเพียง ๑๐ นาที เยาวชนแต่ละกลุ่มนำเสนอสคริปต์ก่อนลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ช่วงสายจนถึงเย็น เยาวชนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับแหล่งชุมชนของตน ช่วงค่ำจนถึง ๒๔ นาฬิกา เยาวชนเริ่มผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยกำหนดระยะเวลาของคลิปจำนวน ๔-๕ นาที ส่งให้ผู้ดูแลเพจอัปขึ้นระบบ เพื่อประกวดแข่งขันรางวัล popular vote. ส่วนเช้าวันที่ ๓ กิจกรรมสร้างเครือข่าย โดยการหาประธานกลุ่ม และประธานคัดสรรคณะกรรมการบริหาร เพื่อ

ดำเนินการร่วมกับชุมชน ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “เบิ่ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโดยวิธีการคัดเลือกประธานกลุ่มมาจาก การที่สมาชิกแต่ละท่านมีคะแนนเสียง ๑ เสียง และมอบให้กับตัวแทนที่ตนชื่นชอบให้เป็นประธานกลุ่ม ช่วงบ่ายประवादคลิปวิดีโอสื่อสร้างสรรค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน รวมคะแนนที่ใช้ในการตัดสินผลงาน ๑๐๐ คะแนน / ๑ คลิปวิดีโอ ผลการจัดกิจกรรมโครงการตลอดระยะเวลา (๒ คืน ๓ วัน) พบว่า ควรให้เยาวชนเขียนสคริปต์เชิงเล่าเรื่องความประทับใจของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ แล้วจัดกิจกรรมการประกวดภาพถ่ายที่ประทับใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือทำคลิปวิดีโอในการผลิตสื่อเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ทุกวันนี้ เกิดจากการลงมือทำมากกว่าที่จะนั่งฟังทฤษฎี และควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ให้เป็น ๓ คืน ๔ วัน เนื่องจากต้องให้เวลาในการตัดต่อคลิปวิดีโอเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้สนุกยิ่งขึ้น และควรเพิ่มเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในแต่ละชุมชน แล้วมาผลิตสื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

ผลงานวิจัย/ผลผลิต สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม หรืออื่น ๆ ที่ได้จากการทำวิจัย และมี Impact ต่อสังคม, ประเทศชาติได้รับประโยชน์อะไร

ผลจากงานวิจัยจะทำให้ทราบถึงรูปแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการอาศัยกลไกความร่วมมือของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและนักวิจัยของวิทยาเขตอุบลราชธานีร่วมกันขับเคลื่อนการทำงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งหากดำเนินการโครงการวิจัยนี้เสร็จสิ้น สามารถตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นำไปสู่ความเข้มแข็งของประชาชนคนในชุมชนจนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปสังเคราะห์เป็นนโยบายและแนวทางการพัฒนาประชาชนในสังคมไทยในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมอบให้หน่วยงานทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติแล้วนำผลงานวิจัยเชิงนโยบายไปพัฒนาต่อยอดกำหนดแผนงานการส่งเสริมและพัฒนาประชาชนในสังคมไทย การพัฒนาผู้คนทุกกลุ่มที่ทำงาน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ซึ่งหน่วยงานที่นำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ประกอบไปด้วย

๑) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ในการบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอนและทำการวิจัยต่อยอดได้

๒) หน่วยงานภาครัฐสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปสังเคราะห์เป็นนโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนได้

๓) หน่วยงานภาคเอกชนสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรร่วมถึงการวิจัยต่อยอดได้

๔) เยาวชนและชุมชนสามารถนำชุดองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่สามารถเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยเรื่อง “เบ๊ง” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “แลดูเบ๊งผ่อ” เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด คณะทำงานได้มีย้อนไปถึงแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรานั้นมีมากมายที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เริ่มกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะขาดผู้สืบทอด อีกทั้งยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ดังนั้น การสร้างสื่อแบบวิถีโงะจะทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นหรือคนต่างพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่อยู่คู่คนไทยมาอย่างช้านาน ไม่ให้สูญหายไป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ควรผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่อยู่คู่คนไทยมาอย่างช้านานในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ให้สูญหายไป

งานวิจัยที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรส่งเสริมการผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคเพื่อเป็นการได้รับข้อมูลที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ ผู้วิจัย

๑. ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทย) : ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน
(ภาษาอังกฤษ) : Dr.chaiyasit udomchokenamorn

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน [REDACTED]

๓.ตำแหน่งวิชาการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์

๔. วัน เดือน ปีเกิด ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๕. ที่อยู่ปัจจุบันบ้านทุ่งเกษม เลขที่ ๑๔๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๔๐

๖.ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี : ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : รป.ม. (การบริหารจัดการภาครัฐ) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ปริญญาโท : พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาเอก : (ศึกษาอยู่) รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

๗.การทำงานบริการการศึกษา

- ครูผู้ช่วยสอนวิชาภาษาถิ่น (Dialect) อักษรธรรมอีสาน ในระบบและนอกระบบ
- วิทยากรผู้ช่วย เรื่องภาษาถิ่น อักษรธรรมอีสาน ทั่วไป
- ตรวจพระไตรปิฎก ฉบับอักษรธรรมอีสาน (มจร.) อ่านภาษาบาลีและอักษรธรรม

ในช่วงปลาย

- พิมพ์ อ่าน เอกสาร ตำราเรียนอักษรธรรมอีสานและอื่นๆ
- อาจารย์ผู้ช่วยภาควิชาภาษาถิ่น (Dialects) อักษรธรรมอีสาน (๒๕๕๔-ถึงปัจจุบัน)
- อาจารย์ผู้สอน คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (ปี ๒๕๕๗-ปัจจุบัน)

๘. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดย

ระบุ

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน. ๒๕๕๙. “รูปแบบการใช้อำนาจทางการเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องเสี้ยวสวัสดิ์ (The Political Power Using Forms on the Isan Literature of Siewwasadi)” วารสารใบลาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๑ (๑) : มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน. ๒๕๕๙. “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ (The administrative developed by Buddhist)” วารสารใบลาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๑ (๒) : กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน. ๒๕๕๖. โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุความเชื่อชาวพุทธที่มีต่อศาลดอนเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุบลราชธานี. (งบประมาณประจำปี ๒๕๕๖ : แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน. ๒๕๕๘. **โครงการวิจัยศึกษาวิเคราะห์นวัตกรรมการอนุรักษ์อักษรธรรมอีสาน.**

(งบประมาณประจำปี ๒๕๕๘ : แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้ร่วมวิจัย ๒๕๕๓ **เรื่องบทบาทของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์**

ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน **"ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์มูลกัจจายนะ**

อักษรธรรมอีสาน" ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้ร่วมงานการวิจัย **"ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์**

ปฐมสมโพธิกถา อักษรธรรมอีสาน จังหวัดอุบลราชธานี"

ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้ร่วมงานการวิจัย **"ศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**

ตามแนวชายแดนกัมพูชา ลาว ไทย" ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

(แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้ร่วมงานการวิจัย **"ศึกษาการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ**

ตามหลักพระพุทธศาสนา ในจังหวัดอุบลราชธานี" ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

(แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน ผู้ร่วมงานการวิจัย **"การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ**

ทุกพลภาพของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี" ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

(แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

๙. **สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ :** ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Word, Excel,

Power Point, โปรแกรม SPSS

๑๐. **หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี ตำบลกระโสม อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๗-๒๔๓๘๘๕๖ , ๐๘๐-๗๒๔๗๖๕๘ Email-chaiyasit_ae@hotmail.com

ผู้ร่วมวิจัย ๑

๑.ชื่อ (ภาษาไทย) : พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) : Phrakru Wutthidhambandit

๒.หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

๓.ตำแหน่งวิชาการ

: รองศาสตราจารย์

๔.หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี ตำบลกระโสม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-
๗๙๐-๘๔๖๔, (E-mail) naretse๙๙@hotmail.com.

๕.ประวัติการศึกษา

๕.๑ สำเร็จการศึกษา (วุฒิปริญญา) น.ธ.เอก, ป.ธ.๔

๕.๒ สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ปริญญาตรี : พธ.บ. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาตรี : ร.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ปริญญาโท : รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปริญญาเอก : Ph.D. (Public Administration) Nagpur University India.

๖. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ : ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Word, Excel, Power Point, โปรแกรม SPSS

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ

๗.๑ หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
(แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่งเทียน
พรรษาจังหวัดอุบลราชธานี (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

๗.๓ หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับความผูกพันต่อองค์กร
ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี (แหล่งทุน
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

๗.๔ ผู้ร่วมวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพการสอนวิชาธรรมะภาคปฏิบัติ ตามการประเมิน
ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
(แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ผู้ร่วมวิจัย ๒

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวนิช
ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) Mr.Rangsan Wattanachaiwanich

๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

๔. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

ที่อยู่ปัจจุบัน

เลขที่ ๑๔๖/๓ ซอย ๒ ถนนหลังมอ. ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

สถานที่ทำงาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ถนนสามัคคีสาย ข ซอย ๑๐ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โทรศัพท์ ๐๙๓-๔๕๐๐๗๑ โทรสาร ๐๙๓-๔๕๐๐๗๔ โทรศัพท์ : ๐๘-๕๗๘๒-๓๐๒๐ E-mail : jonpattani@hotmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๕๖ พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) (รัฐศาสตรการปกครอง) (เกียรตินิยมอันดับสอง)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๖ รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (รป.บ.) (การบริหารทรัพยากรมนุษย์)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๕๘ ศีลศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการท การวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

๖.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย

๖.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

๑) วิเคราะห์กระบวนการใช้จ่ายงบประมาณตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

๒) แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กรพระพุทธศาสนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

๖.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจมากกว่า ๑ เรื่อง)

๑) นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิชและร.ต.ต.พิชัย โอฬารศิริ งานวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานในการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” การประชุมวิชาการระดับชาติ ศาสนาและสังคมศาสตร์ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๙ – ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมहरรรษา เจบี หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๕๐๐ เล่ม หน้า ๕๒

๒) นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช, เอกกรินทร์ สังข์ทอง, เรชา ชูสุวรรณ งานวิจัยเรื่อง “สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๕ ได้รับทุนวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธธรรมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สพย.)

๓) พระครูสุตกิจสโมสรและนายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช งานวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนดาวนายร้อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” การประชุมวิชาการระดับชาติ ศาสนาและสังคมศาสตร์ ครั้งที่ ๓ “การพัฒนาคุณภาพการศึกษา: แนวโน้ม ความท้าทาย และความยั่งยืน” วันที่ ๒๘ – ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมहरรรษา เจบี หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๓๐๐ เล่ม หน้า ๙๕

๔) การวิจัยการปลูกฝังความสุจริตของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ แหล่งทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๕) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพัฒนาสังคมของ พระสังฆาธิการในสามจังหวัดชายแดนใต้ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๖) ความรุนแรงในครอบครัวมีผลต่อความก้าวร้าวของเด็กใน ๓ จังหวัดภาคใต้ แหล่งทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๗) การมีส่วนร่วมในการสร้างทักษะการเรียนรู้ของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในด้านการบริหารงานบุคคลตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๕ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๘) การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับชุมชนชาวพุทธใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๙) การปลูกฝังหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๖.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

๑) การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณะและเครือข่ายการจัดการของชุมชนสร้างสรรค์ในสังคมไทย แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๒) วิจัยย่อยที่ ๓ นวัตกรรมวัฒนธรรมชุมชนกับการสำรวจวรรณกรรมใบลาน ในเขตลุ่มน้ำโขงตอนล่าง แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๓) วิจัยย่อยที่ ๓ การสร้างเครือข่ายจิตสาธารณะในสังคมพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาสู่เมืองสันติภาพไร้รอยต่อ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

๔) วิจัยย่อยที่ ๑ การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของศาสนาในพื้นที่ภาคกลางและภาคใต้ แหล่งทุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ในตำแหน่งผู้ร่วมวิจัย

ผู้ร่วมวิจัย ๓

ชื่อ

นางสาวเกษศิรินทร์ ปัญญาเอก

Ms. Ketsirin Panya-ek

วัน เดือน ปีเกิด

๔ ธันวาคม ๒๕๓๒

สถานที่เกิด

๑๘ หมู่ ๑ ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
รหัสไปรษณีย์ ๓๒๐๐๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๘ หมู่ ๑ ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
รหัสไปรษณีย์ ๓๒๐๐๐

ที่ทำงาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

รหัสไปรษณีย์ ๓๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๔๔๑๔-๒๐๙๔

มือถือ ๐-๙๙๒๐-๓๑๓๔-๒ E-mail : WWeen๒@gmail.com.

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๕

ศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต (ศป.บ.) สาขาวิชานฤมิตรศิลป์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

พ.ศ. ๒๕๕๕

โครงการศึกษา การออกแบบเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ภายใต้แนวคิดการ
สวมใส่เครื่องรางของขลัง

ผู้ร่วมวิจัย ๔

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายพูลศักดิ์ หอมสมบัติ

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) Mr.Poolsak Homsombat

๒. หน่วยงานที่ติดต่อได้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสม อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
มือถือ ๐๘๑-๒๖๔-๒๔๔๓ (E-mail) sak_mcu@hotmail.com

๓. ประวัติการศึกษา

๑) สำเร็จการศึกษา (วุฒิมหาบัณฑิต) น.ธ.เอก

๒) สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ปริญญาตรี พธ.บ. (ศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาโท ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชธานี

ปริญญาโท ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชธานี

๔. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

Word, Excel, Power Point, โปรแกรม SPSS.

๕. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ - ไม่มี

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

๒๕๕๔-๒๕๕๖

อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีบรรยายพิเศษในรายวิชาการบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ไทย,สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์,การบริหารสาธารณูปการ

๒๕๕๖-ปัจจุบัน

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา